Digitized by Google

NAZIONALE
BIBLIOTECA
CENTRALE
RB
17
253
ROMA

RB 253

GILB. GENEBRARDI THEOLOGI PARISIENSIS, DIVINARVM HEbraïcarúmque literarum Profeſſoris Regij

NOTÆ CHRONICÆ,

ſiue

Ad Chronologiam & hiſtoriam vniuerſam methodus,

Omnibus ſtudioſis vtilis, & fortaſſe neceſſaria.

PARISIIS,
Apud Ægidium Gorbinum, ſub ſigno Spei, è regione collegij Cameracenſis.
1584.
Cum Priuilegio Regis.

RB 253

EXTRAICT DV PRIVILEGE.

PAR *grace & priuilege du Roy, eſt permis à Gilles Gorbin, Pierre l'Huillier libraires iurez, & Martin le Ieune, libraire & Imprimeur en noſtre vniuerſité de Paris, de pouuoir imprimer ou faire imprimer & expoſer en vente, vn liure intitulé,* NOTAE CHRONICAE, ad Chronologiam & hiſtoriam vniuerſam methodus omnibus ſtudioſis vtilis vt fortaſſe neceſſaria. *Eſt defendu à tous libraires & imprimeurs, ou autres de quelque eſtat ou condition qu'ils ſoyent, de n'imprimer ou faire imprimer, vendre ne diſtribuer autres que ceux que leſdits auront imprimé ou fait imprimer, ſur les peines contenües audit priuilege & d'amende arbitraire. Et ce iuſques au temps & terme de dix ans finis & accomplis. Donné à Paris le vingt-ſeptieme iour de Ianuier l'an de grace 1584. Et de noſtre regne le dixieſme.*

Par le Roy en ſon conſeil,

Signé le Comte.

NOBILISSIMO VIRO D. EDMVNDO LAAGEO SVPREmæ Curiæ ac ſacri Conſiſtorij ſenatori, Fontenæo Cænobiarchę G. Genebrardus Theolog. Pariſienſis, Regius Profeſſor.

TVIS literis, quas ad me Semuro è Burgundia dediſti, amantiſſimè monebas, vt me Lutetia peſte afflicta quāprimùm eximerem, méque iſthuc ad te quàm celeriter reciperem. Lubens equidem paruiſſem, vir nobiliſſime, vt vel duos dies, ſummotis interpellatoribus, tua dulci cōſuetudine fruerer: ſed quid me alibi propius affixerit tibi partim explicaui, antequam eò

ā ij *conten-*

contenderes, partim nunc explicabo. Acceſsit enim ad ſuperiorē cauſam morbus Reuerend. Epiſcopi Ariminenſis D. Ioannis Baptiſtæ Caſtellij Nuntij Apoſtolici, quo familiariſsimè vtebar. Is non tulit vt tandiu támque procul abeſſem, ſiue vt tanto adeóque mei amanti viro gratificarer, ſiue quia de eius ſalutis ſignificatione ac nuntio eram quaque hora ſollicitus ac penè trepidus. Poſtquam autem illum Deus mihi totíque Frāciæ eripuit, mihi quidem, vt ad quem ornandum ac augendum ſponte quotidie ſe ipſe accenderet, toti vero Franciæ, quòd apud Regem, ad religionem ſanctiſsimè, ad neceſsitates Eccleſiaſticas vtiliſsimè, ad Politiam quietiſsimè ſuo Nuntij munere fungeretur, necdum ad tuum conſilium animum potui adiungere. Nam ad luctum demulcendum opus habui grauiore pharmaco, quod penitus ſua vi me ab huius vulneris cogitatione abſtraheret. Itaque ad meos libros ab aliquot hebdomadis intermiſſos reuerti, vetuſta muſarum mearum, ceu

Sibyl-

Sibyllarum folia requiſiui, reuolui, recenſui, indéque vt mærorem ſuauius fallerem, hoc opuſculum, quod cenſui hiſtoriarum cupidis vtile, typis dedi. Hæc fuit doloris medicina, hic vnicus permanſionis meæ fructus, & quidem ex funere & luctu expreſſus. Etſi enim illi cæleſtem patriam non inuideam, méque illuc eum aliquando familiarius conuenturum Dei Opt. Max. ope confidam, tamen tanto ornamento, præſidióque orbatus, quî non commouêri poſſem? Adfuit & alia ratio, quæ huius opuſculi editionem acceleraret, vt videlicet tuum mærorem obitu nobiliſſimi cognati tui Montaniaci conceptum, aliarum rerum, diuinæ mentis tuæ agitationibus congruentium, meditatione auerterem. Nam quamuis vel ob hoc ipſum ipſe egeam aliquo conſolatore, quòd amiſerim ſuauiſſimũ amicũ, tamen nõ hunc meum ſecundum luctum cum tuo auſim comparare, quoniam præterea tibi erat propinquus chariſſimus, indiuiduus tuarum actionum, ſtudiorum, negotiorum, pera-

 gratio-

grationum comes, fidiſsimus Achates in cuius ſinum tua arcana tuto recondere poteras, obſequentiſsimus & honoratiſsimus domeſticus, alter denique tu. Vt igitur luctus tui obliuiſcare, huc aduerte animum, mecum percurre vniuerſum orbem terrarum, perluſtra mente inſigniores & præcipuas eius res, quas ab orbe condito συντόμως *innuimus, recole viros, qui vnquam floruere vel rerum inuentis, vel ſcriptis, vel armis, vel aliquo alio facinore, magnos & illuſtres. Et quoniam amas hiſtorias, agnoſce hic breuiter & punctim ordinem, quem quis tenere debet, vt viam ſibi ad illas facilius percipiendas & fidelius retinendas conſequatur. Quoniam autem, vt Fabio placet, rerum aduerſarum vnicum ſolatium ſunt literæ, auctores qui aliquid literis mandarunt magna diligentia, per certa annorum ſpatia recenſuimus, vt intelligamus, per quos hoc ſolatio Fabiano affici poſsimus, eáque ſerie, qua in humanis viguerunt, ne vlla eſſet temporum rerumq; perturbatio.*

Profa-

Profanos quidẽ, qui humano ſpiritu ſua cõdiderunt variis linguis & argumentis, propter eos qui humanioribus ſcriptis & varietate linguarum capiuntur. Sacros verè, qui afflatu diuino ſua perſcripſerunt, propter alios, qui diuinioribus oblectantur, quorum etiam cauſa, pietatem religionémve ab ouo repetimus, & per ſingulas ætates ac ſæcula ad nos vſque deducimus, vt canere cum voluptate poßint illud Pſalmographi, Memor fui dierum antiquorum & annos æternos in mẽte habui. *Quem locũ, quia latißimè patet, amplificandum eruditis relinquimus, cõtra Rapſodos Centuriatores, ſiue concionando, ſiue ſcribẽdo, ſiue docendo. Eorũ omnium notas duntaxat afferimus, per quas latens argumentorũ tanquam cuniculorum copia indagetur, ne in immenſum volumen excreſcat. Fructum, quẽ inde quiſque colliget, tibi debebit. Nam illud in lucem produximus, non vt te doceremus, qui eruditione & doctrina excellis, eóque nomine ſupremam curiam, itémque ſacrum*

Prin-

Principis conſiſtorium cumulatè exornas, ſed vt noſtræ erga te dilectionis & obſeruantiæ perennis nota extaret. Valè è noſtro muſæo Calendis Februarij 1584.

GILB. GENEBRARDI THEOlogi Pariſienſis, Diuinarum Hebraicarumq; literarum Profeſſoris Regij, *Notæ Chronicæ*,

Omnibus Hiſtoriæ tam ſacræ quàm profanæ ſtudioſis vtiles, & fortaſsis neceſſariæ.

Ab orbe cōdito ad Chriſtũ naſcentẽ anni 4089. patiẽtẽ 4121. menſ.6.d.16.

Inductiōe ſex ætatum (in quas cōmodè vniuersũ hoc tẽporis ſpatiũ diſtribuitur) id demōſtrari poteſt.

Inſigniora primæ ætatis monumenta.

Hac prima ætate homines lōgęui, ingenioſi, induſtrij, fœcũdi, proceri, & quaſi Gigantes.

Eccleſia & religio per duos ſolos ad ſecũdam ætatem trãſmitti potuit Adamũ, & Mathuſalem. Nam is cum Adamo vixit annis 243. cum Noa ſecũdæ ætatis principio 600.

Imaginationes de bello Gigantico, ſiue Atlantico.

Columnę coctiles pro ſiderum ratione inſcriptæ.

Principia diſciplinarũ & literarũ per poſteros Seth, artium mechanicarum per Cain & filios Lamec à Cain ſeptimo.

Quindecim Ægyptiorũ dynaſtiæ ſiue Prin-

Anni mundi	Aetas prima mundi Originarij, ſiue primorũ patrum ab orbe condito vſque ad Diluuium * annorũ 1656. dierum ſex. *Quod ſic mẽbratim probatur.*	1. ætas.	* è primo, quinto, & ſeptimo Geneſis
1.	Diebus ſex cõditur mũdus..		
Geneſ. 5.	I ADAM * genuit Seth, ætatis ſuæ anno 130.	Anni mundi. 130	* animo & corpore perfectiſſimus. Nã q̃ Deus immediatè producit,

& ſine cauſis naturalibus, ſūt perfectiſſima. Sed & cumulatum fuiſſe cūctis pfectionib⁹ & donis, tā naturalibus quā gratuitis, puro homini congruentibus, è Moſe & Eccleſiaſtico ſatis colligitur. Nec obfuit lapſus. Nā ille gratuita tantùm vulnerauit, nō extinxit: multò min⁹ naturalia. Ex quo eo viuo floruerunt ſcientiæ, artes, & ſapiētia omnis generis. Gen. 4. & 5. 930. annos vixit ad docendū humanum genus.

pius. Eccle. 49.

	Anni mundi.
1. b SETH genuit ENOS anno 105.	235.

cipatus.

Enoch vrbium prima, Caini opus.

Cainitarum regnum & habitatio in Aſſyria trans Tigrim & Euphratem.

Adæ & Setteorum in Syria & vicinis regionibus cis Euphratem.

Edé regio Meſopotamiæ, vbi paradiſus voluptatis, vſque ad Diluuium inter eos ſeparabat.

Eius ætatis principes.

Patriarchæ decem, qui & Sacerdotes.

Illuſtres, Abel pecuariæ inuentor, Seth diſciplinarū præſertim Aſtronomicarum. Cain

Architecturæ & agriculturæ, Lamech armorum & venatoriæ, Iubal muſicæ & inſtrumentorũ eius, Tubalcain ærariæ, ferrariæ & ſculptoriæ, Noëma lanificij & texturæ. Iahel ſcenofactoriæ.

Præcipui ſcriptores ſacri, Adã, cui Hebræi tribuunt Pſal. 92. *in Baba Bathra*. Enos & Enoch. *Profani*, poſteri Seth de Aſtronomia & humanioribus diſciplinis. Ceteri ignorantur.

Pontifices, primogeniti omnes, in ſolenni dei cultu & ſacrificijs.

Prophetæ & doctores, Adam, Enos, Enoch,

		Anni mundi
	3. c Enos gen. Cainã an. 40.	325.
Ibid.	4. Cainan genuit Malaleel an. 70.	395.
	5. Malaleel gen. Iared anno 65.	460.
	6 Iared gen. Enoch an. 162.	622.
	7. d Enoch genuit Mathusalem an. 65.	687.
	8 e Mathusale ge. Lamech anno 187.	874.

c pietiſſimus & ſacrorum miniſter, quo tempore omnes declinabant ad idolorũ cultus.

d pientiſſimus & Propheta. Nemo natus eſt in terra qualis Enoch. Eccl. 49. Ambulauit cũ Deo Gen. 5. trãſlatus ne videret mortẽ ibid. & Heb. 11.

e omnium longæuiſſimus, nempè millenarius, annis triginta vno demptis. Cum Adamo menſus eſt totam hanc ætatẽ. Nam mor-

tuus anno diluuij.			anni mundi. 1056.	
f pius & Propheta, alius à Lamech Cainita, mulcatũ artium mechanicarum inuentore.		9 f LAMECH genuit Noë 182.		
g ſanctiſſimus & Propheta, ſub quo vitiatur ſacramẽtum Matrimonij, è diſparibus connubijs, è quibus Gigantes naſcũtur.	Gen. 7.	10 g NOE in Diluuio agebat annum 600.	1656.	

Lamech, Noë, contra idololatriam & peccata, præſertim impuras libidines.

Religio exterior. Dei inuocatio publica, Gen. 4. deniq́ ſacramẽta & ſigna fidei primæ ætatis ante Diluuiũ fuerũt 1. Sacrificia Abel & Cain, id eſt, cruentũ & incruentum. 2. Altaria ab eis extructa, in quibus ſacrificarẽt. 3. Solennes ritus & ceremoniæ ab Enos & Enoch inſtitutæ. 4. Pœnitentiæ opera in libro Enoch. 5. Sacramẽtum matrimonij ſanctè & ritè curatum vſque ad **La-**

mech bigamũ, a Caino ſeptimum, & filios Dei illam legẽ violantes, ſe cũ filia impiorum copulãdo.

Hæretici. Cain primus ciuitatis diaboli conditor, cum ſuæ poſteritatis magna parte, negans prouidentiam, iudiciúmque venturum, quem proinde Targhum Hieroſolymitanum & traditiones Hebraicæ aiunt dixiſſe ad Abelem, Non eſt Iuſtitia neque iudex, neque ſæculum aliud, nec præmia recipient iuſti, nec pœnas improbi, & tunc interfecit eum.

		Anni mundi.
		1656

Hoc ſæculũ deſcriptũ eſt a Moſe ſeptẽ primis capitibus, Philone, Ioſepho, zonara, Sulpitio, Rabbinis antiquis & Cabbalicis auctoribus. Alioqui pauca alia habet monumenta

	Sũma. 1656. di. 6.		*Caluinitæ* in quæſtione de Prædeſtinatione nonnihil cũ his habẽt commune in ſingulis enĩ ætatibus & ſæculis, ſuæ impietatis ac perfidiæ propinquos peſſimos quoſque habere voluerunt, vt ordine docebimus. Cætera lib. 1. noſtræ Chronographiæ à pag. 1. ad 8.

Facies prima Eccleſiæ & religionis.

HAC prima ætate puræ & ſalutaris Religionis ad nos tranſmiſſæ, & ad ſæculi extremum duraturæ, fundamenta iaciuntur ac vigent. Fideles vocabantur *filij dei*: cæteri homines, vel filij hominum, ſiue, vt eſt in Heb. Adam & filij Adam. Geneſ. 6. Regebantur *traditionibus* Adæ (nam traditiones ſunt Scripturis antiquiores) deinde Prophetijs Enos &

Enoch. Nam inuidiſſe Adam filijs & poſteris traditiones ad ſalutem neceſſarias non eſt probabile, præſertim de Deo, eius Verbo & Spiritu, quos viderat & allocutus fuerat. Gen. 2. De creatione mundi, cuius maxima pars fuerat, adeò vt eius rebus Dei iuſſu nomina ſecundum cuiuſque naturas imponeret, Gen. 2. De animæ diuina inſpiratione & productione, ad Dei imaginem & ſimilitudinem, quā ipſe expertus eſſet, Gen. 1. De hominis dignitate & dominio ſupra reliqua, quod ipſe accepiſſet, ibidem. De ſtatu innocentiæ, à quo exciderat: de peccato, quod commiſerat, vt omnium calamitatum fonte: de horto voluptatis, è quo eiectus fuerat: de Angelis, quorum aliqui cum flammeo gladio & verſatili ingreſſum horti tuebantur, Gen. 2. De diabolis humani generis hoſtibus, & eorū tentationibus, quorum vnus per ſerpentem ſe & coniugem deceperat: de ſemine mulieris, id eſt, Chriſto, qui ſibi ad peccati & miſeriæ medicinam promiſſus fuerat, Gen. 3. De ſanctificando Sabbato, propter creationis beneficium: De ſanctitate & legibus Matrimonij, de quibus ipſe prophetaſſet, Gen. 2. De ſacrificijs & cultu Dei, de Dei præceptis & voluntate, de morte, de pœnitentia, de Pœnis propter peccata, quæ omnia ipſe experimento didicerat, vel per Spiritum Dei, aut mentis ſuæ, ingenij, & naturæ præſtantiam ac perfectionem conceperat. Denique de cunctis myſterijs, ad ſalutem maximè neceſſarijs, quibus eum plenè non modo vt Prophetam, verùm etiā vt virum immediatè à ſe procreatum imbuerat. Nam idcircò ei videtur æuum produxiſſe in annum mundi 930. i. pluſquàm primæ ætatis dimidium, vt radices pietatis longas relinqueret. Hinc deinceps *Dei vnitas*

in inuocationibus & vſurpationibus nominis יהוה quod non recipit pluralem formam. *Trinitatis myſterium* è creationis rerum opere. In eo enim vniuerſa molitus eſt Deus per verbum in Spiritu ſuo. Et ex hominis opificio. Nam in eo, Faciamus (inquit) hominem ad imaginem noſtram, verba ſcilicet Patris ad Filium & Spiritum ſanctum, ipſius tanquam conſiliarios, eos tanquam pares & ſocios, ad tam ſingularem fabricam inuitantis, vel certè trium diuinarum perſonarum ſeipſas ad hoc inſignė opus exhortantium, Gen. 1. Sic, Faciamus adiutorium ſimile illi. Et, Ecce Adam factus eſt, tanquam vnus ex nobis, ibid. Adde, plurali forma Deum Elohim fuiſſe ab hominibus huius ætatis ferè nominatum & inuocatum. *In Chriſtum fides*, tanquam liberatorem, Gen. 3. Mulieris ſemen infeſtum erit Serpenti, conterétque caput eius i. vim & potentiam, vbi dicitur ſemen mulieris, non viri, quòd ex incorrupta virgine ſine ſeminis virilis cómixtione naſciturus eſſet. Vbi & Targhum Hieroſolymitanum, Remedium erit filijs mulierum & ſanitas, tibi autem, ô Serpens, nulla erit medicina. verùm te ipſi calcabunt calcibus ſuis in fine calcis dierum, manibus Regis Chriſti, ſiue per Regem Chriſtum. Eius autem incarnationis præludia in externis per aſſumptam humanā effigiem apparitionibus & anthropopatheia, Gen. 2. 3. 4. 6. 7. *Figuræ*, quibus eſt depictus, Victimæ tunc immolatæ, propter quas dicitur occiſus à mundi origine, Apoc. 13. Item veſtes pelliceæ agni nudis datæ, idque ad diei veſperam. Nam ſub veſperam mundi i. nouiſſima ætate erat corporandus, & peccatorū nuditatem tecturus. *fides* in Abel, Enoch, Noë. Heb. 11. *fidei ſigna*, vt *ſacrifi-*

cia duorum generum, *cruenta* in typum ſacrificij crucis, Agnus Abelis fide oblatus, & deo probatus acceptúſque externo quodam & viſibili ſigno, Gen. 4. Heb. 11. *Incruenta* in typú Euchariſtiæ, ſacrificij incruenti. Minha ſiue oblatio Cain de terræ frugibus, ibid. Et *ſacramenta*, Patrum externi & religioſi ritus ab Enos inſtituti, Gen. 4. loca religioſa & altaria ab Abele erecta, ceremoniæ ab Enoch, ſcripto etiam relictæ, & fortaſſe purificationes tanquam baptiſmata, vt in ſequentibus naturæ ætatibus, Gen. 33. & legis, Leuit. 10 Num. 6. &c. quo modo Diluuium baptiſmi typus, 1. Pet. 3. *Matrimonij* in paradiſo inſtituti, Gen. 2. Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea Quamobrem relinquet homo patrem & matrem ſuam, & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna.i.duo ſuppoſita in vno carnali commercio per ſubſtantiarum inter ſe commixtionem, vel duo in vna filij perſona. Gen. 1. Benedixítq; illis Deus, & dixit, Creſcite & multiplicamini, & replete terram, & ſubijcite eam. *Pœnitentia & eius operum*, in libro Enoch, qui extabat in prima Eccleſia, & ad iſtud docendum citatur à Tertulliano lib. de Idololatria, & Pudicitia, imò & B. Iuda in Canonica. Huius virtutis præco fuit Noë, 2. Pet. 2. Exempla autem nobiliſſima, Adam, qui poſt Abelem & Cainum natos videtur voluiſſe viuere in perpetuo cœlibatu & luctu, vt ſua peccata liberiùs lugere poſſet, nec ad cognoſcendam Euam proceſſiſſe, niſi ad ſuſcitandum ſanctum ſemen in Abele mortuum, Gen. 4. Eua, quæ filiorum alterum Abelem vocauit.i. vanitatem. Seth, qui primogenito ſuo nomen impoſuit Enos. i. ærumnoſi. Abel, qui virgo permanſit vſque ad diem necis ſuæ.i.

annum vitæ centeſimum. *Bona opera*. Eorum præco Noe, 2. Pet. 2. ea Deum promereri, Gen. 6. & 7. placere Deo, Gen. 5. citante Apoſtolo, Heb. 11. Nónne ſi benè egeris, recipies. Sin malè, ſtatim in foribus peccatū (i. pœna peccato debita) aderit, Gen. 4. *Miniſterium publicum, Sacerdotium*, Gen. 4. Abel & Cain ſacrificant, Enos incipit inuocare nomen Dei (paulò ſolenniùs quàm antea.) Gen. 5 citante B. Iuda, publicè Enoch prædicat Verbum dei. Gen. 6 Noë, interpretante B. Petro, 2. Pet. 2. *Feſta* Gen. 2. Benedixit Deus diei ſeptimo, & ſanctificauit illum. i. ſacrum ſanctumque haberi iuſſit. Quare Adam Sabbatum celebrat, & in illud condit ex antiquis Rabbinis Pſal. 91. & in diem Sabbati inſcribit. Reliquos patres ſabbatizaſſe quoque Abben Ezra Commentarijs in Decalogum docet. *Delectus ciborum*. Abſtinētia à carnibus, piſcibus, & vino perpetua, Gen. 1. vbi herbæ duntaxat olera & fructus arborum in cibum conceduntur. & vitis, Gen. 9 non niſi poſt Diluuium plantatur. Gen. 2. vbi arboris etiam notitiæ boni & mali eſus inhibetur, Gen. 7. vbi animalia quædam munda (ad ſacrificium) alia immunda. *Traditiones*, vt de animantibus mundis & immundis, Gen. 7. de matrimonio non agitando cum impijs & diſparibus religione, Gen. 6. de vltione ſeptuplū danda de Cain, Gen. 4. Nam etiam Dei colloquium cum Cain poſt multa ſæcula ad poſteritatem peruenit. Lamech enim ab ipſo ſextus circa mūdi ſeptingenteſimum. Septuplum, inquit, vltio dabitur de Cain, &c. Ibid. Multo magis per manum accepta ſunt Dei verba ad pios, Adam, Euam, Abelem, Enos, Enoch, Noam, &c. *Cura mortuorum*. Dum Adæ ſepulchrum religioſè & inuio-

latè in Hebron conſeruabatur vſque ad Ioſue, Ioſ. 14. ex interpretatione etiam veterum Rabbinorum in Bereshith Rabba, & in Midras Cantici Canticorum. Ad quem locum poſtea vxori, ſibi & poſteris ſepulchrum delegit Abraham magno pretio, Gen. 23. de quo illud Iudæorum in officio pro defunctis, Patres qui dormitis in Hebron, portas Eden aperite illi, Gen. 5. Enoch non apparuit, quia tulit eum Deus. Quaſi quæſitus fuerit ad ſupremum officium. Dies ſeptem diſtulit diluuium à ſe præfinitũ Deus in gratiam Mathuſale, vt eius exequias Noë cum ſua familia ſanctè & honorificè curare poſſet. R. Selo Gen. 7. V. 4. Quin & Patriarchæ reliqui propter communioonem ſanctorum in Paleſtina, vel quam proximè viuere, mori, & diem Domini expectare cupiuerunt, vt Rabbini docent è ſuis traditionibus. *Purgatorium.* Carcer, in quem incluſi ſpiritus eorum, qui increduli fuerunt aliquãdo, quãdo expectabãt Dei patientiã ſiue miſericordiam in diebus Noë. 1. Pet. 3. id eſt, qui præſumptione diuinæ miſericordiæ non credebant futurum diluuiũ, quantumuis à Noë fabricante arcã denuntiatũ. In illa enim incredulitate oppreſſi ſunt, indéque (quia alioqui pij erant) in carcerẽ deſcẽderũt, quouſque eis mortuus Chriſtus veniens prædicaret, ibid. & Euãgelizaret, ibid. c. 4. Tale quid innuunt in Seder olam c. 4. Homines (inquiunt) ætatis diluuij neque recepti ſunt in vitam venturi ſæculi, neque iudicati ſiue damnati. Eius pictura erat flammeus gladius atque verſatilis, interpoſitus inter peccatores & paradiſum Gen. 2. Cuius rei myſterium Adamum, quum eſſet ipſi obiectum, non latuit, nec ipſo interpretante poſteros. Eo autem pictum fuiſſe

Purgatorium,ignem interiectum inter inferos &cœlos, docent Rabbini multi veteres, & è noſtris Ori genes.Nam & Iudæi credunt ignem quendam purgantem & emundantem fidelium animarum maculas per mēſes duodecim,Zoar in Gen. 18. & 47. Leu. 21. R. Alphes in tractat. Ros Haſſaná c.1. ſol. 216. R. Ioſeph Albo lib. Hikkarim 4. c,34 pagina Et ſi alij Rabbini per gladium hunc ſignificatum malint gehennam & æternam pœnam, qua afficiendi eſſent impij. *Sanctorum memoria.* Cherubim, qui ſunt ſancti Angeli inter peccatores & Paradiſum conſtituti, Gen. 2. & cuſtodes gazarum horti Eden,in officio Iudæorum pro mortuis. Abel per fidem defunctus adhuc loquebatur,Gen. 4. Heb. 11.Enoch in cœlum tranſlatus ad piorum conſolationem, Gen. 5. *Liberum arbitrium*, Gen. 4. Sub te erit appetitus eius (peccati) & tu dominaberis illius (peccati) vt & R. Abben Ezra illic docet planè, vt Auguſt. lib. 15. de Ciu. c. 7. Quod Deus Caino inculcatum voluit, ne putaret peccato Adæ patris ſui,libertatem arbitrij eſſe amiſſam. *Vita æterna.* Ex Enoch trāſlatione,Gen. 5.&animæ immortalitate, quam credebant ex Adæ ortu,vbi ei inſufflauit Deus ſpiraculum vitæ.i. extrinſecus ei animam indidit, non è poteſtate materiæ. Adde, qui inſufflat de ſuo aliquid tribuere,è Rab. Nahaman,vnde Poëtæ animam diuinæ auræ particulam didiciſſe videntur. Item ex appellatione animæ humanæ ab Adamo impoſita, *Neshama* enim diuinum quid & cœleſte deſignat, quaſi *min shamaim* i. de cœlo. Denique è paradiſi voluptatis obiectu & recordatione. Nam is erat cœli typus. *Iudicium futurum*, Gen.4. Nōnne ſi bene egeris, recipiès, &c.

Prophetauit & de eo ſeptimus ab Adam Enoch, dicens, Ecce venit dominus cum ſanctis millibus ſuis facere iudicium contra omnes,& arguere omnes impios de cunctis operibus impietatis ſuæ, quibus impiè egerunt, & de omnibus duris, quæ locuti ſunt contra ipſum, peccatores impij. In B. udæ Epiſtola. Atque hæc originarij mundi fides, & doctrina, ſequentis fundamentum & radix.

Inſigniora 2. ætatis.	2. ætatis.	AETAS SECVNDA, ſiue Diluuij, à Diluuio ad ortum Abrahæ * an. 293. dies 10.	Anni mundi.	* è capitibus octauo & vndecimo Geneſis.
Multiplicatio hominum in 70 ſtirpes, è quibus mille gentes & populi. Inſtauratæ artes Mechanicæ & Mathematicæ.	Gen. 8.	*Quod ſic particulatim oſtenditur.* a Diluuium durauit annum vnum, dies 10.	1657.	a Paradiſi voluptatis in Eden Meſopotamiæ regione facies aquis deletur, & fluuiorum eius capita confunduntur alióque ttransferuntur.
Inuentus vſus vini Animaliũ eſus cœptus. Orientalium vrbium clariſſimarum ædifi-	11.	2 b SEM filius NOE genuit ARPHAXAD ab eluuione ann. 2.	1659.	b agebat annum ætatis 102. Melchiſedec eſt cognominatꝰ.

			Anni mundi.
c Ex Aſſyria migrauit in Caldæam,& Caldæos denominauit, Caſdim.		2. c ARPHAXAD genuit SALE ætatis ſuæ anno 35.	1694
	Ibid.	3. SALE gen. HEBER an. 30.	1724.
d Ab hoc HEbræi vocati ſunt		4 HEBER genuit PHALEG an. 34.	1758.
e *Vixit* annos 239. quorum vltimo diuiſa eſt terra in tres partes, nempe anno Mundi 1997. Diluuij 340. ſub Abrahæ quadrageſimum octauum. Quare & regna mundi in ſequẽtem ætatem conferenda ſunt	hen. 11.	5 e PHALEG gen. REHV ætatis an. 30.	1788.

catio, preſertim in Meſopotamia. Aſſyria, Chaldæa, Syria, Armenia, Paleſtina.

Eccleſia ad Abrahamum ætatis tertiæ principium per vnicum Noam trāſmitti potuit, nā is anno quadrageſimo octauo Abrahæ, eſt mortuus, trecentis quinquaginta poſt Diluuium.

Bella nulla ob filios Noæ nondum diuiſos.

Regna nulla, niſi fortè inchoans Nimrod Bababylonici.

Huius ætatis principes tres, Sē, Cham & Iaphet. Cameſem & Iapetū duos poſteriores Càto & profani

			Anni mundi.
appellant. *Viri illuſtres*, Iapetus tertio genitus Noæ gigas, nationum Occidentalium & Septentrionalium.i.Europæarum& Scythicarum ſator. Madai Medorũ Iauan Ionum ſiueGræcorum, Eliſa Aeolum, Tarſis Tarſenſium, Chittim Macedonum& Italorum,Rhodanim Rhodiorum & inſularũ maris Mediterranei, Magog Scytharũ, præſertim Turcãrum. Cameſes ſecundo genitus, nationum Africanarum & Auſtralium parẽs. Chus Aethiopiæ, Mizraim		6 REHV genuit Sarug anno 32.	1820.

Ægi-

		Ann mundi
f Prim⁹ poſt Diluuium idola formaſſe fertur.	7 f SARVG gen. NAHOR an. 30.	1820. 1850.
	8 NAHOR genuit TARE an. 29.	1805. 1879.

Ægypti, & Lybicorum, Chanaá Chananæorum, Sidõ Phœniciæ, Gog Arabum.

Sem primogenitus, Orientaliũ genitor, Arphaxad Chaldæorum, Heber Hebræorum, Aſſur Aſſyriorum, Ioctan Indorum.

Nimrod de genere Cham, fortitudine, venatu, primarum vrbiũ, Babylonis, Arac, Vr, Achat, Calannæ, & Imperij fundatione clariſſimus.

Aſſur de ſtirpe Sem, vrbiũ multarum, vt Niniue, Chalè, Reſõ, operum publicorum & imperij laude celeberrimus & Ni-

ni nomine profanis cognitus.

Rapha, mole corporis; & ipſius poſteri Raphaim, gigantes potentes & famoſi à ſæculo.

Scriptores ſacri, Sem, cui Hebræi tribuũt materiã Pſalmi 109. *Dixit Dominus*. Sãbetha, Sibylla Noæ nurus.

Profani, Cameſes, Zoroaſtres de Magia, Iođan Heb. f. de Philoſophia.

Pontifices, Noë, Sem, & reliqui octo patriarchæ, vt & omnes primogeniti.

Prophetæ & doctores, Sem, Heber, Phaleg.

Hæretici, Cameſes, & Chanaan, magicis doctrinis religionem

		Anni mundi.
	9 [8] TARE gen. Abram anno. 70.	1949.

[8] Ex Vr Chaldæorũ Vrbe migrauit in Meſopotamiã in oppidũ Harã, ſiue Charas. Sed id ſequenti ætate, nempè vna cũ filio Abraham.

Hæc ætas deſcripta eſt à Moſe capitibus 7, 8, 9, 10, 11, Geneſis, Ioſepho, Zonara, Philone, Sulpitio, Euſebio, Rabbinis antiquis & Cabballicis. Alioqui pauca habet monumenta ante diuiſionē orbis terrarū à Noæ filijs & poſteris factam.

		anni mundi
	Summa 193. d. 10.	

paternam vitiātes, & patrem ridentes. Nimrod Cameſis nepos, cultum ignis introduces, ſéque ab Atauo Noa ſeparans. Poſteri reliqui Cham & Iaphet ſeſe à communione Noæ & Sé Melchiſedec iſtius ætatis ſummum Pōtificatū exercentis ſenſim ſubducentes, & nouos cultus & religiones per orbem condentes.

Caluinitæ myſteria Pontificatus Melchiſedec inſectantes, cum iſtis ſe coniungunt.

Cætera è libro 1. noſtræ Chronographiæ, à pag. 8. ad 13.

QVALIS Eccleſiæ Legis naturæ facies poſt Diluuium extiterit, perſpici hinc poteſt, vt taceam non eſſe dubitandum, quin Noë & filij ipſius ipſo viuo puram & antiquam religionem non modò tenuerint, verùm etiam ad poſteros traduxerint, quoniam ſcriptum Noam iuſtitiæ & fidei hæredem fuiſſe inſtitutum, Heb. 11. & octauum iuſtitiæ præconem, 2. Pet. 2. Perfectum, qui in diebus iracundiæ factus ſit reconciliatio, & apud quem depoſita teſtamenta ſæculi, Eccleſi. 44. Iuſtum, qui in iuſticia ſua liberet animam ſuam à gladio & peſtilentia, Ezech. 14. Hoc æuum non modò metiété, ſed & quinquaginta ferè annis ſuperanté, Gen 9. vt & verbum & religionem in ſequentes ætates perduceret, per hanc ætatem cum prima tertiam connectendo. Nam 600. annis vixit cum prima ætate, 48 cum tertia. Hinc *Dei vnitas* deinceps, Gen. 8. 9. 10. 11. *Trinitatis myſterium*, Gen. 11. Venite, deſcendamus, & confundamus ibi linguam eorum, & non audiat vnuſquiſque vocem proximi ſui: atque ita diuiſit eos dominus ex illo loco in vniuerſas terras. Præterea vocabant & inuocabant Deum ſub vocabulo *Elohim*, Gen. 8. & 9. *Elohim* autem pluralis numeri à ſingulari *Eloah*, Dij. i. diuinæ perſonæ. Nam pluraliter Deus ſic dicitur לסוך in myſterium profundum. Abben Ezra in Pſ. 11. eadem prorſus notione, qua Gen. 20, Abraham pronunciauit, Eduxerunt me Dij de domo patris mei. (i. tres diuinæ perſonæ, quarum vnaquæque Deus eſt) R. Iaphet, eodem citante. *in Chriſtum venturum fides.* Noë iuſticiæ, quæ per fidem eſt, hæres eſt inſtitutus, Heb. 11. pactum & fœdus ſempiternum accipens à Deo, Gen. 9. pro cuius ſigno datus eſt ei arcus cœleſtis, i. Chriſtus in cruce

extenſus, ſignũ fœderis inter Deũ & omnẽ carnẽ ſuper terram, Ibid. Item, arca formæ myſtica, & ex lignis occultam ſignificationem habentibus. Sap. 14. Spes orbis terrarum ad ratem confugiens remiſit ſæculo ſemen natiuitatis, quæ manu Dei gubernabatur. Benedictum eſt enim lignum, per quod fit iuſtitia. Quin arca nihil aliud erat quàm crux contracta & conuoluta. Si enim explicetur & exporrigatur, forma crucis exoritur. *Sacerdotium externum, publicum miniſterium.* Noë, Gen. 8. & 9. Melchiſedec, Gen. 14. *Sacerdotum benedictiones*, ibid. Gen. 9. & 14. vbi & decimarum perceptio. *fidei ſigni*, vt *ſacrificia* cruenta in typum ſacrificij cruenti Chriſti, Gen. 8. AEdificauit Noe altare Domino, & obtulit holocauſta ſuper altare: *Incruenta* in typum Euchariſtiæ, Gen. 14. Sem Melchiſedec erat ſacerdos Dei excelſi, in ſuis ſacris offerens panem & vinum, & decimas accipiens. Nam Hotſi eſt verbum ſacrificale, vt Iudicum 6. V. 18. Quare 70. lõgè ante Chriſtũ verterãt, obtulit, ſicque illum locum intellexerunt veteres Rabbini, vt R. Iohai, pater R. Simeon, auctoris Zoar, Talmudici, R. Moſe Haddarſan, R. Salomo, &c. Gen. 9 Noë plantat vineam, non tam vt biberet, quàm vt libaret Deo, & ſacrorum libaminũ deinceps inſtituendorũ vſum inſinuaret. Nã etiam hîc veteres Rabbini magna myſteria contẽplãtur, vt R. Iacob Baal Hatturĩ illic attingit. *Sacramenta*, in Patrũ externis cultibus & ritibus, quos Sẽ literis mãdaſſe ſcribunt, qui & ſolenniter benedicebat, &c. Gen. 14. In eorũ benedictionibus & Imprecationibus Benedict⁹ Dominus Sẽ: Dilatet Deus Iaphet, &c Ge. 9. Lex enim naturæ non fuit ſine ſacramentis *purificationum*. In arca octo animæ ſaluæ factæ ſunt per aquam. Quod & vos nũc ſimilis formæ ſaluos

facit Baptiſma, 1. Pet. 3. Nam in liberationis è Diluuio, memoriam, purificationes & lauacra in ſacris retinuiſſe videntur, vt Gen. 35. *Matrimonij.* Eius inſtitutio & benedictio renouatur ſemel, Gen. 8 bis repetitur, Gen. 9. *Pœnitentia.* Eius præco cùm eſſet Noe antè Diluuium prædicans incredulis. 1. Pet. 3. & 2. Pet. 2. non videtur pòſt ab ea inculcanda deſtitiſſe, vt qui exemplum iræ Dei in impios tam luculentum conſpexiſſet & ſenſiſſet. Nam Deus originali mundo non parcens, Diluuium exemplum eorum, qui impiè acturi eſſent, poſuerat. Ibid. Matth. 24 Luc. 17. Nec ſolum eam verbo docuit, verùm etiam opere. Nam caſtè & continenter deinceps vixit, quaſi exectis teſticulis ex Hebraicis traditionibus, & in ſudore vultus ſui, vt qui eſſet agricola & vinitor, mundi multiplicandi & politicè regendi negotium tribus filij relinquens, ſeque in vnica pietate & mundi contemptu exercens. *Templa, loca religioſa.* Eorum ſpecies in altari, quod Noë ædificauit, vbi adoratus eſt Dominus odorem ſuauitatis, Gen. 8. Item templum in Salem à Melchiſedec ædificatum pro ſede religionis primaria, è Tradit. Hebraicis, & Ioſepho lib. 6. bell ciuil. vlt. vbi oraculum fuiſſe videtur ad quod perrexit Rebecca, vt conſuleret Dominum, Gen. 25. *Delectus ciborum.* In abſtinetia à ſanguine & ſuffocato, Gen. 9 in diſtinctione mundorum animantium ab immundis, Gen. 8 non iam ad ſacrificationem ſolùm, verùm etiam ad eſum beſtiarum iam tunc primùm conceſſum Gen 9. *Feſta:* Noë & reliquos patres Sabbatum ſemel à Deo ſacrificatum ritè ſeruaſſe tradunt Hebræi, vbi ſuprà. Et ſanè nō eſt probabile Patres diei conſecrationē à Deo tam ſolenniter factam, Gen. 2. neglexiſſe, qui longè minora adeò religioſè obſeruauerunt. *Præcepta,*

ſeptem, data filijs Noë iſto ordine: Non colere idola, benedicere Deũ, ſeruare ius publicũ, cauere ab illegitimo concubitu, non fundere humanum ſanguinem, non rapere, nõ tollere mẽbrũ de animali viuenti, è Gene. 9. Hebræi paſſim, vt Seder Ollã cap. 5. R. Salomo 2. Ieremiæ. *Ordinis politici & poteſtatis magiſtratuum inſtitutio.* Gen 9. Quicunque effuderit (inquit Deus ad Noã) humanũ ſanguinẽ, fundatur per hominẽ (hoc enim in Hebræo interijcitur) ſanguis illius. Vnde Chald. Per teſtes, ſentẽtia iudicũ ſanguis eius fundatur. *Dominij hominum ſupra reliqua reſtitutio.* Ibid. Terror veſter ac tremor ſit ſuper cuncta animalia terræ, &c. *Cura mortuorum.* Sepulchrum Adæ in Hebron hac ætate religioſè conſeruatur, & in ſequentes ætates curioſè tranſmittitur, Ioſ. 14. vt cum noſtro Interprete Hebræi veteres in Bereſith Rabba, & in Midras Cantici Canticorum ſentiunt: Ne quis locum illum Ioſue aliò detorqueat cum Kimhi & recentioribus. *Iudicum & alterum ſæculum.* Deus ad Noë & eius filios, Gen. 9. De manu viri, & de manu, fratris eius requiram animã hominis. Ad imaginem quippe Dei factus eſt homo, Gen, 9. Myſteriũ maledictionis Chanaan, & benedictionis Sẽ & Iaphet. Denique quæcũque viguerũt prima ætate, fideliter poſteris tradidere octo illi, qui per arcã erepti, mundum & Eccleſiam renouarunt. Quorum traditionum ſemina extant in Oraculis Sibyllinis, quorum maiorem partem tribuunt Sambethæ Noæ nurui. i. vxori Sem, Sibyllarum primæ, & antiquiſſimæ, & longæuiſſimæ.

			Anni mundi.
		ÆTAS TERTIA, ſiue Patriarcharum, ab Abrahæ ortu ad exitum Iſraëlitarum de Ægypto, an. 720.	
	3. ætatis.		
Memorabiliora ætatis tertiæ.	gen. 11.	*Quod ſic per ordinem ſucceſſionis mõſtratur.*	
Mundi 2000. terræ ſortitio & diſtributio. Linguarum cõfuſio. Gentiumdiſperſio. Regnorum variorum & Reſp. exortus & conſtitutio.		I [a]Abraham genuit Iſaac anno. ætatis ſuæ.100.	1949. 2049

[a] Pater credētiū: anno eius 48. confuſiolinguarum, & diſ-

perſio gẽtiũ contigit. i. mundi 2000 tribus demptis.
75. migrauit è Meſopotamia in Chananæan in annos centum. Nam 175. vixit, Geneſ. 25.

b Vita Iſaac puriſſima, ſancta & tota myſtica natiuitatis, vitæ, benedictionis, mortis, & reſurrectionis Chriſti.

c Iacob veteris pietatis forma, vouẽs Gen. 28. ſa-

		Anni mundi.
Gen. 25.	2 [b] ISAAC genuit IACOB, anno. 60.	2109.
Gen. 47.	[c] IACOB deſcendit. in	2139

Inde populorum è primis ſedibus migrationes & inundationes crebræ.

Bella Nimrodicum, Aſſyriacũ, Bactrianicum, Sodomiticum, &c.

ſeruitutes, leges.

Pagorum, vrbium, nemorum & monumentorum publicorũ multiplicationes.

Artium expolitiones.

Sapientiæ apud Chaldæos & AEgyptios & Indos profeſſiones.

Sedes religionis primaria in Salem, ſiue Hieruſalem, Melchiſedec Pontifice.

Huius ætatis principes:

			Anni mundi.	
Pharaones Ægypti, quorum primus Oſyris. Aſſyriorũ Ninus. Babyloniorum Nimrod. Sicyoniorum AEgialeus. Solymorũ Melchiſedec ſiue Sem. *Illuſtres.* Laban, Iob, Eliphaz, Baldad, ſophar, Seir, Eſau, Iſmaël, & multi Arabes, AmraphelChodorlaomer. *Scriptores ſacri.* IdemMelchiſedec, Abraham, cui Hebræi tribuũt librũ Ietſira.i.formationis, & Pſal. 88. *Miſericordias Domini.* Iob, è cui⁹ libro doctrina huius tẽpeſtatis, fides & reli-		Ægyptum, annos natus 130.	2239.	crificans 31, 33, 35, 46, libãs, 28 & 35. inuocans nomen Dei æterni & Angeli ſui, 48. decimaspromittens, 28. Angelorum viſionib⁹ potiens, 28, 30, 5, &c. habẽs ſpiritũ Dei, 48. & 49. Moriens reliquit 12. filios Ruben, Simõ, Leui, Iuda, Aſer, Gad, Dan, Zabulõ, Neptalim, Iſachar, Ioſeph & Beniamin. Et duos filios Ioſeph profilijs adoptauit, Menaſſem & Epraim. Mortuus eſt in AEgypto an. 17. poſt deſcenſum.

		Anni mundi.
	4. [d] Iacobæi mãſerunt in Ægypto annis 430.	1669
Exod 12.		

d Ioſeph poſt patrem potens vixit in AEgypto, annis 54. Eo mortuo Iſraelitæ ſeruiũt, & à regibus AEgyptijs an. 3' o. vexantur.

Contra vanitatẽ Græcorum, inuentores rerum recẽtiſſimos faciẽtiũ vix 300. annis à Diluuio exactis, mundi facies, artes, opificia, mores ijdẽ qui nunc mille annis ante iſtorum prima tempora i. Heroica & fabuloſa, multo pluribus ante Homerum.

gio intelligi poteſt. Elihu, Ioſeph.

Profani. Zoroaſtres, Chaldæi, Perſæ, Aſſyrij, quorum proinde literas ſempiternas fuiſſe ſcribit Plinius lib. 7. Ægyptij preſertim Hierophantæ, in quorum ſapiẽtia & literis Moſes fuit eruditus.

Pontifices, primogeniti.

Prophetæ & doctores, Melchiſedec, Abraham, Iſaac, Iacob, Leui, & eorum poſteri multi,

Religionis & fidei, ſubſtantia & forma eadẽ quæ antea, vt mox apparebit.

Hæretici Iſmaëlitæ & Eſaïtæ,

ſiue Idumæi, religionem Arabicam cum auita miſcentes.

Calumita, multa Arabicæ impietati. i. Mahometanæ habēt cōſentanea, vt alibi tractamus.

		Anni mundi	
2669			Quod ſic delibatur. Bellorum vſus, Gen 14. ſeruorum tam vernaculorū, quàm emptitiorum Gen. 14. & 17. Delicatarū carnium, frugū, butyri, lactis, 18. 27. conuiuiorū, pulmentorū, 21. 24. 26. Frugum & vini 9. 19. 27. Muſicæ, canticorū, tympanorum, cithararum, 31. Sagittarum, 21. Armorū, pharetrarū, arcuū 27. venationis, 10. 24, 26. Gladiorū, 22. 24. Siclorū argenti, probatæ monetæ publicæ, 23. argenteorum, 20. Electa ſepulchra, ibid. Monumentorum & ſe-

pulchrorum tituli & inſcriptiones, 35. oppida & caſtella, 25. vrbes, 10. 11. 13. 23. 24. Iudicia & fora iudicialia, Gen. 14. vbi Noſter, fons ſiue planities Miſpat (i. iudicij) in quē conueniebāt incolæ regionis propter iudicia & cauſas forenſes, è R. Selomone & On Kelo. Vaſa aurea & argentea, ſicli aurei, inaures aureæ ad ornandā faciem, armillæ in manibus pondo ſiclorū decē, veſtes elegātes, polymitæ, Gen. 24 27. 37. hoſpitia ad manendum & locar dos camelos, 24.

		Anni mundi.
		2669.

Cætera lib. 1. noſtræ Chronogr. à pag. 13. ad 30.

		Anni mundi.
	Summa ann. 720.	2669.

diuerſoria, 42. putei iactitij, 21, 6. Hydriæ ad hauriendam aquam, canales, 24. leges diuerſæ, negotiationes, dos, 34. agrorum emptiones & venditiones, 13. epiſtolæ & nuntij, 22. Medici Pharaonis & Ioſeph, 50. Denique artes, opera, artificia planè eadē quæ nūc. Græci & Latini non ſe clariùs planè probare poſſint fuiſſe barbaros vſque ad Cyri & Solonis tempora, & vſque ad quingenteſimum annum ante Chriſtū, quàm cū huiuſmodi rerum inuētione non nail

ſuorum tribuunt, quæ à prima Diluuij memoria apud Orientales repetitur.

			Anni mundi.
Hæc ætas deſcripta eſt à Moſe 39. capitibus vltimis Geneſis, & duodecim primis Exodi, Philone, Ioſepho, Zonara, Sulpitio, Talmudicis & Cabbalicis.			2669.

Doctrinæ & Religionis continuatio.

TERTIA ætate non modò continuatur ſacra doctrina & religionis veteris forma, verùm etiam proficit & augetur. Hinc *Dei vnitas*, Gen. 14. Benedictus Abraham Deo excelſo, qui creauit cœlum & terram. Et paulo pòſt, Leuo manum meam ad Dominum Deum excelſum, poſſeſſorem cœli & terræ. 17, Ego Dominus omnipotens. Et mox, Statuam pactum meum inter me & ſemen tuum fœdere ſempiterno, vt ſim Deus & ſeminis tui poſt te. Gen. 24, Dominus cœli & terræ, qui tulit me de domo patris mei. Gen. 17 & Exod. 6, Apparet Dominus Abraam, Iſaac & Iacob, in *El Saddai*. i. Deo omnipotente. Denique eos alloquitur perpetuo in numero ſingualri, & Scriptura eum ferè conſtruit cum verbo & adiectiuo ſingulari, ad eius eſſentiæ ſingularitatem celebrãdam. Iob eam etiam inculcat. cap. 9, Qui extendit cœlos ſolus. 23, Ipſe enim ſolus eſt, & nemo auertere poteſt cogitationem eius. 31, Non ſunt oſculandi alij ore ſuo, Nam eſt iniquitas maxima, & negatio contra Deum altiſſimum. 36, Ecce Deus excelſus in fortitudine ſua, & nullus eſt ei ſimilis in legiſlatoribus. Quis poterit ſcrutari vias eius. 38. & ſequentibus ex miris eius operibus Deus ipſe probat nullũ ſibi eſſe ſimilem. Denique tam Iob quàm ſocij eius Dei vnitatẽ vbique agnoſcunt & prædicant, cap. 2 25. 26. 35. 36. 37. Nam hunc articulum valdè illuſtrant contra πολυθεΐαν paſſim ſuo tẽpore graſſantẽ. *Trinitatis myſterium*. Abraham Trinitatem hoſpitio excipit, Gen. 18. quando ei apparet

apparet Dominus in tribus viris. Vnde eos per multitudinis numerum cernit & inuitat, deinde ſicut vnum ſingulariter compellat: Domini, inquit, ſi inueni gratiam in oculis tuis, ne pertranſeas ſeruum tuum. Denique tres videns, & vnum adorans, eos non modò vt vnum ſingulariter, vt tres pluraliter alloquitur, ſed viciſſim ab eis nunc vt vno, nunc vt pluribus, reſpõſa accipit. Tam expreſſa Triadis pictura, vt aliqui veterum Hebræorum, citante Abben Ezra, Deum tria inſeparabilia, & vnum non dubitarint inde colligere, & ſi iſte refellere cõetur. 19 Dominus pluit ignem à Domino. 20. Eduxerũt me Dij de domo patris mei. Sic Lot duas perſonas filium & Spiritum ſanctum, Gen. 19 in domum recipit, qui modò *Nos* plurali numero, propter hypoſtaſes, modò *Ego*, propter ſingularitatẽ eſſentiæ, de ſe dicunt. 35 Apparuerunt ei Dij cùm fugeret fratrem ſuum. Iob. 30. iuxta veritatem Hebraicam, Afflixit me, & frænum miſerunt in os meum (miſit) 35. Nõ dixit, Vbi eſt Deus factores mei. 7. Noctes laborioſas numerarunt (Deus) ſiue conſtituerunt mihi. Et nominatìm multa de *Dei verbo* & increata ſapientia, c. 28. diuiniſſimè theologicatur, è quo ſua deſumpſit Abrahã auctor libri Ietſira, in eius calce (vt notat R. Selomo) & Salomon ipſe Prou. 8. Eccleſiaſticus 1, 4, 24. Sapiens 7, 8, 10, 18. Baruc 3. Item *de ſpiritu ſancto*, c. 26. Spiritus eius ornauit cœlos. 32. Spiritus omnipotentis dat intelligentiam. 33. Spiritus Dei fecit me, & ſpiraculum omnipotentis aptauit me. *In Chriſtum fides*. Chriſtus patribus huius ætatis diſertè promittitur, Gen. 12, 15, 22, 26, 28. Eum expectat definito tempore, & prænunciat Iacob, Gen. 49. teſte vtroque Targhum. Nam ibi Onkelos V. 10. Nõ auferetur ſceptrum de Iuda, & dux de

ſemore eius, donec veniat Meſſias. Hieroſolymitanum autem: Non deſinent reges domus Iuda, neque deſiderabuntur doctores legis de filijs filiorum eius vſque ad tempus quo veniet Meſſias, cuius eſt regnum, & cui ſeruitura ſunt vniuerſa regna terræ. Et verſ. 11. Quam pulcher eſt Rex Meſſias, qui ſurrecturus eſt de domo Iuda: alligabit (accinget) lumbos ſuos, exibítque in prælium aduerſus hoſtes ſuos, &c V. 12. Quàm pulchri oculi Regis Meſſiæ ad cernendũ, præ vino defæcatiſſimo, ne illis ſpectet inceſtos concubitus, cædéique innocentium. Dentes eius exercitati ſunt in lege, ne illis commanducet iniquitates & rapinas. Rubeſcent montes eius vineis & torcularibus vini. Candeſcent colles eius copia tritici & gregum ouium. V. 10. etiam eum Iacob nominat expectationem ſiue obedientiam gentium, & cum hac ſpe V. 18. migrat ex hac vita. Expectabo ſalutare tuum Domine: vt proinde Abraham, Iſaac, Iacob, cohæredes repromiſſionis eiuſdem, Heb. 11. ad quam promiſſionem denuò confirmandam additur circumciſio præter ſuperiorũ ætatum ſacramēta, tanquam promiſſionis repetitæ ſignaculum & ſigillũ. Sic redemptorem ſuum expectat Iob c. 19. & figurat c. 1. 2. &c. quemadmodum Iſaac diuinitus promiſſus, ſupernaturaliter conceptus, è ſterili genitus, ad ſui ipſius immolationem ligna portans, Gen. 17 18. 22. &c. *figura alia.* Immolatus agnus vepribus coronatus, ſiue prehenſus in cornibus, Gen. 22. Scalà cœli, 28. Decuſſatio manuũ in modum crucis ad benedicendum, Gen. 48. Atque inde *iuſtificatio*, Gen 15. Credidit Abraham (promittenti ſemen:) & ei reputatum eſt ad iuſtitiam. *Sacramenta* vt *Matrimonij*, Gen. 24, 34. inter Ægyptios etiam ſancti & inuiolati, 12, & 39. Philiſteos, 20, & 26.

Meſopotamios, 29. Interdiſpares religione non contrahendi, 24, 26, 27, 28, 34 *Circumciſionis*, Abrahæ datæ, Gen. 17. Iſaaco die octauo collatæ, 21. Patriarchis deinceps, Act. 7. Exod. 4. apud quos illicitum & nefarium erat, non modò non circumcidi, ſed & incircumciſis dare & accipere mutuò filias, 34. imò verò domi habere tam vernaculos quàm emptitios, alienigenas, non circumciſos, 17. quæ erat promiſſi Chriſti ſignaculum: quo exhibito, iam deſineret, ac rediretur ad antiquas & ſimpliciores baptiſmatis ceremonias. *Impoſitionis manuum & benedictionis*, Gen. 27. 48. & 49. *Ceremoniæ & ritus externi*, vt olei fuſio, viníque libatio, Geneſ. 35. Decimarum præſtatio, Geneſ. 14. & 28. *Purificationes & lauacra*, in baptiſmi typum, Geneſ. 35. Mūdamini & mutate veſtimenta veſtra, & aſcendamus in Bethel, vt faciamus ibi altare Domino. i. abluite corpus, R. Abraham. Ex quo loco (inquit) diſcimus Iſraëlitas debere eſſe mundo corpore & mundis veſtibus, quando locum conſtitutum precandi cauſa adeunt. Iob 1. Iob ſanctificabat filios ſuos vnoquoque die ſeptimo, vt in craſtinum intereſſent ſacrificio. Nempè eos præparabat in peruigilio certis luſtrationibus, ad quas alludit c. 9. Si lotus fuero quaſi aquis niuis, & fulſerint velut mundiſſimæ manus meæ, tamē ſordibus intinges me, & abominabuntur me veſtimenta mea. *Feſta*. Sabbatum vt minimum ſacrū erat. Ibid. c. 1. ſingulis diebus ſeptimis Iob conſurgens diluculo offerebat holocauſta pro numero ſeptem filiorū. Sic faciebat Iob cūctis diebus. Vbi & *proſabbatum*, quo & præſanctificabat & purificabat filios in craſtinum holocauſtum. Quare & poſterioribus ætatibus Iudæi diem Veneris *Herub*. i. Paraſceuen ſiue præparatio-

nem appellarunt. *Veſtes religioſæ*. Nam in re diuina mutationis veſtium fit mentio, Gen. 35. *Sacrificia cruenta*, holocauſta Abrahæ, Gen. 12, 13, 15, 22. Iſaac 26. Iacob 31, 33, 35, 46. Iob. c. 1. Eliphaz, Baldad & Sophar, c. 42. in quibus erant *pacifica*. i. quæ non tota comburebantur vt holocauſta, ſed pars edebatur, Gen. 31. Iacob immolatis victimis in monte vocauit fratres ſuos, vt ederent panem. *Incruenta & communio*. Continuatio ſacrificij Melchiſedec in pane & vino, in typum Euchariſtiæ, Gen. 14. libamina Iacob, 35. *Loca religioſa, templa*. Melchiſedec templum in Salem extruxiſſe dicitur, à Ioſepho, in quo eſſet Eccleſiæ ſedes primaria, Deíque oraculum, de quo fortaſſis Gen. 25. Perrexítque Rebecca, vt conſuleret Dominum. Altaria multa, ſeorſum quinque ab Abraham extructa, Gen. 12, 13, 15, 22. vbi quintum in monte Moria, in quo poſtea templum Salomonis. & 23. cœmeterium ab eodem Saræ & poſteritati dedicatum. Altare in Berſabea Iſaac ædificauit, Gen. 26. Iacob in agro prope Sichem à ſe empto, Gen. 33. qui & locum quendam dicat, & vocat Bethel, q. Domum Dei. Gen. 35. idque ex voto, quod nuncupauerat antequàm veniret in Meſopotamiam, 28. *Sacerdotium, publicum miniſterium*. Abrahà, qui ideò animas in Haran feciſſe legitur, Gen. 12. id eſt interpretãtibus veteribus Hebræis, verbo & predicætione Deo genuiſſe & conuertiſſe. Melchiſedec, Gen. 14. Iob 1. & 42. præter omnes primogenitos ea authoritate gaudentes. *Sacerdotum benedictiones*. Benedixit Abrahæ Melchiſedec, ibid. Gen. 14. Patrum benedictiones, Gen. 27, 28, 48, & 49. *Oratio publica*. Gen. 35. Conuocata omni domo ſua, abijcite (ait) omnes Deos alienos, mundamini, mutate veſtimenta. Surgi-

te & aſcendamus in Bethel,& faciamus ibi altare Domino.31. vocat fratres ſuos ad victimas. 46. cum filijs venit ad puteum iuramenti,& pro fœlici deſcenſu in Ægyptum Deo litat.26. Iſaac deprecatus eſt Dominũ pro vxore ſua, eò quòd eſſet ſterilis. Qui exaudiuit eum, & dedit conceptum Rebeccæ, quod factum videtur in loco,ad quem poſtea perrexit Rebecca,vt cõſuleret Dominum de ipſo conceptu. ibid. Iob c. 1. & 42. orat pro filijs & amicis publicè, adhibitis holocauſtis. *Traditiones.* Gen, 34. ritus gentis. 18. Abraham præcepit filijs ſuis & domui ſuæ poſt ſe, vt cuſtodirẽt viam Domini, & facerent iudicium & iuſtitiam. 26. Præcepta & mandata Domini,&ceremonias,legéſque ſeruauit. Extabant ſcilicet diuinæ quædam leges & ceremoniæ nondum ſcriptæ, ſecundum quas etiam Iacob diſtinxit inter holocauſta, quæ tota comburebãtur, & pacifica, quorum pars in ſacrum epulum apponebatur.Gen.31.Et Iudas dixit ad Onam filium ſuũ,Ingredere ad vxorẽ fratris tui,& ſociare illi, vt ſuſcites ſemẽ fratri, tuo, eóque mortuo ad Thamar,Eſto vidua in domo patris tui,donec creſcat Sela filius.Gen.38.Nã ea eſt lex,quã ſcripto poſtea Moſes ſanxit,Deut. 25.Et Thamar quaſi filiam Sacerdotis(Melchiſedec)ob fornicationem eſſe comburendam.Nã & eam legem repetiuit Moſes Leuit.21. Adde,vt traditiones veteris Eccleſiæ per tres ſolos homines deferri potuerunt ad Abraham, videlicet per Adam, Mathuſalem, Noam, ita tertia hac ætate per tres ad Moſem, nempè per Abraham, Iacob & Amram, *Rerum profanarum dedicationes.* Lapis erectus in titulum à Iacob, Gen. 28. ſiue in ſtatuam (Nam ſic exponũt Rabbini, addentes nihil propterea ipſum commiſiſſe contra præceptum, Exod. 20. &

Deut. 16. De non erigendo ſculptili & ſtatua, quin hoc præceptum poſtea fuerit latum pro tempore, ob Gentes effuſius ad idololatriam ruentes. Vide R. Iſaac in 20. Gen. & 18. Leuit.) Titulus lapideus, vel potius ſtatua lapidea, in loco quem vocauit Bethel. i. Domus Dei, fuſo oleo, & libatis libaminibus, 35. Locus nuncupatus *Mahanaim*. q. caſtra Dei, Gen. 32. Alius Phanuel q. facies Dei. Ibid. Virga Ioſeph, cuius faſtigiũ adorauit Iacob, Heb. 11. *Pœnitentia & eius actus*. Iob. 1. Sacrificia pro peccatis. 42, Propter ſtultitiam pœnitentiam ago in fauilla & cinere. Socij Iob eam inculcant per totum illum librum. *Vota*. Gen 28. vbi & Decimarum perſoluendarum profeſſio. *Delectus ciborum*. Abſtinentia ab immundis animalibus, vt ſuperiore ætate. A neruo fæmoris, quòd in eo fuiſſet percuſſus Iacob ab Angelo, indèque claudicaſſet, Gen. 32. *Sanctorum vis & preces*. Iob. 33. Si fuerit pro homine Angelus loquens vnus de mille, vt annuntiet hominis æquitatem, miſerebitur eius (Deus) & dicet, Libera eum vt non deſcendat in corruptionem. 5, Ad aliquem ſanctorum conuertere. quod Rabbini vulgò exponunt de Angelis, & interroganter legunt, Ad quemnam Sanctorum conuerteris? Gen. 48. Angelus qui eruit me de cunctis malis, benedicat pueris iſtis, & inuocetur ſuper eos nomen meum, nomináque patrum meorum Abraham & Iſaac. 28, Scala Iacob Hebræis ſcala eſt prouidentiæ Dei, in qua Angeli aſcendunt & deſcendunt. Aſcendunt ad offerendas Deo noſtras preces, adiuuandas & commendandas, deſcendunt ad nos iuuandos & tuendos. Gen. 35, Rachelem Iacob ſepeliuit in Bethlehem, non in ſpelunca duplici cum alijs Patriarchis, vt illic oraret pro poſteris, eſſetque loci patrona, R. Selomo, Hier, 31,

è ſapientum veterum ſcriptis,quemadmodum per totam terram ſanctam diſperſæ fuerunt diuerſorum ſanctorum reliquiæ & ſacri cineres. Eccleſiaſtici 49, Oſſa Ioſeph viſitata ſunt,& poſt mortē prophetauerunt: quaſi ad illa ederentur miracula,vt de Eliſæo dixit,48. Mortuum prophetauit corpus eius, & à morte mirabilia operatus eſt.Nam Hebræis prophetare,eſt diuina vel dicere, vel facere.*Cura mortuorum.*Sepultura, funebres exequiæ,officium funeris,ius ſepulchri,& cœmeteriorum, tituli ſepulchrales,Gen. 23,25,35,49,& 50. vbi celebratur dies quadrageſimus,item ſeptuageſim⁹, denique exequiæ ſeptem dierum. Gen. 49, Præcepit eis dicens, Sepelite me cum patribus meis in ſpelunca duplici, quæ eſt in agro Ephron Hettei contra Mamrè in terra Chanaan,quam emit,Abraham in poſſeſſionem ſepulchri,Ibi ſepelierunt eum, & Saram vxorem eius. Ibi ſepultus eſt Iſaac cũ Rebecca coniuge ſua: ibi & Lia condita iacet. 47, Adiurat Ioſephum,dicens,Ne ſepelias me in Ægypto,ſed aufer me de terra hac,condaſque in ſepulchro maiorum meorum. 50, Iacob fodit ſibi ſepulchrum, dum adhuc viueret.Act. 7,Tam ipſe quàm reliqui patres noſtri translati ſunt (ex Ægypto)In Sichem,& poſiti in ſepulchro,quod emit Iacob (Gen. 33) pretio argenti à filijs Emor. Gen. 50,& Heb. 11. Oſſa ſua moriturus Ioſeph commendat filijs Iſraël: vnde & ea ſolenniter Moſes poſt quadringentos annos Exod. 13. transfert, tandiu conſeruata in loculo ſiue arca cum aromatibus,Ibid. 50.Quæ eſt quædã reliquiarum translatio. *Preces pro defunctis.* Poſt matrem defunctam Iſaac exit in agrum ad orandum (ſic enim habetur in fonte) Gen. 24. Quod & officium funeris ante inhumationem, & exequiarum per

multos dies celebritas infert, 23. & 50. *Iudicium futurũ.* Iob. 11. Quid faciã cùm ſurrexerit ad iudicãdum Deus, & cùm quæſierit, quid reſpondebo ei? 33. Iudicaberis coram illo, expecta eum. Nunc enim non infert furorem ſuum, nec vlciſcitur ſcelus valde. 34. Elihu Opus enim hominis reddet ei, & iuxta vias ſingulorum reſtituet eis *Vita æterna, reſurrectio.* Gen. 47. & alibi, Patres vitam ſuam vocabant peregrinationem, quaſi patriam ſe alibi habere crederent. Expectabant enim fundamenta habentem ciuitatem, id eſt, cœleſtem. Heb. 11. Iacob ſalutem Dei ſe expectaturum in ſepulchro confitetur Chriſtum profeſſus, Gen. 49. Iob etiam reſurrectionem carnis prædicat, c. 19. &c. *Supplicium æternum.* In Iob ſæpius. Ciuitates Sodomorum & Gomorrhæorum in cinerem redigens, euerſione damnauit, exemplum eorum, qui impiè acturi ſunt, ponens, 2. Pet. 2. Sodoma & Gomorrha & finitimæ ciuitates abeuntes poſt carnem alteram facti ſunt exemplum, ignis æterni pœnam ſuſtinentes. B. Iuda in Canonica. Denique liber Iob tempore legis naturæ ideò videtur ſcriptus, vt ſupereſſent monumenta veteris Eccleſiæ, eiuſque fidei, doctrinæ, religionis, rituum & ceremoniarum ab omni antiquitate repetitarum, per quæ ad legem Moſis tandem peruentum eſt, dum antiqua illa pietas & virtus ſenſim in mortalibus collaberetur. Nam abundè & hos & alios Religionis articulos & capita continet, perſpicuéque indicat.

		Anni mundi.
	ÆTAS QVARTA, ſiue Legis & Iudicum, Deorum & Heroum, Ab exitu de Ægypto ad quartum annum Salomonis, ſiue iacta Tẽpli fundamẽta, anni 480. vt & numerantur, 3, Re. 6. *Quod per ſeriem Iudicũ ſe illuſtratur.*	

[library stamp]

Inſigniora ætatis quartæ.

Lex contra Idololatriã omnia occupãtem & peccatum vbique regnãs pro tempore inducitur, quæ tamen vix vnicum populum retinere potuit in primo & vero Dei cultu & obedientia, Tribus ætatibus legis naturæ tres legis moſaicæ ſiue ſcriptæ ſuccedunt. Indeque ætas Chriſti ſiue nouiſſima.

Idololatriarum & peregrinarum religionum confuſio.

Deorũ & Heroum exortus.

Sapientiæ profeſſio apud Ægyptios, Chaldæos & alios Orienta-

		anni mundi	
deut 1. & 29.	1 Moſes [a] populi ex Ægypto educti Rempub. in deſerto adminiſtrauit, an. 40.	2669 2709.	a In deſerto Arabiæ legẽ à Deo datã accepit, & Remp. Iſraëliticã inſtituit: omnibus externis ſcriptoribus antiquior. Cecrops Athenas condit.
	2 [b] Ioſue an. 18.	2727	b Iordanem traijcit, Chananæam ſubigit, eiectis in Germaniã & Africam eius incolis, Chananæis, Amorrhæis,

Hettæis, Heuæis, Gergeſeis, Iebuſæis, & Phereſæis, eamque nouem tribubus Iſraëlitarũ diuiſit. Nam tres reliquæ trans Iordanem ſuã partem fuerant à Moſe conſecutæ. Tribui Leui, quæ erat decima tertia, quòd ei Deus ſacra mandaſſet, vrbes 48. per totã regionẽ reliquit.

c Iudices inſtituuntur, quòd Iſraëlitæ vexarẽtur à vicinis regibus, & populis Meſopotamiæ, Syriæ, Ammonitis, Moabitis, Madianitis, Chananæis, Philiſteis, Arabibus.

		Anni mundi
Iud 3	3 c OTONIEL, an. 40	7672

les.

Magicarum artium vſus maximus, Balaã, Chananei, Magi Pharaonis, Oſtanes & Aſtampſyci, in Perſide, Chaldæi in Babylonia.

Fabulæ Græcorum de artium & rerum inuentionibus.

Bella, Chanaan & finitimarum Gentium, Paleſtinum, Indicum per Bacchum, Colchicum, Lapitharum & Centaurorũ in Theſſalia, Amazonũ & Thebanorũ, Troianum, Latiũ, Peloponneſiacum.

Regna noua. Troianorũ per Dardanum, Argiuorũ per Inachum, Atheniẽſium per Cecropem, Latinorum per Ianum, Iudæorũ per Saulem, Gallorum per Galatẽ, Scytharum per Taigytum, Pelopõneſi per Pelopẽ, Theſſalorum per Theſſalum, Albanorũ per Æneam.

Illuſtres. Cecrops, Inachus, Minos, Siſyphus, Heraclidę, Argonautæ, Deucaliõ, Cadmus, Melãpus, Amphiaraꝰ, Tages, Xamolſis, Eumolpus, Prometheꝰ, Chiron, Dædalus, Amphion.

Principes. Bellerophõ, Perſeus,

		Anni mundi	
Ibid	4. [d] AIOD ambidexter cũ interregno, an. 80.		[d] Ætas Deorũ hinc deinceps.
		1847.	
Iud 5	5 [e] DEBORA & BARAC, an. 40.	1887.	[e] Prior prophetiſſa poſterior de numero Sãctorum veteris Teſtamenti, Heb. 11.

		Anni mundi.
Iud.8	6 [f] GEDEON an. 40.	24[illegible]7.
9.	7 [g] ABIMELEC eius nothus, an. 3.	2930.

[f] cum trecentis duntaxat militibus, Madianitarum & Amalechitarũ 120. milia cæcîdit, & quindecim cepit, fide nobiliſſim⁹, Idolorũ inſectator

[g] vixit, & interijt, vt notho eſt conſentaneum.

Theſeus, Hercules, Cyniras Cyprius, Atlas Rex Mauritaniæ, Æolus Siciliæ, Alcinoüs Phæacum, Telephus Mœſiæ, Seſoſtris Ægypti.

Pontifices, Aarõ, Eleazarus, Phinees, Abiſue, Bocchi, Zaraia ſiue Ozi, Heli, Achitob, Achimelec, Ioiada, Abiathar.

Prophetæ & doctores, Moſes, Aaron, Maria, tres filij Choræ, Eldad, Medad, Debora, Samuel, Dauid, Nathan, Gad, Aſaph, Heman, Ieduthun, Hierophile Sibylla Græca, quæ & Artemis, Erythræa, Eliſa Sybilla Lybica, Mãto Theſſalica, Ita-

lica ſiue Cumæa, Sarbis, ſiue Caſſandra, Aſiatica ſiue Phrygia.

Concilia duo. 1. in Sichem Eleazaro Pontifice, Ioſue Iudice, ſenioribus aſſidẽtibus. 2, Hieroſolymis, Sadoc & Abimelec Pontificibus, Gad & Nathan Prophetis, Dauide Rege.

Scriptores ſacri. Moſes, filij Zare, Ethan & Hemã, tres filij Choræ, Aſer, Helcana, & Abiaſaph, Ioſue, Samuel, Dauid, Nathan, Gad, Ieduthun, Aſaph.

Profani. Orus magn⁹, indeque Ægyptij ſacer-

		Anni mundi.
10.	8 Thola. an. 13.	2953.

h Habitauit in Sanir mõtis Ephraim. Nam principatus non erat alligatus certæ ciuitati, vel tribui.

Hæc ætas deſcripta eſt quatuor vltimis libris Moſis, Cõmétarijs Ioſue, Iudicũ, Samuelis, Ruth, primi Paralipomenõ, Pſalmis, Cabbali, Traditionibus Synagogæ, Talmud, SéderOlam, & Rabbinorum ſcriptis.	10.	9 [i] Iair an. 22.	Ann: mundi. 2975.	dotes & Hierophãtæ, cecrops, Cadmus, Phœnix, Eumolpus prim° verſificator, Tyreſias, Zamolſis Scytha, Promethe°, Atlas, Chiron, Minos, Olenes, Lycus, Pamphus, Linus, Orpheus Amphion, Muſæ°, Palamedes, Coruinus Ilienſis, Phillammõ, Thamyras, Demodocus, Epimenides, Ariſteas, Iſalis, Asbolus, Drymõ, Euclys, Protenidas, Dionyſius Argiuus, Dictys Cretenſis, & aliquot alij, ſi Græcis credere fas eſt. Carmenta Euandri mater

			Anni mundi	
Heretici. filij Ephraim, Iannes & Manres.	12.	10. [k] IEPHTE an. 6.	2981.	[k] Ex omnib' nothis hunc ſolum Scriptura laudat.
	Ibid.			
Schiſmatici Core, Dathan. & Abyron.				
Caluinitæ cum Core & æmulis Schiſmatis eundem habent ſpiritum.		11. [l] ABESAN an. 7.	2988.	[l] Tranquillitate delectatus Ammonitas trans Iordanẽ Iudæis imperitantes non tentat. Poetæ Græci hîc incipiunt
	Ibid.	12. [m] AHIALON, an. 10	2998.	[m] Huius virtute vide tur tyrannis Ammontariũ in Iudæos trans Iordanem deſijſſe.

			Anni mundi.
40. filios & 30. nepotes, viros ſtrenuos, ãtequã moreretur, ſepelijt.	Ibid	13 [n] ABDON an. 8.	3006
Heroïca tẽpora. [o] Herculis, qui his temporibus extitit, vires è Samſonis robore pingũt	Iud. 16.	14 [o] SAMSON an 20.	3026
Troia capta. [p] In politicis etiam præfuit, nemine Ducatũ vel Iudicatum poſt Samſonem exercẽte.	1Re. 4.	15. [p] HELI iudex, idemque ſacerdos, an. 40.	3066
[q] Prophetarũ collegia & ſucceſſio.	Act. 13.	16 [q] SAMVEL & SAVL ſimul regnarunt, an. 40	3105

Cætera lib. 1 Chronograph. à pag. 30. ad 57.

		Anni mundi.
3. Reg. 5. 1. Par. 3. & 29.	17. [r] DAVID imperauit an. 40.	3146
3. Reg. 6.	18. SALOMON templum ædificare cœpit regni ſui an. 4.	3150
	Summa an. 480. vt & 3. Reg. 6.	

r Regiam & Pontificiam ſedẽ Hieroſolymis poſuit. Eò arcã fœderis detulit. Remp. ac religionẽ cõſtituit, bella vicinorum proſperè cõfecit, regnũ ad Euphratẽ vſque propagauit.

Archontes Athenis regibus ſuccedunt.

Doctrinæ & Religionis continuatio.

QVARTA ætate ſacra doctrina, & vetus religio non modò perpetuatur, verùm etiam mirè illuſtratur, amplificatur & creſcit. Nam lex data pro remedio quodã aduerſus falſas religiones & Idolomanias omnia obruentes. *Vnitas Dei.* Exod. 20. Non erũt tibi Dij alij coram me. Deut. 6. Audi Iſraël, Dominus Deus tuus, Deus vnus eſt. 32. Videte quòd ego ſolus, & non ſit alius Deus præter me. 4. Dominus ipſe eſt Deus, & nõ eſt alius præter vnum, &c. Quod repetit Dauid Pſ. 17, 81, 85, &c. *Trinitatis myſterium.* Deut. 4. ſecundum literam Hebraicam. Quænam eſt gens, quæ habeat Deos tam propinquos ſibi. 5, Audiuimus (inquit populus) vocem Deorum viuentium, qui de medio ignis loquitur. 10, Dominus Deus veſter ipſe eſt Dij Deorum, & Domini Dominantium. Ioſ. vlt. Non poteritis ſeruire Domino, quoniam Dij ſancti eſt. 2. Reg. 7. Iſraël gens in terra, propter quam iuerunt Dij, vt redimerent ſibi eam, ad quod explicandum, 1. Par. 17, ſcribitur, Iuit Dij. Pſal. 11, Rectum viderunt vultus eorum (πρόσωπα, perſonæ & hypoſtaſes) quod R. Iaphet, citante Abben Ezra, cum ſimilibus locis confert, ad myſterium Triadis illuminandum 54, & 16, Dominus eſt ſuſceptores mei, Dominus eſt adiutor mei. 58, vtique ſunt Dij iudicantes in terra. Pſ. 29, Tribuite Domino filij Deorum, tribuite Domino gloriã. 89, Quis aſſimilabitur Deo in filijs Deorũ. i. in angelis à Patre, Filio, & Spiritu ſãcto procreatis. 47, Dij fortes terræ vehemẽter ele-

uati ſunt .136, Confitemini Dominis Dominorum. 149. Lætetur Iſraël in factoribus ſuis. Præter infinita alia huius arcani ſemina, in quib⁹ paſſim per totã Scripturã Deus nũc forma & numero ſingulari, *Ia*, *El*, *Euon*, *Eloah*, *Adon*, יהוה ob ſingularitatem vnitatemque eſſentiæ, nunc plurali *Elohim*, *Saddai*, *Adonai*, *Elim*, *Elohe Tſebaoth*, propter pluralitatem ſiue ternionem perſonarum vocatur & inuocatur, in quibus etiam ſeorſim *Dei filius & Spiritus ſanctus* inſinuantur. Exod. 33, Dei filius Moſi, Ego oſtendam (ait) omne bonum tibi, & vocabo nomen Domini (i. Patris) coram te: & alibi, Aſcende ad Dominum (i. Patrem) in montem. Quin & Deus ipſe, Exod. 23. attribuit angelum Iſraëli, vt eum obſeruet, eius vocem audiat, & intra ſe nomen ſuum Tetragrammaton habeat. Mitatron Cabballici appellant, mira de eo narrantes, vt Elias in ſuo Tisbi attingit. Ieſum Apoſt. Iuda & Paulus, 1. Cor. 10 quem ſcribunt Iſraëlitas ex Ægypto eduxiſſe, & in terram ſanctã introduxiſſe. Pſ. 44, 96, 102, 109, &c. de eo ſunt toti, ſed nec Pſal. 2. à filij vocabulo abſtinet, &c. Quantum ad *Spiritum ſanctum*, Exod. 35, Impleuit eum Spiritus Dei. Num. 11, Super Eldad & Medad requieuit ſpiritus Domini: vbi Targhum Hieroſolymitanum, ſuper eos inſederat Spiritus S. Pſal. 50. 139. 143, &c. *In Chriſtum fides, eiuſque expectatio*. Deut. 18, Suſcitabit vobis Prophetam, &c. Num. 24. Orietur ſtella ex Iacob, & conſurget virga de Iſraël: vbi Onkelos Caldæus, Et magnificabitur Meſſias. Exod. 12, Nox iſta eſt obſeruabilis Domini, quando eduxit eos de terra Ægypti: vbi Targhum Hieroſol. Moſes eduxit de medio deſerti, Rex autem Meſſias de medio Romani exilij. Hic quemadmodum ille, loquetur in ſummitate nubis. Verbum au-

temDomini loquitur inter vtrumque ipſis pariter ambulantibus. Hæc eſt nox Paſchæ, &c. Num. 11. Eldad & Medad vaticinantur in deſerto: nempè de Chriſto, Gog & Magog ex eodem Targhum. Num. 24, efferetur regnum eius. Targhum idem, & magnificabitur regnum ipſius Regis Meſſiæ. De quo & complures Pſ. vt, 2, 21, 44, 63, 71, 88, 108, 109, 131, &c. 2. Reg. 7. Præterea articulus fidei Iudæorũ 11, vbi illi: Eſt neceſſe(inquiunt) credere in Meſſiam, eum amare, orare pro ipſius aduentu, quemadmodum nunciatum eſt per os Prophetarum omnium ab ipſo Moſe ad vſque Malachiam. Quicunque enim de eo apud ſe dubitat, mendacij arguit vniuerſam legem, quæ Meſſiã ſperare certò iubet in ſectione Balaam (Num. 24.) & in ſectione, Vos ſtatis hodie (Deut. 29 & 30.) Denique caput Helec in Talmud tractatu Sanedrin, & cap. 11. Maiemonim. *figuræ*, per totum Leuiticũ & Ioſue, per totã hiſtoriã Samuelis & Nathan. i. primi & ſecundi Reg. itẽ in crurifragio, extenſione manuum Moſis in crucis formam, ſerpente aheneo, arca, quæ crux erat contracta, Exod. 12, Num. 9, 19, 21. Deut. 28, 32. *Sacerdotium externum, publicum miniſteriũ, & eius varij ordines*, Exod. 29, 1. Par. 6, 9. 23, 24, 25, 26, quibus capitibus Leuitæ diuiduntur in ſacerdotes, doctores, iudices, ſiue diaconos, cãtores ſiue pſaltas, ianitores, denique theſaurarios ſiue ſacriſtas. Deut. 17. & 18. Totus denique Leuitic⁹. *Benedictiones ſacerdotũ*. Pſ. 117. Cuius rei formula concepta eſt, Num. 6. Benedicat tibi Dominus, & cuſtodiat te. Oſtẽdat Dominus faciem ſuam tibi, & miſereatur tui. Conuertat Dominus vultum ſuum ad te & det tibi pacem. Vbi Hebræi ſex neceſſariò requiri docent. 1, vt proferatur lingua ſancta. 2, vt ſtando fundatur. 3, vt alta voce pro-

nuncietur. 4, vt manus attollant ſacerdotes. 5, vt verſus populum, vel eum qui benedicitur, faciem habeant. 6, vt fiat in nomine Dei Tetragrammato. Atque hæc quidē in tractatu Talmudico Bircath Cohanim, & prima parte Maiemonim, c. 14. pag 49. Verùm ſeptimum adde, nempè trinam repetitionem nominis Domini, ſiue Tetragrammati, & formam ſententiæ atque diſtinctionem, in qua Pater, Benedicat, & cuſtodiat, Filius, oſtendat faciem ſuam & miſereatur. Spiritus S. conuertat vultum ſuum, & det pacem. Nam hæc trina replicatio erat expreſſa inuocatio S. Trinitatis. *Veſtes religioſæ, & ornamenta ſacra*, Exod. 28, 39, 25, 26, 27, 30, 33, 36, 37, 38, 40. *Sacrificia cruenta* in typum paſſionis Chriſti, per multa capita Leuitici, multorū generū, Holocauſtum, hoſtia pro peccato, hoſtia pro delicto, ſacrificium pacificū, votiuū, ſpontaneum, Toda, ſiue confeſſionis ſiue laudis, Agnus Paſchalis. *Incruenta*, in quibus nulla erat effuſio ſanguinis ſiue iugulatio, in typum Eucharistiæ, Ibid. c. 2. & 7. libamina in liquidis, præſertim vino, Num. 6. & 29. Menahoth in aridis, præſertim ſimila. i. ferta, farinacea ſacrificia, multorum generum, vt panes azymi, pugillus ſimilæ oleo perfuſus, lagana azyma cocta in clibano, & oleo perfuſa, lagana frixa in ſartagine, lagana toſta in craticula oleóque condita, ariſtæ ex primis & virentibus adhuc frugibus decerptæ leniter ad ignem vſtulatæ, in farris modum confractæ thuré que tectæ. Sex hæ ſpecies Leu. 2; quorum myſterium concipiens Dauid, *Eucharistiam* delicatum edulium & animas ſaginans promittit, Pſal. 21, 22, 71: etiam è Rab. Moſe Haddarſan, R. Simeon auctoris Zoar, & veterum aliorū Talmudicorum & Rebbinorum interpretatione. *Signa*

ſidei ſiue ſacramenta. Circumciſio, Exod. 12, Leuit.12, Deut.10,Ioſ. 5. *Pœnitentia, & eius opera*, Sacrificiũ pro peccato, Leuit. 4,5,6,7,8,9,10,12. 14,15,16, 19,23. Num. 5,6,7,8,9,12,14,15,16.18,19, 29. Hoſtia pro delicto iiſdẽ ferè locis Leuit. & Num.*Confeſsio* autem peccatorum, Leuit. 5. & Num. 5.*Purificationes & Baptiſmata*, vt, lauacra,ſanguinis aſperſio, aqua luſtralis,Exod.12,Leuit. 14, Num.19, &c, Hinc Exod. 19. v. 10, Moſes iubetur triduo ante legem dandam populum ſanctificare cõtinentia ab vxoribus, veſtium lotione, &c. *Loca religioſa*,Tabernaculum,templum portatile& motorium, Exod. 25,26,33,40,Num. 7. fixum in Silo,Ioſ. 18. Sacella multa in excelſis, in quibus arca Domini ſteterat, 1. Reg.4,7, &c.Tentorium nouum arcæ à Dauide ædificatum,1.Par. 15,& 16. Excelſum Gabaon,2. Par.1.In Bethel,1.Reg10.Altaria holocauſti &inceſi,Exod.25,&30. *ſacra imagines*, Cherubim duo aurei, iuuenili forma hærentes propitiatorio, Exod. 25,18,& ſeq.Velum cõtextum Cherubis,& cortinæ formis Cherubinis ſparſæ. Exod. 26, & 36, vbi noſter interpres,pulchra varietate diſtinctæ.Serpens aheneus,Num.21.Teraphim Dauidis,quaſi lares & penates,1.Reg.19. Vexilla tribuum, 2. Num. è quibus quatuor prima intextas habebant figuras quatuor ſanctorum animalium, hominis, leonis,bouis,aquilæ,de quibus Ezech.cap.1.& noſter Ioãnes in Apoc.Kimhi in ſecretioribus Commentarijs in Ezechielis Quadrigã.Quare preceptũ,Exod.20, de nõ faciẽdo ſculptili neque vlla ſimilitudine, tribus modis exponũt Rabbini.Primo intelligi de Idolis, vt R. Iaphet,&auctor Mechilta,citãte R.Leui,Exod 20,aut de imaginib⁹ cæleſtib⁹ 48,vt R.Selomo,R.Abrahã ibid.& ipſeKimhi Pſ. 97 neq:ne cõprehẽdere Cherubos,&ſi-

milia ſacra ſimulachra. Secūdo eſſe præceptū, quantū adceremoniā pro tépore ob abuſionéGentiū effuſè in idololatriam ruentium, ideoque non obligaſſe antiquiores Patres, vt Iacob, 28. & 35. Gen. Sic R. Iſaac Gen. 20. & 18, addens Magiſtros hoc docere in illud Deut. 16. Non facies tibi neque eriges ſtatuam, quam odit Domin⁹. Tertio, Nō adorabis, neque coles ea, eſſe præcepti modificationem, nec niſi eius quod dixit, Nō facies tibi ſculptile, aut vllam ſimilitudinem, expoſitionē. Sic R. Ioſeph Albo lib. 1. c. 14. quod confirmatur verſ. 1. cap. 26. Leuit. vbi immutatur loquendi formula. Non facies, &c. vt adores ea. Sic & noſter Tertull. lib. 1. contra Marcionem. *feſta*, Sabbatum, Exod. 16. 20, 31. Leuit. 16, 19, 24, 25. Deut. 5. Neomeniæ, Num. 28. præter quæ quinque erant feſta legalia, Leuit. 24. Num. 28. & 29. Paſcha videlicet octo dierum in memoriam liberationis Ægyptiacæ, Pentecoſte ſiue feſtū Meſſis ſiue primitiuorum i. nouarum frugum, Num. 28. octo diebus in memoriam datæ legis. Feſtum Tubarum in recordationem vocationis populi in Abraham, Leu. 23. Num. 29. Tabernaculorum, ſiue feſtum collectionis (fructuum & vuarum) ad recolendum beneficia in deſerto exhibita, octo diebus. Dies expiationis. Leuit 16. Quibus acceſſerunt feſtum dedicationis Tabernaculi, Exod. 40. Planctus filiæ Iephtæ die anniuerſario, Iud. 11. *Religioſorum vita & vota*. Nazarei vtriuſque ſexus, Num. 6. quorum leges ſequitur Samſon, Iudic. 13. & 16. Samuel, 1. Reg. 1. Virginum conſecratio, Iud. 11 in filia Iephtæ iuxta Rabinos. Prophetarum cœtus præſidente Samuële, 1. Reg. 19. De reliquis votis, Num. 30, & Leuit, 27, Deut. 23, quæ quando redimi poſſent, docet Ioſephus lib. 4 Antiq. c. 4. *ſanctorum vis & preces*. Exod. 32, 33. Recordare Abraham,

Iſaac & Iacob, quibus iuraſti per temetipſum. Præſidij Angelorum crebra mentio in Moſis lege & Ioſue, Iudicumque hiſtorijs. Nomina 12. Patriarcharum in pectorali ſummi Pontificis & inter ſolennia ſacra, &c. *Reliquiæ*. Tranſlatio oſſium Ioſeph, Exod. 13. in Sichẽ, Ioſ. 24. quæ & prophetarunt, Eccl. 49. Tranſlati etiã ſunt cineres vndecim reliquorum patrum in Ægypto mortuorum, Act. 7. Poſuitque Manna Aaron in Tabernaculo reſeruandum, Exod. 16. verſ. 34. In arca reponitur aſſeruanda vrna aurea habens Manna, & Virga Aaron, quæ fronduerat, & tabulæ teſtamenti, Heb. 9. & amygdalæ virgæ Aaronis atque flores, & lenticula olei vnctionis, & capſella, quam miſerant Philiſtim munus Deo Iſraël, è Talmudicis in tractatu Ioma, & R. Moſe 2. parte Maiemonim, pag. 453. *Ieiunium*, duorum generum: vnum coactum, legéque præſcriptum Eccleſiaſticis reſpõdens. *Onaſim* vocant, i. coactionum, Leu, 16. ieiunium ſcilicet expiationis decima die menſis Septembris, ad quod ſequentibus ætatibus multa adiecta ſunt, Zach. 8. & in Calendario Hebræorum. Alterum voluntarium, obligans duntaxat poſt votum, Num. 30. v. 14. Pſ. 34, 68, 108, *Konaſim* appellant. i. punitionũ & abſtinentiæ, quibus ſcilicet punitur corpus, vt cùm quis vouet ſe abſtẽturum à vino, vel carnibus. Num. 6, &c. Quin & *Quadrageſima* exemplum à Moſe bis, & iuxta aliquos Rabbinos ter, tot dies ieiunante, relictum, Exod. 24, 34, Deut. 9. Inde enim deinceps 40. diebus pro ſuo modulo multi ieiunarunt, abſtinentes à carnibus & vino, in Itinerario R. Benjamin. *Delectus ciborum*, præter abſtinentiã à morticino, ſuffocato, ſãguine, neruo fœmoris, Leuit. 11, Deut. 14. Hec ſunt animalia, quæ comedere debetis, hæc quæ nõ comedere, de animantibus ſiue terræ, ſiue aquæ ſiue, aëris, Nũ.

6 Qui ſe voluerint Domino cõſecrare, à vino & omn. quod inebriare poteſt, abſtinebunt, ab aceto, & quolibet de vua expreſſo, ab vuis recentibus, ſiccis, paſſis, 30. verſ. 14 Votum per ieiunium & cæterarum rerum abſtinentiam, vt etiam exponunt. R. Abraham, & alij Rabbini. *Cura mortuorum, pro eis preces, Purgatorium.* Aaron ſtat cum thuribulo inter viuos & mortuos. Dauid ieiunat & parentat Sauli & Ionathæ, 1. Reg. vlt. Oblationes, de quibus Exod. 25, ad temporari..s ſæculi věturi pœnas relaxãdas valere Zoar, docet in ſectione Teruma. Rakanati, Leuit. 21, illud, 1. Reg. 2, deducit ad inferos & reducit, de certo inferorum loco intelligendum docet, è quo purgatæ animæ emergant, per ventrem ceti ſiue balenæ figurato, Ion. 3. (vt & alij per refugij ciuitates, Nũ.) non de Seol tahtiioth (inferno inferiore) ſiue Abaddon (perditione.) Imò verò vetuſtiores Hebræi in Talmud c. hazahab (aurum) in tract. Baba Metſia (porta media.) Nam paſſim ſeptem inferni mãſiones cõſtituunt, è quarum alijs eſſe exitum, ex alijs non eſſe docent: reliqua in 13. articulum Symboli ſui Rabbini docent, nempè Purgatorium eſſe pro fidelibus conſtitutum, vt luant quidem pœnas pro grauitate peccatorum ſuorum vi haietſer. i. fomitis & cõcupiſcentiæ commiſſorum, poſtea tamen partem futuri æui obtineant, cùm heretici, infideles, Epicurei & truncatores plantationum (i. piarum patrum traditionum) ſint in æternum perituri. *Traditiones.* Articulus eſt octauus Symboli Iudæorum, ab eodem Moſe proceſſiſſe duplicem legem, vnam ſcripto (Biktab) alteram traditione (Beal-pè, q. per os) & vtramque obligare æqualiter: perueniſſe autem ad poſteros, per Io..um & Seniores ad Prophetas & Sacerdotes, inde-

que ad Scribas & Phariſæos, de qua ſcriptum ſit, 1. Par. 4. Hec autem ſũt verba vetera. Sic enim appellari Maſoreth (traditionem) ſiue Cabballam (acceptionem & doctrinam maiorum ſine ſcripto) docet Kimhi, quam poſt captiuitatem ſuſcitarit Ezras. Atque hinc perpetuò Dei cultum fuiſſe conſeruatum apud ſuos de Tabernaculis, palmis, tubis, fimbrijs, ieiunijs, ſacrificiorum ritibus, Eccleſiaſticis indumentis, & conſimilibus, minimè lege ſcripta expreſſis, pro quibus pugnat contra hæreticos *Karaim* (i. Biblicos, ſolam ſcripturam recipientes) R. Abraham Leuita in ſua Cabbala. *Vita æterna, iudicium extremum.* Paſſim in Moſe & Pſalmis, pro quorum compendio eſto illud R. Moſe ben Nahaman, & Rakanati, Leuit. 21. pag. 154. Scito eam animæ Cerithuth. i. excisionē, de qua paſſim Moſes magnam ſpem facere immortalitatis animorũ, mercedis ac præmij futuri. Nam quod ſæpè Dominus, Excindetur, ait, anima illa de medio populi ſui, vel excindetur anima ipſa à facie mea, oſtēdit eandē ipſam, quæ peccauerit, ob peccatum exſcindi: reliquas, quæ non peccarint, ſe coràm in ſublimi luce & ſplendore victuras. Hoc tu intellige. *Reſurrectio* autem carnis eſt decimus tertius articulus eorum Symboli, crebróque à Dauide pingitur. Cæteri articuli de fide, operibus, prædeſtinatione, iuſtificatione, etiam controuerſi inter nos & Caluinitas abundè illuſtrantur à ſcriptoribus ſacris huius ætatis, Moſe, Ioſue, Samuel, Nathan, Dauid, eauctore primi Paralipomenō, & alijs, ſi qui ſint.

			Anni mundi	
		ÆTAS QVINTA, ſiue Regum & Prophetarũ, à tẽpli fundamentis ad captiuitatẽ Babylonicã, an. 419. menſ. 6.	3150	
		Quód ſic per Regum perennem ſucceſsionem docetur.	3150	
Inſigniora ætatis quintæ.	AEtas quinta.			
Variorũ mundi Principatuũ & Rerum public. cõſtitutio.	3. Reg. 11. 2. Par. 2	1 a SALOMON regnat adhuc an. 36.	3186	a Templum Dei Hieroſolymæ conſtruxit, Arcam fœderis

			Anni mundi.	
in illud trāſtulit, pacē coluit, ſub canitiem à mulieribus peruerſ' eſt. Reſipuiſſe tamen fertur. Aliud ſcire, aliud ſapere.				Vrbes multæ in Græcia, Aſia, Sicilia, Ionia, Hiſpania, Gallia, &c. condūtur.
				Per mare Mediterraneū variæ populorum incurſiones, nunc à Caribus, modò à Phrygibus, Phœnicibus, Rhodijs, Lesbijs, &c.
b Parū pius: ad extremū regnum in duo diuiſū, Iudæ & Iſraël, ſiue duarum tribuū & decem.	2. Par. 13.	2. b ROBOAM an. 17.	3203	indéque peregrinæ in Europam coloniæ.
Seſac Rex AEgyptiorū Hieruſalem cepit & diripuit.				Græci, Latini, Europæi denique adhuc barbari.
c Vtcunque pius.	3. Reg. 15.	3 c ABIA, an, 3.	3206	Numerandi Æræ ſiue principia apud exteros, vt Aſſyrios, Græcos, Romanos.

			Anni mundi.	
Superiorum inuentionibus multæ apud Græcos & Latinos adijciuntur, vel ad eos poti⁹ ex Ægypto & Oriẽtalibus populis deferũtur.	Ibid	4 dAsA an.41.	3247	dPius initio, peccauit ad extremum, dum ſe fulſit præſidio & fœdere Regi Syriæ: item dum in ſuo morbo non requiſiuit Deum, ſed medicos.
Bellæ naualia Thracum, Rhodiorũ, Ionum, Mileſiorũ, Phrygum, Carum, Phœnicum: terreſtria, Æthiopum, Ægyptiorum, Iſraëlitarum, Iudæorũ, Syrorum, Aſſyriorũ, Lacedæmoniorum cõtra Meſſanos, &c.	3. Reg. 9.	5 eIosaphat, anno. 25	3272	ePientiſſim⁹. Remp. & religionem reformauit, finitimos ſolo nominis terrore in officio cõtinuit.
	4. Reg. 8.	6 fIoram, an. 8.	3280	fImpius. Quare poſt cladem ab Arabibus acceptã inglori⁹ perpetuò, morbiſque pluribus & grauiſſimis vexat⁹ vixit.

			anni mundi.	
g Impius, Proinde in prælio aduerſus Iehu cum Ioram rege Iſraël iugulatus eſt.	Ibid	7. g Ochosias, an. 1.	3281	*Regna noua.* Iuda & Iſraël, per Roboã & Hieroboam, Macedonum per Caranum, Romanorum per Romulum, Aſſyriorum per Sargonem vel Phul,
h *Filios* Ochoziæ regis nepotes ſuos interemit, præter Ioam *infantem*, ſéque in omnibus iniquiſſimè geſſit, vt Achabi & Iezabelis filiã decuit, donec à Ioiada ſacerdote populo incitate de medio tolleretur.	4. Reg. 16.	8 h Athalia regina, an. 6.	3287	Lydorum per Ardiſum, Babyloniorũ per Merodac, Medorũ per Arſacen, Siciliæ per Panætium, Cyrenarũ in Africa per Battum.
i Principio pius, ad extremũ impiꝰ, adulatione Principum	4. Re, 12.	9 i Ioas, an. 40.	3327	*Illuſtres.* Iphitus, Cynethon, Rhæcus, Sibylla Samia, Sethon Vulcani ſacerdos.

Principes, Vaphree, Saſochis, Seſoſtris, Reges Ægypti, Ageſilaus Lacedæmoniorum, Barcus Corinthiorum, Pygmalion Tyri, Licurgus, Numa Pompilius, Midas.

Reges Iſrael 19. Ieroboam primus, Nadab, Baſa, Ela, Zamri, Amri, Achas, Ochoſias, Iorā, Iehu, Ioachas, Ioas, Ieroboā, Zacharias, Sellū, Manahem, Phaceia, Pakeias, Oſee.

Pontifices, 18. Sadoc, Achimaas, Azarias, Abimelec, Ioachas, Ioarib, Ioſaphat, Ioiada, Pedaia, Sedechias, Ioël, Ioa-

		Anni mundi	
			deprauatus, adoratúſque donec propter necem Zachariæ à ſuis ſeruis interficeretur.
14.	10. ᵏ AMASIAS, an. 29	3356	ᵏ Impius ad extremum. Nā poſt cædē Idumæorum Idola eorū aſſumpſit, & coluit, thure incenſo.
15.	11 ˡ OZIAS, an. 52	3408	ˡ Lepra percuſſus, ob vſurpatū Sacrorum munus. Alioqui pius. Sub hoc Olympiades à Græcis inſtitutæ, Roma cōdita, Monarchia Aſſyriorum exorta.

Prophetæ

			Anni mundi
Prophetæ ſuas conciones ſiue Prophetias ſcribere aggreſſi, antea ſola prædicatione contenti, Amos, Oſeas, Eſaias, &c.			
m Non ſolùm pietate ſed & fortitudine excellens, proſperè adminiſtrato contra Ammonitas & alios finitimos imperio.	Ibid	12. m IOATHAN an 16.	3424.
n Impientiſſimus. Foedꝰ primus facit cum Rege Aſſiriorum Finitimorũ bellis petitus, ad Gentiliũ Deorũ opem confugit.	16,	13. n ACHAZ, an. 16.	3440.
o Pius. Religionem inſtaurat. Paſcha à patre	4. Reg 18.	14. o EZECHIAS, an. 29.	3469.

than, Vzias, Eſaias, Sellum, Helcias, Azarias, Seraias.

Prophetæ. Nathã, Achias Silonites, Ieddo, Ionathã, Samaia, Iorã Azarias Oded f. Anani, & eiꝰ filiꝰ Iehu, Abdias, Micheas, Iehiel Zachariæ f. Eleazarus Dodiæ f. Elias, Eliſeus, Ioiadas, Zacharias Ioiadæ f. Amos Pater Eſaie, Ionas, Oſeas, Amos, Eſaias, Oſias, Michæas Moraſthites, Oded, Ioel, Nahum, Abacuc, Hozee, Sophonias, Ieremias, Baruch, Helda propheтiſſa, Vrias.

Concilia duo. 1. in Hieruſalem, ſub Ezechia. 2. in templo ſub

			Anni mundi.
tuóſque fer-ro & flamma perſequitur. Propter pec-cata populi tanto princi-pe indigni ex vulnere mo-ritur.			
sImpius. Rebus turbatis patris morte regnum rapuit, donec Pharao Ioachimo primogenito regnum reſtitueret.	23.	18. sIoachaz, menſibus, 3	3557
tImpius. Eiꝰ quarto, incipit regnum & Monarchia Nabugdonozor, à quo abductꝰ eſt Babylonẽ, & interfectꝰ	ibid.	19. tIoakim, Eliachim, 11.	3568
vPius. Abducitur. Babylonem à Rege Babyloĩs cũ op	24.	20. vIoachim, Ieconias, menſibus 3.	3568

te captiuitatem.

Hæretici. Hieroboamitæ, qui in decem tribubus vitulorum cultum induxerunt, regnum & communionem Hieroſolymitanã, vbi erat cathedra Moſis, & prophetica, deſeruerunt: Iezabelitæ, cuiꝰ ſuaſu Achab Rex ad Hieroboami Hæreſim, cultũ Baalim adijcit: Samaritæ Siue Cutthei à Salmanazare in Palæſtinam tráſlati, è cunctis ſacris ſcriptoribꝰ & prophetis ſolum Moſem recipientes, & cũ ſua Idololatria miſcentes,

Interim hac quinta ætate, propter tantoperè corruptum ab Hæreticis religionis ſtatum, doctrina Eccleſiæ ad ſequentem tranſmitti perenni ſerie non deſijt.

QVINTA ætate ſuperior doctrina, pietas & religio floret, & illuſtratur per innumerabiles Prophetas. *Deũ eſſe vnicum*, Eſa 43, 44, 45. Præter me nõ eſt Deus, &c. Et tamen *trinum*. In Hebraica veritate. Eccleſiaſtis 12, Memento creatorum tuorũ in diebus iuuentutis tuæ. Prou. 12, Noui ſcientiam ſanctorum. Eſ 6, In illa viſione Seraphica, Quis ibit nobis (Patri, Filio, & Spiritui ſancto) præter nobile illud Triſagiũ, Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth, à Ioanne in Apocalypſi repetitum. 22, Nõ ſuſpexiſtis ad eos, qui fecerunt, eam (Hieruſalem.) 4 , Creans cælos, & extendentes eos dominus. 44, Sic dicit Dominus factores tui. Et iterum v. 24. Dominus factores tui. 50, Manè erige aurem mihi, & audiam quaſi magiſtros. 54, Quia dominabũtur tui, qui fecerunt te, Dominus exercituum nomen eius. Oſ. 11. Iuda adhuc deſcendit cum Deo, & cum ſanctis fideli. Hier. 10, Dominus deus verus eſt ipſe dij viuentes, & Rex ſempiternus. 23, Peruertiſtis verba Deorum viuentium, domini exercituum Dei noſtri. Quos, Eſaias vnico contextu expreſſit nominatim c. 48. Ego primus & nouiſſimus, Non à principio in abſcondito locutus ſum. Ex tempore antequàm fieret, ego eram, & nunc dominus deus miſit me, & Spiritus eius. Nam loqui illic filium Dei, non Prophetam conſtat per li-

teram præcedentem. Manus quoque mea fundauit terram, & dextera mea menſa eſt cœlos. *Filium Deum eſſe*. Eſa.7,9,10,25,35,45,55,58. Hier.23.& 33. Oſ.1. Baruc. 3. Ioel.2. Mich.2.& 5. Prou.8.& 30. *Spiritum quoque ſanctum*, Eſa.48,59,& 63. Ipſi ad iracundiam prouocauerunt eum, & Spiritum ſanctum eius. 61, Spiritus Domini ſuper me. 44, Effundã Spiritũ meum ſuper ſemẽ tuũ. 32, donec effundatur ſuper nos Spiritus de Excelſo, Ioel.2,&c. *In Chriſtum fides, & eius expectatio*. Eſa. 6,7, 8,33,35,40.42,45,48,50,51,53,55,57,60,61,62,63. Hier.11. 23,31,33. Ioel.2. Abac.3. Soph.2.& 3. Mich.5. Oſ.6,& 11. Denique quotquot Prophetæ & Sibyllæ illa tempeſtate ſcripſerunt. *Sacerdotium, miniſterium publicum*. Sadoc primus templi Pontifex, & reliqui vſque ad Ioſedec tempore captiuitatis per Catalogum 1. Par. 6. Sacerdotes, Leuitæ & Prophetæ innumerabiles, in libris Regũ & Paralip. quorum ordo & ſucceſſio in Seder Olam. *Sacrificia & ſacramenta, fidei ſigna*, eadẽ quæ priùs per ſingulos libros Regum, & cæteros huius ætatis hiſtoricos & ſcriptores. Quin & eorum per Chriſtum perfectio, correctio, immutatio prædicitur. Eſa.12,52,55,61. Hier.31,&c. Prou.9. *Pœnitentia, & eius partes*. Illas vrgent Prophetæ, & in eis neglectis totam malorũ cauſam conferunt. Eſa.1,&c. Ioel 1,&c. Doctrinam contrariam Pſeudoprophetiam ſiue hæreſim appellant. Lament.2. Prophetæ tui viderunt tibi falſa & ſtulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, vt te ad pœnitentiam prouocarent. Hinc apud eos hoſtia pro peccato, & delicto, & ieiuniorum, ſacci, cilicij, luctus, ſpiritus contriti & tribulati mentio continua. *Confeſſio, Exomologeſis*, vt quæ iam eſſet iuſtituta, Leuit. 5. Qui peccauerit vel deliquerit, agat pœnitentiam pro peccato, & offerat. & ſic ſæpius illo capite, vbi Hebraicè vbique, &

confiteatur id,in quo peccauit, vt Leuit. 13, leproſus adiens ſacerdotem ſe eſſe leproſum clamabat,& Num. 5,vir & mulier,cùm fecerint ex omnibus peccatis,quæ ſolent hominibus accidere, atque deliquerint, confitebuntur peccatum ſuum. Modum eorum confitendi vide apud Fagium in quintum & decimum ſextum Leuit.*Viddui* appellabant ex Elia in Tiſbi, vnde R.Iſaac Leuit.1.Qui agit Teſuba (i.pœnitentiam)vt faciat Viddui,& confiteatur peccatum ſuum neceſſe eſt. *Euchariſtiæ tanquam rei admirandæ promiſſio*, Prou. 9. Oſ. 14. Viuent tritico,&c.vbi R.Kimhi è ךיל ſemina tranſſubſtantiationis adducit.*Feſt.a*, ad ſeptem Moſaica adduntur noua. Dedicatio templi Salomonis in menſe Bethanim. i. Septembri, 3. Reg. 8, ἀνδλπηχισμὸς tabularum fractarum menſe Maio, Ioſeph.lib.1.Bell.c.8. & aliquot alia. *Templa.* Templum Salomonis incredibili ſumptu extructum, 2. Par.3,4,5.Domus orationis, Eſ.56.Hier.7.Synagogæ Hieroſolymis ad quadringẽtas & octoginta, è traditionibus Heb. & innumerabiles aliæ per vniuerſã terrã Paleſtinæ,noſtris parœcijs reſpondentes.*Imagines ſacræ.* Cherubi Salomonis forma iuuenili & opere ſtatuario & ſolido præter Moſaicos,2.Par. 3.vbi pictis alijs multis & cælatis ſculpturis omnes templi partes, etiam veſtibuli exteriora aſperguntur, & 3. Reg.6, tam intrinſecus quàm extrinſecus,pro templi etiam foribus & introitu: vnde Pſal. 73.queritur,quòd Babylonij exciderint ianuas vel ſculpturas,picturas,cælaturas templi. Nam Pittuhim illo loco ad hunc modum interpretantur Rabbini. Eſ. 19, alludens ad ſua tempora,In illa die(inquit)erit altare in medio terræ Ægypti, & titulus Domini(Matſebá, ſtatui propriè) iuxta terminum eius.Oſeas cap.3,ſacris imaginibus,quas Teraphim appellat,priuandas decem

id eſt, ſeptem annis ante regnũ iſtius Iorã. Eſ. 44, Ille vocabit in nomine Iacob. vbi Chald. & ipſe יכלי .i orabit in nomine, ſiue nomen Iacob. Eſ. 62, Super muros tuos Hieruſalé conſtitui cuſtodes. i. angelos, Talmudici in tractatu Menahoth: itẽ Patriarchas, qui protegũt nos, tanquã muros, R. Selomo è R. Ionathan, qui ſic Chaldæis vertit, Ecce opera patrum tuorum iuſtorũ, ô vrbs Hieruſalem, aptata ſunt & ſeruata coram me tota die & tota nocte, nunquam ceſſant facere mentioné tui coram Domino. Baruc. 3, Audi nunc orationé mortuorũ Iſraël, & filiorũ ipſorũ, qui peccauerũt corã te. Hier. 3, Rachel plorat filios ſuos. i. intercedit pro filijs ſuis apud Deum, è Midras Hagada & R. Selo. Oſſa Eliſei mortui mortuum ſuſcitant, 4 Reg. 13. mortuum eius corpus prophetauit, Eccl. 48. id eſt, diuina fecit. Nam apud Heb. prophetare eſt non ſolùm diuina dicere, verùm etiam diuina facere. Vnde per ἐπεξήγησιν mox ſequitur: In vita ſua fecit monſtra, & in morte mirabilia operat' eſt. Vt proinde Ioſias eius ſepulchrũ, oſſa & ſanctos cineres, quemadmodũ & alterius Prophetæ, honorificè obſeruauerit. 4. Reg. 23. Pallium Eliæ tranſlati aquas Iordanis diuidit, 4. Reg. 2. *Reliquiæ.* Arcam & reliquias Moſaici tabernaculi in ſuum templũ magna pompa infert Salomon, in Arca tabulas teſtamenti concludit, 2. Par 5. Arcam autem aliam fecit, in qua conſeruaretur Aaronis virga, Vas mannæ, oleum vnctionis ſacrũ. In Miſna tractatu de ſiclis, cap. 6, §, 7. Thuribulũ quoddã aureũ ſeruabatur in Sãctô Sanctorũ, ad quod ſoli Pontifices ingrediebãtur Heb. 9. Ioſeph. lib. 2. cõtra Appioné. *Preces & oblationes pro defunctis.* Tob. 4. Panẽ tuũ & vinũ ſuper (id eſt, propter. Nã eſt Hebraiſ.) ſepulturã iuſti cõſtitue. Eſa. 26. Viuant mortui tui, interfecti mei reſurgãt, &c. (deprecanter è

	Anni mundi.	
ÆTAS SEXTA, ſiue		*Inſigniora ætatis ſextæ.*
Monarchiarum mundi,	3569	Hîc profana hiſtoria incipit. De præcedentibus incertam vel fabuloſam ſe eſſe fatetur.
A captiuitate Babylonica ad Chriſtum patientẽ, an. *553*		*Sextæ ætatis põtifices*, 39 Ioſedec Ioſue ei⁹ f. Ioachim, Eliaſib, Ioiada, Ionathã, Iaddus, Onias priſcus, Eleazarus, Menaſſes, Simon iuſtus Onias 2. Simon 2, Onias 3, Iaſon, Menelaus, deinde Machabei, Mathatias videlicet, Iudas, Ionathã, Simeõ, Ioãnes Hyrcanus,
Quæ ſumma ſic vniuersè colligitur.		

		Anni mundi.	
			Cõcilia quatuor 1. In Babylonia circa reditũ, quæ Synodus magna dicitur, ſub Cyro 2, in Hieruſalẽ ſub Ptol. Philadelpho. 3, in Hieruſalem ſub Ioan. Hyrcano 4, ibidem ſub Herode magno.
			Scriptores ſacri. Hieremias, Baruc, Daniel, Ezechiel, Aggeus,
Dan. 9.	A ſeptuageſimo illo captiuitatis anno ad Chriſtum Hebdomades 69. id eſt, anni. 483.	3638 4121	Zacharias, Malachias Mardocheus ſcriptor libri Eſter, Ioachĩ libri Iudith, Ezras, Nehenias, Ieſus f. Sirac auctor Eccleſiaſtici, Philo ſenior Sapientiæ Salomonis, Auctor ignotus librorum Machabeorum, Sibylla Cumana.
			Profan:, memorabũtur ſuo or-

dine per ſingula rũ monarchiarũ ſucceſſioné, vt eorum ſecula diſtinctiùs proponantur humanarum artiũ profeſſorib⁹ & ſtudioſis. Nam hîc propriè incipiunt, exceptis ferè Homero & Heſiodo. Nam quid iuuat Linũ, Muſæum, Orphæũ, & cæteros non extantes commemorare?

Hebræi. qui & teſtes veritatis antiquæ. Rabbini hîc etiam incipiunt, quorum primi Scribæ, ſecũdi Phariſæi appellati ſunt. Ariſtobulus, R. Iodam, R. Ibba, R. Iohai, R. Hillel, Iaſon Cyrene⁹, R. Simeon, Ben

		Anni mundi.
		3569
		4121

Huius vltimæ ante Chriſtum ætatis deſcriptio ſumitur tam è ſacris & Hebræis ſcriptoribus in altero margine memoratis, quàm profanis, per ordinẽ Monarchiarum quatuor deinceps memorandis.

		anni mundi.
		3569
	Summa 553. Ita ab Orbe condito ad Chriſtum patientem, ſunt anni 4121. menſ. 6. d. 16. id eſt, ad Chriſtũ natum, an. 4089. menſ. 3. d. 6,	
		4121

Iohai auctor libri Zoar, Nehemias ben Haccana, R. Ionathã ben Vziel, R. Simeõ, R. Gamliel. R. Eliezer.

Hæretici. Samballat & Menaſſẽ, è quibus noua Samaritanorũ ſecta & templũ nouũ Gerizim. Saddoc & Baiethos, è quibus Sadducæi & Caraim, in Iudæa idẽ ferè profitentes, quod in Samaria noui Samaritani. Galilæi ſiue Zelatores, non eſſe parendum magiſtratui alienæ religionis.

Religionis & Doctrinæ continuatio, & ad hanc vltimam patrum veteris Teſtamenti ætatem tranſmiſsio.

Sexta ætate antiqua religio & doctrina retinetur, & ad Chriſtum inter captiuitatum & perſecutionum multa diſcrimina perducitur, per Prophetarum reliquias, multos Scribas, Doctores, Rabbinos, externos Philoſophos, & Poëtas, quos in hanc omnes conferemus, & ſi plerique noſtrorum penè ſint temporum, quòd partim Prophetas ſint ſecuti, partim ſua omnia è ſextæ huius ætatis Cabbala, traditionibus, & diſciplina quaſi per manum receperint. *Deum* eſſe vnicum. Malach. 1, Nunquid non pater vnus omnium noſtrûm, nunquid non Deus vnus creauit nos? Eccleſ. 1. Vnicus eſt altiſſimus. Sap. 12, Non eſt alius præter te. Machabei pro Dei vnitate contra Græcos pugnant, Iudæi in libro Eſter & Danielis pro eius profeſſione inter Babylonios & Perſas periclitantur. Denique omnes pij, qui ſequuti ſunt Prophetas, eandem doctrinã poſteritari contra Polytheian omnia tunc occupantẽ relinquunt; Imò etiam impij & profani omnium ſeculorum paulo ſapientiores. Trimegiſtus in Pœmandro cap, 2, 3, 4, 5, 9. 10, 11, 12. In Aſclepio cap. 16. 7, 11. Phcrecydes, Syrus, Pythagoras, Philolaus, Architas, Empedocles, Parmenides, Meliſſus, Xenophanes, Timæus Locrus, Zeno Eleates, Acmon, Euclides, Anaxagoras, Plato, præſertim in Epiſtolis, Timæo, Parmenide, Ariſtoteles in Metaphyſicis lib. 8. phyſic. & lib de Mundo ad Alex. Theophraſtus in Metaphyſ. Zeno

Stoicus, Epictetus apud Arianum, Alcinoüs de doctrina Platonis, Aphrodiſeus lib. de Prouidentia, Plutarchus de Iſi & Oſiri, & alijs multis opuſculis, Damaſci[9], Iamblicus de ſecta Pythagor. & de Myſterijs Ægypti, Simplicius in 1. Phyſ. & in Epictetum Ariani, Plotinus Enneadibus paſſim, fuſius Enn. 2. per totum lib. 9. Porphyrius de Abſtinentia, & alibi, Proclus in Theologia Platonica, lib. de Anima & de Dæmone, vbi affirmat πολυθεότητα eſſe ἀθεότητα, è Latinis Seneca, Macrobius, Calcidius, Cicero de Natura Deorum, de diuinatione, de Vniuerſitate, de Somn. Tuſculan. &c, præter oracula Sibyllina, & Deorum ipſorum, ſiue dæmonum, poëtarumque fragmenta à Iuſtino Martyre, Clemente Alex. Lactantio, Arnobio, alijſque innumeris producta. *Trinitatis myſterium.* Daniel ad id aliquoties pluraliter loquitur de Deo. c. 2, Sacramentum hoc mihi reuelauit (Deus) vt interpretationem Regi manifeſtarét (pro manifeſtaret) 4, In ſententia vigilum decretus eſt ſermo ſanctorum (Dei ſancti) & petitio. 7, Regnum dabitur ſãctis Altiſſimorũ. (Dei altiſſimi.) Et mox, & ſuſcipient regnũ ſancti. Altiſſimorũ. Et, Sãctos Altiſſimorũ conteret. Et interficiet robuſtos, populúmque ſanctorum (Dei ſancti) ſecundum voluntatem ſuam. Quod caput eſt propriè de Antichriſto, quem fore Arianum, Diuinitatique Chriſti, & ſpiritus ſancti infeſtum ex alijs locis conſtat. Zach. 11, Paſtores eorum (Deus Iudæorũ paſtor) non parcet eis. Malach. 1, Si ego Domini ſum (Dominus) vbi eſt timor mei? Quas perſonas vnicum in verſum incluſit Aggeus, & nominauit: Ego ſum vobiſcum, dicit Dominus exercituum, cum Verbo, quod promiſi vobis, & ſpiritus meus in medio veſtri. Nolite timere. Hinc Zoar è Rabbi Ibba ad illud Deut. 6, Audi Iſraël, Dominus Deus tuus, Deus vnus eſt: per primum (יי) intelligit Patrem : per ſecundum

(*Elohenu*) Filium:per tertium (ייי) Spiritum ſanctum. Deinde citato Eſaiæ Triſagio : ſanctus(inquit) Pater, ſanctus Filius, ſanctus Spiritus ſanctitatis, quos alibi vocat tria ſpecula,tria luminaria,tres ſupremos patres, principio fineque carentes,alij tres *Middoth*,*Sephiroth*, *Elionoth*, tres ipſius infinitæ (*En Soph.*) numerationes ſublimes, *Keter* Coronam,*Hocma* ſapientiam, *Bina* Intelligentiam. Tres Iodin (ייי) nomen Tetragrãmaton deſignantes. Cuiuſmodi alia proferuntur è Midras Pſ. 50. Midras Eccleſ. c.4. R. Moſe Haddarſan in cap,42. Gen.R.Sheolá in Pſ.111,& 112,R.Azariele, tract.de Sãctitate, R.Abraham lib.Ietſirá,R.Iſaac lib. de Creatione,R.Hamai tract.Hahiiun;R.Nehemia ben Haccana in Epiſt.Haſſodoth,de Sod,ſiue myſterio nominis Tetragrammati, nunc per 12, nunc per 42,literas expreſſi. Cuius rei fama ad profanos peruenerat.Nam in DEOrum ſacrificijs ternario numero vtebantur,Ariſt.lib.1, de Cælo cap. 1. &,iſto numero Deus impare gaudet. Virg.Eglog.8.&,εἰς τρὶς ἀποσπένδω καὶ τρὶς τάδε πότνια φωνῶ, ad ter libo, & ter hæc venerabilia clamo. Theocritus Idyll.2.Et veteribus *Chaldæorum* & *Perſarum* λογίοις vt Zoroaſtris,citante Gemiſto Pletone Platonico, πάντα ἐξετέλεσε πατὴρ, καὶ παρέδωκε δευτέρῳ, & Procl. lib. 2.& 3. Comment, in Parmenidem Platonis, ὀκ πατρὸς ἀλκῆς δρεψάμενος νόου ἄνθος . Item , νοῦς πατρὸς , &c. *Magorum*, de tribus principijs Oromaſe, Mitri, & Atimine, quæ Deum,mentẽ & animam interpretantur, Ægyptiorũ veteri oraculo Serapidis ad Thulem Regem apud Suidam in Thulis , πρῶτα θεὸς , μετέπειτα λόγος , καὶ πνεῦμα σὺν αὐτοῖς, ταῦτα δὲ σύμφυτα, ταῦτα καὶ εἰς ἓν ἰόντα τέτυκται Et in Mercurij Trimegiſti Pœmandro cap.1,3,& 7.ὁ θεὸς ἀῤῥενόθηλυς , ὢν ζωὴ καὶ φῶς ἀπεκύησε λόγον , ἕτερον νοῦν δημιουργόν, cum alijs eiuſdem apud Cyrillum contra Iulianum,

& Suidam in Mercurio prolatis. Græcorum, vt Orphei in Argonauticis apud Clement. lib. 5. Stromi. Pherecydis Syri apud Proclum, qui ex eius documentis ait Pythagorã tres ſimul Deos celebrare, ſicut & Platonem. Parmenidis in Coſmogonia, & apud Platonẽ in Parmenide de tribus ſubſiſtentijs, vt interpretatur Plotin⁹ Enn. 4. lib. 1. cap. 8. Platonis ipſius Epiſt. ad Dionyſium, δεύτερον περὶ τὰ δεύτερα, καὶ τρίτον περὶ τὰ τρίτα & alibi, vt probat Origenes lib. 6. contra Celſum, Numenij lib. de Bono, quo eum Proclus celebraſſe ſcribit tres Deos, primum vt Patrem, ſecundum vt opificem, tertium vt opus ab vtroque procedens. Plotini peculiari opere περὶ τριῶν ἀρχικῶν ὑποστάσεων & lib. de Ideis, & lib. contra Gnoſticos, Iamblichi de ſecta Pythagoreorum, & lib. de Myſterijs. Seorſum c. 39. Porphyrij lib. 4. de hiſtoria Phyloſophica, vbi citante cõtra Iulianũ Cyrillo, Eſſentiã Dei progredi vſque ad tria docet. In ea enim eſſe Deũ ſupremũ, qui bonũ, ſecũdũ, qui vniuerſi opifex, tertium, qui anima mũdi, & lib. de Patriarchis, è quo Proclus dogma περὶ τὸ αἰώνιον, καὶ προαιώνιον καὶ αἰῶνος μέρος huic myſterio congruens profert. Amelij, qui eodem referente tres Reges, tréſue intellectus conſtituebat, qui & cyrillo Auguſtinoque narrantib⁹, initium Euangelij D. Ioannis laudabat, & literis aureis inſcribendum aſſerebat, tanquam Platonicæ Philoſophiæ conſentaneum. Procli ipſius lib. de Theologia Platonica, & in Parmenidem Platonis. Latinorum, vt Calcidij in Timæum, Summus Deus iubet, ſecundus ordinat, tertius intimat. Macrobij lib. 1. in Somn, c. 14. Deus, qui prima cauſa, & eſt & vocatur, vnus omnium Princeps, & origo ſuperabundanti maieſtatis fœcunditate de ſe mentem creauit. Hæc mens νοῦς vocatur, qua Patrem inſpicit, plenam ſimilitudinem ſeruat au-

thoris. Animam verò de ſe creat, poſteriora reſpiciens. Deinde vt intelligatur, de qua anima iſtud accipi debeat, nempè diuina, mundi, ſiue vniuerſi effectrice, non humana, paulo pòſt: Anima ergo (inquit) creãs ſibi cõdenſque corpora (nam ideò ab anima natura incipit, quam ſapientes de Deo & mente etiam νοῦν nominãt) ex illo miro & puriſſimo fonte mentis, quem naſcendo de originis ſuæ hauſerat copia, corpora illa diuina vel ſupera, cæli dico & ſyderum, quæ prima condebat, animauit, diuinaſque mentes infudit, inferioribus verò & terrenis pro cuiuſque ratione, exiſtendi, viuendi, creſcendi, ſentiendi, intelligẽdi naturã, quia caducũ eſt corp⁹, inſeruit. Et mox, hoc & Virgilius expreſſit. Nã & mundo animam dedit, & vt puritati eius atteſtaretur, mentem vocauit. Cœlum enim, ait, & terras, & maria, & ſydera Spiritus intus alit, id eſt, anima, ſicut alibi pro ſpiramẽto animam dixit. Quantum, inquit, animæ quæ valent, & vt illius mundanæ animæ aſſereret dignitatem, mentem eſſe teſtatur: Mens agitat molem. Nec nõ vt oſtenderet ex ipſa anima conſtare, & animari vniuerſa quæ viuunt, addidit, Inde hominum pecudumque genus, &c. Et mox, Secundum hæc ergo, ex ſummo Deo mens eſt, ex mente anima. Anima verò & cõdit, & vita complet omnia, &c. In quibus quidem, vt Pythagorici, & Platonici nonnihil Arianizẽt, at multum eſt in tanta obſcuritate vidiſſe aliquid. Separatim autem, *Filij* myſterium. Dan. 9, Oſtende faciem tuam ſuper ſanctuarium tuum propter Dominum ſiue Deũ! Zach. 12. De⁹ Inducitur loquẽs, Aſpiciẽt ad me quẽ cõfixerũt 13, framea ſuſcitare ſuper paſtoré meum & virum ſocium vel propinquum meum, עמיתי Aamithi, dicit dominus exercituum. 3, Dixit Dominus (filius) ad Satan, increpet te Dominus (Pater.) Mala. 4, Ecce ego

mittã Angelũ meũ(Ioannẽ Baptiſtã)& præparabit viã ante faciẽ meã, & ſtatim veniet ad tẽplũ ſuũ dominator, quẽ vos quæritis. Eccl. 51, Inuocaui Dominũ Patrẽ Domini mei. Qui & eã ſapiẽtiæ elogio diuiniſſimè deſcribit capitibus 1,4,24, vt & eiuſdẽ ætatis auctor Sap. 2,7,8,10,18. Quod ſecuti Iudæi deincep s diuiniſſima de Verbo Dei ſparſere, vt Philo multis locis, lib. de Agricultura pag. 5. lib. de his quæ poſt ſex dies, lib. Quòd inſomnia ſint à Deo, lib. Quòd diuinitas ſit immutabilis, lib. 2. Allegoriarũ, lib. Quis ſit hæres diuinarũ legũ. Zoar, Chaldæi Paraphraſtæ & Hieroſolymitanus, de quibus proinde R. Menahem Rakanati in legis expoſitione, ad illud Exod. 16. verſ. 8. Nõ cõtra nos eſt murmur noſtrũ, ſed contra Dominum, tranſtulit(inquit) Onkelos, ſed contra verbum domini, ſignificans כיהשכינהנקראת כך וחיא ההולכת עמם במדבר ומכאן הביך דברים רבים בתרגום diuinitatem appellari verbum domini, nẽpè eã, quæ comitabatur eos in deſerto. Atq̃ hinc multa in trãſlationibus Chaldaicis percipies, quod ſequentibus exẽplis poſtea illuſtrat. Num. 21, Locutus eſt populus in Deũ & Moſẽ. Chaldæus, Detonauit populus in verbũ Dei. Deut. 9, Ipſe eſt qui trãſit ante te. Chald. Verbũ Domini tranſit ante te. Gen. 9. verſ. 12, Inter me, & inter vos. Chald. Inter verbũ meũ & inter vos. v. 15. Inter Deũ, & inter omnem animam viuentẽ. Chald. Inter verbum Domini. Gen. 31. verſ. 49, Videat Dominus. Chald. Aſpiciat verbum domini. Gen. 21, Iura mihi per Deum. Chald. Per verbũ Dei. Exod. 19. v. 17. Eduxit Moſes populũ in occurſum Dei. Chal. In occurſum Verbi Dei. Quibus addere poſſis illud Oſeæ 1. verſ. 7. Et ſaluabo eos in Domino Deo ſuo. Chald. Et redimã eos in verbo Domini Dei ſui. & 2. v. 2, Non ipſa eſt vxor mea, neque ego vir ei⁹. Chald. Ipſa nõ ſe ſubijcit cultui meo, neque verb

meũ recipiet precẽ eius. Sic hac ætate Chaldæi Paraphraſtæ viã ad cõuerſionẽ aperiebant Orientalibus, vt Græci, ſiue 70. Interpretes Occidẽtalib⁹. ὁ πάντων θειώτατος λόγος, apud Platonẽ in Epinomide ὁ ἔκγονον τοῦ ἀγαθοῦ, lib. de Rep. quem vt principem & cauſam vniuerſi vnà cum patre inuocat epiſtola ad Hermiam, Eraſtum & Coriſtum. *ſpiritus ſancti* Neh. 6, Spiritum tuum bonum dediſti, qui doceret eos. Ezech. 36, Spiritum meum ponã in medio veſtri, & faciam vt in præceptis meis ambuletis. Agg. 2. Zach. 7. & 12. Sap. 1, 5, 7, 11, 12, 15, Eccl. 24, 39, 48. Quæ excipientes Iudæi deinceps diuiniſſima de illo prodiderunt, & Philoſophis, præſertim Pythagoricis, Platonicis, Stoicis, & Trimegiſto hac memoria emergentibus copioſã ſegetẽ præbuerũt, vt de eo multa traderẽt, συνεκτικὴν εἶναι οὐσίαν omnia cõtinentẽ, conſeruantẽ, totã infuſã per artus agitare molẽ, & pleno ſe corpori miſcere, intus alere, per totũ mũdũ peruadere, mundi eſſe ſpiritũ, animã, mentẽ. Hinc Trimegiſtus in Aſclepio, Spiritu (ait) augetur & gubernatur omnis in orbe ſpecies. Spiritus implet omnia, mundus nutrit corpora, ſpiritus animas. Spiritu miniſtrantur omnia, & vegetantur in mundo. Plato 10. de Legib. Agitat ſanè anima omnia quæ in cælo exiſtunt, terra, mari, ijſdem motib⁹, qui nominantur, velle, cõſiderare, curare, ſiue prouidere, deliberare. Cic. de Nat. Deor. Animum eſſe per naturam rerum omnem intentũ & cõmeantem, & in Academicis Animũ mũdi, quẽ Deũ appellant. & de Vniuerſitate, Animum vt in mundi medio collocauit, ita per totũ tetẽdit. Virg. 6. Æneid. & 4. Georg. Mẽs agitat molẽ, &c. Macrob. vbi ſuprà. Calcidi⁹ interpres Platonis, Platonicã ſẽtẽtiã explicat. Materiã mouet ſpirit⁹ & vigor ex æternitate rationaliter totã interdũ, nonnũquã pro portione. Nã

ſpiritus motuum illorum non eſt natura, ſed anima, & quidem rationalis, quæ viuificans ſenſilem mundum, cum exornauit ad hanc, qua nunc illuſtratur, venuſtatē. Quò pertinet intellectus agēs Alexādri Aphrodiſei. Nā & ſi Ariſtoteles hoc minimè omniūinſtituat, vt qui intellectus agens & patibilis ſint re vnum & idē, ſolaque notione differāt, tamē eò apparet alluſiſſe Aphrodiſeum. Docet enim, Intellectum agentem eſſe re ſeparatum, & extra homines poſitum, communemſiue vniuerſalem, & quendam Deum, qui in ſingulares hominum mentes agat ac operetur, vt ſol in cunctas ciuitatis feneſtras: patibilem autem eſſe ſingulares hominū animos, qui huius agentis recipiant influxus, impreſſiones, illuſtrationes, ac per eum in actum intelligendi perducantur. Quam Alexandri ſententiam dum non caperet Auerroes, profana quædam & mōſtroſa de Intellectu communi commentatus eſt. Hæc enim deſūpſerunt ab Hebræis, qui apud Eliam̄ in Tisbi cū Ruah Hakkodes appellabānt, q. Spiritum ſanctitatis, Eccleſiæ moderatorē, præfectumque, Sechina q. habitationem, quòd ipſe cum ea, præſertim cum prophetis maneat, ita vt Sadducæi ſub huius ætatis extremum in hæreticis numerati ſint, quòd eum negarint De eo Zoar & cæteri Rabbini conſulendi ſunt Nam & illi viam præmuniebant ad futuram de ipſo per Chriſtum & Apoſtolos manifeſtationē, *Mundum eſſe creatum*. Omnes profani, vſque ad Ariſtotelem, qui primus philoſophorum mundi æternitatem auſus eſt ſtabilire. Nā Oracula, Chaldæi, Ægyptij, Græci poetæ, Orpheus, Homerus, Heſiodus, Phocylides, Sophocles, &c. Virgili⁹, Ouidi⁹, Lucretius, &c. imò & philoſophi, Pherecydes, Pythagoras, Timæus, Parmenides, Meliſſus, Anaxagoras, Empedocles, Heraclit⁹, Democritus, Plato, Leu-

cippus, Epictetus, Plutarchus, Platonici, Epicurei, Stoici, auctore Varrone, Theophraſtus ipſe, & ſi Ariſtotelis diſcipulus & ſucceſſor, lib. de Saporibus, Deũ creaſſe omnia non modò aſſerens, ſed etiam de nihilo Plotinus lib. de Mundo, Proclus in Timæum, Cicero multis locis, Macrobius in Somn. & Saturn. Seneca c. 31. & 32, de Vita beat. lib. 1. Nat. quæſt. & in Epiſtolis, Galenus lib. 3, 7, 11, 15, 17, de vſu partium & lib, de formatione fætus, vtut impius & planè profanus. Imò verò etiam ipſe Ariſtoteles in Metaphyſicis, dum recẽſens veterum de principijs opiniones, eum, qui νοῦν εἶναι αἴτιον τῆς φύσεως καὶ τοῦ κόσμου docuit, cæteris anteponit. Et in lib. ad Alexandrum, quem ſenex conſcripſit, Deum eſſe genitorem & conſeruatorem rerum omnium, & lib. de Mirabilibus, Mare cum natura terram obrueret, Deum contraxiſſe, vt terra extaret, ad conſeruationem & vtilitatem hominis animantiumque. *In Chriſtum fides, & expectatio.* Hag. 2. Stante templo Zorobabelis venturum deſiderium gentium. Zachar. c. 3, 9, 11, 12, 13, 14. Dan. 2, 7, 9, intra 70. hebdomadas, id eſt, an. 490. 4. Ezræ 7, & 13, reuelandum intra 400. annos. 1, Ezræ, Neh. 81, Ezechiel multis locis, Malach. 2, 3, 4, Sap. 2, &c. 1. Mach. 14. Iudæi & ſacerdotes conſentiunt, vt Simon Machabeus ſit dux & Sacerdos in æternum, donec ſurgat Propheta fidelis, centum vix annis ante Domini natiuitatem. Chaldæi Paraphraſtæ, quorum vnus Ionathan 28. annis obijt ante chriſtum, eius promiſſionem quauis occaſione vrgent, & breui perficien iam oſtendunt, Geneſ. 49. Num. 24. 3. Reg. 4. Eſai. 4, 9, 11, 14, 16, 20, 53, 66. Hier. 23, & 33. Oſe. 14. Mach. 4. & 5. Habac. 3. Hag. 2. Zach. 3, 4, 6, 10. Pſal. 20, 44, 60, 71, 79. Cantic. 1, 4, 7, 8. Ruth 1, & 3. Lam. 2, & 4. Eccl. 1. & in Targhum Hieroſolymitano, Gen. 43, 49, tribus locis.

Exod.12. Num. 11, 24. Quæ oracula ab Elia in Meturghenan Rad. משח coaceruata hîc indicare volui, vt ea intelligamus vetere Synagogam accepiſſe de Chriſto, quæ Chriſtiani de eodem exponimus, hoſtium etiam noſtrorum confeſſione. Quare & eius aduentus eſt articul⁹ duodecimus Symboli Iudæorum, de quo caput Helec in Talmud tractatu Sanedrin, & ſectio integra Maiemonim R. Moſe pag. 765, & mentio apud Rabbinos, tam veteres, quàm recentes creberrima, & vetus epiſtola Secretotum R. Nehemiæ, in qua docebat ſe tantùm diſtare 50. annis ab ipſius aduentu, veluti expectans conſolationem Iſraël cum Simeone coæuo ſuo Chriſti ſuſceptore, qui Talmudici contextus ſiue Miſna fundamenta iecíſſe fertur, à R. Hakkados poſt annos 160, perfecta, ad ſummúmque perducta. Quod nec Gentiles latuit. Nam tunc percrebuerat fama toto Oriente eſſe in fatis, vt Iudæus rerum potiretur. Tacitus lib. 21, Sueton. in Veſpaſiano, cap. 4. Sibyllarum oracula de eo Romanos reddebant ſollicitos. Cic. 1, Epiſt. ad Lentulum. Regem enim aliquem eſſe appellandum, ſi ſalui eſſe vellemus. Idem 2. de Diuinat. vbi & meminit Acroſtichis, quæ illius Regis nomen & elogiũ primis literis verſuum continebat, nẽpè è libro 8. Oracularũ Sibyllinorum, Ιησοῦς χριστὸς θεοῦ υἱὸς, σωτὴρ, σταυρὸς *Sacerdotiũ publicum miniſterium.* Ioſue filius Ioſedec primus templi reſtaurati Pontifex, & cæteri vſque ad Iaddũ, Nehem. 13, qui Alexandro Magno occurrit. Reliquí apud Ioſephum vſque ad Phinæum pontificem vlt. omnes à Ioſue filio Ioſedec 39 ad vſquè caïpham. Sacerdotes alij & Leuitæ diſtincti in ſuos ordines, vt priùs, Nehemi. 11. & 12, 13, verſ. vlt, Scribæ & Phariſæi ſedent ſuper cathedram Moſis, & hi quidem à temporibus Machabæorum, illi autem ab ipſo Ezra, eorum aucto-

re,paulo poſt reditũ è Babylonia. *Sacrificia & Sacramẽta.* Vt priùs apud Prophetas & auctores huius ætatis, ſeorſum Ezræ 3, 8. Neh. 10, vbi verſ. 8. ſpóſio pro paruulis,3. Ezræ 8 & 9, ædificarunt altare, vt offerrent holocauſta, ſicut ſcriptum eſt in Lege Moſis, &c. Quin & in perfectius commutanda docentur. Mal. 1, Oblatio munda per totum orbem. Zach. 9, frumentum electorum, & vinum germinans Virgines, &c. De quibus Rabbini mira ſparſim, quin & Tranſſubſtantiationis ſemina diſertè tradunt, vt R. MOSE Haddarſan in illud Pſal. 136. Qui dat panem omni carni, R. Iohai in cap. 25 & 28. Exod. Panẽ propoſitionis vocari, Heb. Lehhẽ Panim, id eſt facierum duarum, quòd ſacrificium panis tempore MESSIÆ cunctis MOSAICIS ſucceſſurum, & illis ceſſantibus nunquam deſiturũ, habiturũ eſſet duas facies, vnã corruptibilem, alteram incorruptibilem, ſubſtãtia corruptibili in incorruptũ MESSIÆ corpus intrinſecus conuerſa. Ionathan in ſua Chaldæa paraphraſi Pſalmorum, ad verſ. Pſalmi 71, Erit firmamentum panis in terra in capite montiũ ECCLESIÆ, placẽta erit oblatio in capitibus ſacerdotum, qui ſunt in Eccleſia: vbi & R. Selomo, hunc verſum Rabbini noſtri expoſuerunt de *Cluſmoth*, ſiue placentis dierũ Meſſiæ. R. Dauid Kimhi ad illud Oſee 14, Viuent tritico, &c. Nonnuli (inquit) noſtrorum exponunt, quòd mutatio naturæ erit in tritico futuris redemptoris Chriſti temporibus. & pòſt, Et ſanè magiſtri noſtri piæ memoriæ meminerunt cuiuſdam mutationis naturæ, quæ futura ſit in tritico. Locus Rabbini meretur Hebraica, vt cùm vbique væneat, faciliùs iſti conſulant.

וזכרו דגל שינוי טבע שיהיה בעתי בחטה *Vaſa, & ornamẽta ſacra*, à Cyro reſtituuntur, Ezr. primo, & ſucceſſoribus, cap. oct. & tertio. Ezras. oct. 2. Mac. primo, *Penitentia, & eius actus.* Neh. 9. Teſuba vocant,

de qua cap. 7. & 10. libri Hajaſar R. Tam, & in Talmud, & in Maiemonim tractatus peculiares. Cō-feſſionem autem peccatorum vocant Viddui, cuius formulam more ſolenni & certis verbis conceptā reperias apud Fagium, Leu. 5, & Num. 5. Scribunt enim Hebræi nihil profuiſſe ſacrificia per ſe, neque expiaſſe peccata, niſi præceſſiſſet Teſuba & viddui, pœnitentia & confeſſio, è cap. 5. Num. *Benedictiones Sacerdotum*, Eccl. 45. De ijs eſt tractatus in Talmud Bircath Cohanim. Neh. 9. *Ceremoniæ, tunicæ Sacerdotales*, &c, vt priùs Neh. 7, & 8, Purificationes & quaſi baptiſmata Neh. 4. v. vlt. *Ieiunia crebra*, in Calēdario Heb. Eſt. 5. & 14. Dan 9. Iudith. 4. Zach. 8. quarti, quinti, ſeptimi, & decimi menſis. Quin & Quadrageſimæ exemplū 4. Ezræ 14. vbi Ezras per 40. dies ſcribit, noctibus autem panem manducat, id eſt, cibum capit. Ieiunium obſidionis Hieruſalem à Nabugd. factæ, Ieiunium Eſter, &c. ſingulis annis ieiunia vinginti ſex in libello Taanith, & in Calend. Hebr. Quibus addiderunt magiſtri ſingulis Hebdomadibus ieiunia duo, id eſt, ſecundi diei ſiue Lunæ, & quinti ſiue Iouis. In libro Taanith, de quibus illud Euangelij, Ieiuno bis in Sabbato. *Delectus ciborum*. Dan. 9. Iudith. 12. Machabæi malunt necari, quàm veſci cibis vetitis, 1. Mach. 7. Daniel & ſocij nolūt pollui cibis gentium. Dan. 1. ne quidē vino potus Nabugdonozoris. Ibid. Dan. quæ tamen prohibitio non erat Moſis, ſed Synagogæ, vt conſtat è Tisbi Eliæ in Rad. נסך naſac. *Religioſorum vita & vota*. Samaïas reclusus. Neh. 6. verſ. 10. Phariſæi apud. Ioſephū lib. 13. Antiq. c. 9. Haſſidei, 1. Mach. 7, qui Rabbinis הסידים q. pij, ſancti, Ioſepho lib. 2. belli c. 12. & Plinio lib. 6. Eſſei ſiue Eſſeni. quorum inſtituta monaſticis noſtris ſimillima Ioſeph. ibid. Scribæ ab Ezra inſtituti ex Hebræis in ſuis

traditionibus. Multi Eremitæ ex Ioſepho in vita ſua *Templa, loca religioſa* προσευχαὶ Ioſeph, in vita ſuaq. oratoria, templũ à Zorobabele inceptum, à Nehemia perfectum, 2, Mach. 1. & 2 locus quidam Nephtar appellatus, q. Purificatio, 2. Mach. 1. videtur Probatica piſcina, Ioan. 5. Dedicatio muri Hieruſalem, Nehem. 12. *Sacræ imagines.* Etſi nõ legamus reſtitutos Cherubin, & alias ſacras Imagines, picturas, cælaturáſue veteris tabernaculi Moſaici, aut templi Salomonici. At iam docuimus Rabbinos præceptum De non faciendo ſculptili, eis minimè omniũ opponere pag. *Sacra non vernaculè peragenda.* Hactenus lingua ſancta & Hebraica in re diuina locum duntaxat habuit. non quòd illa eſſet vernacula, ſed quòd ſacta & prophetica. Vnde hac etiam ſexta ætate, & deinceps à Iudæis continuatur, & ſi illis iam minus ſit vernacula & popularis, nec ab vllo eorum intelligatur, qui eam non didicerit, vt apud nos Latina & Græca. Quare Ezras & Scribæ formulam rei diuinæ Hebraica populo ignota tradunt & inſtituunt è Maiemonim parte. 1, tractatu Tephillá & Bircah. Cohanim (id eſt, de prece & benedictione Sacerdotum.) Indéque in ſuis Synagogis, breuiarijs vtuntur Hebraica lingua ſcriptis. vt Mahzor, Siddur Tephilloth, quod R. Amram è Babylonia in Hiſpaniam miſit circa annũ Domini 900, Sedes, &c, Nefáſque putatur alia id facere, R. Abraham Abben Ezra Eccl. 5, verſ. 1. vbi & perſtringit ſuæ gẽtis nõnullos poëtas Lyricos, quòd hymnis ſuis immiſcerent Medica, Perſica, Hiſpanica, &c. cùm ne vſurpanda quidem doceat Syriaca & Arabica, quæ tamen Hebraicis affinia ſint. Quod obſeruat Eccleſia, dũ non vulgaribus & profanis linguis, ſed quatuor duntaxat ſanctioribus & magis Catholicis, item Grammaticis eruditis, ad myſteria & diſciplinas accõ-

modatioribus pro fouenda Sanctorum communione quam Idiomatum diuerſitas diſtraxit, ad rem diuinam ſolenniter vtitur: vna à prima origine ſancta, id eſt Hebræa, & tribus alijs ſanctificatis dedicatiſque Crucis titulo, Syra, Græca & Latina, è Hieron. in Epitaphijs Nepotiani & Paulæ. Ne titulus Crucis Ieſum Nazarenum Regē Iudęorum prædicans obliteretur. Scriptum quippè diuinitùs in libro Pſalmorum, Ne corrumpas tituli inſcriptionē (Pſ. 56, 57, 58. verſib. primis.) Nicolaus Magnus ad Michaëlem Imperatorem: Ob eamque cauſam Greg. 7, ante annos plus quingentos Vladiſlào Boëmorum Duci petenti, vt ſibi populóque ſuo liceret diuinum officium Slauonicè peragere, nō aſſenſit, quòd id Chriſtianis inſtitutis minus congrueret, & myſterio iſtarum linguarum diuinæ Sacrorum celebrationi deſtinatarum conſecratarúmque decerperet, per quas ſanctorum communio per totum orbē conſeruatur atque colligitur, quemadmodum aliarum innumerabilitate inducta eſt in mundum diſcordia atque confuſio. Ipſe lib. 7. Regiſtri, & Olaus Magnus lib. 16. cap. 39. *Feſta*, tam Moſaica quàm Prophetica, in Ezra & Nehemia celebrata vt priùs. Alia pro natis occaſionibus inſtituta, vt dedicatio Machabiorum ſiue Encænia 25 menſis Kiſleu. i. Nouembris, i. Mach. 4, quam pro ſua præſentia probauit Chriſtus, Ioan. 10. Lumina ſiue Luminariū feſtū, Ioſeph. lib. 12. Antiq. cap. 10. Dies ignis, qui datus eſt, quando Nehemias, ædificato tēplo & altari obtulit ſacrificia, 2. Mach. 1. Dies Mardochei, 2. Mac. vlt. fortaſſe Sortiū feſtū in Eſter, quomodo appellāt Feſtū, Iom tob, Gall. *Vn bon iour*, è Tiſbi Eliæ. *Reliquiæ*. Eas abſcondit Ieremias, vt Arcā, Tabernaculū, Altare incenſi in mōte, 2. Mach. 2. ignis ſacrificij abſcōditus in puteo à ſacerdotibus. quo in loco aqua appa-

ruit, è qua Nchemias & ſacerdotes purificarunt ſacrificia, vbi Rex Perſarũ fecit tẽplũ ſiue ſacrum ædificium (videtur eſſe Probatica piſcina Ioan.5.) Locũ hunc appellauit Nephtar, q. Purificatio, 2. Mach.1. *ſãcti*, Onias, itẽ Ieremias Propheta Dei dudũ mortui orant Deum multũ pro populo, & vniuerſa ſancta ciuitate, 2. Mach. 15. Orat Angelus pro populo Iudaico, Zach, I. Michaël princeps Synagogæ ſtat pro filijs Iſraël, Dan.12. Angeli Perſarum, Græcorum, Iſraelitarũ procurant ſibi cõmiſſorum negotia, ſeque mutuò iuuãt, Dan.10. Ioſeph ben Gorion belli Iudaici, cui ipſe interfuit, cap.21, Lamentationẽ ſuper calamitatibus Hieruſalẽ aſpergit ſãctorũ inuocationibus, & quidẽ Dauide Cybero Argẽtinẽſi hæretico interprete: Exurge nunc Moſe, fili Amrã, & vide populũ tuum, &c. Memor eſto precationis, &c. Exurge nunc Aaron Sancte Sacerdos Dei, &c. Surge nunc Phinees, &c. Euigila nunc Ioſue, &c. Tu verò Rex Dauid dormis, expergiſcere, & veni, &c. Eliſee, &c. Ioſeph. lib.3. Bell. c.14. Latini exemplaris, Puræ animæ, quæ exaudiũt inuocãtes, Græci cap.25. pag. 785. Rabbi Selomo in illud 4. Eccleſ. Laudo mortuos, qui iãdudũ fũcti ſũt, Patriarcharũ ope & miniſterio Iſraëlitas dũtaxat exaudiri docet. R. Akibà in lib Otiioth de litera Samec, cũ ſcribitur, Hieruſalẽ mõtes in circuitu ei⁹ Mõtes Hieruſalẽ cĩgẽtes, ſũt patres, colles, qui circũeãſũt matres, Sara, Rachel, &c. R. Iſaac in 49 Gen. & 1. Exod. Sãctos nõ eſſe appellãdos mortuos, è vetuſtiſſimis Rabinis & R. Hakkados. Kimhi in Malachiã ex eorũdẽ tra ditione, Eliã præeſſe celebritatib⁹ circũciſionũ & actu & efficaciter adeſſe. Iudæi in officio mortuorũ libri Mahzor inuocãt patres dormiẽtes in Hebrõ, & ãgelos tam horti, quã defũcti cuſtodes, & in lib. anonymo cuiuſdã, qui pro noſtra religione ãte multos an. ſcripſit, Fagio hæretico interprete, implorãt Dei memoriã meritò patrũ

Abraham, Iſaac & Iacob, & merito reliquorum iuſtōrum & ſanctorum, vt eorum meritum adſit ſiue applicetur nobis. Implorant, inquam, bis quotidie, manè & veſperi, ad illum modũ orãtes, &c. & poſt, Iacob pater noſter cũ ſepelijt Rachel in via ſecundũ illud, (Gen. 35.) & ſepulta eſt in via, quæ ducit Euphratam, totum iſtud factum eſt, vt R. Salomon ait, quòd oraret Rachel pro filijs ſuis, ea hora, qua illos patrjis ſedibus expelleret Nabuzardan in Babyloniam, ſicut ſcriptũ eſt, Vòx in Rama audita eſt, Rachel plorans filios ſuos, &c. Hæc quidem non reperi in R. Salomone ad Geneſim, ſed ad Ieremiæ cap. 31. idque ex Midras Hagada vetuſtiſſimo ſcripto. Denique id apparet ex precationibus de ea re, quas è Breuiario Hebræorum conuertimus anno 1569 R. Abraham in faſciculo Myrrhæ, Gen. 22. In principio anni nos canimus, & ligationem Iſaac hodie ſemini eius recorderis. Quemadmodum ipſe eſt ligatus & vinctus, ſic vincias, & liges omnia genera proprietatum iudicũ. Deinde ſubijcit, hîc eſſe myſterium Iſaac poſiti in medio, quoniam illum interponere ſolẽt inter ſe & Deũ in ſuis precibus quaſi interceſſorẽ. *Preces pro defunctis*, Haſcaba appellant. Quin & exſtat vtraque lingua integrum Officium mortuorum, è libro Mahzor ſiue Breuiario Iudæorum, à nobis publicatũ ann. 1569 Requieſcat anima ipſius in cubili ſuo, iaceat in pace, dormiat in pace. Et mox: Angeli pacis egredimini in occurſũ ipſius &c quæ & Hæretici Mũſterus & Fagi⁹ proferunt in Annot. ad 14. Deuter. R. Iſaac Toletanus in lib. Beth Ioſeph, ſiue Iore Deha, de vltimo legis præcepto Annis ſingulis anniuerſario die mortis parentum ieiunandum eſt, & preces, quæ incipiunt Kadis, Sanctus, fundendæ, iuxta illud, quod ſolemus dicere, Iudicium improborum Iſraëlitarum in Gehena eſt

menſium

menſium duodecim,& poſt ea aſcendunt.

Purgatorium. Ab Hebræis aſſertum alibi docuimus, ſed & anno ſuperiore Patauij de ea re certiſſimas & eruditione pleniſſimas probationes amicus noſter B. Valuerdius Gandia Hiſpanus Hebraïcè Latinéque emiſit. E Zoar in 18 Gen. & 47 Ex.23. Rakanati Gen.37. Leu.16,21. pag.154, col. 4. R. Menahen Tſioni, Gen.16. Abdia Sophroni pag.91. Alpheſi tractatu Ros Haſſanim cap.1, pag. 216. Rabbena Niſim eius Scoliaſte, è libro Ialkut. Rabbi Meir lib. Habodath Hakkódes parte 2, cap.31. E libro Ieſod Sirim, è Midras Eccl. cap. 12. è lib.2 R. Manahem Tſeda Laddarec, è lib. Alcat Rochel pag.19, & part.2, lib.2. è Kabuenaki, è Midras arcana, è R. Ioſeph Albone lib. de articulis fidei. 4 cap.34. è tractatu Ros Haſſana, è Menorath Hammaor, R. Iſaac c.2. partis ſecundæ, è Tephillath Moſis, è tractatu Haghigá in Talmud Hierosoly. è tractatu Baba Batra, & eius ſcholiis, ſiue Toſaphoth. è tract. Nedarim & Helec; R. Bahhaiè Deuteron.34. è lib. Sem. Tob concione 5 de pœnitentia, è Hakidath Iſaac, Geneſ.23 & Leuit.21. adde librum Iaſar R. Tani cap.12, & penè Rabbinos omnes quorumcunque tandem ſint temporum.

Traditiones, Earum ſcriptor Ezras & ſequentes ſcribæ, deinde Talmud cœptus à Simone Iuſto & finitus ab Hakkados anno Chriſti 188. Nam non modo conſeruatur lex ore tradita, & per manus accepta, verumetiã iam nomine Cabbalæ ſcripto mandatur, ne propter exilia veniret in obliuionẽ, vt 70 libris Ezræ 4 Ez.14, quos ſe habuiſſe prodidit Picus Mirandula, vt vtroque Talmud Baby-

lonico & Hieroſolymitano, vt libris Mizuoth, id eſt, de præceptis legis, &c. Quo pertinere ait R. Dauid Kimhi, illud 1 Par.4. Hæc autem verba vetera, nempè ad Cabbalam, id eſt, receptionem, ſiue Maſſoram, id eſt, traditionem maiorum, & R. Abraham teſtimonia Pſal.118. Nempè ad præcepta ea, quæ teſtimonium habent à Patribus tanquam teſtibus oculatis, vel auritis, non à ſcriptura, ſuntque lex per traditionem accepta ſine ſcripto.

Vita æterna, Iudicium poſtremũ. Daniël, Ezechiël, & cæteri huius memoriæ Prophetæ & authores nihil habent crebrius vſque ad Chriſtum. Sícque perfecta eſt cohortatio Dei, Malach.4. Memento legis Moſis ſerui mei, quam mandaui ei, in Oreb, ad omnem Iſraël, Præceptorum & Iudiciorum, quouſque veniet dies Dei magnus & admirabilis. Nam & reliqua omnia abundè demonſtrant authores huius ætatis, partim Prophetæ, partim Prophetarum ſucceſſores & hypophetæ. Sic Religionis veteris doctrina ad nouum populum perenniter tranſmiſſa eſt. Imò & Dei colendi ritus atque forma. Nam Chriſtus ſola ſuſtulit ſiue figuralia, vt loquitur Aug.lib.10 de Ciuit.cap.19 & 20, ſiue ſacramenta prænunciatiua, vt idem lib.19, contra Fauſtum, & epiſt.49 ad Deo-gratias: ſiue vmbratica, vt Paulus ad Hebræos, qualia fuêre ſacrificia, Circumciſio, Propitiatorium, Tabernaculũ Moſis, & quę in Tabernaculo recluſa, cibi & potus Iudaïci, Partes diei feſti, Neomeniæ & Sabbatorũ, vmbram futurorum habentes. Col.2, Heb.9 & 10. Gal. 2 & 3. Non item ſimplices cæremonias ad εὐσέβειαν rei diuinæ, vt habet Ioſephus 3 Antiq. cap.8,

cap.8,pag.74,vel θεωρίαν,vt Dionyſ.de Eccl.Hier. pertinentes. Et ſanè ratio templorum, Verbi gratia, adorationum, genuflexionum, ſtationum, religioſarum veſtium, vaſorum ſacrorum, benedictionum, aſperſionum, feſtorum, luſtrationũ, cantuum & ſimiliũ rituum, quæ olim fuit, hodie quoque permanet, nempè vt Deus ritè, ſolennius, ſanctius, decentius colatur. Deinde in Apoſtolicis quoque literis id obiter quoq; indicatur, dũ Chriſtus ſuo aduẽtu nihil in hac parte mutat, nihilque contra differit. Denique dum Apoſtoli horum rituum ſpargunt ſemina in ſuis, partim ſcriptis, partim traditionibus apud veteres extantibus. Hinc Tertul. initio libri de Oratione.

Quicquid retro fuerat (in Moſis Lege) aut demutatum eſt, vt Circumciſio, aut ſuppletum, vt reliqua lex, aut impletum, vt prophetia, aut perfectum, vt fides ipſa. Et Leo MAGNUS D. Auguſtini diſcipulus apertius initio ſermonis ſexti de Ieiunio decimi menſis, tractans illum locum: Non veni ſoluere legem, ſed implere. Quædam de mandato veteri ad nouam obſeruantiam transferuntur. Et pòſt, Ceſſantibus enim ſignificationibus, quibus Saluatoris noſtri nunciabatur aduentus, & peractis figuris, quæ abſtulit ipſa præſentia veritatis, ea, quæ vel ad regulas morum, vel ad ſimplicem Dei cultum, ratio pietatis inſtituit, *in eadem apud nos forma*, in quã ſunt condita perſeuerant, & quæ vtrique teſtamento erant congrua, *nulla ſunt commutatione variata*. Ex iis autem eſt etiam decimi menſis ſolemne ieiuniũ. Et de ſeptimi menſis Apoſtolica inſtitutio ita veteris Teſtamenti ſacramẽta diſtinxit, vt quædã ex iis, ſicuti erant condi-

ta, Euangelicæ eruditioni profutura decerperet, & quæ dudum fuerant conſuetudinis Iudaïcæ, fierent obſeruantiæ Chriſtianæ. Et eo vetuſtior celebriórque Nazianzenus Oration. 44. Pentecoſtes diem Hebræorum more colimus, quemadmodum & alios nonnullos eorum ritus obſeruamus, qui apud illos quidem typicè celebrantur, apud nos verò myſticè & verè, vt addit Nicetas.

Quare rectè monét Iuris Orientalis authores, pag.214. Iudaïcos ritus demum eſſe prohibitos, ſi ſint ſacramentales, ſiue figurales. Sin ſimpliciter cæremoniales atque ad ſacram theoriam, pietatémque conferentes non item, vt qui ſint pietatis retinacula, conferántque ad ſacrorum ſolennitatem, decorum, virtutem. Nam vetera Chriſtus aduentu ſuo partim recenſuit, partim retulit, partim perfecit, & illuſtrauit, vt eodem ipſe cum Patre & Sancto Spiritu piè inuiolatéque in ſæculorum ſæcula colatur.

Atque hæc quidem prolixius, verùm id, quia inde ad Eccleſiæ, quæ ſecutura eſt, continuitatem apertior via tranſitúſque, inter tot ſæculorum & rerum diſcrimina, patet.

Duæ

	Anni ante Chriſtū natū.	MONARchia prima Chaldęorū *incipiēs anno mundi 3560, octo ſcilicet annis ante quintam ætatē expletam.*	*Anni mundi.*	Duæ primæ monarchiæ, nēpè Babyloniorum & Perſarū Grȩcis & Latinis magis auditæ, quàm cognitæ.
	Monarchia.	I		PRIMÆ Monarchiæ inſigniora.
a Populo Dei iniquiſſimus.	*Here.* 32	*a* NABVGDONOZOR filius Merodac an. 45, id eſt, octo ante captiuitatem, & pòſt 37.	3560 3568 3605	Literarum apud Græcos incunabula. Romæ cōſules eiectis Regib⁹. *Bella* Medorum, Iudæorū, Ægyptiorū, Aſſyriorum, Perſarum, Æthiopum, Cyrenenſiū, Grȩcorum, Scytharum.

Regna Medorum, Perſarũ, Æthiopum.

Viri illuſtres, Seruius Tullius, deinde Tarquinius Superb⁹ Romanorũ Reges, Epimenides, Draco, Piſiſtratus tyrãnus, qui primus libros diſciplinarum liberaliũ publicè Athenis legẽdos poſuit. Solõ, Septẽ Græciæ Sapientes, Pherecydes Syrus philoſophorum fons, Anaxagoræ & Pythagoræ præceptor.

Anni ante Chriſtũ natũ.		*Anni mundi.*	
Ibidem	2 *b* EVILMERODAC, an. 23.	3605 3628	*b* paulò æquior.

Ha-

	Anni ante Chriſtũ natũ.		Anni mundi.
c Auo quá Patri ſimilior, ob neglectũ religionis.	*Dan.*	3 c BALTAZAR, quem vicêre Darius Medus & Cyrus Perſa, ann. 10.	3628 3638

Haliattes Lydorum Rex, deinde Cræſus. Thales Mileſius Philoſophię Ionicæ conditor. Pythagoras Italicæ. Alcmæõ Crotoniates, qui primus de rerũ natura ſcripſit. Arion muſicus, Anacreon.

Sacri Scriptores, Hieremias, Baruc, Daniël, Ezechiël, Ioachim auctor libri Iudith.

Profani, Simonides, Thergius, Sappho, Steſichorus, Alcæus, Draco in-

	Anni ante Chriſtū natū.		Anni mundi.
inchoāte captiuitate Babylonica, deinde Solon, & alij Græcę ſapientes. *Heretici* Achab Chulię fil. & Sedechias Maaſię f. Nicolaïtarum ſpecies, quos frixit rex Babylonis Hier. 29. Semeias Nelamites.		Sūma poſt captiuitatē an. 70.	3638
Caluinitæ his conuenienter miniſterij prætextu mœchantur cū vxoribus amicorum ſuorum, &c.			
Cętera lib. 2 Chronog. à pagin. 125, ad 132.			

	Ann. ante Chriſtum.	MONARchia ſecūda Perſarum. *incipiens anni mūdi 3638*	*Anni mundi.*	SECVNdæ Monarchiæ inſigniora.
Reditus Iudæorum in patriá.	2 *Monarchia.* *Dan.* 6.	I DARIVS filius Hidaſpis ſiue Aſſuēri de genere Medorum Medus ſocer Cyrian. 2.	3638 3640	In 2 Monarchia res Græcorum inchoant. Nempè vbi deſinūt ſcripta ſacra, illic profana incipiunt. Ante hác omnia apud eos incerta vel fabuloſa. Literarum & diſciplinarum apud Græcos initia. Ionica & Italica primę eorum philoſophiæ. Deinde phyſica Democriti &c. E-

	Anni ante Chriſtum.		*Anni mundi.*	
thica ſiue Socratica, Academica. Peripatetica, Cynica, Pyrrhonia. Res Carthaginenſiū, Siculorū &c. *Bella* Perſica, Italica, Sicula, Cartaginenſia, Gręca Peloponneſiacū, Thracium.	Ezr. 1 & 2.	2 *a* CYRVS gener Darij rex Perſarum ſuccedit Medo, vnúmque è duobus imperiū ſucceſſionis & victoriatū iure facit an. 30.	3640	*a* Eccleſiam & pietatē coluit.
Regna Syracuſanorum. *Reſp.* Carthaginenſium, Romanorū, Græcorum. *Viri illuſtres,* Crœſus, Philoſopohi veteres. Anaximāder, Anaximenes, Anaxag. Socrates, Ana-			3670	

	Anni ante Chriſtum.		Anni mundi.	
bIudęos afflixit, impius fuit.	Ezr. 3.	3 b ASSVERVS, ſiue Artaxerſes primus Darij Medi F.	3670	xagoræ auditor, Architas, Tarentinus, Miltiades, Cimon, Themiſtocles, Ariſtides, Pericles, Alcibiades, Lyſander, Conon, Epaminondas, Dionyſius Syracuſanus Dion.
		an. 20.	3690	*Sacri ſcriptores*, Daniel, Ezras, Nehemias, Haggeus, Zacharias, Malachias, Mardocheus, Ioachim auctor libri Iudith. sibylla Chaldea ſiue Perſica. Helleſpontia.

Profani, Parmenides, Heraclitus, Democritus, Empedocles Æſopus fabulator, Hippocrates Pythagoræ diſcipulus, Pindarus, Sophocles, Euripides, Æſchylus, Herodotus, Thucidides, Euclides, Ariſtophanes, Euhemerus, Plato, Xenophon, Iſocrates, Ariſtoteles, Polybius, Æſchines, Demoſthenes, octo alij oratores Thraſimachus, Theopompus. *Rabbini.* Scribę prophetis ſuccedunt, quibus

Anni ante Chriſtum.		*Anni mundi.*	
	4 *c* DARIVS LONGIMANVS Artaxerſes 2, pius, an. 40.	3650 3730	*c* Impij patris pientiſſimus filius.
	5 *d* ARTAXERSES, Memnon, an. 49.	3730 3779	*d* Neq; frigidus neque calidus.

	Anni ante chriſtum.		Anni mundi.	
				quibus ſe ſequenti Monarchia adiungũt Phariſæi & reliqui ſapiẽtes.
e Iudęorum parum ſtudioſus.		6 e DARIVS CODOMANVS, Arſis F. quem vicit Alexander Maced. an. 6.	3779 3785	*Hæretici* Sãballat & eius Gener Menaſſe, Neo-Samaritani.
				Caluinitæ cũ iſtis Scripturas mutilãt.
		Summa 147		Cætera lib. 2 Chronog. à pag. 132 ad pag. 147.

Insignioria tertię Monarchiæ.	Anniante Chriſtum.	MONARchia tertia Macedonũ ſiue Grę̨corum, *incipiens anno mundi.* *3785.*	*Anni mundi.*	
	3. Monarchia.			
Nouæ Philoſophorum ſectæ, Stoica, Epicurea, noui Academici.	1. Mar. 1.	I ALEXANDER MAGNVS, an. 6. poſt confectum Dariũ.	3785	Iudæi Perſis deletis ſubiiciũtur Alexandro Magno.
Annis 26, poſt mortem Alexãdri, Romanorum nomen extra Italiam auditur, Pyrrho Epirotarum Rege. Nã Grę̨cis incipiẽtibus minui illi emergunt. Eodem fermè tempore res & potẽtia Parthorum, Cartha-		Alioqui imperauit. an. 12.	3791	Deinde Ægyptiis eius ſucceſſoribus, Ptolomæo Lagi, Philadelpho, Euergeti, Philopatori, per an-

annos 123.vſq; ad Antiochũ magnũ, per quẽ deinceps ſub miſit Regibus Siriæ vſq; ad Machabæos, per annos 60.

Poſtea ſuis prĩcipibus gaudẽt de Machabęorum familia per annos 100 vſq; ad Herodẽ alienigenam:

Anni ante Christum.		*Anni mundi.*

ginẽſium & Romanorũ incipit circa annum 100 Alexandri.

Bella, Romana contra Epirotas, Carthaginẽſes, Cimbros, &c. Græcá contra ſucceſſores Alexandri, Gallica, contra Macedonas, Indorum & Perſarũ contra Reges Syriæ. Achæorum, Ætolorum, &c. Syrorum, Ægyptiorum.

Regna noua, Thraciæ, Põti, Aſiæ, Syriæ, Ægypti, Siciliæ, Gallo-Græciæ,

Par-

	Anni ante Chriſtum.		Anni mundi	
Parthorum per Arſacē, Bithyniæ, Cappadociæ. *Viri illuſtres*, Pyrrhus Epirotarum rex, Agathocles, Antiochus Magnus, Annibal, Arſaces, Scipiones, Fabij, Marcelli, Catones, Philopœmenes, Achęi & Aetoli plurimi. *Sacri ſcriptores*, Ieſus filius Syrach, Philo ſenior, auctor Sapientiæ, ſcriptores Tobiæ, Baruc, & ſimilium, qui relati ſunt in ſecundū Hebræorum canonem, Septua-		*a* PTOLOMAEVS LAGI SOTER, an. 40.	3791 3831	qui denique cum ſua poſteritate per alios annos 100. vſq; ad Romanam captiuitatem regnū Iudææ beneficio Romanorum Cæſarū tenuit.
		Nam Alexandri ſucceſſio diuturnior & florétior fuit in Aegypto vſque ad Auguſtum, ſub quo natus eſt Chriſtus, ſeptimæ & vltimæ ætatis conditor & principium.		*a* Eius vigeſimo tertio incipiebat tertius cētenarius ante Chriſtū natum.

	Anni ante Chriſtũ.		Anni mundi.
b *Iudæorum ſtudioſior quàm pater.*		3 *b* PTOL. PHILADELPHVS, an. 38.	3869
c *Et hic æquꝰ fuit Iudæis.*	*In Prolog. Eccleſiaſtici.*	4 *c* PTOL. EVERGETES, an. 24.	3893
d *Iſte cõtrà iniquiſſimꝰ.*	*lib. 3. Mach.*	5 *d* PTOL. PHILOPATOR. 16.	3909

tuaginta interpretes, auctor librorũ Machabæorum. *Profani*, Theophraſtus, Mercurius Trimegiſtus, Zeno Cittieus, Epicurus, Beroſus, Callias, Menander, Ariſteas, Demetrius Phalereus, Ecateus Abderites, Chryſippus, Carneades, Lycophro, Callimachus, Aratus, Theocritus, Nicander, Philinus, Zoilus, cui reſtitit Athenodorus Arati frater. Apollonius Rhodiꝰ, Eratoſthenes,

nes, Liuius: Poëtarũ Latinorum primus, Cato maior, Ennius, Næuiꝰ, Plautus, Panętius, Terẽtius, Lucretius, Varro, Catullus, Cicero, Cæſar, Salluſtius, Cratippus, Soſigenes. *Hebræi Rabbini.* Rabbinos incipiũt ab Alexandro Magno, & appellant ſecundam ætatem cõgregationis magnæ, ſiue ſucceſſionẽ Ezræ, Mardochei, Nehemiæ, & patrum, qui ex exilio redierũt, quorum pri-

Anni ante Chriſtũ.		*Anni mundi.*
1 *Mach.* 10 & 11	6 *e* PTOL. EPIPHANES. 24.	3933
2 *Mach.* 10.	7 PTOL. PHILOMETOR. 25.	3958
2 *Mach.* 15.	8 *f* PTOL. EVERGETES, ſecũdus, an. 20.	3978

e *Eius quinto incipiebat ſecundus centenarius ante Chriſtũ natũ, Iudæis in dominatũ Antiochorũ trãſeuntibus.*

f *Machabæi excutiũt iugũ Regum Syriæ, & amicitiam Ptolomæorum capeſſunt.*

Anni ante Chriſtũ.		Anni mundi.	
	9 g PTOL. PHYSCON. 17.	3995	primus ſit Simeon Iuſtus. Hinc Antigon⁹ eius diſcipulus, Ioſe Ben Ioazar, Ioda Bẽ Tabaï, Mathaï Arbelitẽs, Ioſuë Bẽ Peraïæ, Simeon Ben Sata, Semaïa, Abtalion, R. Hillel, cũ 80 diſcipulis, cuius maximus fuerit Ionathan Bẽ Vziël, minimus Iohanã Ben Zachaï, Samaï, Ariſtobulus Pt. Philometoris præceptor, R. Iodã, R. Ibba, R. Iohaï, Iaſon Cyreneus, R. Hillel, à quo ſapiẽtes ij ſeu
g *Motus deinceps in Ægypto.*	10 PTOL. ALEXANDER cum matre Cleopatra, an. 20.	4005	
h *Eius decimo incipiebat primus proximúſq; centenarius, ante Chriſtũ natum.*	11 h PTOL. LATYRVS. 18.	4023	

	Anni ante Chriſtū.		*Anni mundi.*	
ſeu Phariſęi, Eſſei ſiue Hoſidim, R. Simeon Ben Iohaï, Nehemias.				
Hæretici, Sadoc, Baiethos, Caraim.		12 *i* Ptol. Avletes. 30.	4053	i *Hunc reduxit Gabinius Pompeij iuſſu.*
Caluinitæ, Eccleſiæ traditiones, cum Caraim reiiciunt.		13 *k* Ptol. Dionysivs. 2.	4055	k *Pompeiū proditoriè occidit.*
Cætera libr. Chronogr. à pagin. 147, ad 175.		14 *l* Cleopatra Antonii, an. 18.	4073	l *Tum in regnū Iudæorū Herodes irrepſit.*
		Summa 270.		

Mo-

	Anni ante Chriſtũ.	MONARchia quarta Romanorum, *incipiens anno mundi 4073.*	*Anni mundi.*	INSIGNIORA *initij quartæ Monarchiæ.*
				Grammaticæ, Rhetoricæ, Poëticæ, Philoſophię profeſſio vtraque lingua.
				Philoſophorum ſectæ miſcentur, nec in vllius iuratur verba magiſtri.
Ianum clauſit ob pacem vbique firmatã, q Chriſtus, paciſprĩceps, tum eſſet naſciturus.		I AVGVSTVS CAESAR, an. 44. poſt deuictam Cleopatram & Antoniũ.	4073	
		Alioqui imperauit, an. 56. quorũ quadrageſimo primo expleto, & 42 ineunte	4117	Geographiæ vſus & tabulæ apud Latinos primũ propoſitæ. Pax latè per orbem.

Cessant oracula Delphis & alibi. Regnū Dei per Christū. *Bella.* Ciuilibus nece Antonij finis imponitur. Contra Germanos & Sarmatas aliqua geruntur. *Regna* Iudæorum, Cappadociæ, Indiæ, Arabiæ, Lybiæ. *Viri illuſtres,* Mecænas, Agrippa, Germanicus, Quintilius Varus, Manutius Plancus, M. Lollius, Seranus &c.	Anni ante Chriſtū.	CHRISTVS natus eſt, qui erat viceſimus nonus à deuicto Antonio; quater milleſimus centeſimus ſecundus à mundo cōdito, vt quidé procedit per ſucceſſioné Monarchiarum. Nam iuxta Bibliorum rectioré calculū Chriſtus natus eſt anno mūdi 4089 Sed facilè fuit tredecim annos fractos Monarchiarū ſumere pro in-	Anni mundi. 4102

Anni Chriſti.		Anni mundi.	
	integris, & ſic addere ad Bibliorum iuſtos ſiue integros.		*Sacri ſcriptores*, nulli ob inſtantē aduentū Chriſti, qui ſuopte ore iam legem & cōſilium ſuum, Patríſq; erat enunciaturꝰ, quemadmodum ad Solis exortam vmbræ diffugiunt.
	Auguſtus Cæſar poſt Chriſtū natum adhuc imperat,	4102	
15	an. 15.	4117	*Profani*, Dioſcorides, Horatius, Tibullus, Propertius, Virgilius, Vitruuius, Diodorus Siculus, Dionyſius Afer, Strabo, & reliqui, de quibus initio ſeptimę ętatis.
	2 TYBERIVS, an. 18. vſque ad Chriſti mortem.	4117 4134	
32			
			Rabbini, Phariſæi ſiue ſa-

piétes,& Eſſei, ſiue Haſidim, R.Ionathã Vzielis f.R.Gamliël.

Hæretici,Galilęi, ſiue Zelotæ,Sicarij, Sadducæi, Samaritani.

Caluinitæ,cũ iſtis arma capiunt, & aduerſum legitimos magiſtratus capiéda docét,ſuę religioni cõtrarios.

Cætera lib. Chronolog. à pag. 175 ad 189.

Anni ante Chriſtũ.	91	*Anni mundi.*
	Atque hîc quoque ob ſuperioré cauſã Chriſtus inuenitur paſſus an. Mundi 4134, vel 4135, qui tamen propriè paſſus eſt ſecundũ rectiorem Biblicum calculum, anno 4121 expleto. Nam tredecim Monarchiarũ fracti, totidem annis auxerũt integros Biblicos.	

Chriſti ſtudioſus. Nam eũ inter deos referre voluit, et Chriſtianorũ inſectatoribus minitatus eſt.

Conſulit Philoſophos, cur oracula deficerẽt. Plut.

A CHRI-

Anni Chriſti.	A CHRIſto nato ad hoc tẽpus ſunt anni 1582. Sedecim ſæculorum inductione id oſtenditur.	Anni mundi.

INSIGNIOra primi ſeculi.

Hòc primo centenario pax per orbem.

Euangelij lata propagatio.

Iudæorum calamitates variæ.

Vrbs Hieruſalem cum templo à Tito euertitur, & tota gens diſpergitur.

Poëſis & Philoſophia & reliquæ literæ vigent.

E decẽ Romanis perſecutionibus prima Neronis, ſecunda Domitiani.

Bella, Sueuicum, Pãrthicum,

thicum, Britannicũ, Iudaïcum.

Eius Imperatores. Auguſtus poſt Chriſtũ natũ annis 15. Tyberius 23, Caius Caligula 4, Claudius 13, Nero 14, Galba menſib. 7, Otho m. 4, Vitellius m. 8, Veſpaſianus an. 10, Tit9 2, Domitianus 15, Nerua 2, id eſt, duodecim Cæſares.

Præcipui ſcriptores ſacri, Apoſtoli, Marcus, Lucas, Nicodemus, Clemẽs Romanus, Linus, Hierotheus, Dionyſius

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	PRIMVM SAECVLVM *à Chriſto naſcẽte ad Traiani Imperiũ, & Ioannis Euangeliſtæ mortẽ, an. 100.*	4089
1		
	nempè	
1	Chriſtus	
32	an. 32. menſ. 3. dies 10.	4121

nyſius

	Anni Chriſti.		Anni mundi.	
* *Liturgiam ſiue Miſſam cũ Symbolo priùs inſtituerunt, quã in orbem diſpergerentur, Clemens Conſtit. Apoſt. 8.*		* Apoſtoli ante fixam Romæ ſedem Apoſtolicam, an. 12,		nyſius Areopagita, Ignatius, Martialis, Hermes, Polycarpus: quibus adiũgi poſsũt Iudæi, Philo, Ioſephus.
	32	*Chriſti vicarij viſibilẽ Eccleſiæ vnitatem & monarchiam cõſtituentes.*	4121	*Profani*, Aſinius, T. Liuius, Dionyſius Halicarnaſſeus, Trogus Pompeius, Valerius Max. Cornelius Nepos, Cornelius Gallus, Xiſtus Pythagor. Ouidiꝰ, Feneſtella, Senecæ duo, Perſius, Silius Italicus, Lucanus, Columella, Pomp. Mela, Cornutus Philoſophꝰ, Plinius

	Anni Christi.		*Anni mundi.*	
Plinius maior, Theſſalus Medicus, Marinus Tyrius Geographus, Higinius, Probus Grãmat. Aſc. Pædianus, Quintilian', Iuuenalis, Martialis, Stella, P. Stati', Cornelius Celſus, Apollonius Tyaneus. *Hebræi*, Ioſeph bẽ Gorion, R. Gãliel maior, R. Ioſua, R. Iohanã ben Zachaï, R. Eliezer, R. Simeon ben Gamliël, R, Gamaliël minor eius filius, R. Simeon ben Natha-	70	I *a* PETRVS, Romæ ſedit, an. 24. menſ. 3. dieb. 12.	4158	a *Miſſã primus omnium Apoſtolorũ Antiochiæ celebraſſe traditur. Carolus magnus libr. de fragmẽtis veteris Eccl. pag. 77.*

	Anni Chriſti.		Anni mundi.	
b *Petri antea coadiutor, cùm extra vrbē proficiſceretur.*	81	2 b M. LINVS Tuſcus, an. 11. menſ. 3. di. 12.	4169	Nathanaël, R. Ioſe ſacerdos Galilæus, R. Ioſuë ben Hananiæ, R. Eleazar ſacerdos decimus ab Ezra, Ioſippus, R. Eleazar ben Erech, alius ben Haſma, R. Iohanañ ben Nuri, R. Ioſe ben Berocha, Semuël paruus R. Halpatha, R. Ioſe ben Kaſma, Onkelos proſelytus. Atque hæc Rabbinorū ætas vndecima dicitur, de cœtu ſapientū, qui Miſna per manus acceperant, à reditu

ditu videlicet è Babylonia.

Concilia, Apoſtolicum ſiue Hieroſolymitanum, Act.15. contra Iudaïſmũ vrgentes, reliquorũ primum & forma.

Heretici, Simon Magus, primus hęreſiarcha, Pſeudoapoſtoli, Sacramẽtarij, de quibus Ignatius ad Trallianos, citãte Theodorito. Menandriani, Ebionitæ, Che-

Anni Chriſti.		*Anni mundi.*	
93	3 c M. CLETVS Romanus, an. 12. menſ. 1. di. 11.	4181	c *Cletus Petro abſente Romanã Eccleſiã etiam rexit, ſed in ſuburbiis.*

	Anni Chriſti.		Anni mundi.	
				Cherintiani, Nicolaïtæ, Alexander, Philetus, Hymeneus.
		4		
d *Canones, Conſtitutiones, & Liturgiã Apoſtolorum, libris, qui Græcè exſtant, (imò & Æthiopicè, & omnibus fermè linguis) mãdauit.*	102	*d* CLEMENS Rom. an. *9.* menſ. *6.* dies *7.*	4190	Cũ Simone Mago, Pſeudoapoſtolis, Sacramétariis, Caluinitæ aliqua habent cõmunia. In ſingulis enim ſæculis perfidiæ ſuæ ſocios habere voluerunt.
		Summa cũ interpõtificiis 102.		
				Cætera lib. 3. Chronog. à pag. 185 ad 194.

Tum contra Centuriatores rhapſodos, Eccleſiæ forma & doctrina erat eadem, quæ nunc.

HOc primo centenario doctrina, cui hodie Hæretici aduerſantur (nam de alia non controuertitur) per Apoſtolos promulgatur, vel potius à veteri Teſtamento accepta cõtinuatur libris noui Teſtamenti, quadruplici Miſſa: *Apoſtolorum* quæ Græcè ſupereſt noſtræ ſimillima, cum Canone penè cum noſtro eodem, apud Clementem lib.8.Conſtit.c.12.& ſeqq. Græci exemplaris, Latini autem 16, 17, & ſeq. & citatur à Græcis, vt Beſſarione, Marco Epheſio, Nicolao Methonenſi. Ex ea manarunt, deriuatæque ſunt cæteræ, quæ per orbem terrarũ deinceps ſunt peractæ, quotidiéque peraguntur, vt in ſæculis ſequentibus oſtendam. *Iacobi fratris Domini*, Græcè vbique venali, & in Cõcilio 6. Oecumenico Conſtantinop. c.32 recepta. *Matthæi*, quæ & Æthiopica lingua, & Latina interpretatione proſtat, ac *Corbon*, id eſt Oblatio, inſcribitur. *Marci Euangeliſtæ*, quam in partibus Alexandriæ vſurpari refert Marcus Patriarcha, Alexandrinus, qui eam celebrabat ann. 1203, in ſuis ad Græcos interrogationibus, pag. Græca 238. Iuris Orientalis. *Traditionibus Apoſtolicis*, quas ne è memoria exciderent, in libros retulit Clemens Apoſtolorum diſcipulus. Canones enim Apoſtolorum ab ipſo publicati, non eorum ſunt ſcriptura, ſed traditiones ſine ſcripto ab

ipſis

ipſis in Eccleſia relictę (ſic eos appellat Synodus Gangrenſis antiquiſſima in peroratione) de quibus & idem Clemens, libris Conſtitutionum Apoſtolicarum citatus ab Epiphanio & veteribus infinitis, Dionyſ. libro integro de Eccleſiaſtica Hierarchia, Philo, &c. *Quadrageſima, & ieiunia.* Can. Apoſt. 68 & 69. Clemens Conſtit. lib. 5, cap. 13. & lib. 7, cap. 23. Ignatius ad Philippenſes, Hermes Pauli diſcipulus lib. Similitud. quem Clemens Alex. in Strom. citat. Cætera conſtant, vt de *ciborum delectu*, *monachiſmo*, *precibus pro mortuis*, *ceremoniis*, *ritibus*, *ſacris veſtibus*, *&c.* octo libris de Conſtitutionibus Apoſtolicis Clementis, & aliis ſcriptis Ignatij, Martialis, Hermetis, Dionyſij Areopagitæ, Philonis quantumuis Iudæi. *Miſſam eſſe ſacrificium*, ca. Apoſt. 3 & 4. Dionyſ. de Eccleſ. cap. 3. vbi *hoſtia ſalutaris*, Martialis ad Burdegal. Ignatius ad Smyrnenſes, denique in ſuperioribus quatuor Liturgiis ſiue Miſſis. *Verum illic eſſe corpus Chriſti*, Ibidem, & in nobili illo Ignatij fragmento, quod ex Epiſtola ad Smyrnæos profert ſanctus Theodoritus lib. 3. Polymorphi: εὐχαριστίας καὶ προσφορὰς οὐκ ἀποδέχονται, διὰ τὸ μὴ ὁμολογεῖν τὴν εὐχαριστίαν σάρκα εἶναι τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, τὴν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν παθοῦσαν, ἣν χρηστότητι ὁ πατὴρ ἤγειρεν, Dionyſ. de Eccl. Hier. cap. 3, pag. 150. Græci exemplaris. Per quæ (ſymbola) Chriſtus ſignificatur, καὶ μετέχεται, & participatur, ſiue vnà habetur, &c. & ſub finem illius capitis nonnulla alia eodem pertinentia. *Templa.* Philippus & Bartholomæus templa in Aſia ſuperiore & Syria conſtruxerunt,

Sacerdotéſque & Epiſcopos eis præfecerunt, ex hiſt. Nicephor. lib. 2, cap. 39. Thomas in Indiis, ibid. cap. 40. Templorum conſecrationes, dedicationes, Philo, Clemens. Baſilicas appellabant maiores Eccleſias, & Deo dicabant, eáque Dominica dicebant. Sequentibus centuriis etiam Martyribus, & Martyria nominabant. *Primatus Petri*, Ibid. Dionyſ. cap. 5, pag. Græca 197. Ignatius in inſcriptione Epiſtolæ ſuæ ad Rom. Clemens ſæpiùs, Linus de paſſione Petri & Pauli. *Martyrium magni eſſe meriti.* Ignat. Epiſt. ad Smyrnenſ. Antiochen. Polycarpum, Epheſios. *Virginum inſtitutum & profeßio*, Idem ad Antioch. Heronem, Tarſenſes, Philo de vita contemplatiua. *Ordines Eccleſiæ* 7. Clemens in Conſtit. & Can. Apoſtolicis, Ignatius & Dionyſius paſſim. *Preces pro defunctis*, Iacobus ter in Liturgia, Matthæus in Miſſa Æthiopum, & in cæteris Apoſtolorum Liturgiis, Hermes viſione 3. Petrus lib. 5. Recognitionum Clementis, Clemens lib. 8. Conſtit. cap. 41. Dionyſius Eccl. cap. de defunctis, Græci exempl. pag. 217, 218, & in Theoria pag. 222. deinde pag. 227. quòd huiuſmodi precatio mortuum iuuet, nempè, vt adipiſcatur quæ à Domino promiſſa ſunt, remiſſionem peccatorum, & ſacrum præmium. *Crux, Crucis ſignum.* Ibid. Dionyſ. & Martialis ad Burdegal. cap. 8. Crucem Domini ſemper in mente, in ore, in ſigno tenete. Crux enim eſt armatura veſtra, &c. *Imagines.* Imago Chriſti fuſilis à muliere poſita, quam Chriſtus à ſanguinis fluxu ſanarat, apud Euſeb. lib. 7, cap. 18. exemplaris Græci, Theophyl. in 9. Matthæi, quam

quam euerſam à Iuliano Apoſtata Chriſtiani in Eccleſiam retulerunt, ex Sozo.lib.5, cap.21.Imago Chriſti, quam Agbarus Meſopotamiæ regulus exprimendam curauerat, apud Euagr. lib.4 hiſt. cap.26. Imago Chriſti & virginis, quam D.Lucas pinxit, Auguſtin.de Doctr.Chriſt. Damaſc.lib.4, c.8.Nicephor.lib.14,cap.2. Petrus & Paulus pluribus locis cum Chriſto picti, item Apoſtoli alij. Auguſt.lib.1. de Conſ. Euangel. cap. 10. *Diuorum inuocatio.* In Liturgiis ſuperioribus. Quin & Angelica Virginis Salutatio verbatim in Iacobi & Marci ponitur. *Ceremoniæ*, inductæ in Eccleſiam ab Apoſtolis, primò vt eſſent retinacula pietatis, ſecundò in ſolennitatem & decus ſacrorum, tertiò ad Theoriam, apud Dionyſ.de Eccl.Hierarch. Reliqua iidem & cæteri ſacri huius ſæculi auctores probant. Quod Centuriatores ipſi agnoſcunt, nec ſe aliter expediunt, quàm arguendo Apoſtolos & Apoſtolicos. Exempli gratia, Centur. 1.lib. 2, cap. 10. arguunt Ioannem Euangeliſtam, quòd voluntariam paupertatem doceat, & cuidam inculcet. Item quòd ſpatium aliquot dierum proponat ad pœnitentiam. Matthæum, quòd Mariam ſeruandę virginitatis votum Deo primum vouiſſe prædicauerit, de meritis credentium docuerit, ieiunium Quadrageſimæ commendauerit, Virginem Deo conſecratam nefas eſſe nubere affirmauerit, ducentas amplius virgines conſecrauerit in cœlibatu, & velamen eis ſacrum impoſuerit, quòd denique Miſſam populo Æthiopico dederit. Thomam, quòd Diacono caput totonderit, item ſeptem dierum ieiunia indixerit, & ad omnia crucis

ſignum expreſſerit. Quæ ſi ab eo facta ſunt, res videri volunt ſuperſtitioſas. Andream, qui dies ieiuniis aſſignaſſe, & quibuſdam peccatoribus propoſuiſſe ſcribatur. Et quod proiectioris eſt impudentiæ, ibid. cap. 4, col. 54. v. 15. & ſeqq. D. Iacobi Epiſtolam adulterinam affirmant, non authenticam, neque Apoſtolicam (vt & B. Iudæ, V. 42.) Nam (inquiunt) ab analogia Doctrinæ Apoſtolicæ haud mediocriter aberrat in materia Iuſtificationis & legis in modo docendi, dum de fide in Chriſtum, de beneficio & opere eius prorſus muta eſt. Non eſt igitur abſimile vero, eam à quodam diſcipulo Apoſtolorum ſub finem huius ſæculi, aut inferiori tempore ſcriptam eſſe. An illud eſt Apoſtolicam doctrinam venerari & colere? An purum aliquod ſæculum, ſiue, vt loquuntur, Centuriam conſtituere? Si non parcunt Apoſtolis & Apoſtolorum diſcipulis, quid de puritate ſequentium Centuriarum ſiue ſæculorum ab illis expectare debes?

SECVN-

Anni Domini.	SECVNdum ſæculum,ab an. D.100,quo Traianus init Imperiũ,& Ioãnes Euangeliſta moritur,ad D. 200.	*Anni mundi.*	INSIGNIORA *ſecundi ſæculi.*
102	5 M. ANACLETVS Athenieſis an. 9. menſ. 2. dies 10.	4190	Hoc ſecundo centenario perſecutiones exardeſcũt, Traiani, Adriani, Aurelij, Seueri. Literæ florent, præcipuè Philoſophia, Mathematica, Medicina. *Bella*, cõtra Iudæos, Armeniós, Aſſyrios, Meſopotamios, Dacós, Scythas. *Imperatores*, *Traianus* an. 19. Adrianus 21, Antoninus Pius 23, M. Aurelius Philo-

Philoſophus 18, Commodus 13, Ælius Pertinax dieb' 85, Iulianus menſ. 7, Septimius Seuer' an. 18. quinque hoc ſæculo, reliquos tredecim ſequéte.	Anni Domini.		Anni mundi.
Secundi ſeculi ſcriptores, Iuſtin' Martyr, Rhodo, Aquila Ponticus, Aſianus, Modeſtus, Melito, Philippus Cretéſis, Muſan', Dionyſius Corinthius, Athenagoras, Apollon' Senator, Irenæus, Theophilus Antioche, Egeſippus	112	6 M. EVARISTVS Græcus, an. 9. menſ. 10. dies 2.	4200

	Anni Domini.		Anni mundi.	
a *Rituũ & ceremoniarũ nõnullarum auctor.*	122	7 *a* M. ALEXANDER Rom. an. 7. menſ. 10. dies 2.	4210	ſippus, Apollinaris Hieropolitanus, Agrippa, Caſtor, Panthenus Philoſophus, Symmach', Theodotio, Victor Pap. Sextus & Iudas Chronographi.
b *Sermone operéque potẽs. Cantũ ac obſequia diuina auxit.*	129	8 *b* SIXTVS Rom. an. 10. menſ. 3. dies 21.	4217	*Profani,* Plutarchus, Plinius minor, Iulius, Celſus, Saluius, Nerati' Priſcus, Vlpius, Marcellus, Iabolenus, Iuriſcõſ. Solinus, Corn. Tacit', Suetonius, Luc. Florus hiſt. Phauorinus, Palæmon,

Dion. Mileſius, Heliodorus, Rhetores. Arianus Nicomedienſis, Max. Tyrius, Phauorinus, Epictetus, philoſophi. Milleus mathematicus, & poſt cum 41 annis Ptol. Alexandrinus, Aul. gellius, Euſtathius, Oppianus poëta. Galenus Medicus, Pauſanias, L. Apuleiꝰ, Iuſtinus hiſtoricus, Meſomedes Lyricus, Taurus Berythius Platonicus, Apollonius Stoïcus, Baſilides Syro-poly-

Anni Domini.		*Anni mundi.*	
139	9 c M. TELESPHORVS Græcus, an. 11. menſ. 3. dies 21.	4227	c *Reſtitutor quadrageſimalis ieiunij, triplicis in Natali Dominico Liturgiæ, in eadémque Doxologiæ cõcinẽdæ auctor.*
150	10 M. HIGINVS Athenienſis, an. 4. menſ. 3. dies 4.	4238	

	Anni Domini.		Anni mundi.	
d *Multa ad Baptiſmi et Eucharistiæ ſolennitatẽ cõſtituit.*	154	II *d* M. PIVS I. Aquileiẽſis, an. 9. menſ. 4. dies 3.	4242	polytanus, Philoſophi, Fronto Orator, Appian. Alexandr. Athenæus, Macrobius, Voluſius, Mecianus, Saluian', Iulianus, Scæuola Iuriſcõſulti, Iulius Pollux, Aphthonius, Philoſtratus. *Hebræi.* R. Akiba, R. Iſmaël auctor Mechilta, R. Hoſaphith interpres, R. Meir, R. Simeõ Ben Iohaï, R. Nathan, R. Iuda nepos Gamalielis, quẽ Ribbi, ſimpliciter, vel Rabbenu

Hak-

Hakkados vocant, primus Tánaim ſiue ſcriptorum Miſna (prioris partis Talmud ſiue contextus Talmudici) R.Tarphon, R. Iuda ben Zoma, R.Isbab ſcriba, R.Somaï, R.Hanina bẽ Tardion, Auctores Middraſoth, Simon ben Azaï, Eliſeus, R. Iuda ben Baba, alius ben Bathros, R. Iſmaël ben Ioſe, R.Phinees ben Iahir, R. Ioſua ben Korha. *Cõcilia* quinque, Cęſariẽſe, Romanũ, Galli-

Anni Domini.		Anni mundi.	
163	12 *e* M.ANICETVS Syrus, an. 9. menſ. 4. dies 13.	4251	e *Adinſigne Clericatus aliqua adiecit.*

Gallicanũ, Ponticum, Achaïcum, omnia contra Quartodecumanos.

Hæretici. Saturninus, Baſilides, Carpocrates, è quo Gnoſtici. Iudaïzantes, Nazarçi, Cerdon, Archontici, Valẽtinus, Ptolomæus, Marcus, Marciõ, Hermogenes, Apelles, Bardeſanes, Colobarſus, Ophitę, Caïnitæ, Sethiani, Luciani, Seuerianus,

Anni Domini.		*Anni mundi.*	
172	13 *f* M. SOTER Campanus, an. 9 menſ. 3. dies 21.	4260	f *Solennem copulationem deſponſatorum, quæ fit benedicente Preſbytero condidit.*
181	14 *g* M. ELEVTHERIVS Græcus, an. 15. menſ. 3. dies 2.	4269	g *Britannia huic debet ſuam ad religionem Chriſti cõuerſionem.*

nus, Tatian', Encratitę, Adamiani, Aſcodrugitæ, Alogi, Montanus, è quo Cataphryges, Valeſij, Falſi martyres, Pepuziani, Prodicus, Angelici, Quintiliani, Artotyritæ, Quartodecumani.

Iudaïzantibus & Nazareis Caluinitæ in aliquibus aſſentiuntur.

Cætera libr. 3. Chronog. à pagin. 194, ad 202.

Anni Domini.		Anni mundi.	
196	15 *b* M. VICTOR I. Afer, an. 10. menſ. 3. dies 10.	4284	h *Celebris Paſchali diſputatione.*
206		4294	
	Sũma 104. cum interpontificiis tanquã interregnis.		

Hoc

HOc ſecundo centenario ſuperiores doctores doctrinam ſanam, quã hodie Hæretici oppugnant, continuarunt. *Miſſam.* Iuſtinus Martyr Apol. 2. poſt Dionyſ. Areopagit. in Eccleſ. Hierarch. cap. 3. & Iren. lib. 4, cap. 34. *Liberum arbitrium.* Iuſtin. q. 103. Iren. toto c. 72, lib. 4. Theophilus lib. 2 ad Autolyc. Athenag. Clemens Alex. in Parænetico, Strom. lib. 2. *Gratia Dei, iuſtificatio, fides.* Clemens Strom. lib. 1, 3, 4. In Pædagog. & cæteri, qui vbique Chriſti meritum extollunt. *Opera.* Clemens lib. 5. Stromat. Gratia ſaluamur, ſed non abſque bonis operibus. lib. 6. Quando audimus, fides tua te ſaluum fecit, non accipimus eum dicere abſolutè, eos ſaluos futuros, qui quomodocunque crediderint, niſi facta quoque conſequantur. Theophil. lib. 2 ad Autolyc. Tatianus. *Pœnitentia.* Clemens Strom. lib. 2, & in Parænetico. Alij vbique. *Vnam fidem in Baptiſmo prodeſſe.* Iuſtin. in Reſponſ. *Miſſam eſſe ſacrificium.* Iren. lib. 4, cap. 32. Iuſtin. contra Tryph. Alex. Pontifex in ſua decretali. *Virginem eſse aduocatam.* Iren. lib. 5. Iuſtin. q. 28. Quin & in 2 Apol. apertè fatetur Chriſtianos colere totum exercitum bonorum Angelorum. *Primatus Romani Põtif.* Iren. lib. 5. Epiſcopi illius temporis in hiſtoria Victoris, apud Euſebium lib. 5 hiſtor. Eccleſ. & in Concilio Palæſtino. *Signum crucis.* Iuſtin. contra Tryphon. & q. 118. *Martyriũ magni eſse meriti.* Clemens in Stromat. Eſt expurgatorium peccatorum. *Virginitas,* Dionyſius Corinthius apud Euſeb. lib. 4, c. 23. *Miſsæ ritus, veritas Euchariſtiæ, tranſubſtantiatio,* Iren. lib. 4, c. 34. Iuſt. 2. Apolog.

Apolog. Clemens Strom. lib. 7. *Baptiſmi Chriſma et ceremoniæ.* Iuſtin. q. 136. Iren. libr. 1, cap. 18. *Preces pro mortuis, purgatorium.* Irenæus, & qui receptaculũ animarum, in quo dormiant, conſtituêre, non ſatis explicantes, purgatoriúmne eſſet pœna aliqua corporea, an nudum à Deo exilium vſque ad Origenem, qui illud paulò pòſt illuſtrauit. *Delectus ciborum, Quadrageſima.* Montanus hæreſim condit contra Quadrageſimam, pro vna tres inducens: Quartodecumani hæreſim de Paſchate, quibus reſiſtunt Irenęus, Victor Papa, &c. Prętereo ſummorum Pontificum Anacleti, Euariſti, Alexandri, Sixti, Teleſphori, Higini, Pij, Aniceti, Soteris, Eleutherij, Victoris, qui in hanc centuriam cadunt, teſtimonia, vt hæreticis ſuſpecta, quorum Epiſtolæ ſuum habent locum tom. 1 Concil. & à Turriano doctiſſimè contra Centuriatores authenticæ demonſtrantur. Cætera ab iſtis improbata probãt omnes huius Sæculi authores, vt non rogati Centuriatores confitentur Cent. 2, cap. 4. de Doctrina, col. 56, & ſeqq. cap. 6, de Ceremoniis & Ritibus, col. 109, & ſeqq. cap. 10. de Epiſcopis & Doctoribus. col. 196, & ſeqq. niſi quòd vt cõſcientię morſus placent, inclinationem doctrinæ, næuos, incommodas opiniones, ſtipulãs & errores doctorũ, huiuſmodi fuiſſe ſcribunt. Denique qui hac ętate Sacramentarios, Simonem Magum, & veteres alios hæreticos refellunt, abundè Caluinitis reſpondent.

TER-

	Anni Domini.	TERTIVM Sæculum,	Anni mundi.	INSIGNIORA tertij ſæculi.
		ab an. D. ducenteſimo, quando Artaxerſes Perſa nouũ apud Perſas Imperium condidit, ſublato Parthico, ad D. 300.		Factiones, bella ciuilia in orbe Rò. Perſecutiones Seueri, Maximi, Decij, Valeriani, Aureliani, Diocletiani, Maximiani in Eccleſia. Multi motus in orbe Perſico.
a *Canones ſanxit de cõmunione Laicorũ annua circa feſtum Paſchæ.*	206	16 *a* M. ZEPHERINVS Rom. an. 7. menſ. 7. dies 10.	4294	*Bella. Perſica & Parthica.* *Regna noua Perſicum.* *Imperatores.* L. Idem Seuerus an. 13. Caracalla 6, Macri-

	Anni Domini.		Anni mundi.	
Macrinꝰ, Heliogabalus 4, Alexander Mámeæ 13, Maximinꝰ 3. Pupienus & Balbinus m. 1. Gordianá 6, Duo Philippi 5, Decius 2, Hoſtilianus cum Voluſiano 2, Valerianꝰ 4, Galienus 11, Claudius 2, Aurelianꝰ 5, Tacitus 1, Florianus & Probus 7, Carus cum filiis 2, Diocletianus & Maximianus an. 20.	214	17 *b* M. CALIXTVS Rom. an. *6.* menſ. 1. dies 10.	4302	b *De ieiunatione anni quadruplici.*

Anni Domini.		Anni mundi.
220	18 c M. VRBANVS I. Rom. an. 4. menſ. 10. dies 12.	
224	19 M. PONTIANVS Rom. an. 9. menſ. 5. dies 2.	4312

c De vſu vaſorum argenteorū & patenarū in ſacris, quæ prius erant vitrea. De non violādis vel alienandis Eccleſiæ prædiis.

Tertij ſæculi ſcriptores diuini.

Clemēs Alexand. Origenes, Caius, Heraclius, Maximus, Candidus, Appion, Tertullianꝰ, Ammonius, Minutiꝰ Fœlix, Gregorius Neocæſarienſis, Tryphon, Hippolytus, Iul. Africanus. Euſeb. Alexand. Cyprianus, Cornelius, Lucius, Stephanus, Dionyſ. Pap. Dionyſius Alexād. Victorinus Pictauienſis, Phileas, Archelaüs, Euſebius Laodicēſis, Cyrillꝰ Antio-

	Anni Domini.		Anni mundi.	
Antiochen', Anatolius Laodicenus, Theonas, Methodius, Malchion Preſbyter. Dorotheus Preſbyter, Pamphilus, Arnobius Lactãtij pręceptor.	234	20 *d* M. ANTERVS Græcus, an. 5. menſ. 1. dies 12.	4322	*d De Notariis, qui res Martyrũ accuratè deſcriberẽt.*
Profani. Papinian', Caſſius, Vlpian', Pomponius, Gordianus, Sabin', Hermogenes, Africanus, Modeſtinus, Celſus, Iulius Paulus, Venatus, Alphenus Florentinus, Martianus, Calliſtra-	239	21 *e* M. FABIANVS, Rom. an. 13. menſ. dies 11.	4327	*e Martyrologia Martyribúſque cœmeteria parauit. Ritũ ſacri chriſmatis illuſtrauit.*

	Anni Domini.		Anni mundi.	
f *Schiſ-made rebaptiſan dis hæreticis ſuſtulit.*	252	22 *f* M.CORNELIVS, Rom. an. 2. menſ.2. dies 3.	4340	liſtratus, Venuleius, Triphonius, Metianus, Proculus, Seuerus, Seuerianus, Marcus Marcellus, Iuriſconſulti, Velleius Paterculus hiſtor. Alexāder Aphrod. Dion Caſſiꝰ, Cenſorinus, Herodianus, Plotinus, Anienus, Porphyriꝰ, Iamblicus, multi alij Platonici,
	254	23 M.LVCIVS I. Roman. an. 3. menſ. 3. dies 3.		

	Anni Domini.		Anni mundi.	
Hebræi, Tannaim multi, R. Hanina, R. Simeon, R. Samuël, R. Alphes, R. quiſcripſit Siphra & Siphri, Bar Cappara, qui Toſaphta, ad elucidandos ſignificatus Miſna, Rab. Haïa, R. Oſaïa, R. Simeon filij Ribbi, vltimi Tanaim, qui & ſcripſe rũt Birietoth, & Mechilboth, R. Eleazar nepos bẽ Iohaï, Rab Nahaman.	257	24 g M. STEPHANVS Rom. an. 7. menſ. 5. dies 2	4345	g *Veſtes Sacerdotales & ornamẽta altariũ retulit.*

Conci-

h Opum Eccleſiæ probus diſpenſator.
i Amplificator Eccleſiæ Catholicæ cõtra hæreſes vbiq; ſuborientes. Preſbyteris Romanis (qui poſtea Cardinales appellati ſunt) parœcias vrbis diſtribuit, itémque Epiſcopis diœceſes, vt ſe quiſque certis cõtine et limitibus.

Anni Domini.		Anni mundi.
264	*h* M. SIXTUS Athen.	4352
	26	
266	*i* M. DIONYSIUS Monachus, an. 6. menſ. 2. dies 4.	4355

Concilia 13.
Carthaginẽſe 1. de Baptiſmo hęreticorum, Arabicum contra Beryllũ, Arabianum contra eundem, Romanum contra Nouatianos, Antiochenũ cõtra eoſdẽ, duo Carthaginenſia ſub Cypriano, Romanum de filij conſubſtantialitate, duo Antiochena cõtra Paulum Samoſatenũ, Romanũ de Marcellino Papa, Sinueſſanum de eodem, Ancyranum contra lapſos, Diis thurificãtes,

vel immolantes.

Hæretici. Proclus, Apoſtolici, Beryllus, Sampſæi, & Helceſiitæ, Theodotiani, Meletiani, Noëtiani & Nouatiani, ſiue Cathari, Sabelliani ſiue Patripaſſiani, Marcellus, Paulus Samoſatenus, Manichæi & lubrici Apoctratitæ, Dicaritæ, Cathariſtæ, Abſtinétes, Donatiſtæ, Hieracitæ, Eccetæ, Gnoſimachi, Thnetopſy-

Anni Domini.		*Anni mundi.*	
273	27 *k* M. FOELIX Rom. an. 4. menſ. 3. dies 15.	4361	k *S. Martyres in Liturgiæ Diptyca repoſuit.*
277	28 *l* M. EVTICHIANVS Tuſcus, an. 1. menſ. 1. dies 1.	4365	l *Martyres cũ Dalmatica, vel collobio ſepeliendos cenſuit.*

	Anni Domini.		Anni mundi.	
				topſychi, Chriſtoliti, Ethnophrones.
m *Quatuor minores Ordines, & duos maiores, ante Sacerdotium diſtinxit.*	278	29 *m* M. CAIVS Dalmata, an. 11. menſ. 4. dies 12.	4366	Aliquot errores Procli, Nouatianorum, Sabellianorum, Samoſatenorũ, Manichæorum, Caluinitæ renouant.
	286	30 M. MARCELLINVS Rom. 6. menſ. 2. dies 16.	4377	
		Sũma 196. cum interpõtificiis.		Cætera libr. 3. Chronol. à pagin. 203, ad 203.

HOc ſuperiore tertio centenario doctrina ſe continuatur. *Miſſæ deſcriptio.* Clemens lib. 7. Stromat. Tertullian. fusè in Apologetico, Origenes, Cyprianus paſſim, vt ad Cæcilium Epiſt. 63. cuius meminit Auguſtin. lib. 4. de doctr. Chriſtiana, c. 21. *Euchariſtiam eſſe ſacrificium.* Cypr. lib. 1. ex profeſſo ad Cæcilium, Ep. 63. vbi verum & plenum ſacrificium. & de Cœna, ſacrificium perſtes & ſemper permanens holocauſtum. Tert. lib. de Cultu fœm. Orig. hom. 13, in Leuit. *Continere verum Chriſti corpus.* Iidem, & Cypr. lib. de Cœna Domini, & ſæpiùs alibi. Tertull. lib. de Reſurr. carnis, &c. *Baptiſmum cõferre gratiam.* Cypr. lib. 1. Epiſt. 12. vbi baptizans ſpiritum ſanctum confert, & baptizatum intus ſanctificat. Origenes paſſim. Tertull. lib. de Baptiſm. quo loco diſputat contra eos qui baptiſmum Chriſti & Iohannis eiuſdem docent eſſe virtutis. *Baptiſmi vnctio & ceremoniæ.* Cypr. lib. 1. Epiſt. 12. & de dupl. Martyrio, & lib. de Baptiſ. Cornelius apud Euſeb. lib. 6, cap. 43. Tertull. de Cor. militis, de Reſurr. carnis, & lib. 5. contra Marc. & lib. de Bapt. *Purgatorium,* Tertull. lib. 4. contra Marc. temporale animarum receptaculum, & lib. de Teſtim. animæ. Cui gratiam debes, oſſibus & cineribus eius refrigerium comprecaris, & benè requieſcat apud Inferos cupis. Cyp. lib. 4, Ep. 2. Emundari & purgari peccata diu igne. Origen. multis locis hom. 6. in Pſal. 36. lib. 5 & 6. contra Celſum. In Ioſuë, ciuitates refugij illud adumbraſſe. Hinc Orationes pro defunctis apud Tertul. li. de Cor. mil. de Monogam.

de

de Anima, &c. Arnobius ſub finem lib. 4, contra Gentes, his verbis: Cur immaniter noſtra cõuenticula meruerũt dirui? In quibus ſummus Deus oratur, pax cunctis & venia poſtulatur Magiſtratibus, familiaribus, inimicis adhuc vitam degentibus & reſolutis corporum vinctione. *Confirmationis ſacramentum.* Tertull. de Cor. militis, & de Pręſcript. Tingit & ipſe quoſdam vtique credentes, & fideles ſuos: ſignant & illi in frontibus milites ſuos: celebrant & panis oblationem. Nam dum ait, *in frontibus ſignant,* clarè oſtendit non de Baptiſmo, in quo vertex ſignatur, ſed de Confirmatione; in qua frons inungi ſolebat, ſe agere. Deinde cùm ait, *milites ſuos,* alludit ad vſum confirmationis, qui eſt milites Chriſti roborare. Et in lib. de Baptiſm. Dehinc manus imponitur, id eſt; ſtatim poſt baptiſma, &c. Et de Reſurr. carnis: Caro abluitur, vt anima emaculetur: Caro vngitur, vt anima conſecretur: Caro ſignatur, vt & anima muniatur: Caro manuum impoſitione adumbratur, vt & anima ſpiritu illuminetur: Caro corpore & ſanguine Chriſti veſcitur, vt & anima de Deo ſaginetur. (Nam olim vno eodémque planè tempore, vt hodie etiam apud Græcos, tria ſimul ſacramenta conferebantur, Baptiſmus, Confirmatio, Euchariſtia.) Cyprian. de vnctione Chriſmatis, & aliis ſacramentis. Quin & Epiſtola ad Stephanũ, Confirmationem appellat ſacramentum manus impoſitionis. *Primatus Pętri.* Tertull. de Pudic. & in Præſcript. & contra Marcion. Cyprianus lib. 1. Epiſt. 8, lib. 3. Epiſt. 11, lib. 4. Epiſt. 8 vbi nominatim ait Romanã Eccleſiam ab omnibus aliis pro matrice

matrice & radice Catholicæ Eccleſiæ eſſe agnoſcendam, lib. 1, Epiſt. 3, & in tract. de Simplicitate Prælatorum: Principalem Eccleſiam vocat Petri Cathedram, à qua vnitas ſacerdotalis exorta ſit. Et lib. 1, Epiſt. 3. lib. 4, Epiſt, 9. Tractat. de hab. virgin. Serm. 3. de bono patient. & Epiſt. ad Quirinum, ſuper Petrum fundatã eſſe Eccleſiam. Origen. tract. 5 in Matth. hom. 17 in Lucam. Denique Patres in hiſtoria Marcellini Pap. *Cõiugium eſt Eccleſiæ ſacramentum.* Verba Tertull. de Monog. *Pœnitentia.* Orig. hom. 11 in Leuit. Cypr. ſerm. de Orat. & ſerm. de Eleemoſyna, & ſerm. de ablutione ped. Tert. lib. de Pœnit. Hinc ſatisfactio pro peccatis. Ibidem Cypr. & lib. 1, Epiſt. 3. & lib. 3, Epiſt. 14. & vbicunque impugnat Nouatianos, qui ſacramentum Pœnitentiæ abolebant. Tertull. lib. de Ieiunio & de Pudic. Origen. hom. 6 in Exod. hom. 15 in Leuit. hom. 3 in Iudic. Contritio & cõfeſſio. Tertull. lib. de Pœnitent. vbi exomologeſin, pœnitentiæ miniſterium vocat, Cypr. ſerm. 5 de Lapſis, lib. 3, Epiſt. 8, 14, 16, 18. lib. 1, Epiſt. 3. & Origen. hom. 2 & 3 in Leuit. & in Pſal. 37 & alij iiſdem locis. *Indulgentiæ Pontificiæ.* Tertull. ſtatim initio libri de Pudicitia. *Sanctorum auxilia, preces, inuocatio.* Origenes ſub finem lib. 2 in Iob, vbi hanc formulam præſcribit. O beate Iob, ora pro nobis miſeris, &c. Hom. 16 in Ioſ. vbi hoc probat teſtimonio ſenioris alicuius magiſtri. Hom. 1 in Ezech. Potamiana Martyr apud Euſebium, 6 hiſt. cap. 5. Cypr. lib. 3. Epiſt. 15 & 18. & Serm. de Stella & Magis. *Imagines,* Chriſti, quarum vnam habebat Alexander Mammeæ in ſuo larario apud

Lampri-

Lampridium. Caſſiani martyris ſuper memoria eius. Prudent. περὶ στεφάνων. *Quadrageſima, delectus ciborum.* Tertull. lib. de Ieiunio contra Pſychicos, Cypr. de ieiunio & tentationibus. *Liberum arbitriū.* Tert. lib. 2 contra Marc. & initio lib. de Exhortat. caſtit. & libro de Monog. Orig. hom. 9. Num. 12, 20. Hom. 6. Iud. & alibi Cypr. lib. 3, epiſt. 3. & lib. 3 ad Quirin. Methodius Serm. de Reſurr. *Iuſtificatio.* Orig. hom. in Cāticum. Ratio fidei primus habeatur ſalutis gradus: vbi duplicem facit, vnam primā fidei, alteram ſecundam operum, quæ nihil aliud eſt, quàm primæ iuſtificationis incrementum. Sic Cypria. vbique extollit meritum Chriſti, propter quod iuſtificemur, & cæteri huius ætatis. *Opera bona requiri ad ſalutem.* Origen. lib. 1 in Iob 1. Tract. 32 in Matth. Tertul. lib. de Patientia. Cypr. lib. 3, c. 25. Diſciplina cuſtos ſpei, retinaculū fidei. Cetera ab iſtis impugnata confirmant iidem & cæteri huius ſæculi ſcriptores, vt etiam non inuiti confitentur Centuriatores Cent. 3, c. 4. de Doctrina, col. 76, & ſeqq. cap. 6. de Ritibus & ceremoniis, col. 120 & ſeqq. c. 7. de Gubernatione Eccleſiæ, cap. 149, & ſeqq. cap. Denique 10 de Epiſcopis & Doctoribus, col. 215, & ſeqq. niſi quòd inclinationem doctrinæ, incommodas opiniones, ſtipulas, næuos, errores doctorum huius ſæculi eſſe dicunt: Præterea qui refutarunt hoc ſæculo Proclum, Nouatianos, Sabellianos, Samoſatenos, Manichæos, Donatiſtas, eadem opera aliquot blaſphemias iſtorū repulerunt.

INSIGNIORA quarti Sæculi.	Anni Domini.	QVARTVM Sæculum,	Anni mundi.	
Cōſtantini Magni conuerſio. Romanum Imperiũ ex perſequente Chriſtianũ. Chriſtus vbique floret, etiam in Indiis. Eccleſiæ de Idolis triũphant.		*ab anno D. 300, quo Cōſtantius Cōſtãtini Magni pater Cæſar eſt conſtitutus, vſque ad annũ 400.*		
Diaboli zizania, hæreſes, doctores innumerabiles.	302	31 *a* M. MARCELLVS Rom. an. 6. menſ. 5. dies 21.	4390	*a Titulos Cardinalibus diuiſit.*
Bella. Perſicum.				
Regna noua.				
Imperatores, Cōſtãtius an. 10. Conſtantinus				

	Anni Domini.		Anni mundi.
	307	32 M. EVSEBIVS Grȩcus, an. 4. menſ. 1. dies 3.	4395
b *Cõfirmationis ſacramẽtum illuſtrauit.*	311	33 *b* M. MILTIADES Afer, an. 4. menſ. 7. dies 9.	4399

tinꝰ Magnus 31. Eius filij, an. 24. Iulianus Apoſtata, 2. Iouinianus menſ. 8. Valentinianus, an. 11. Valens poſt eum, an. 2. Gratianus, an. 6. Valentinianus, an. 1. Theodoſius maior, an. 17.

Quarti ſæculi ſcriptores ſacri præcipui, Athanaſius, Lactantius, Emiſſenus, Iuuẽcus poëta, Ioannes Climachus, Epiphanius, Damaſus, Gregorius Nazanzen.

Greg.

Greg. Nyſſenus, Baſilius, Euſeb. Cæſarienſis, Hieronymus, Cyrill' Hieroſ. Hilarius; Theophilus Alex. Palladius, Pacianus, Phœbadius, Philaſtrius, Optatus Amphilochius, Didymus, Ruffinus, Ephrē, Eutropius, Prudentius poëta, & alij innumerabiles.

Humani. Iul. Capitolinus, Hel. Lāpridius, Fl. Vopiſcus, Trebellius Pollio Hiſtorici. Sextus Anienus Ruffus poëta. Lactan-

Anni Domini.		Anni mundi.	
315	34 *c* S. SYLVESTER Rom. an. 23. menſ. 10. dies 11.	4403	c *Altare lapideum chriſmate ſacratū in locū lignei ſubſtituit ob ſublatas perſecutiones.*

	Anni Domini.		Anni mundi	
d *Cantũ Symboli Niceni ſacro inſeruit.*	338	35 d S. MARCVS Rom. an. 2. menſ. 8. dies 20.	4426	ctãtius, Calcidius, Platon. Donatus Grãmaticus, Victorinus Rhetor, Maximus Alex. Metrodorus Philoſophi, Libanius Sophiſta, Iulianus Apoſtata, Maximus Philoſophꝰ, Ammianus Marcell. Symmachus vrb. præfectus. *Hebræi*, Auctores Midrashoth. R. Iohanan auctor Talmud Hieroſolymitani, ducentis propè annis poſt excidiũ, Rabba bar Nahamani auctor Bereſ-

	Anni Domini.		*Anni mundi.*	
Bereſchith Rabba, & cęterarũ Rabboth. Rabba bar Ioſeph, cuius diſcipuli ad 12 millia. R. Ioſeph cęcus vnus è Chaldæis interpretibus.	341	36 *e* S. IVLIVS Rom. an. 15. menſ. 2. dies 6.	4429	e *Cœmeteria ſacrari fecit.*
Concilia 35. Ancyranum ſecundum, Cirtenſe de reis perditorum Sacrorũ librorum, Neocæſarienſe, Nicenum contra Ariũ, duo Romana, Elibertinum, Gangrenſe, duo Arelatenſia, Romanum, Hieroſolymitanũ, Antioche-	356	37 S. LIBERIVS Rom. an. 12. menſ. 3. dies 4.	4444	

Anni Domini.		Anni mundi.	
368	38 M. FOELIX II. Rom. an. 1. menſ. 4. dies 2.	4456	tiochenum, Colonienſe, Sardicẽſe cõtra Arianos, Veronenſe, Arelatenſe, Biterrenſe, Mediolanẽſe, Ariminẽſe pro Arianis, Seleucienſe, Alexandrinum, Biterrenſe cõtra eoſdẽ, Romanum, Laodicenũ, Lampſacenum, Romanum, Illyricum, Aquilienſe, Valẽtinum, Conſtantinopolitanum cõtra Macedonium, Mauritanũ, Carthaginẽſe 2. Romanum, Cæſarauguſtanũ contra Priſcil-

	Anni Domini.		Anni mundi.	
Priſcillianiſtas, Burdegalenſe contra eoſdem, Teléſe cõtra Iouinianũ, Carthaginéſe 3 & 4.				
Hæretici, Coluthiani, Paræmineutę, qui perperàm ſcripturas interpretãtur, Euſtachiani, Meſſaliani, ſiue Euchitę, Anthropomorphitæ, Aſteriani, Ariani, Macedoniani, Luciferiani, Plotiani, Aërius, Apollinaris, Iouinianus, Seleuciani, Ætia-	*369*	39 *f* S. DAMASVS Luſitanus, an. 19. menſ. 3. dies 11.	4457	f *Vitas ſuperiorum Põtificum ſcripſit. Breuiarium D. Hieronymo ordinandum mandauit. Item Epiſtolas & Euãgelia totius anni.*

	Anni Domini.		Anni mundi.	
				Ætiani, qui &Eunomiani & Anomæi, Priſcillianiſtæ, Vigilantius, Martianus. Heluidius, Collyridiani.
g *De vero die Paſchatis iudicium Alexādrinæ Eccleſiæ probat.*	388	40 g S. SYRICIVS Rom. an. 15. menſ. 11. dies 25.	4476	*Caluinitæ* in multis communicant cū Arianis, Euſtachianis, Aërio, Iouiniano, Meſſalianis, Vigilātio, Martiano, Heluidio.
	403	Sūma 107 cum interpōtificiis.	4491	
				Cætera lib. 3 Chronog. à pag. 314 ad 330.

HOc quarto ſæculo continuatio doctrinæ ſic habuit. *Miſſa*, Baſilij, Ambroſij, Cyrilli Hieroſolymitani, Damaſi & Hieronymi in lib. qui inſcribitur Comes. *Liberum arbitrium*. Athanaſ. contra Gentes, Baſilius lib. 3, contra Eunomium, Nazianzenus Orat. coram Gregorio Patre habita, Epiphan. lib. 1. Panarij. Manifeſtum eſt, clarúmque, ac minimè ambiguum, quod liberum arbitrium exhibuit nobis Deus &c. Hieronym. Epiſt. ad Cteſiphontem, ad Demetriadem. In Eſa. lib. 3. & alibi, qui tamen contra Pelagianos ſcripſit. Nyſſenus lib. peculiari de lib. arbitrio. Lactantius, & cæteri. *Iuſtificationem* non excludere præſentem diſpoſitionem, vel futura opera. Ephrem, lib. de vera pœnitentia. Hieronym. lib. 8. Com. in Eſa. & in 4 Daniel. Hinc bona opera partes iuſtitiæ, Nyſſenus Orat. 2. de amandis pauperibus vocat. Præſtandum enim aliquid eſſe ex proprio. Hilar. cap. 7. in Matth. & in Præfat. in Pſalmos: Nazianzen. Orat. de pauperũ cura. Ambroſ. Epiſt. 82. *Bona opera*, Caſtitas, continentia, humilitas, obedientia, cæteræque virtutes animæ, pennæ ſunt, quibus ad Deum ſubuolat, Ephrem lib. de beatitud. animæ, c. 2. & in lib. de extr. iudicio, & ſerm. de virginitate. Athanaſ. Apolog. ad Conſtantium, Baſilius Serm. exhortatorio de renunciatione huius ſæculi, & lib. de virginitate, & in Aſceticis. Theoph. Alexandr. lib. 3. Paſch. Denique tota hæc ætas ſanctis operibus plurimum tribuit. *De pœnitentiæ* partibus, exomologeſi, contritione, ſanctificatione, Ephrem lib. 2. de compunctione

punctione cordis, cap.3. Hilarius in Pſ.118 ad illud, Exitus lachrymarum tranſierunt oculi mei. Pacianus ad Sempronianum, Epiphanius in Panario, & quotquot ſcripſerunt libros, Sermones, Tractatus, Homilias de Pœnitentia, & aduerſus Nouatianos & Meletianos, qui negabant ſacramentum pœnitentiæ eſſe in Eccleſia. *Veritas corporis & ſanguinis Domini in Euchariſtia & Tranſſubſt.* Athanaſ.li.de Chriſti imagine. Nyſſenus in Orat. Catechetica, qui & Tractatum ſcripſit de tráſmutatione corporis & ſanguinis Domini apud Nicetam lib.18. Orthodoxiæ. Cyrillus in Myſtagogicis, & quotquot illa ætate huius myſterij meminerunt, quorum teſtimonia Garetius in librum collegit, Tonſtallus, & plerique alij. *Miſſam eſſe ſacrificium.* Nazianz. 1 in Iulianum. Mox ſacrificij incruéti oblatione manus commaculat. Ambroſ. Epiſt.33. Miſſam facere, offerre, offerre ſacrificiū. Item Precatione prima præparantis Miſſam, lib. 4. de Sacram. lib. 1. Off.cap.48. Athanaſ. q.34 ad Antioch. Euſeb.lib.1,cap.10. de Demonſtr. Concilium Nicenum 14 Can. Hierony. Epiſt. ad Hedibiam & ad Euagrium. Tota denique illa ætas, vt Roffenſis, Sanctius, Caniſius, & alij demonſtrarunt. *Miſſarum ſolemnia & ritus.* In Liturgia Baſilij, in Miſſa Ambroſij, libris eiuſdem de Sacramentis, & de Præpar. ad Miſſam. In Comite D. Hieronymi. Apud Baſil.c.27. lib. ad Amphiloch. de Spiritu Sancto. quod caput veteres Eccleſiæ traditiones multas complectitur, & Cyrill. Hieroſol. in Myſtagogicis, cum cæteris, quorum ſententias collegerunt Caſſander & Pamelius in

Liturgicis. *Confirmationis ſacramentum.* Ambroſ. lib. 3. de Sacrament. cap. 2. Sequitur ſpiritale ſignaculum, quod audiſtis, hodie legi: quia poſt fontem (baptiſmatis) ſupereſt vt perfectio fiat, quãdo ad inuocationem ſacerdotis Spiritus Sanctus infunditur, ſpiritus ſapientiæ, &c. Septem quaſi virtutes ſpiritus, &c. Et mox, Iſtæ ſunt ſeptẽ virtutes, quando conſignaris. *Inuocatio Sanctorum.* Athanaſius de incarnatione Verbi, & in Euang. de S. Deipara, & de interpretatione Pſalmorum, Baſil. Orat. in 40 Martyr. Nazianz. in fine Orat. in laudem Baſilij, & Orat. in Cyprian. Vbi & virgo quædam amata à Cypriano tunc Mago, inuocatione D. Virginis, ab eius amore ſeruatur. Ambroſ. in lib. de Viduis, & in Precatione 2 præparãtis Miſſam. Prudentius in Hymno Laurentij, de 18 Martyrib. de Vincẽtio, de Caſſiano. Hieronymus de ea ſcripſit contra Vigilãtium, &c. Ephrem lib. de compunct. cordis 1. c. 13. Totum denique illud ſæculum, vt Eſſelſius docuit libro peculiari, Caniſius in maiore Catechiſmo, & alij. *Imagines.* Prudentius περὶ στεφάνων, Carmen de Caſſiani imagine poſita ſuper memorias Martyris, Nazianzen. Epiſt. 40 ad Olympium, Exemplaris Græci, 49 Latini tẽpore ſuo templa ſtatuis (ἀνδριάσι) exornata fuiſſe. Et in inſomnio de Anaſtaſia Eccleſia,

σὺν τοῖς καὶ μεγάλαυχον ἕδος χριστοῖο μαθητῶν
πλευραῖς σταυροτύποις τὲ τετραχα τεμνόμενον.

Cum quibus etiam eſt ſuperbũ templum Chriſti diſcipulis dicatũ, lateribus crucis pictura figuratis quadrifariam inſectum. De Crucifixi imagine Athanaſius librum edidit. Imaginem Chriſti à Iuliano

Iuliano Apoſtata euerſam Chriſtiani in Eccleſiã deferunt, Sozom.lib.5,c.21.Conſtantinus ſignum crucis ſibi monſtratum in cœlo,in militaria vexilla transformat. In dextra ſua ſignum aliud crucis ex auro fabrefecit. Euſeb. lib. 1. vitæ Conſtant. Probiano nolenti crucem adorare Deus apparẽs ſignum monſtrauit crucis, quod erat poſitum in altari eiuſdem Eccleſię.Idem lib.2.Crucifixi imago in ędibus Imperatoris poſita cum gemmis,&c. lib.3. Nyſſenus Orat.in Sanctum Theod. Imagines eſſe idiotis & ſimplicibus inſtar librorum, quod Gregorius Magnus repetiuit lib. 7, Epiſt. 1 ad Serenum. *Mortuis viuorum preces & opera pia prodeſſe, & purgatorium.* Nazanzen. in Epitaphio Cæſarij, Epiph. hær. 75. contra Aërium, qui id negabat. Lact. lib. 7, cap. 21. Prudent. in Hamartigenia, Hierony. lib. 18. Com.in Eſaiam, & lib.4,cap.4,& Marc.9.Nyſſenus lib.de Anima, & alibi: Chryſoſtomus & Baſilius in Liturgiis, & alibi. Athanaſius Sermonem peculiarem de Dormientibus cõdidit, citatum paſſim à Græcis. Baſil. Comm. in 9 cap. Eſaiæ. Purgatorius ignis, item expurgatio. *Primatus Romani Pontificis.* Ambroſius Comment.1.Tim.3.vbi Damàſum vocat rectorem eius Eccleſiæ, quæ domus Dei & columna & firmamentũ veritatis ab Apoſtolò dicitur(.i.vniuerſalis:nam talem illo loco deſcribit Apoſtolus)Conciliũ Nicenum,&c. *De ſancta Cruce.* Ambroſ.de obitu Theodoſij, Prudent.Hymno ante ſomnum. Ephrem lib.de Pœnit.c.3.& lib.de armatura ſpirituali, cap. 2. Denique, quoniam hæc ætas præcipuè abundat libris & ſcriptoribus

omni exceptione maioribus, ex hac maximè decerpitur quicquid facit ad doctrinæ veteris contra nouam, confirmationem. quod & Centuriatores cum magno pudore & conſcientiæ fremitu confitentur Cent.4, cap.4. de Doctrina. col.291. & ſeqq. cap. 5. de Hæreſibus, ſeorſum Donatiſtarum, col.376. Aërianorum 401, &c. cap.6. de Ritibus & ceremoniis, col. 406, & ſeqq. per totum cap. 7. de politia & gubernatione Eccleſiæ, col. 483, & ſeqq. aliis cap. 9. de Synodis, col. 610, & ſeqq. cap. 10. de Epiſcoporum & Doctorum vitis, col.881, & ſeqq. cap. 11. de Hæreticis, col. 1338. vt in Vigilantio, Aërio, &c. cap. 12. de Martyribus ſparſim, cap. 13. de Miraculis, col. 1434, & ſeqq. Denique qui hoc æuo oppugnarunt Arianos, Euſtathianos, Aërianos, Iouinianum, Heluidium, iſtis & Caluinitis planè ſunt Doctores Papiſtici. Adde totius huius ſpatij Synodos.

INSI-

Anni Domini.		Anni mundi.	
	QVINTVM ſæculum.		*INSIGNIOra quinti ſæculi.*
			Imperij per Barbaras nationes laceratio, Gotthos, Vandalos, Francos, Hūnos, Burgundos, &c.
	ab an. D. *400 quo præfinitè Arcadius et Honorius adeunt Imperium, Ambroſius moritur, Chryſoſtomus & Auguſtinus fiunt Epiſcopi, ad an. 500.*		Variorum regnorum origo.
			Bella varia in orbe Romano.
			Regna noua
			Imperatores, Arcadius an. 13, Honorius 31. i. 13 poſt mortem.

mortem Honorij, Martianus 7, Leo 16, Zeno 13, Anaſtaſius 26, i. nouem hoc ſæculo, reliquos 17 ſequenti,

Quinti ſæculi doctores præcipui, Auguſtinus, Chryſoſtomus, Innocentius, Cyrillus Alex. Syneſi', Marcus Eremita, Theodoritus, Poſſidius, Heſychius, Oroſius, Iunili', Leo Magnus, Gelaſius, Primaſius, Eucherius, Proſper, Salonius, Sedulius, Hilarius Arelatenſis, Vin-

Anni Domini.		*Anni mundi.*	
403	41 S. ANASTASIVS Rom. an. 3. menſ. 1. dies 10.	4491	
406	42 *a* S. INNOCENTIVS, Albanus, an. 13. menſ. 2. dies 25.	4494	*a Eccleſiaſticā Religionem mirè auxit.*

	Anni Domini.		Anni mundi.	
	421	43 S. ZOSIMVS Græcus, an. 1. menſ. 3. dies 12.	4505	centius Lirinenſis, Paulinus, Sulpit. Seuerus, Caſſianus, Maximus Taurinēſis, Socrates, Sozomenus, Chromatius, Petr⁹ Chryſolog⁹, Exiguus Abbas, Proclus Conſtant. Paſchaſius, Idacius, Gennadius, D. Benedictus, Marcellinus Comes, Saluianus.
b *Vigilias nocturnas ad ſepulchra Martyrum ſuſtulit, retentis ieiuniis.*	423	44 b S. BONIFACIVS an. 3. menſ. 8. dies 17.	4507	

Preſbni

	Anni Domini.		Anni mundi.	
Profani, Eunapius, Zoſimus Comes, Sextus Aur. Victor, hiſtorici. Proclus, Seuerianus, Damaſcenꝰ, Marinꝰ Neapolitanus.	426	45 *c* S. CAELESTINVS Cãpanus, an. 8. menſ. 10. dies 17.	4510	c *Multa ordinauit.*
Hebræi. Amoraim auctores Ghemaræ, ſiue deciſionis Talmudicæ (poſterioris partis, & q. complementi Talmud Babylonici) Rab Aſe, eorum primus, qui moritur anno Chriſti 427. Merimar & Mar eius filij & ſocij,	434	46 *d* S. SIXTVS III. Rom. an. 8, dies 18.	4518	d *Ditator Ecclesiarũ profuſiſſimus.*

Anni Domini.		Anni mundi.	
442	47 e S. LEO MAGNVS Tuſcus, an. 21. menſ. 1. dies 13.	4526	ſocij, qui anno ferè octogeſimo eam inchoatam abſoluunt. R. Sima, vltim⁹ Amoraim, qui moritur an. 476. Quo Maſoretæ, quorũ principes Aaron ben Aſer, & Iacob ben Nephtali, puncta accẽtúſque excogitãt, & Maſoram edũt. *Concilia*, 32. Alexandrinum contra Origenem, Carthaginẽſe 5, Toletanũ 1, Taurinatẽſe, Hipponẽſe, Collatio Carthaginenſis, Mileuitanum, Carthaginẽſe, 6

e Doctrinæ, vita & ſcriptorũ præſtantia magnus.

ſe 6, & 7. Africanũ contra Pelagianos, Epheſinum contra Neſtorium, Rhegienſe, Agathenſe; Romanum, Chalcedonenſe contra Eutychen, duo Arauſicana, duo Valẽſia, Carpẽtoractẽſe, Arelatẽſe 3, Romanum, Cõſtantinopolitanum contra Eutychen, Tyriũ, Berytenſe, Turonenſe, Romaña duo; Tarrãconenſe, Aurelianenſe, Gerundenſe, Epaunenſe.

Anni Domini.		*Anni mundi.*	
463	48 *f* S. HILARIVS Sardus, an. 7. menſ. 3. dies 10.	4551	*f Trium Synodorum confirmator & defenſor acerrimus, Nicenæ, epheſinæ & Chalcedonenſis. Duas Bibliothecas inſtruxit; tẽpla ditãdo ornauit, & eleemoſynas largiter diſperſit.*
470	49 *g* S. SIMPLICIVS Tiburtin', an. 15. menſ. 1. dies 7.	4558	*g Maſoretæ florent.*

Here-

	Anni Domini.		Anni mundi.	
	485	50 S. FOELIX III. Rom. an. 6. menſ. 11. dies 17.	4573	*Hæretici*, anno 400. Pelagiani, hinc Abeloitæ, Nazareni, prędeſtinati, Neſtoriani, Pſeudomoſes Cretéſis, Eutychiani, Gaïuitæ, Ibas, Diacrinomeni, ſiue Hæſitantes.
h *Collectarum Eccleſiaſticarum & Hymnorum partim cõcinnator, partim conditor.*	462	51 *h* S. GELASIVS Afer, an. 5. menſ. 8. dies 17.	4580	
	498	52 S. ANASTASIVS II. Rom. an. 1. menſ. 10. dies 24.	4586	*Caluinitæ*, in aliquib' capitibus ſequuntur Pelagianos, Prædeſtinatos, Neſtorium.
		Summa 97 cum Interregnis.		Cætera lib. 3 Chronogr. à pag. 231 ad 244.

QVINTO ſæculo cõtinuata eſt doctrina. *Miſſa*, Chryſoſtomi, Gelaſij. *Liberum arbitrium*. Paſſim Chryſoſt. eius patronum agit, vt Hom. 8 ad Philip. Hom. 9. in cap. 1. Ioan. Hom. 45 & 46 in 6 Ioan. Auguſtin. ipſe gratiæ præco contra Pelagianos vehemẽtiſſimus, lib. 1 ad Simplicianum, q. 2. & in Solutionibus quæſtionum, q. 1. Neque enim (ait) voluntatis arbitrium ideò tollitur, quia iuuatur, ſed ideò iuuatur, qui non tollitur, &c. Itẽ de Spiritu & litera c. 33. Velle credere Deus operatur in homine, & in omnibus miſericordia eius præuenit nos. Conſentire autem vocationi Dei, vel ab ea diſſentire, propriæ voluntatis, &c. Proſper, Cyrillus 3 & 8 contra Iulianum. Alij omnes huius ætatis, quibus alioquí pugnandum erat pro diuina gratia cõtra Pelagianos eius inimicos. *Secundam iuſtificationẽ requirere opera*. Chryſoſt. Hom. 6. in 1 Ioan, & in dicto ad Rom. 3. Iuſtificati gratis. Auguſtinus nihil aliud intelligi docet per vocem, *Gratis* quàm quòd iuſtificationẽ opera nulla præcedunt De Spiritu & lit. c. Proſper. lib. 1. de Vita contempl. cap. 19. Heſych. cap. 25. Leuit. 4 & 5. Sedulius in cap. 2 Rom. in 5 Philipp. *Non ſolam fidem ad ſalutem ſufficere*. Cyrill. Alex. lib. 10, c. 18. in Ioan. 5. Leo Serm. 3. de Epiphania. Sic Primaſius in 2 cap. Gal. Quæritur vtrum ſola fides ſufficiat Chriſtiano. Fides ſufficit, vt primò credentem & iuſtum efficiat, ſi deinceps in iuſtificatione permaneat. Cæterùm ſine operibus mortua eſt. Item in c. 4 Gal. & in 3 Heb. Saluianus lib. de Prouid. Hæc ſit hominis Chriſtiani fides, fideliter Chriſti

mandata

mandata ſeruare. Quare & ipſe Auguſt. Pelagianorum præcipuus inſectator, bonis operibus multum tribuit, lib. 2. de Peccatorum meritis, cap. 3, & c. 15. probat multis Scripturarum teſtimoniis mala opera damnare, bona vitam æternam mereri. *Interceſſio Sanctorum.* Chryſoſt. hom. 1, & 44 in Geneſim, & paſſim alibi, Auguſtin. in lib. de cura pro mort. c. 16. & paſſim. Theodorus q. 1 in Leuit. lib. 8 de Curatione Græc. qui de Martyrib. inſcribitur. Totum hoc denique ſæculum, vt Eſſelſius libro peculiari docet. *Imagines.* Petrus & Paulus cum Chriſto pluribus locis picti. Auguſtinus de Conſenſu Euang. lib. 1, c. 10. Apoſtoli in pictis parietibus, ibidem. Earum primus oppugnator hoc exoritur Xenaias, ſiue Philoxenus, Hierapoleos Epiſcopus, contra quem multi, ſub anno 494. Crucis pictura cælaturáque in purpuris, in diadematis, in precibus, in armis, in menſa ſacra, & in toto orbe, apud Chryſoſt. lib. Chriſtum eſſe Deum: vbi & beſtiarum etiam corpora malè affecta crucis forma ſignari. Super altare Michaëlij (templi cuiuſdam) poſita Crux Sozom. lib. 2, cap. 3 hiſt. Tripart. lib. 2, c. 19. Néve quis ignoret ſpeciem crucis eſſe colendam, quæ Dominum portauit ouans, ratione potenti. Sedul. Cyrill. lib. 6 contra Iulianum Apoſtatam. *De pœnitentia & eius partibus, præſertim Confeſſione.* Chryſoſt. hom. de lapſu primi hominis, hom. 3 in 2 Cor. 2. hom. 3 Matth. Heſychius lib. 7. in cap. 27. Leuit. de duobus annis, remiſſionis ſcilicet & Iubilei, quorum vnus (inquit) baptiſmum apertè inſinuat, alter pœnitentiam. Eucher. lib. 4 in lib. Reg. Leo epiſt. 91, 69. Cyrill. lib. 3 in Leuit.

Auguſt.hom.49, lib. 2 de viſitatione infirmorum c.4. *Veritas corporis & ſanguinis in Euchariſtia, & trāſſubſtantiatio, & oblatio.* Chryſoſt. in Liturg. hom. de Euchariſtia, hom. in Pſ. 114. hom. 83. in 26. Matth. hom. 1 cap. Epheſ. ho. 84. in Ioan. 19. hom. de Prodit. Iudæ, homil. de Reſurr. hom. 21. in Acta, hom. 6 ad Pop. Antioch. li. 6 de Sacerdot. Eucher. lib. 1 in Geneſin, Auguſt. epiſt. 111 & 118 quæ ad Ianuarium, vbi ſexies Offerendi verbo vtitur abſolutè, pro Miſſam celebrare. Lib. 2 contra Petilianos, c. 37. hom. 2 in Pſal. 33, & Pſal. 37 vbi Chriſtus ferebatur manibus ſuis, &c. in Pſalm. 119. Serm. 28 & 40 de verbis Dom. hom. 16. Serm. 38 ad fratres in Eremo. ſerm. ad Neophytos, de ciuit. Dei lib. 21. c. 25. Quod *Sacrificium eſſe* docet in Enchirid. in Pſal. 33 lib. 9. Cōfeſſ. cap. 13. Epiſt. 59, lib. 10 de Ciuit. cap. 6. epiſt. ad Bonifacium 23, & lib. de Spiritu & lit. c. 11. Veriſſimum & ſingulare ſacrificium vocās. Cyrillus Alex. in Ioan. lib. 3, 4, 10. Concil. Epheſ. & Chalcedon. & cæteri huius ætatis. Recurre ad Garetium & Tonſtallum. Nam omnibus memorandis eſſem prolixior. *Preces pro mortuis, & Purgatorium.* Auguſt. in Enchirid. c. 10, & 69 in Pſ. 6 & 37. de Cura pro mort. c. 1, 5, & q. 11 ad Dulcitiū, Serm. 34 de verb. Apoſt. de Spir. & anim. c. 29. Chryſoſt. in Liturgia, & ad Philippenſes, iuuari eos non tātùm precibus, ſed & eleemoſynis & ſacris oblationibus, &c. Cyrillus, & reliqui huius ætatis, dempto nemine. *Primatus Petri.* Sozom. lib. 3, c. 7. Cyrillus lib. 2 in Ioan. c. 12. Aug. li. 1. Rectrat. c. 21, & in Pſ. contra Donat. Serm. 124 de tempore, Chryſ. h. 83 in Matth. &c. Cęterorū capitū memoriam ex plurimis

rimis huius ſæculi ſcriptorib. collegerũt innumerabiles noſtri tẽporis viri eruditi, vt ea nihil neceſſe ſit retexere. Addendũ duntaxat, Centuriatores fateri totum hoc ſæculum ſibi etiam hoſtiliter aduerſari, Cent. *5*, cap. *3*. de perſecutione & tranquillitate Eccleſię, col. 25. ſparſim. Cap. 4. de doctrina, per totum, maximè illa parte, quæ inſcribitur, inclinatio doctrinæ complectens incommodas opiniones, ſtipulas, & errores doctorum huius ſæculi, col. *496*, & ſeqq. ca. *5*. de hæreſibus, col. *529* ſparſim Per totum cap. *6*. de Ritibus & ceremoniis Eccleſiæ, col *641*, & ſeqq. Per totum cap. 7. de Politia & gubernatione Eccleſiæ, col. *733*, & ſeqq. Cap. *9*. ſparſim, col. 808. de Synod. Cap. 10 de Epiſcoporum & Doctorum vitis, col. *988*, & ſeqq. Cap. *11* de Hæreticis, ſparſim, prout cum illis colludunt, col. *1453*. Denique ſparſim, c. 12. de Miraculis, col. *1470*. Adde eos, qui iſto æuo ſcripſerunt de Hæreſibus. Item cõtra Nouatianos, Manichæos, Donatiſtas, Iouinianiſtas, Vigilantios, Aërianos, Pelagianos, Prædeſtinatos, Neſtorianos, Eutychianos, ſimul iſtos eadem ſentientes oppreſſiſſe.

	Anni Domini.		Anni mundi.
INSIGNIORA *ſexti Sæculi.*		SEXTVM SAECVLVM.	
Dei flagella per Romanum Imperium, Totilas, Slaui, de quib' Saluianus. Mahometes. Monachorum doctoribus ſuccedentium ſanctitate illuſtrium ſæculum.		*ab anno 500, quo S. Symmachus Pontificatũ ſummũ adit, Clodoueus Rex Francorum conuertitur & conſecratur, Talmud à Rabbini abſoluitur, ad an. 600.*	
Bella			
Regna.			

Impe

	Anni Domini.		Anni mundi.	
a *Innumeras Baſilicas conſtruxit, vel reparauit, Pauperibus de habitaculis, & victu liberaliter proſpexit, captiuos redemit exulantibus Catholicis pecunias veſtéſque miſit.*	500	53 *a* S. SYMMACVS Sardus, an. 15. menſ. 6. dies 22.	4588	*Imperatores.* Idem Anaſtaſius an. 17. Iuſtinus ſenior, an. 9. Iuſtinianus, 39, Iuſtinus iunior, 11. Tiberi⁹, 7. Mauritius, 20. *Bella.* *Regna noua,* Franciæ per Clodoueum. *Sexti ſaculi ſcriptores præcipui.* Symmachus Põtif. Iuſtinianus Imperator, Fulgentius,

tius, Auitus, Ferrandus, Alcimus, Maxẽtius, Boëtius, Euodiꝰ, Caſſiodorus, Iuſtus Regiẽſis, Mamercus, Fortunatus, Paſchaſiꝰ diaconus, Sidonius Apollinaris, Greg. Turonenſis, Gregor. Magnꝰ, Iſichius, Venantius, Olympiodorus, Andreas Hieroſ. Gildas, ruſticus, Arator, Iornãdes Gotth. Epiſcopus, Euagrius, Victor Vticenſis, Fauſtus Orgelitanꝰ, Theodulus, Thalaſſius, Nicephorus cartophylax, Mi-

Anni Domini.		Anni mundi.	
515	54 *b* S. HORMISDA Cãpanus, an. 7. dies 18.	4603	b *Sub hoc Cathedra Apoſtolica multas opes conſecuta eſt.*
524	55 *c* M. IOANNES Tuſcus an. 2. menſ. 8. dies 28.	4612	c *Tria cœmeteria ſtruxit, & multis donis tẽpla locupletauit.*

Anni Domini.		Anni mundi.	Michaël Syhgelus.
527	56 S. FOELIX IIII. Samius, an. 4. menſ. 2. dies 13.	4615	*Humani.* Priſcianus, Grãmaticus, Hunibaldus Frãcus, Tribonian', Theophilus, Dorótheus Iuriſcõſulti, Procopius, Agathias hiſtorici, Ioan. Philoponus Philoſophus.
531	57 *d* S. BONIFACIVS II. Rom. an. 2. dies 2.	4619	

d *Quoſdam Canones reliquit.*

	Anni Domini.		Anni mundi.	
	533	58 *e* S.IŌANNES II. Rom. an. 2. menſ.4.	4621	e *Cæcũ illuminanit.* f *Mutum & claudum ſanauit.*
Hebræi, Seboraim in duo ferè ſæcula.i.annos 187. Primus Rabbena.	535	59 *f* S. AGAPETVS Roman. menſ. 11. dies 19.	4623	*Eius inſtituto dieb⁹ dominicis minore proceſſione circuuntur.*
	536	60 g M. SYLVERIVS Campan. an. 1. menſ. 5. dies 12.	4624	g *Tum Maurus à S. Benedicto miſſus Gallias Monaſticen edocet.*

	Anni Domini.		Anni mundi	
	537	61 S. VIGILIVS Rom. an. 18. menſ. 6. dies 26.	4625	
h *Septē horarum canonicarū reſector.*	555	62 *h* S. PELAGIVS Rom. an. 6. menſ. 10. dies 28.	4643	
i *Dānauit Chorepiſcopos.*	562	63 *i* S. IOANNES III. Rom. an. 12. menſ. 11. dies 26.	4651	

Concilia, 41. Rauennéſe, Ilerdéſe, Valentinum, Romana ſeptem, Aurelianenſe 4. Cæſarauguſtanum, Gerundéſe, Taraconenſe, Ilerdenſe 2. Valentinum 2, Toletanū 2, Conſtantinopolitana duo, Hieroſolymitanū 2, Bracaréſe, Cōſtantinopolitanum Oecumenicum quintū cōtra Antemiū, &c. Antiochenum, Aurelianenſia 2 & 3. Aruernéſe. Turonenſe, Aurelianenſe 4 & 5. Pariſiéſia duo,

	Anni Domini.		Anni mundi.	
duo, Bracaréſe, Lucenſe, Conſtantinopolitanum contra Monothelitas. Hiſpaléſe, Toletanũ 3. Matiſconenſia duo, Gradenſe, Brenniacenſe, Romana duo, Lateranenſe.	576	64 S. BENEDICTVS Rom. an. 4. menſ. 1. dies 28.	4663	
Hæretici, Eutychianorũ ſectæ duodecim, Seueriani, Triteitæ, Theopaſchitæ, Xenaïas, Acephali, Aphthartodocetæ, Monophyſi-	580	65 k S. PELAGIVS II. Rom. an. 10. menſ. 2. dies 10.	4667	k *Domũ paternã in Cœmeterium vertit. Ad recitationem Breuiarij Clericos obligauit.*

	Anni Domini.		Anni mundi.	
				phyſitę, Sadducæi, Anabaptiſtæ, Agnoëtę, Iacobitæ, Cononitę, Gaiani.
l *Cultum diuinũ, vt hodie habet, ordinauit, atque inde cãtus ecclesiaſticus, cãtus Gregorian' dicitur. Multa ei debet Eccleſia.*	590	66 l S. Gregorivs Magnus, an. 13. menſ. 6. dies 10.	4678 4683	*Caluinitæ* accedũt ad Xenaïam, Agnoëtas, Monothelitas.
		Summa cũ interpõtificiis, 104.		Cętera lib. 3 Chronolog. à pag. 244. ad 260.

SEXTO ſæculo continuata eſt doctrina. *Miſſa*, è Gregorij Magni Antiphonario, & libro Sacramentorum, & libris Gregorij Turonenſis, qui & Miſſæ vocabulum, & memoriam paſſim celebrat, vt cap. 6. in vitas Patrum. *De claſſibus Eccleſiæ.* Orientales Epiſc. ad Papam Symmachū. Gildas in caſtigatione ordinis Eccleſ. Greg. Magnus ho. 26. in Euangelia. *Veritas Euchariſtiæ, tranſſubſtantiatio*, ſacrificium. Maxentius dial. 2. Andreas Hieroſ. Caſſiod. in Pſ. 64. Greg. hom. 14, 22. in Euangelia, & in Pſal. pœnit. *Liberi arbitrij & gratiæ concordia.* Olymp. in Eccleſ. & Euod. in epiſt. ad Conſtantin. Greg. Mag. lib. 35, c. 21 in Iob. & & lib. 1, in Ezechiel 9. *Secundum iuſtificationem requirere opera*, Olymp. in 7 Eccleſ. Caſſiod. in Pſ. 6. Greg. in Ezechiel. lib. 2. hom. 2. Iuſtificationes Dei (ait) dicimus præcepta diuina, quæ nos iuſtos faciunt, ſi impleantur. *Bona opera ad ſalutem requiri.* Greg. in 1, cap. 1. Reg. in Ezech. lib. 1. hom. 3, 9. & lib. 2. hom. 16, 19. & in Euangel. hom. 12, 22 & 29. Iuſtus in Cantica. *Sanctorum interceſſio, præſidia, merita.* Fortunatus de Baſilicis D. D. Georgij, Martini, &c. Greg. lib. 12. Indict. 7. Epiſt. 17 & 22. lib. 11. Indict. 6. Epiſt. 8 & 44. lib. 2. lib. 7. Indict. 2. Epiſt. 53, 94, 126. Euodius ad Fauſtum. Turonenſis paſſim, vt in lib. Vitæ Patrum. *Imagines.* Greg. Magnus, cuius tamē Epiſtolam è lib. 7, Epiſt. 109. ad Serenum Epiſcopum Maſſilienſem allegare audent, in contrarium vſum Imaginum, probat & docet eodem libro 7, parte ſecunda, Epiſt. 5 & 53 ad Secundinum. Ab re non facimus, ſi per viſibilia

viſibilia inuiſibilia monſtramus, &c. Scio quidem, quòd imaginem Saluatoris noſtri non ideò petis, vt quaſi Deum colas, ſed vt ob recordationem eius in illius amore recaleſcas, cuius te imaginem videre conſideras. Item lib.9.Epiſt.9.Imaginis Chriſti ad Agabarum miſſæ virtute Edeſſam ſuo tempore liberatam ab expugnatione & incendio perſonarum, Euagr. cap. 26. lib. 4. Turonenſis lib.1. de gloria Martyrum, facta mentione ſtatuæ Domini, de qua Euſeb. cuius locum etiam affert cap. 22 & 23. declarat ſua tempeſtate in Dei Eccleſia fuiſſe vſitatiſſimas. *Pœnitentia, & eius partes.* Greg. lib. 6. in 15, cap. 1 Reg. Non ſolùm confitenda ſunt peccata, ſed etiam pœnitentiæ auſteritate delenda. & pòſt, Tria quippè in vnoquoque veraciter Pœnitente conſideranda ſunt, mentis conuerſio, oris confeſſio, & peccati vindicta. Et in Ezech. li.2.hom.16.& in Pſ.Pœnitét. & lib. 3. in 7 cap. 1 Reg.& lib.4. in cap.10.& lib. 6. in 15 cap. Caſsiod. in Pſal. 4. *Preces pro mortuis, purgatorium.* Boëtius lib. 4. Conſ. Proſa 4. Greg. lib. 4. Dial. cap. 39. lib. 2. in cap. 21. Reg. in 1 & 3 Pſal. pœnit. citato D. Auguſtino. Cætera iidem & cæteri huius ſæculi ſcriptores abundè probant, vt contra ſe teſtantur Centuriatores Cent. 6, cap. 2. de loco Eccleſiæ, col. 20, & ſeqq. ſparſim. Cap. 3. de perſecutione & tranquillitate Eccleſiæ ſparſim, col.42, & ſeqq. Capite toto 4. de Doctrina, maximè col. 277. Cap. 5. de hæreſib. col.288. ſparſim, prout eas amplectuntur. Per totum cap. 6. de Ceremoniis & Ritibus Eccleſiarum, col.325, & ſeqq. Per totum cap.7. de Politia & gu-

& gubernatione Eccleſiæ, col.587. Cap.9. de Synodis, ſparſim. 459, & ſeq. Toto ferè cap. 10. de Epiſcopis & Doctoribus, col.533, & ſeqq. Cap.13. de Martyribus ſparſim, col.785, cap.14. de Miraculis, col.789. ſparſim. Quinetiam eorum errores multi ab iis refelluntur, qui ex profeſſo Xenaïæ, Eutychianis, Agnoëtis, Monothe-letis, præter ſuperiorum ætatum hæreſes, reſtiterunt. Adde totius huius curriculi Synodos.

SEPTI-

Anni Domini.		Anni mundi.	
	SEPTIMVM SAECVLVM.		INSIGNIORA ſeptimi ſaeculi.
			Mahometis & Saracenorum apoſtaſia orbē terrens.
	ab an. D. 600 quando Phocas Imperiũ ſuſcipit, & iuxta quoſdã infœlix Mahometes naſcitur, ad an. 700.		*Bella Saranica.*
			Regna noua, Saracenorũ varia.

	Anni Domini.		Anni mundi.	
Imperatores. Phocas an. 8. Heraclitus an. 29. Conſtātinus eius f. menſ. 4. Heracleonas 2. Conſtans 27. Cōſtantinus Pogonatus 17. Iuſtinianus 2 an., 10. Leontinus ſiue Leo 2, 3.	604	67 *a* S. SABINIANVS Bledenſis, an. 1. menſ. 5. dies 9.	4692	a *Cāpanas ſeu tintinnabula inuenit.* b *Vt electio Epiſcopi fieret à Clero pariter & populo, inſtituit.*
	607	68 *b* S. BONIFACIVS III. Rom. an. menſ. 9.	4695	c *Verſo Pantheo in templum S. Mariæ & omniū Martyrum, feſtum omniū Sāctorū ad Calēdas Nouembris indixit.*
Septimi ſæculi ſcriptores præcipui. Ioānes Cōſtāt. Ioan. & Maximus Cęſarauguſt. Seuerus Alexādrinus, Iſidorus Hiſpalenſis,	608	69 *c* S. BONIFACIVS IIII. Marſius, an. 6. menſ. 8. dies 13.	4696	

	Anni Domini.		Anni mundi.
	615	70 S. DEVSDEDIT, Rom. an. 3. menſ. 3. dies 20.	4703
d Cauit, ne vi traheretur, qui ad Eccleſias confugiſſet,	618	71 d S. BONIFACIVS 5. Neapol. an. 5. dies 20.	4706
e Reformator Cleri & multorũ templorum tam extructor quã reſtaurator.	623	72 e HONORIVS Campanus, an. 12. mẽſ. 11. dies 17.	4711

lenſis, Clemens Arelatenſis, Adelmus Anglicus, Iulian⁹, Pomerius, Anaſtaſius, Synaïta, Cæſarius Arelatẽſis, Theodorus Cantuarienſis, Maudulphus Scotus, Leo 2. Sophron. Hieroſolym. Martinus Bracarenſis, Eugeni⁹ Toletanus, Ildelphonſus.

	Anni Domini.		Anni mundi.	
	637	73 f S EVERINVS Rom. an. 1. menſ. 2.	4725	f *Laudatur ab eleemoſynis.*
Humani. Simplicius philoſoph', Mahometes Saracenorũ legiſlator, Halis & multi Arabes & Saraceni.	638	74 g IOANNES IIII. Dalmata, an. 1. menſ. 9. dies 9.	4726	g *Pius in redimendis captiuis. Hoc tempore à Saracenis Syria, Ægyptus, Perſia ſubigitur. Rhodus, &c.*
	640	75 h S. THEODORVS Græcus, an. 6. menſ. 5. dies 18.	4728	h *Largus in pauperes.*

	Anni Domini.		Anni mundi	
i *Vehemens in hæreſes, quibus vſque ad mortem reſtitit.*	646	76 i M. MARTINVS Tudertinus, an. 6. menſ. 1. dies 26.	4734	
	653	77 EVGENIVS Rom. an. 2. menſ. 9.	4741	*Hebræi*, Rabbi Iſana, vltimus Seboraïm moritur, an. 689. R. Aha ſcriptor Seëltoth.i. Quæſtionum in pręcepta Legis, R. Simeō Kera, auctor Hilcoth Ghedoloth.
k *Cantū ordinauit in* Ec*cleſia.*	657	78 k VITALIANVS, Volſcus, an. 14. menſ. 6.	4745	

Concilia 39. Romana duo, Lucenſe, Bracarenſe, Antiſiodorenſe, Matiſcouenſe, Francicum, Hiſpalenſe, Toletanũ 4. Aquilienſe, Toletanum 5 & 6, Bracarenſe, Hieroſolymitanũ, Romanũ cõtra Monothelitas, aliud contra Pyrrhum, Africanum cõtra Monothelitas, Byzancenum, Proconſulare, vtrumque in Africa, Toletanum 7, Lateranẽſe cõtra Monothelitas, Toletanum 8, 9, 10.

Anni Domini.		*Anni mundi.*
671	79 S. ADEODATVS Rom. an. 4. menſ. *2.* dies *5.*	4759
675	80 DOMNES Romanus, an. *5.* menſ. *5.* dies 10.	4763
680	81 *l* AGATHO Siculus, an. *2.* menſ. 6. dies 16.	4768

l *Triſtẽ neminẽ à ſe nunquã dimiſit.*

	Anni Domini.		Anni mundi.	
m *Geminam Sacerdotũ pſalmodiã compoſuit, Hymnos ad meliorem concentũ redegit. Electiones Epiſcoporũ valere noluit, ſine cõfirmatione Põtificis, ſed ſine redemptione Pallij.*	684	82 *m* S. LEO Siculus, an. 2. menſ. 10.	4772	10, Cabilonẽſe, Romanum, Bracarenſe, Anglicanum, Herudfordianũ, Toletanum 11. Bracarenſe 3, Hebdifeldẽſe, Anglicanum contra Monothelitas, Romanũ cõtra eoſdẽ, Cõſtantinopolitanum Oecumenicum ſextum, cõtra eoſdẽ, Toletanum 12, Gallicanum, Toletanum 13, 14, 15, 16, 17.
n *Doctus & munificus Eccleſiarũ ſtructor.*	686	83 *n* S. BENEDICTVS II. Rom. menſ. 10. dies 12.	4774	*Hæretici*, MOnothelitæ, Chazinzarei, Theodoſiani,

	Anni Domini.		Anni mundi.	
ſiani, Tetraditæ, Armenij, Mahometetes Pſeudoproph. Baïras, Theocatagnoſtæ, Agareni, Charurgitæ, Lápetiani, agonichytæ, Aguméſes, Maronitæ.	687	84 *o* IOANNES 5. Antiochenus, an. 1. menſ. 2. dies 19.	4775	o *Statuit vt Rom. Pontifex ab Oſtienſi, Portuenſi, & Veliterno Epiſcopis ad Lateranum conſecretur.*
	688	85 *p* CONON Thrax, menſ. 11. dies 3.	4776	p *Totus eleemoſynarius, literatus.*
Caluinitæ Tetraditarum, Mahometis, Lápetianorum aliquot errores amplectuntur.	689	86 *q* S. SERGIVS Antiochenus, an. 13. menſ. 8. dies 23.	4777	q *Huius virtute cœpere Saxones fidei ſemina percipere. Preculã, Agnus Dei, Liturgiæ inſeruit.*
Cætera lib. 3 Chronog. à pag.268 ad 275.	702	Summa cũ interpõtificiis.	4790	

SEPTIMO ſæculo continuatã eſt doctrina, ab hæreticis impugnata. *Miſſa*, Seueri Alexandrini, Moxarabum, Iſidori. lib. de diuinis officiis, Ioannis Cæſarauguſtani de Eccleſiaſticis Officiis. *Veritas Euchariſtiæ, ſacrificium, tranſſubſtantiatio.* Cæſarius hom. 5. Iſidorus lib. de offic. Auguſtinum citans, lib. 6. Originum, c. 18. Seuerus Alexandrinus Patriarcha in Liturgia. *Primam iuſtificationẽ eſſe ex mera gratia.* Cõcilia Toletana, 6, 7, &c. huius centenarij. Cæſ. hom. 38. *Iuſtificationem conſeruari & augeri bonis operibus.* Cæſ. hom. 1, 4, 12, 15, 16, 18, 23, 26, 34, 35, 38. Iſidor. de ſummo bono, c. 2 & 5. lib. de numero, Tract. de tribus, Adelmus Epiſt. ad Geruntiũ Reg. Concil. Tolet. c. 5. *Baptiſmi effectus, neceſſitas, aliena fides, ceremoniæ.* Conc. Toletan. 4, c. 5. Concil. Toletan. 11 & 12. Iſidorus lib. 6. Orig. ſiue Etym. c. 18. Seuerus Alexandr. de Ritibus Baptiſmi & ſacræ Synaxis. *Claues, abſolutio.* Iſidor. li. 6. Etymolog. & alibi. *Confirmatio, Chriſma, & alia ſacramenta.* In precibus ſiue Rituali S. Seueri Alexandr. Iſidor. lib. 6. Orig. ſiue Etymolog. c. 18. *Preces pro mortuis, purgatorium.* Iſidor. lib. de Offic. Sacrificium pro defunctis ab Apoſtolis primò traditum demonſtrat. Illic dimittenda eſſe peccata, & purgatorio igne purganda. Ioan. Eleemoſynarius apud Vincentium lib. 22, c. 110. Miſſa Moxarabum, Cæſarius Arel. lib. 1. & 1 Cor. 3 prolixè. Simeon Metaphraſtes in hiſt. Sanctorũ. Seuerus Alex. in Liturgia, & aliis eius precibus. Iulianus Toletanus lib. 1. Prognoſticon c. 20, 21, & lib. 2, c. 10, 19, 20, 21, 22. *Pœnitentia, & eius partes.* Cæſ.

hom.1,6,&c. Iſidor.lib.2.de Summo bono, c.13, & lib.6.Orig.c.18. Cabillonenſe Concil. c.8, &c. *Inuocatio, & auxilia Sanctorum.* Miſſa Moxarabum, Liturgia S. Seueri Patriarchæ, Simon Metaphraſtes in Sanctorũ hiſtoriis. Idelphõſus de Virgine. Concilium Cabillonenſe, Conſtantinus Imperator tom.2. Concil.Pag.402. Iſidor.de Officiis, & paſſim alibi, *Imagines*, In ſexta Synodo Oecumenica, an. 682. Conſtantinopoli habita. E quibus item reliquorũ capitum fidei confirmatio prolixè deduci poteſt.Cætera iidem & cæteri huius ſæculi ſcriptores prolixè confirmant: vt ſatius ſit Lectores ad eorum opera remittere. De qua cõtra ſe teſtimonium ferunt Centuriatores Cent.7,cap.2. de loco & propagatione Eccleſiæ, col. 23. ſparſim. Cap. 3. de perſecutione & tranquillitate Eccleſ. ſparſim, col. 45, c.4. de Doctrina ex profeſſo, col. 108. quæ hãc cõtinet inſcriptioné, Inclinatio doctrinę cõplectens peculiares & incommodas opiniones,ſtipulas & errores doctorũ.& col.ſeqq. c.5. de hæreſ.ſparſim,col.121.prout ipſi ſunt cordi.Per totũ c.6. de Ceremoniis & Ritibus Eccleſiæ, col. 133, & ſeqq. Per totũ c.7.de Politia & gubernatione Eccl.C.8.de Schiſmatibus.Cap.9.de Synodis, col.251.Per totũ ferè c.10.de Doctoribus,col.465, & ſeqq.ſparſim de Martyrib.& miracul. Huc facit quod ex inſtituto multi hac tempeſtate ſcripſerũt de Hæreſibus,itẽ contra Tetraditas,Mahometem, Lãpetianos,Iconomachos,& alios,quorũ hęreſib⁹ iſti imbuũtur.Adde totius huius Cẽturię Synodos. Nã hę cõtra iſtos planè militãt.Adde & hiſtoricos. Nã etiã hi curſũ Eccleſ.ſecũdũ nos fuiſſe declarãt.

OCTA-

Anni Domini.		Anni mundi.	
	OCTAVVM ſæculum,		Insigniora *Octaui ſæculi.*
			Turcarum in Aſiam, Arabiam, Africam & inſulas maris Mediterranei infuſio.
	ab an. D. 700. quãdo Arabes capta Africa imminent Hiſpania, Occidẽtalibúſq; Europæ regnis, & primus Dux Venetorum eligitur Paulus Anazar, ad an. 800.		Mahometis ſecta mirè augetur.
			Chronica Bulgarorum non multò antè incipiũt
			Bella.
			Regna noua

Octaui ſaeculi Imperatores.	*Anni Domini.*		*Anni mundi.*	
Tiberius Abſimarus, 7. Iuſtinianus 2 iterum. an. 6, Philippicus, 2, Artemi', 1. Theodoſius 3. an. 2. Leo Iſaurus, 24. Copronym', 35, & Leo ei' frater, 5. Irene. cum filio Cõſtantino, 10.	702	87 M. IOANNES 6, Græcus, an. 3. menſ. 3.	4790	
	705	88 a IOAN. 7. Græcus, an. 2. menſ. 7. dies 17.	4793	a *Celebratur ædificandorum, & ornãdorum templorum, & ſacrandorũ cœmeteriorum ſtudio.*
Scriptores præcipui. Beda, Strabus, Ioã. Damaſcen', Gregorius Cypri', German' Cõſtantinopolitan. Coſmas, Hieroſo-	707	89 SISINNIVS Antiochenus. dies 20.		

	Anni Domini.		Anni mundi.
b *Pauperum pater, Principibꝰ formidabilis.*	707	90 *b* CONSTANTINVS Syrus, an. 7. dies 20.	4795
c *Vehemens in Græcos principes ob Iconas.*	714	91 *c* GREGORIVS II. Rom. an. 16. menſ. 9. dies 11.	4802

roſolym. Maximus Monachus, Ioann. Hiſpalenſis, Tharaſius, Vvalafridus Abbas, Albinus, ſiue Alcuinus, Aponius, Bonifacius Moguntinus, Paulus Aquileiẽſis, Paulus diaconus, Zacharias Pap. Theophylactus Antiochenꝰ, Iſuardus, Carolus Magn. Ambroſius Ausbertus.

Profani.	Anni Domini.		Anni mundi.	
Profani. Haumar, Arabes multi, Ægidius Medicus.				
Hebræi, Gheonim ſiue Talmudici Iuris interpretes in tria ſæcula ,i.in annos trecentos vſque ad annũ Chriſti 1121. Primus Rab. Hanina.Rab. Iudaï cæcus, qui ſcripſit Hilcoth Peſukoth.Anan	730	92 *d* GREGORIVS III. Syrus, an. 10. menſ. 8. dies 24.	4818	d *Doct°, prædicator Verbi, eleemoſynarius, captiuorũ redēptor verè parens, & paſtor populi.*
& Saue Sirei,qui excitarunt Sadduceorũ ſectam, contra Cabbalam & traditiones Synagogæ.	741	93 *e* ZACHARIAS Gręcus, an.10. menſ. 3.	4829	e *Bibliothecam S. Petri reſtituit, omnibus virtutib. ornatus, vtraque lingua doctus.*

Con-

	Anni Domini.		Anni mundi.
	752	94 STEPHANVS II. R. dies 13.	4840
f *Chriſtianæ doctrinæ tam prædicator, quàm ſcriptor.*	752	95 f STEPHANVS III. Rom. an. 5. menſ. 1.	4840

Concilia 18. Romanum cõtra Philippicũ Imperat. Iconomachum, aliud contra Leonem Imper. cõtra eandẽ hæreſim: Aliud de eodẽ: Arelatenſe, Francicum, Romanum, Gẽtiliacum, Lateranenſe contra Conſtantinum Pſeudopapã, aliud deinde Hiſpanicum cõtra fœlicẽ, Duriẽſe, Genuenſe, Nicenũ 2. Oecumenicum, ſeptimũ contra Iconomachos, Anglicanum, Frãcfordienſe, Baua-

	Anni Domini.		Anni mundi.	
Bauaricum, Ratisbonenſe.				
Hæretici, Iconomachi, Inoclaſtæ, Fœlix Argelitanus, & Eliphandus Toletan. è quib' Fœliciani, Pauliciani ſiue Pauli-Ioannitæ, Athingaui, Gnoſimachi.	756	*96* g PAVLVS Rom. an. 10. menſ. 1.	4844	g *Noctu cum duobus aut trib. oberrabat per ægrotantiũ pauperum tecta, verbis et donis ſolãs. Carceres adibat, oppreſſos à cauſidicis liberabat, &c.*
	468	97 *h* STEPHANVS IIII. Siculus, an. 4. menſ. 5. dies 24.	4856	h *Verus Petri ſucceſſor ob pietatem et doctrinam.*

i *Bullas*

	Anni Domini.		Anni mundi.	
i *Bullas plumbo obſignauit, vt diuturnius eſſet ſigillum. Quotidie in atrio Lateranenſi alebat centũ pauperes.*	772 796	98 i ADRIANVS Rom. an. 23. menſ. 10. dies 17.	4860 4884	*Caluinitæ* ſunt Iconomachi. Catholicos cũ Paulicianis vocant Romanos, ſe verò Chriſtianos ſeu Euãgelicos.
		Summa cũ Interpontificiis, 94.		Cætera lib. 3 Chronol. à pag. 276 ad 293.

OCTAVO hoc ſæculo continuata eſt doctrina, de qua Hæretici hodie pugnant. *Miſſa.* In Germani Conſtantinop. Liturgiæ Theoria, Caroli Magni fragmentis de ritibus veteris Eccleſiæ, Libro de diuinis offic. Vualafridi Abbatis, Lib. de Eccleſiaſticis dogmatibus Alcuini, Maximi Monachi de Eccleſiaſtica Myſtagogia. *Claues Eccleſiæ, abſolutio.* Beda hom. in die SS. Petri & Pauli, in Marc. lib. 1, cap. 2. Damaſcenus lib. 4. de Orthodox. *Confirmatio.* Illa vnctio, quæ per manuũ impoſitionem ab Epiſcopis, vulgò Confirmatio dicitur, Beda in Pſ. 6. in 8 cap. Act. & Hom. in Oct. Epiphan. Concil. Arelat. cap. 18. *Extrema vnctio:* Beda lib. 2 in Marc. cap. 6. *Septem Sacramenta.* Beda tractans, illud Matthæi, Quoniam Nazaræus vocabitur: Si in typo Samſonis geſta conſideremus, in eo quoque Sacramẽta Domini præfigurata cognoſcemus. Septem crines habuit. Hinc Septiformis ſpiritus, & ſeptem Eccleſię ſacramenta ſunt, &c. Quod & ex Auguſtino citatur. Vualafridus Abbas lib. de officiis diuinis, Alcuinus de Eccleſiaſticis dogmatibus. *Liberum arbitrium.* Damaſc. lib. 2. Orthod. cap. 4. in Parallelis, contra Manich. lib. de Hæreſib. Beda in 2 cap. Geneſ. lib. 8. in Iob, c. 8. in Pſ. 118. *Iuſtificatio ex gratia.* Fides eſt Chariſſimatum ſpiritus, non noſtræ voluntatis. Damaſc. lib. 4. de Orthod. c. 11. Præueniente ſe gratia mens hominis ſpontanea ad fructum boni operis aſſurgit. Beda in Marc. lib. 1, c. 4. in 3. cap. 1. Ioan. *Iuſtificationem conſeruari & augeri bonis operibus.* Pelagianum dogma non iuuat, quod dicitur de homine, ſed

ſed ſanctificat: quia id quidem per liberum arbitrium fit, ſed nō ſine, diuino auxilio & gratia. Beda in cap.3.1 Ioan.lib.3.in Iob,c.1.lib.6.in Cant. cap.8.lib.1.in Prouerb. c.6.22.in 3.& 12.ca.Exod. lib. 1.in Ezram,c.1.in Pſ.25,77,90. Aponius lib.2. in Cant. Albinus in 3.cap. Eccleſ. Damaſcenus in Pararel.& aliis libris paſſim. *Primatus Romanæ Eccleſiæ.* Beda in Natali D.Benedicti, Carol.Mag.lib. 1 de Imaginib. c. 6. Damaſcenus in lib. de defunctis, Patres Synodi.2. Nicenæ, Concilia huius ſæculi, Ausbertus lib.3. cap.5 in Apoc. *Cœlibatus in Sacerdotum.* Beda lib,1 in Lucam c.4. *Claues Eccleſiæ, Abſolutio,* Ausbertus lib. 7 in Apoc. c.16.& lib. 16.& lib.1,c.1.lib.5,c.11.Beda in Matth.16. Ioan. 20,&c. *Veritas Eucharistiæ, tranſſubſtantiatio, ſacrificiū.* Carol.Mag.lib.2 de Imag.cap,27. & expreſſiſſimè, lib.4,cap.14.& in lib. de Ritibus veteris Eccleſiæ, Beda in Boëtij lib de Trinit.in Prouerb.li.3, cap. 31 in Marcum,lib.4, c.14 in Lucam, lib.6, c.22 in Pſ.21.lib.de Muliere forti, Hom.in Epiph.lib.2 de Taher,c.2 in Pſal.48. Deum pro mortuis per Miſſarum celebrationes & eleemoſynas inuocamus. Damaſcen.lib.4.Orth.c.14.Aponius lib.3 & 6. in Cantic.German.Cōſtantinopolit. Epiſt. ad Thomam,tom.2.Concil. & in Theoria Liturgiæ. Auſbertus lib.2,c.2 in Apoc.Vvalafredus & Alcuinus vbi ſuprà. *Pœnitentia & eius partes.* Damaſcenus de Orthod. fide,& in Parallel.Beda in Pſ.1, & 4.lib. 4 in Lucam,ca.15.Aponius lib.5 in Cant. Carolus Mag.de Ritibus veteris Eccleſiæ, Ausbertus lib,1. in Apoc. c.1. *Interceſſio, auxilia, reliquiæ Sanctorum.* Beda in c.4. Lucæ afferens poſt Auguſtinum lib.1.

de Trinit.c.6, & alibi, diſtinctionem Græcam de duplici adoratione, λατρείας & δουλείας. Item lib. 2 in Lucam, c.7. lib. 3 in Iob, & de reuelatione S. Michaëlis, tom, 7, & in pluribus Homiliis de Sanctis diuerſis. Damaſcen. in Orationib. de Natiuit. Virg. & in Cant. Eccleſiaſticis, lib. 3 de Imaginib. lib. 4 de Orthodox. c. 16. lib. pro defunctis, Baſilius Ancyranus, Theodor. Hieroſolym. Tharaſius Conſtant. Theodoſius Amorienſis, Adrianus Pap. in 2. Synod. Nicena, Coſmas in hymnis, Germ. Conſtant. in Theoria, & in Epiſt. Beda & Iſuardus in Martyrologiis, Ausbertus lib. 5, ca. 12 in Apoc. *Hæreſis contra Imagines hoc ſæculo præſertim arſit.* Hāc refutarunt, & earum legitimum vſum docuerunt. Damaſcenus lib. 3, Cultum Imaginum Apoſtolicā eſſe traditionem docet. Germanus Conſtantinop. Gregorius Cyprius, Beda in hiſt. Anglorū ſæpiùs, Adrianus Pap. & alij Nicenum 2 Concil. &c. *Preces pro defunctis, et Purgatorium.* Integrum de eo opus Damaſceni extat, ab Oecolampadio defunctorū hoſte etiam verſum. Germ. in Liturgiæ Theoria, Beda in Serm. ad popul. to, 7, fol. 503. in Prou. lib. 2, cap. 11. in Pſ. 6. in 37 in Luc. c. 2. Albin. in 1 & 3. Pſal. Pœnitēt. & 3 de Trinit. c. 21, Ausbertus lib. 9. c. 20 in Apoc. & lib. 10, c. 21, & cæteri. Superfluum eſſet cætera capita perſequi. Nam pro his omnibus Damaſcen. quatuor libros de Orthod. fide diuiniſſimos condidit, Beda, Albinus libros diuerſos, Carolus Magn. fragmenta de Ritibus veteris Eccleſiæ, Germanus Conſtantinop. rerum Eccleſiaſticarum Theoriam, &c. Quare & totum ſæculū contra ſe pugnare Centuriatores docent, Centur.

8, c. 2

8,c.2 de loco & propagatione Eccl. ſparſim. Cap. 3 de Perſecutione & trãquillitate Eccleſię, Cap. 4 de doctrina, col. 300, & ſeqq. Cap. 5. de hæreſibus. Toto cap. 6 de Ceremoniis & Ritibus. Cap. 7 de Politia Eccleſ. Per totum cap. 8 de Schiſmatibus. Cap. 9 de Synodis. Per totum cap. 10 de Epiſcopis & doctoribus. Sequentibus denique capp. Idem confirmant quotquot iſto ſæculo ſcripſerunt contra Iconomachos, ſiue Iconoclaſtas: huius ſpatij vniuerſa Concilia, vniuerſi denique hiſtorici.

	Anni Domini.		Anni mundi.
INSIGNIORA *noni Saeculi.*		NONVM SAECVLVM,	
Hoc nono ſæculo Saraceni tentant iterum Gallias.		*ab ann. 800, quo ad nouũ Occidentis Imperium Carolus* MA-*gnus cõſecratur, & Egbertus Regnũ Anglicum condit, ad an. 900.*	
Europa vaſtatur ab obſcuriſſimis gentibus, vt Gallia à Normanis, Vngaria à Bulgaris, &c.			

a *Docto-*

	Anni Domini.		Anni mundi.	
a *Doctorum amator, ita vt eos vndecunque pramiis alliceret, liberalis in omnes pauperes, inſtitutor Litaniarum tridui ante Aſcenſionem.*	796	99 *a* LEO III. Roman. an. 20. menſ. 5. dies 18.	4884	Earum ad Chriſtũ plena cõuerſio. Carolus Magnus cum ſua poſteritate hoc ſæculum metitur.
	817	100 *b* STEPHANVS 5. menſ. 6. dies 24.	4905	*Bella.*
b *Vir ſanctus, amicus Ludouici Pij Imper.*				*Regna noua.*

	Anni Domini.		Anni mundi.	
Nam eius Impp. fuerũt Carol. Mag. an. 16. Lodoicus Pius, 26. Lotharius 15. Ludouicus 2,21. Carolus Caluus, 6, Ludouicus Balbus an. 2. Carol. Craſſus, 10, Arnulphus, 12.	817	101 c PASCHALIS Rom. an. 7. menſ. 3 dies 17.	4905	c *Ædificator et ornator templorũ ſupra omnes alios.*
	824	102 d EVGENIVS II. Roman. an. 4. menſ. 6. dies 24.	4912	d *Deo deditus, & pater pauperũ* Go-

Præ-

	Anni Domini.		Anni mundi.
c *Ex probioribus Papa. Nōdū Preſbyter,ſed tantùm diacon⁹, ad Pontificatus gradum conſcendit.*	828	103 e VALENTINVS Rom.an. 8. menſ. 1. dies 10.	4916
f *Feſtū omnium Sanctorum iam ante annos 220. Romæ ſervatū, in Gallias & Germaniam induxit.*	828	104 f GRERIVS 4. Roman. an. 10.	4916

præcipuæ ſcriptores diuini. Carolus Magnus, Hincmarus, Haymo, Fortunatus Treuitēſis, Angelōmus, Amalarius, Raban⁹, Remigi⁹ Antiſſiod. Ionas Aurelianenſ. Paſchaſius, Idiota, Anſegiſus, Strab⁹, author Groſſæ ordinariæ, Theodorus Studites, Nicephor. Chartophylax, Leo Philoſophus Imper. Photi⁹, Theophanes Nicenes, Theophylact⁹ Bulgar. Frecul. ph⁹ Lexouiē-

ſis, Anaſtaſius Bibliothecarius, Ado Viennenſis, Aimoniꝰ, ſiue Annonius monachus Theodulphus Nozenus, Ioannes diaconꝰ, qui poſtea Ioan. 8 Papa.

Anni Domini.		Anni mundi.	
844	105 g SERGIVS II. Rom. an. 3.	4932	*g Probus & beneficus. Primus Pōtificum ſuum nomē mutauit, Nā antea Oſporcius vocabatur. Succeſſores magna ex parte id ſunt imitati.*

	Anni Domini.		Anni mundi.	
h *Inſtituit ne in choro laïcis eſſe liceret, dũ Miſſarum ſolẽnia celebrãtur. Strui iuſſit Scholas prope Eccleſias, in quibus Clerici ſacras literas docerent.*	847	106 *h* LEO IIII. Rom. an. 8. menſ. 3. dies 6.	4935	*Humani.* Otfridus, qui linguã Germanicam ſcribere, & regulis Grãmatices aſtringere conatus eſt, Albategnius Mathematicus, Nannon Philoſophꝰ.

	Anni Domini.		Anni mundi.	
Hebræi. R. Amram bar Rab. Siſana, qui è Babylonia miſit Siddur Tephilloth (i. Breuiarium, ſiue formulã certam Precum) in Hiſpaniam circa, an. 900.	755	107 *i* BENEDICTVS. III. Rom. an. 2. menſ. 6. dies 9.	4943	*Hic hæretici (videlicet inter Leonem 4. & Benedictũ 3) aſsũt fabulam Ioannæ Papiſsæ, quã prolixè refutamus pag.* i *Inuitus & reluctãs tractus eſt ad Pontificatũ.*

	Anni Domini.		Anni mundi.
k *Incōparabilis, Regibus & tyrannis formidabilis. Eo tempore Bulgari fuêre ad Chriſtū conuerſi.*	858	108 *k* NICOLAVS Magnus, Rom. an. 9. menſ. 7. dies 13.	4946
l *Eleemoſynarius & doctus.*	868	109 *l* ADRIANVS II. Rom. an. 5. menſ. 9. dies 12.	4956
m *Vtraque lingua doctus.* Tres *Imperatores intra quadrienniū coronauit.*	874	110 *m* IOANNES 8. Roman. an. 10. dies 2.	4962

Concilia 33. Aquiſgranū, Moguntinū, Vuormaciēſe, Rhemenſe, Turonenſe, Cabilonenſe, Arelatenſe 3. Ticinenſe, Aquiſgranēſe, 2, pro Canonicorum regula, & contra Iconomachos, Romanum ſub Paſchali, alterū ſub Gregorio 4, Aquiſgranenſe 3, Romanum ſub Leone 3, Moguntinum contra

	Anni Domini		Anni mundi	
Godeſcalcũ, Ticinenſe, Romanum ſub Nicolao, Cõſtantinopolitanum Oecumenicum octauũ contra Photium, Acciniacenſe, Põtigonenſe, Colonienſe, Trecenſe, Marrenſe, Tribürienſe, Rauennenſe.	884	111 MARTINVS II. Gallus, an. 1. menſ. 5.	4972	
	885	112 *n* ADRIANVS III. Rom. an. 1. menſ. 5.	4973	n *Moritur collachrymãtibus omnibus.* o *Tum Gallia à Romanis, Anglia à Danis, Pãnonia ab Vngaris, Italia à Sarracenis vexabatur.*
	886	113 *o* STEPHANVS 6. Rom. an. 6. dies 11.	4974	

	Anni Domini.		Anni mundi.	
p *Hi & ſequẽtes, nullius virtutis, quòd ab Imperatoribus eſſent intruſi, non electi.*	892	114 *p*FORMOSVS Rom. an. 5. menſ. 6.	4980	*Hæretici.* Claudius Taurinenſis, Theoda pſeudoprophetiſſa in Aſia, Godeſcalcus Gallus, Bertramus, Fredeuardus Eques, Ioãnes Scotus. Græcorum hæreſis de Spiritus ſãcti proceſſione, quę apertè erumpit, Photio Patriarcha frigidam ſuffundente.
	898	115 BONIFACIVS 6. Tuſcus, di. 26.	4986	

Anni Domini.		Anni mundi.
	116 STEPHANVS 7. Rom.	
889	an. 1. menſ. 3.	4986
	117 ROMANVS Tuſcus,	
899	menſ. 3.	4987
	118 THEODORVS II. Romanus,	
899	dies 20.	4987

Caluiniſtæ Claudij taurinenſis opiniones laudant, Bertrami, Fredeuardi, Godeſcalci aliquot capita. In ſingulis ſcilicet ſęculis ſuæ perfidiæ ſocios habere voluerunt.

Per poſticum, non per oſtium, & tamen inter e[illegible] nullus hæreticus, tanta eſt vis Cathedræ Petri.

	Anni Domini.		Anni mundi.	
q *Finem litiimpoſuit inter Romanũ Pontificem, & Conſtantinopolitanum Patriarcham de Primatu.*	899 901	119 q IOANNES 9. Rom. an. 2. dies 15.	4987 4989	Cętera lib. 4 Chronolog. à pag. 293. ad 317.
		Summa cũ interregnis 105.		

NONO ſæculo permanſiſſe veterem doctrinam à Sectariis oppugnatam ſic conſtat. *Miſſa,* continuata iiſdē ritibus & modis, vt ſcriptores huius ſæculi de Eccleſiaſticis ſiue diuinis Officiis abundè teſtatur, Amalarius Archiepiſcopus Treuirenſis, Angelomus, Rabanus de inſtitutione Clericorum, Remigius Antiſſiod. Hincmarus, Strabo de exordiis & incrementis rerum Eccleſiaſticarũ, Fortunatus Treuirenſis, lib. de diuin. Officiis. *Corporis Chriſti veritas, ſacrificium, tranſſubſtantiatio.* Rabanus lib. de Sacramēto Euchariſtiæ, & lib. 1. Inſtit. Cleri, cap. 33. vbi formam Miſſæ deſcribit. Paſchaſius lib. de Corpore & ſanguine Domini, vbi Canonis Miſſę meminit, & eius multa exponit, tranſſubſtantiationem ponens, c. 19, & 50. Sic Haymo, 1 Tim. 2. Theophylactus in 26. Matth. Marc. 14. Luc. 22. Ioan. 6. Photius in Bibliotheca, & aliis ſcriptis. Tranſſubſtantiationis habet ſemina Bertramus ipſe. vtitur enim vocabulis permutationis, commutationis, & conuerſionis, lib. de corpore & ſang. Domini, quantumuis ſit à Sacramentariis corruptus & ſuppoſitus. *Baptiſmi effectus, neceſſitas, ceremoniæ variæ, aliena fides.* Hincmarus Epiſt. ad Hincmarum Laudunenſem, Haymo ſuper Aſcenſione Domini, Theophylact. multis locis. Rabanus Epiſt. ad Regisbaldum, lib. 1 & 2. de inſtit. cler. Photius in Bibliotheca, Leo Imperator in ſuis Inſtitutionibus, in quarum 12 baptizatum, illuminatum appellat: vt cùm apud veteres, Baptiſma, ſacramentum illuminationum dicebatur. *Sanctorũ preces, ſuffragia, inuocatio, reliquiæ,*

Imagines,

Imagines, fiſta. Theodorus Studites ad Michaëlem Imper. Idiota c. 1 & 4. Contempl. de virgine. Haymo hom. de virginibus. Raban. lib. 4, c. 10. de Sermonum proprietate. Si quis (inquit) contra hanc ſententiam venit, non Chriſtianus, ſed Eunomianus & Vigilantianus creditur. Epiſt. ad Orgarium lib. 2. de inſtit. Cleri, c. 15. & paſſim. Ionas Aurelian. lib. 3. de Imaginibus, Concil. Cabilon. c. 45. Moguntinum c. 36, &c. Photius in Bibliotheca, Leo Imp. in Conſtitut. Strabus Author Gloſſę ordinariæ, multis locis. *Liberum arbitrium, fides, iuſtificatio, gratia, bona opera.* Haymo in 1 cap. Malachię, lib. 1. in Eſaiam, in 4 Heb. ſuper Euangel. in Oct. Paſchæ, ſup. Pſ. 26, 135. ſuper cap. 6. Roman. Rabanus epiſt. ad Humbertum, Epiſt. 14. in Ierem. lib. 4. in Eccleſiaſticum c. 6. & lib. de modo pœnitentiæ. Theophylactus paſſim. Photius in Bibliotheca, Angelomus in 7. cap. 3. Reg. 13, c. 4. Reg. Strabus in Gloſſa ordinaria ſæpè. Idiota lib. de diuino amore, cap. 17, 22, 24. & lib. de vera pœnitentia, c. 7, 13, 15. *Pœnitentia, & eius tres partes.* Rabanus lib. 8, in Eccleſiaſticum, cap. 3, & lib. 7, cap. 7. Epiſt. ad Regimbaldum Chorepiſcopum, lib. 2, cap. 30. Inſtit. Cleri. c. 14, 16, 30. & lib. de modo pœnitentiæ. Concil. Cabilonenſe, cap. 33 & 45. Haymo in cap. 6 Hebr. *Claues, abſolutio.* Nicephorus Chartophylax, libello de poteſtate ligandi & ſoluendi, qué vertit Oecolampadius hæreticus. Theophyl. in 16 Matth. & 20 Ioan. Photius in Bibliotheca. *Primatus Rom. Pontif.* Theodorus Studites ad Michaëlem Imperatorem, & Epiſt. ad Naucraſium: Hincmarus ad Hincmar. Laudunenſem. Quin &

hæc ætas eum Apoſtolicũ ſimpliciter appellabat. Photius Græcus in Nomocanone, Theophyl. in Ioan. 21. *Preces, & oblatio pro mortuis. Purgatorium.* Haymo in 3 c. & 6. primæ Corinth. & in Pſ. 6. & in feriam 6. Pentecoſtes, & lib. 2 ſuper Eſaiam. Rab. lib. 8. Comment. in Eccleſiaſt. c. 14. Concil. Cabil. c. 39. Photius in Bibliotheca. Nam Græci orant & offerunt pro mortuis. *Confirmatio, Chriſma, & alia Sacramenta.* Rab. libris de inſt. cler. Theophyl. in Marc. 6. vbi de oleo vnctionis extremæ apertè. Haymo. ſup. Pſ. 26. ſup. 6 Heb. & ſup. Euang. Hincmarus ad Hincmarũ Laudun. & ad Tornacenſem Eccleſiam. Synodus Arelatenſis, Cabillonenſis, & aliæ huius ſæculi. Nicolaus Papa in Epiſt. Hæc & alia agnoſcunt Centuriatores in Epiſt. 9. Cent. Patrum (inquiunt) ſuperiorum ſenſum atque intellectum in ipſam Dei ſcripturam importarunt, ac piaculum duxerunt, ſi quis ab eorum ductu vel latum vnguem deflectere auderet. Quod poſtea confirmant initio col. 1. Membratim deinde indicant, c. 4. de Doctrina, col. 205. & ſeqq. cap. 6. de Ceremoniis & ritibus Eccleſiæ, pag. 227, & ſeqq. de politia & gubernatione Eccl. col. 289, & ſeqq. cap. 9. de Synodis, col. 301 ſparſim, cap. 10. de Epiſcopis & Doctoribus Eccleſiæ, col. 484, & ſeqq. ſparſim. Vnde qui refutarunt hoc ſæculo Claudiũ Taurinenſem, Godiſcalcum, & ſimiles, ſimul iſtos ſunt execrati. Adde totius huius curriculi Synodos vniuerſas, quæ non paruo fuere numero. Adde & hiſtoricos. Nam hi omnes curſum Eccleſiæ, noſtro ſimilem planè pinxerunt.

DECI-

Anni Domini.		*Anni mundi.*	
	DECIMVM Sæculum.		INSIGNIORA *decimi ſæculi.*
	ab anno D. 900, quo Carolus Simplex 30 Rex regnũ Franciæ ſuſcipit, Abderamen Hiſpaniæ Miramelin⁹ fit, infœlix ſæculũ inchoat, ad an. 1000.		Septentrionalium, vt Moſcouitarum, Suecorum, Polonorum, Vngarorũ, Slauonię partiũ conuerſio vſque ad ann. 1000.

	Anni Domini		Anni mundi	
Infœlix alioqui ſæculum, ſine magnis principibus & põtificibus.		120 *a* BENEDICTVS IIII. Rom. an. 3. menſ. 4.		a *Etiam hi nullius pretij, quòd non more maiorũ eligerẽtur, ſed à Cæſaribus intruderentur.*
Monaſteriorum & templorum & Epiſcopatuum ædificationes.	901		4989	
Grecę & Hebraïcæ litteræ florẽt, Latinæ iacent.	904	121 LEO 5. Ardeatinus, menſ. 1. dies 10.	4992	
Pares				

Per poſticum, .i. per Imperatores, non per oſtium, i. electionem et ...

Per poſticum, .i. per Imperatores, non per oſtium .i. electionem, & tamen inter eos nullus fuit hæreticus. Tanta eſt vis Cathedræ Apoſtolicæ.

Anni Domini.		*Anni mundi.*	
			Pares Frãciæ inſtituũtur.
904	122 CHRISTOPHORVS Romanus, menſ. 7.	4992	Imperij ad Lõgobardos per Berengarium, & ad Saxones per Corandum trãſlatio: vnde inter vtroſque diſſenſio ann. plus quadraginta.
905	123 SERGIVS III. Rom. an. 7. menſ. 4. dies 16.	4993	

	Anni Domini.		Anni mundi.
Ratio eligendi Imperatores inſtituitur.			
Bella.	913	124 ANASTASIVS III. Rom. an. 2.	5001
Regna noua.			
Decimi ſeculi Imperatores, Ludouicus 3, an 6. Conradus, 7. Germanorũ primus, an. 7. Henricus 1, an. 18. Otho, an. 36. Otho 2, an. 10. Otho 3, an. 19. *Scri-*	915	125 LANDVS Sabinẽſis, menſ. 6. dies 21.	5003

Non per oſtium ſed per poſticum, &c.

	Anni Domini.		Anni mundi.	
b *Bellator & triumphator de Saracenis maximus.*	916	126 *b* IOANNES 10. Rom. an. 13. menſ. 2. dies 3.	5004	*Scriptores ſacri*, Gilbertus, ſiue Giſelbertus, Radulphus, Suidas, Oecumenius, Smaragdus, Regino, Moſes bar Cephec, Gerardus, Luitprãdus, Vuitichindus, Herigerus Abbas, Rutgerus Treuirẽſis, Annonij continuator, Floriacenſis, Fulbertus Carnotẽſis.
Per poſticum non per oſtium, &c.	929	127 LEO 6. Romanus, menſ. 7. dies 15.	5017	

	Anni Domini.		*Anni mundi.*	
Humani. Abba, ſiue Abo Aurelianẽſis, Roſumita fœmina, Gerebertus Mathematicus, qui tandem Sylueſter 2. Papa, Alpharabius Arabs Aſtrologus, Anedradis Medicus.	930	128 c STEPHANVS 8. Romanus, an. 2. menſ. 1. dies 12.	5018	*cOmiſſis bellis paci ſtuduit.*
	932	129 IOANNES 11. Rom. an. 4. menſ. 10. dies 15.	5020	*Per poſticum,&c.*

Anni Domini.		Anni mundi.
937	130 LEO 7. Ro. an. 3. menſ. 6. dies 10.	5025
940	131 STEPHANVS IX. Germanus, an. 3. menſ. 4. dies 12.	5028
943	132 d MARTINVS III. Rom. an. 3. menſ. 6. dies 10.	5031

d Pacem & ipſe coluit religioni deditus.

Per poſticum, i. per imperatores, ſed per oſtium, i. electionem, & tamen inter eos nullus hereticus. Tantum vis Cathedra Apoſtolica.

	Anni Domini.		Anni mundi.	
Hebræi. Rab. Saadia haggaon Polygraphus, moritur an. 942. (ab hoc ordi- tur Grammaticos Abben Ezra) Duſa filius eius.	947	133 e AGAPETVS II. Romanus. an. 7. menſ. 9. dies 10.	5025	e *Non malus Papa, ſed malo tempore.*
Rab. Semuël Sacerdos bē Hophni. Sapiens Hieroſolymitanus Ano-	953	134 IOANNES 12. Rom. an. 9. menſ. 7. dies 3.	5043	*Per poſticum non per oſtium, &c.*

	Anni Domini.		*Anni mundi.*
Anonymus, qui octo libros de Grã-matica linguæ Heb. R. Adonim ben Tamnim, qui Grammaticam Hebraïcarabicam, R. Iuda ben Keris, R. Menaſſe ben Serak Hiſp. R. Adonim ben Labrat Feſſenſis.	963	135 LEO 8. Roman. an. 2. dies 22.	5051
	965	136 IOANNES 13. Rom. an. 6. menſ. 11. dies 5.	5053

Hi omnes per poſiticum. i. per Imperatores: & tamen inter illos nullus hæreticus, tanta vis Cathedræ.

Concilia, 15. Gallicanum de bonis Eccleſiaſticis, Altaimum in Rhetia, Ephordienſe cõtra Imperatorem, Bõnenſe, Ingelheimenſe, Auguſtanum 2. Ingelheimenſe 2. Romanum contra Ioannem 12. aliud cõtra

Anni Domini.		Anni mundi.
972	137 BENEDICTVS 5, dict. 6. Ro. an. 1. menſ. 6.	5060
973	138 DOMNVS 2, Romanus, an. 1.	5061

Per poſticum, non per oſtium, &c.

Anni Domini.		Anni mundi.
974	139 BONIFACIVS 7. Roman. menſ. 7. dies 5.	5062
975	140 BENEDICTVS 6, dictus 7, Roman.an. 8. menſ. 16. dies 7.	5063

tra Benedictum 5, Rauennēſe, Ingelheimenſe 3. Anglicanum, Remēſe contra Arnulphū Remenſem Archid. Moſomēſe, Romanum de ſanctione electionis imperatoris in Germania.

Haere-

Per poſticum, non per oſtium, &c.

Hæretici.
Græcorum ſchiſma contra Latinos. Noui Anthropomorphitæ in Italia. Manichæorũ quædam ſecta Philippopolim tranſlata.

Anni Domini.		Anni mundi.
984	141 IOANNES 14. Papienſis, menſ. 3.	5072
984	142 IOANNES 15. Roman. menſ. 8.	5073

Hi omnes per poſticum, i. per Imperatores, non per oſtium. i. electionem. & tamen inter eos nullus hæreticus. Tanta vis Cathedræ Apoſtolicæ.

	Anni Domini.		Anni mundi.	
f *Scriptor non ineruditus.*	985	143 f IOANNES 16. Rom. an. 10. menſ. 8. dies 10.	5073	
				A Caluinitis ſchiſma Græcorũ; cuius cauſa à Turca abſorpti ſunt, probatur. Aliqua etiam habent cum Manichæis communia.
g *Primus conſtituit de electione Imperij per ſeptẽ Electores, quã ſanctionẽ Otho ſub an. 1000 approbauit.*	995	144 g GREGORIVS 5, Saxo, an. 2. menſ. 5. dies 10.	5083	

Anni Domini.		Anni mundi.
997	145 IOANNES 17. Græcus menſ. 10.	5085
998	146 SYLVESTER II. Aquitanus, an. 4. menſ. 1.	5086
1002	dies 10.	5090
	Summa cũ Interpontificiis, 101.	

Cætera lib. 4 Chronol. à pag. 317 ad 334.

Per poſticum, & non per oſtium & tamen, &c.

DECIMO ſæculo cõtinuatam Eccleſiæ doctrinam,cui oblatrant hæretici, hinc apparet. *Miſſa,* continuata iiſdem ritibus quibus antè,ex auctoribus de diuinis ſiue Eccleſiaſticis officiis huius ſæculi, vt Reginone libris de Eccleſiaſtica doctrina,qui & lib.1,c.8.Nulli Presbytero abſque ſacerdotali alba,ſtola & caſula Miſſam celebrare liceat, &c. Remenſi Concilio; Herigero Abbate lib.de diuinis offic. *Gratia Dei,fides, iuſtificatio.* Radulphus lib. 16, c.3 in Leuit. Renouatio vitæ inchoatur à fide, qua creditur in eum qui iuſtificat impium,boníſque moribus augetur, & roboratur de die in diem, cùm magis magíſque renouatur interior homo.Gilbertus Altercat.cap.3 & 5.Deus autor eſt ſalutis. Liberum arbitriũ tantùm capax.Velle,poſſe, perficere, ſolius eſt adiutricis gratię, ſine qua nec baptiſmus,nec fides,nec opus effectũ habet meriti. Sola igitur mater gratia libero arbitrio ſuccurrit pro libertate æterna conſequenda. *Eucharistiæ veritas,ſacrificium, tranſſubſtantiatio,adoratio,Miſſæ ritus.* Gilbertus Alterc. c.8. Poſt cõſecrationem eſt corpus Chriſti verum, non tantùm ſacramentaliter, verùm etiam eſſentialiter,& c.9. In modica particula tantum habes quantum in magna.Denique ſcribit Chriſtum in Sacramento tam eſſe integrum ac perfectum ſub alterutra ſpecie,quàm ſub vtraque. Item, Tranſire ſubſtantiam panis in ſubſtantiam corporis ac ſanguinis Chriſti. Denique ſufficere vnam tantùm ſpeciem exhiberi populo.Regino lib.de diſciplina Eccleſiaſtica, Suidas multis locis, Radulphus

lib.11,cap.3 in Leuit.lib.14,ca.4. Oecumenius in in 1 cap.10 & 11,&c. Heb.5,&c. *Baptiſmi effectus, neceſſitas,aliena fides,ceremoniæ.* Gilbertus Alterc.c.1, 3,5,7,8. Radulphus lib. 10, cap.1 in Leuit. Smaragdus in Ioan.c.3.Regino libris de diſcipl.Eccl. Vetus Agenda. *Pœnitentia & eius partes tres.* Radulphus lib.3, c.3, 6,7 in Leuit. lib.20, c.3. lib.6, c.1. Gilbertus Alterc.c.7,& 21. Tria remedia ſunt cuiuſque animæ,baptiſmus, Pœnitētia, Martyrium. Regino lib.1 de diſc. Eccleſ.cap.272. Neminem ad communionem admittendum, niſi confeſſus ſit,& Dominicam orationem &Symbolum Apoſtolorum memoriter teneat. *Claues, Abſolutio.* Radulphus lib.12,c.1 in Leuit.lib.5,c.4.lib.11,cap.1. lib.12,cap.1.lib.18,c.4. lib.3,c.1,6. lib.20,c.4 & 5. Reg.libr.1 de Eccleſ. diſciplin. cap.295, &c. Suidas, Oecumenius multis locis. *Confirmatio & reliqua & alia ſacramenta.* Gilbert. Alterc.c.5,vbi Coniugium vocat ſacramentum,8.Vetus Agenda.Regino de diſcipl. Eccleſ.qui lib.1, cap.115 modum inungēdi infirmos explicat. *Primatus ſedis Apoſtolicæ.* Smaragdus ſuper Marcum,cap.vlt. Regino in Chron.paſſim.Luithprādus lib.3, c.14 vbi ſedem Romanam nominat ſummam atque vniuerſalem Præſulatus ſedem, lib. 6,c.6 vbi Rom.Epiſcopum vocat ſummum Pontificem & venerabilem Papam. Quin eum Apoſtolicum hæc ætas nominabat.Regino,& eius continuator.

Liberum arbitrium,bona opera. Radulphus lib. 3. Leuit.cap.1,lib.10,ca.1. Gilbertus Alterc.cap.5. Suidas multis locis. Sic Oecumenius.

Sanctorum preces, ſuffragia. Inuocatio, reliquiæ, imagines,

gines,feſta. Radulphus in Præfat.& lib. 1, c. 4 in Leuit Orationis ſacrificium non niſi Domino ſoli offerendum eſt. Nam etſi Sancti rogantur à nobis, non tamen vt nos ipſi ſaluent (Domini ſiquidem eſt ſalus) verùm vt nobis ſalutem impetrent. Alioqui maledictus, qui ſpem ſuam ponit in homine. Hæc igitur eſt latria, quæ ſoli debetur Deo, adorandi & ſacrificandi deuotio. Et lib. 3, cap. 1. Oecumenius Scholiorum Græcorum autor, in illud 2 Petr. 1 cap. Dabo autem operam & frequenter habere vos poſt obitum meum, vt horum memoriam faciatis. Hinc enim colligit, Sanctos preces poſt mortem pro viuis fundere, &c. Gilbert. Altercat. cap. 20. Luithprandus lib. 5, cap. 13. lib. 6, cap. 6, & paſſim alibi. Vvitichindus libris Geſtorum Saxonicorũ ſparſim. Regino lib. 1 de diſcipl. Eccleſ. Vetus Agenda.

Preces pro defunctis, Purgatorium. Gilbert. Altercat. cap. 5 probans illud dicto 1 Corinth. 3. Ignis opus eius probabit. Luithprandus lib. 4. cap. 7. pro delictorum expiatione, celebre exequiarum officium, viuámque Deo hoſtiam offerre, Milthildis poſt obitum Henrici Imp. coniugis ſui, non deſiit. Regino lib. 1 de diſcip. Eccleſiaſt. cap. 190. Cætera iidem & cęteri huius ſæculi auctores prolixè confirmant, de quo contra ſe teſtimonium ferunt Centuriatores Cent. 10, c. 2 de loco & propagatione Eccleſiæ, col. 9, & ſeqq. ſparſim, cap. 3 de perſecutione & tranquillitate Eccleſ. ſparſim, colon. 24, & ſeqq. cap. 4 de doctrina ex profeſſo, col. 272 per totum cap. 6. de Ceremoniis & ritibus Eccleſ. col. 283, & ſequentib. per totum cap. 7

de Politia & gubernatione Eccl.col.380,& ſeqq. per totum cap.9 de Synodis, col.429 per totum ferè cap,10 de Doctoribus & Epiſcop.col.920,& ſequentib. ſparſim. Nam his non diſſimuláter irati ſunt,quod illas ſententias ſint amplexi. Sparſim denique cap.de Martyribus,de Miraculis, & cæt. Huc facit quòd ex inſtituto multi hac ætate ſcripſerunt de hæreſibus. Item contra ſchiſma Græcorum,& nouos Manichæos, quorum ſordes iſti lambunt. Adde totius huius memoriæ tum Synodos,tum hiſtoricos.His enim omnibus Eccleſiæ ſtatus planè idem repræſentatur.

Anni Domini.		*Anni mundi.*	
	VNDE- CIMVM Sæculum.		INSIGNIO- *ra vndecimi* *Sæculi.*
	ab an. D. 1000 *circa quem* *Regnum Po-* *loniæ per Bo-* *leſlaum,* Hũ- *gariæ per* S. *Stephanum* *cœpit, Cor-* *dubenſe in* *Hiſpania* *Saracenica* *deſiit, Otho* *Imper.obiit,* *poſt approba* *tam ſanctio-* *nem Grego-* *rij 5 de eli-* *gendo Impe-* *ratore per* *ſeptem Ele-* *ctores. Deni-* *que Hugonis* *Cape-*		Mundum ignauiæ tæ- det. Pietas exar- deſcit. Infinita mo- naſteria apud Græcos & Latinos con- ſtruuntur. Ordines mul ti exoriũtur, vt Camaldẽ- ſis, Vallis vmbroſæ, Præ-

	Anni Domini.	*Capeti familia ſe in regno Franciæ, ſubactis competitoribus & maleuolis confirmatam videt, ad an. 1100.*	Anni mundi.	
Præmõſtratenſis, Carthuſienſis, Ciſterciẽſis, de quibus Brucius de Monaſteriis, ſub finẽ huius ſæculi.				
Bella.				a *Per poſticũ, id eſt, per Principes etiã iſti.*
Regna noua.		147		
	1002	a IOANNES 18. Roman. menſ. 4. dies 20.	5090	
Vndecimi ſæculi Imperatores, Henricus 2, an. 22. Conradus 2, an. 15. Henricus 3, an. 17. Henricus 4, an. 48.				

	Anni Domini.		Anni mundi.	
b *Hic demum poſt rapta Eccleſiæ iura ab Impp. et oppreſſam per 150 ann. electionis libertatem, laudatur ab aliquot virtutib.*	1082	148 IOAN. 19, an. 4. menſ. 4.	5090	*Scriptores ſacri,* Humbertus, Heribertus Abbas, Euthymius, Ioan. Xiphilinus, Berno Augienſis, Algerus, Bruno Herbipolenſis, Albericus, Petrus Damianus, Leo 9. Lanfrãcus, Adelmanus Brixiẽſis, Guitmũdus, Anaſanus, Greg. Theſſalonicenſis, Therianus, Elias Cretenſis, Hildebertus Turonenſis, ſis, Hildebertus Cenomanenſis, Lam-
	1007	149 *b* SERGIVS 4. Rom. an. 2. dies 15.	5095	

	Anni Domini.		Anni mundi.	
bertus Schanaburgenſ. Sigebertus, Anſelmus Cantuarienſis, Iuo Minardus, ſiue Meginhardus, Burchadus. Marian' Scotus, Ioã. Micrologus, Hermanus Contractus, Bernoldus Conſtantiẽſis Presbyter, Helmandus.	1009	150 c BENEDICTVS 7, dict. 8, Tuſculan. an. 11. menſ. 1. dies 13.	5097	c *Nihil laudis in hoc & ſequẽtibus ob oppreſſas electiones: vnde nõ Apoſtolici ſed Apoſtatici à Platina vocantur.*
	1020	151 IOANNES 20. Tuſcul. an. 11. menſ. 1. dies 9.	5108	

Humani

Anni Domini.		Anni mundi.	
			Humani. Razis, Auicenna, Ioan. Serapion, Iſaac Benimiram, Medici. Campanus Vngobard⁹ Aſtronomus, Almæon, Azophi, Azarchates, Arabes Aſtrologi, Guido Aretinus, qui planum ſiue Gregorianũ cantũ in artem redegit inuentis notulis, Vt, Re, Mi, Fa, Sol, La. Franco Scho-
1030	152 BENEDICTVS 8. Tuſcul. an. 13. menſ. 4. dies 9.	5118	
1044	153 SYLVESTER III. Romanus, menſ. 1. dies 19.	5132	

Per poſticum, .i. per Imperatores, non per oſtium, .i. electionem, & tamen inter eos nullus hereticus. Tanta vis Cathedræ Apoſtolicæ.

Scholaſtic', Meginfredus, & Adrianus hiſtorici, Vuillelmus Abbas Muſicus & Aſtrologus, Cõſtantinus Carthaginẽſis.

Anni Domini.		Anni mundi.
1044	154 GREGORIVS 6. Romanus, an. 2. menſ. 6.	5132
1046	155 CLEMENS II. Saxo, menſ. 9.	5134

Per poſticum, non per oſtium, &c.

	Anni Domini.		Anni mundi.	
	1048	156 DAMASVS II. Bauarus, dies 23.	5136	*Hebræi*, Rabbi Moſe, qui circa annum Chriſti 990. Talmud profiteri cœpit Cordubę, Orientis Academiis labãtibus ob Iſmaëlitarum perſecutiones. R. Ioſeph, qui Talmud expoſuit Arabicè Alhachim Iſmaëlitarũ Regi. R. Enoch. R. Iſaac Aſtrologus, R. Iſaac ben Alpheſi, auctor Hilcoth ſiue Talmud parui,
d *Primus qui ſedẽ Apoſtolicã ab Imperatorum inueſtitura eripere conatus eſt. Totus eleemoſynarius vſque ad miraculum apparentis Chriſti in leproſi ſpecie. Damnator Berengarij.*	1048	157 d LEO 9. Alſatius, an. 5. menſ. 2. dies 6.	5136	

parui, mortuus an. 1103. R. Meir ben Migas. R. Iehuda ben R. Dauid feſſenſis, cog. Hiiug, primus Grammatic⁹ (Occidentis.) R. Selomo ben Ghebirol Hiſpanus, auctor carminum rythmicorum.

Anni Domini.		*Anni mundi.*
1054	158 VICTOR II. Sueuus, an. 2. menſ. 3. dies 14.	5142
1057	159 STEPHANVS 10. Lothar. menſ. 7. dies 18.	5145

Anni Domini.		Anni mundi.	
1058	160 BENEDICTVS 9. Campan. menſ. 9. dies 20.	5146	*Concilia* 43. Frãcfordianum, Aquiſgranẽſe, Nouiomagenſe, Saliguſtadẽſe, Triburiẽſe, Conſtantienſe, Papienſe, Sutrinum, Romanum, Papienſe aliud, Remenſe, Moguntinũ, Romanum primum cõtra Berengariũ ſub Leone 9.
1059	161 NICOLAVS II. Allobrox, an. 3. menſ. 6. dies 26.	5147	Vercellenſe, Romanum aliud, Vuormaciẽſe, Florentinum, Turonenſe, Sutrinum, Lateranenſe contra Berengariũ, Medio-

Mediolanēſe contra Simoniacos & raptatores clericos. Mãtuanum contra Berengarium, Vuormacienſe, Moguntinũ, Erphordienſe, Romanũ, Erphordienſe alterum, Romanum aliud, Educenſe, Moguntinũ, Beneuentanum, Stampenſe, Melphicũ, Troianum, Placẽtinum, Romanũ, Claromontenſe contra Turcas, Pariſiẽſe aduerſus eoſdẽ, Melchienſe, Barenſe, Romanum

Anni Domini.		*Anni mundi.*
1062	162 ALEXANDER II. Mediolanenſ. an. 11. menſ. 6.	5150
1073	163 eGREGORIUS Hildebrãdus, an. 12. menſ. 1. dies 3.	5161

e *O Pōtificē ſingulari palma dignum! Nã Eccleſiæ libertatem contra Germanos Imperatores penitus aſſeruit, anathematizato, & efficaciter abrogato Henrici Imperatoris Imperio.*

	Anni Domini.		Anni mundi.	manum contra Laïcorũ principum inueſtituras, ſiue nominationes.
f Sequũtur ergo probi & verè Apoſtolici Pontifices. Tãta eſt ordinariæ electionis virtus.	1087	164 *f* VICTOR III. Beneuentanus, an. 1. menſ. 4.	5175	*Hæretici.* Berengarius, Bogomili, Baſilius Monachus, Henriciana ſiue Simoniaca hæreſis ab Henrico 4 Impp.

	Anni Domini.		Anni mundi.	
An ſe Berē-garianos, BO-gomilos, Héricianos, Caluinitæ negare debeant, vel velint, ipſi loquantur.		165 g VRBANVS ſecundus Gallus, an. 12. mēſ. 14. dies 19.		g *Doctus piúſque, cōfirmator ordinis Ciſtercienſis. Precum horariarū D. Virginis, & expeditionis in infideles auctor.*
Cætera lib. 4 Chronog. à pag. 334 ad 354.		Summa additis aliquot interpōtificiis, 98.		

VNDE-

VNDECIMO ſæculo continuatio doctrinæ ſic oſtenditur. *Miſſa.* Iiſdem ritibus, vt antea, Berno Augienſis, lib. de officio Miſſę, Hildebertus Cenomanenſis, Anſelmus Cantuarienſis, Iuo Carnotenſis in ſermonibus de rebus Eccleſiaſt. Ioan. Micrologus & alij ſcriptores de diuinis officiis, vel Eccleſiaſticis, Bernoldus Conſtantienſis lib. quem inſcripſit, Ordo Romanus: Concilium Saliguſtadienſe, Buccardus, Guitmundus, Lanfrancus, & cæteri qui Berengarium oppugnarunt.

Gratia Dei, fides, iuſtificatio. Anſelmus lib. 1. Cur Deus homo, cap. 9 & 10. lib. de Concordia Pręſc. & Prædeſt. lib. de Concordia gratiæ & lib. arbit. de meditatione redempt. hum. cap. 7. & in Epiſt. ad Rom. cap. 4 & 7. In 3. cap. 2. Corinth. Alger. cap. 2. lib. de Euchar. Berno ſerm. de natiuitate Domini.

Euchariſtiæ veritas, ſacrificium, tranſſubſtantiatio, adoratio, Miſſæ Ritus. Algerus libris luculentis de Euchar. Berno Serm. de Paſchate, & lib. de Concord. officij. Damian. epiſt. ad Blancam, Adelmannus Epiſt. ad Berengarium, Lanfrancus libris cõtra Berengarium, In Orthod. de Sacram. Euchar. Anſelmus in cap. 10 & 11. 1 Corinth. in 7 & 10. Heb. Alberic. de Sacram. Guitmundus de eodem, Humbertus in Reſponſione ad Nicetæ librum, Iuo de conuenientia veteris & noui ſacerdotij, & tract. de ſignif. Indumentorum ſacerdotalium, Euthymius in Panopl. apud quem part. 2. tit. 21. eſt caput inſcriptum de tranſmutatione

corporis & ſang. D. Berno Augienſis lib. de rebus ad Miſſ. ſpectantibus.

Baptiſmi affectus, neceſſitas, aliena fides, Cermoniæ. Anſelmus in 3 & 15 cap. Matth. In 4 c. 2 Corinth. & aliis multis aliis. Algerus lib. 3. de Euchar. cap. 4, 6, 7. Iuo de Sacramentis Neophytorum, & de Sacramentorum dedicatione. Euthymius in Panoplia, & cap. alij paſſim.

Pœnitentia, & eius partes tres. Anſel. libr. ſimil. cap. 99, & ſeqq. Item 144 vbi ſicca pœnitentia, quæ eſt ſine compunctione, & humida, quæ habet vtrumque. Iuo epiſt. 34. Lotio pedum, ſacramentum pœnitentiæ eſt & remiſſionis, &c. Minardus ad Guntherum, de fide, Euthymius in Panoplia.

Claues Eccleſiæ abſolutio. Anſelmus in 16 cap. Matth. & in Euang. enarrat. Iuo in Epiſtolis, Petrus Damianus in Epiſtol. Concil. Saleguſtadienſe, cap. 18, &c. Euthymius in Panopl.

Cōfirmatio, & reliqua alia ſacramenta, & eorum vſus Algerus lib. 3. de Euchariſt. cap. 4, &c. Minardus epiſt. ad Guntherum de fide, Anſelmus multis libris, vt in epiſt. de Diuerſitate ſacramentorum, &c. Berno ſerm. de Pentecoſte, Iuo ſermon. de ſacramentis dedicationis, de ſacramentis Neophytorum, in Tractatu de conuenientia veteris & noui ſacerdotij, de excellentia ſacrorum ordinum. Micrologus &c.

Primatus ſedis Apoſtolicæ. Berno epiſt. ad Regem Hungariæ, Lanfranc. de Euchariſt. ſacramento, Anſelmus in Matth. 16. Hinc hac etiam ætate Pontifex abſolutè Apoſtolici nomine in Conciliis,

liis, vt in Saleguſtadienſi intelligitur, c.18. Humbertus contra Nicetam.

Liberum arbitrium, bona opera neceſſaria. Anſelmus Dialog. de lib. arbit. & de ſimilitud. cap. 182. lib. de Concordiâ grat. & lib. arbitrij, de lapſu Hominum, 2 & 15. cap. 1 Corinth. In 5, cap. 2. Corinth. in 2. cap. Galath. Berno Serm. de reſurr. Domini.

Sanctorum preces, ſuffragia, inuocatio, reliquiæ, imagines, feſta. Berno de diuinat. dæmon. contemnenda, ſerm. 1 & 2. de S. Marco, & aliis Sermonibus, de concordantia officiorum, in epiſt. ad Hugon. Lauſanenſ. Anſel. lib. de excellentia virginis. Sigebertus, Iuo Serm. de Sacramentis, dedicatione, & de conuenientia Sacerdotij. Petrus Damianus Inuectiua in Cadaloum. Euthymius in Panoplia, Leontius & Hermenopulus de Sectis.

Preces pro defunctis, Purgatorium. Anſelm. in 5 & 12. cap. Matth. In 3 cap. 1 Corinth. Algerus, &c. Berno in epiſt. Ad Auguſtiēſes fratres. Euthymius in Panoplia & in Euāg. Nam etiam Græci orant, & offerunt pro defunctis. Cætera iidem, & cæteri huius ſæculi autores prolixè confirmant: de quo contra ſe teſtimonium ferunt Centuriatores, Cent. 11, cap. 2. de loco & propagatione Eccleſiæ, col. 17, & ſeqq. ſparſim: cap. 3. de perſecutione & tranquillitate ſparſim, col. 30, & ſeqq. cap. 4. de doctrina ex profeſſo, col. 225, & ſeqq. de Hæreſibus col. 238, & ſeqq. per totum cap. 6. de Ceremoniis & ritibus Eccleſiæ, col. 247, & ſeqq. per totum 7. de politia & gubernatione Eccleſiæ, col. 349. Per totum cap. 9. de Synodis,

col.444. Per totum ferè cap.10. de Doctoribus & Epiſcopis, col. 516, & ſeqq. quibus non obſcurè iraſcuntur, quòd receptam à Patribus Doctrinam ſequuti ſint, & ſcriptis mandauerint. Sparſim cap. de Martyribus, de Miraculis. Huc facit quòd ex inſtituto multi hac ętate ſcripſerunt de hæreſibus. Item contra Berengarium & Bogomilos, quorum ſordibus iſti maculantur. Adde totius huius Centuriæ Synodos, quæ non exiguo fuere numero. Denique hiſtoricos, qui Eccleſiam noſtram planè deſcripſerunt.

Anni Domini.		Anni mundi.	
	DVODECIMVM Sæculum. *ab anno D. 1100, quo Vrbanus Papa auctor expeditionis in Saracenos moritur, Godofredus* Rex *Hieroſolymorum conſtituitur, Paſchalis 2.* Pōtifex *Max. eligitur, Bernardus Patriarcha* An*tiochenus, Daberius* H*ieroſolymitanus è Latinis primi,* E*dgarus* R*ex Scotiæ primus, & paulò poſt*		**INSIGNIORA *duodecimi ſæculi.*** Totum hoc ſæculū trāſigitur in terra ſancta, à Gallis præſertim, dum ea potiuntur. Factiones Gibellinorū pro Imp. & Guelphorū pro Pontifice. Theologia Scholaſtica fundatur per Bandinum, Petrum Lōgobardū &c. propter ſubtiles Græcorum contra Latinos diſputationes de Trinitate, de proceſſ.

	Anni Domini.		Anni mundi.	
Spiritus ſanctus, Berégarianos, & Petrobuſianos de Sacramétis, Porretanum & Abaliardū Theologiæ miſcétes Philoſophiá, vt ſubtiles illę quęſtiones deciderentur & amputarentur.		*pòſt Alphonſus Henrici Lotharingi filius, Portugalliæ, ea ab Hiſpania ſceptro diuulſa: ad ann. 1200.*		
Ordines Hoſpitaliorum, Templariorū, & ſimilium cōtra Turcas inſtituti & confirmati.	1100	166 a PASCHALIS II. Tuſcus, an. 18. menſ. 6. dies 7.	5188	a *Nolēs & latitans trahitur ad Pōtificatum. Quo anno Godefredus Hieroſolymas recepit.*

Bel-

	Anni Domini.		Anni mundi.	
				Bella.
b *Vir ſanctiſſimus: quo tempore cœpêre Templarij pro Palæſtina decertantes.*	1018	167 b GELASIVS Caietanus, an. 1. dies 5.	5206	*Regna noua.*
				Duodecimi ſæculi Imper. Henricus 5. an. 20. LothariusSaxo, 15. Cõradus 3, 15. Fredericus Ænobarbus, ann. 38. Henricus 6, an. 10.
c *De Deo & de hominibus benè meritus multa vtiliter conſtituit.*	1119	168 c CALIXTVS II. Burgund', an. 5. menſ. 10. dies 6.	5207	

Scriptores ſacri. Petrus Alphonſus, Honorius Auguſtodunenſis, Odo Cameracenſis, Hugo Victorinus, Rupertus Tuitiēſis, D. Bernardus, Petrus Cluniacenſis, Richardus de S. Victor. Bandin⁹, Petrus Longobardus, Hugo Eherian⁹, Leo Tuſcus, Ioan. Saliſburiēſis, Anſelmus Auelbergenſ. Potho presbyter, Berengoſus, Ecbertus, Petrus Bleſenſis, Petrus Remen-

Anni Domini.		*Anni mundi.*
1125	169 d HONORIVS II. Imolenſis, an. 5. menſ. 2.	5213

d *Doctorũ amãs. Omnes eo tēpore papæ bellarũt pro Hieroſolymis ſeruandis aduerſus Saracenos.*

	Anni Domini.		Anni mundi.	
e Pacis inter regna & Reſpub. conciliator, Præmõſtratenſis ordinis cõfirmator.	1130	170 *e* INNOCENTIVS II. Rom. an. 14. menſ. 7. dies 13.	5218	Remẽſis Cãtor, Otho Friſingẽſis, Marcus Alexandrinus, Theodorus Balſamon, Zonaras, Anna Alexias, Leontius, Hermenopulus, Simeon Metaphraſtes, Cedrenus, Conradus, Abbas Vſpergenſis, Hugo Lincol. Nicetas Coniates, Cõradus Hirſaugienſis, Ioan. Belethius, Gratianus, Petrus Comeſtor, Helmoldus, Guliel. Tyrius, Hildegardis & Mechtildis fœminæ eruditæ, Samuël

	Anni Domini.		Anni mundi.	
Iſraëlita, Oſmundus Saliſberienſis.				
Humani. Auerrois Philoſoph', Meſue medicus, Aben Tumert Aſtrologus, Euſtathius homeri & Dionyſij Geographi interpres, Galfridus Arturus, Guntherus poëta, Thebit & Alfraganus Mathematici.	1144	171 *f* CELESTINVS II. Tuſcul. menſ. 5. dies 13.	5232	f *Prim' à ſolis Cardinalibus electus eſt ſine populi interuentu. Quo tempore Hieroſolyma iterum capta à Saracenis.*
	1144	172 *g* LVCIVS II. Bononienſ. menſ. 11. dies 4.	5232	g *Bellator cõtra Saracenos pro Hieroſolymis.*

Hebraei.

	Anni Domini.		Anni mundi.	
h *Vt & Eugeni⁹.*	1145	173 *h* EVGENIVS III. Piſanus, an. 8. menſ. 4. dies 20.	5233	*Hebræi.* R. Hai Haggaõ Ghoonim poſtremus & maxim⁹, moritur anno 1121. R. Iaphet, R. Moſe ben Maiemon, ſiue Rambam. R. quidam author Seder Olam, R. Abraham Leuita, R. Selomo Iarhi. R. Anonymos eius auunculus. Hinc deinceps Grãmatici, Poëtæ, Mathematici, & reliquarum humanarũ artiũ cultores, R. Selomo ben Ghebirol Lyricus, R. Iona medic⁹, cog. Marinos, qui libros
i *Amator pauperum.*	1153	174 *i* ANASTASIVS IIII. Rom. an. 1. menſ. 4. dies 24.	5241	

libros 7 de Grammatica ſcripſit, quorũ ſeptimus eſt de radicibus. R. Semuël Hánaghid, R. Moſe Sacerdos, R. Dauid Haddajan, R. Iuda ben Bilham, R. Iſaac ben Ieſus, R. Leui ben Altabá, & ipſi Grammatici, R. Iehuda Leuites, R. Benjamin, R. Iſaac, R. Ioſeph iudex,

Anni Domini.		*Anni mundi.*
1154	175 k ADRIANVS IIII. Anglus, an. 4. menſ. 10.	5242
1159	176 ALEXANDER III. Senenſis, an. 21. dies 19.	5247

k *Ædificator non contemnendus. Is ante Põtificatũ prædicãdo Nouergiam ad fidem cõuerterat.*

l *Optimè præfuit quatuor Antipapis à Frederico Imp. intruſis, è medio ſublatis. Sub hoc ordo Carmelitarũ.*

	Anni Domini.		Anni mundi.	
dex, R. Ioſe, qui & Habo, poëtæ. Rab. Iſaac Barcinolenſis, qui in Daniam mutauit ſedes, R. Ioſeph Leuita, R. Baruch, R. Oheb, R. Moſe bar Iaacob poëtæ. R. Moſe ben Nahaman, ſiue Rambã, R. Ioſeph Kimhi.	1181	177 *m* LVCIVS III. Lucenſis, an. 4. menſ. 2. dies 18.	5279	mn *Nil niſi bella Hieroſolymitana cecinere noſtri.*
Concilia 52. Lateranẽſe, Florentinũ, Thuringiũ. Guardaſtallenſe, Beneuentanum, Tre-				

Trecaſſinũ, Legiéſe, Lateranenſe aliud, Londinenſe. Remenſe, Bellouacenſe, Cathalanenſe, Lateranéſe aliud, Lateranenſe Oecumenicum nouum ſub Calixto, Remenſe; Neapolitanum, Romanum, Toloſanum, Cretenſe, Londinéſe, Herbipolenſe, Claromõtenſe, Reméſe, Placentinum, Piſanũ, Stampéſe, 2, Moguntinũ, Lateranenſe Oecumenicum decimũ, Sueſſionenſe, Senonenſe,

Anni Domini.		Anni mundi.
1185	178 *n* VRBANVS III. Mediolan. an. 1. menſ. 10. dies 25.	5283

Anni Domini.		Anni mundi.	
1187	179 GREGORIVS 8. Beneuentan'. menſ. 1. dies 27.	5285	ſe, Antiochenum, Hieroſolymitanũ, Lateranẽſe, Gallicanũ, Vezeliũ, Pariſienſe, Ptolomaïcum, Remenſe, Baugentiacum, Treuirenſe, Lincopianũ, Claromontenſe, Ciſterciẽſe, Turonenſe, Caſſellinum in Hybernia, Lateranenſe Oecumenicum vndecimum, Northantonia duo, Veronẽſe. Pariſienſia duo.

Here-

Hæretici.	*Anni Domini.*		*Anni mundi.*	
Clancularij, Berengarij, Durãdus de Vualdrich, Tendemus, Henriciani, Petrobuſiani, Arnoldus Brixianus, Porretanus, Petrus Aballiardus, Eudo de ſtella,	1188	180 *o* CLEMENS III. Rom. an. 3. menſ. 5.	5286	o *Literatus. Quarti belli ſacri auctor, Clericor rector.*
Apoſtolici, Publicani, Cathari ſiue Patareni, Inſabbati, Correrij, Vualdenſes ſiue Pauperes de Lugduno, Agenenſes, Hæretici de Barulo. Hæræſis de dogmate Dei Mahometis. Hæreſis de corruptibilitate diuino-	1191	181 *p* CELESTINVS III. Rom. an. 6. menſ. 7. dies 11.	5279	p *Teutonicorũ ordinis cõfirmator.*

rum

Anni Domini.		Anni mundi.	
			rum myſteriorum.
			Caluinitæ in multis cõueniunt cum Henricianis, Petrobuſianis, Apoſtolicis, Publicanis, Patarenis, Vualdenſibus, Agenenſibus, hæreticis de Barulo.
	Summa cũ Interpontificiis, 98.		
			Cætera lib. 4 Chronol. à pag. 354 ad 379.

DVODECIMO hoc ſæculo doctrinam contra hæreticos ſic continuatam liquet. *Miſſa*, continuatur Ritu ſuperiorum temporum, vt ſcriptores huius ſæculi de diuinis, vel Eccleſiaſticis officiis fidem faciunt, Honorius Auguſtodunenſis, Odo Cameracenſis in Canonem Miſſæ, Hugo Victorinus, Rupertus Tuitieſis, Leo Tuſcus in Liturgiam Chryſoſtomi, Ioannes Belethius, Oſmundus Saliſberienſis lib. de Eccleſ. Officiis, &c. *Gratia Dei, fides, iuſtificatio.* Honorius de Prædeſt. & Lib. arbitr. Item in Pſal. 17, Saluum me fecit, quoniam voluit me. Retribuet mihi, &c. Nota imprimis. Gratia à Deo gratis, non ex meritis, hominem præuenit, vt ad benè volendum carperetur ipſe gratia per piæ actionis ſtudium. Richardus de ſtatu hom. inter. c. 12, 16, & paſſim in quęſt. in epiſt. Pauli. Bernardus Sermonib. de aduentu Domini, & in Cantic. ſerm. 67. Gratia reddit me mihi iuſtificatum gratis, & ſic liberatum à ſeruitute peccati, &c. Petrus Cluniac. lib 2 cõtra Iudæos cap. 4. Rupertus, lib. de victoria Verbi. Magiſter Sententiarum lib. 3. diſt. 19, &c. Fulgentius lib. de gratia Dei. *Euchariſtiæ veritas, ſacrificium, tranſſubſtantiatio, adoratio, Miſſæ ritus.* Bernard. ſermon. de Cœna Dom. & in alio ſermine de eadem. Petrus Cluniacenſ. contra Petrobuſianos, ſeorſim libr. 1. epiſt. 2. Magiſter Sent. lib. 4. diſt. 8, & ſeqq. diſt. 10, refutat contraria docentes. Bandinus lib. 4. diſt. 9, & ſeqq. Rupertus, vbi & figurá refutat lib. 16. Com. in 16. Com. in 6, cap. Ioan, & lib. 7, c. 2. lib. 2. Sap. c. 14 in Mat. lib. 10, c. 2, 6 de diuin. off. c. 2, 22 & 23.

Quin

Quin & lib. 1, cap. 28, & ſeqq. aliquot, integram Miſſæ rationem explicat. Richardus lib. de Sacerdotio Melchiſedec. Guil. Gigniacenſis lib. de Sacramento altaris. Leo Tuſcus in ſua Chryſoſtomi & Græcorum Liturgiæ verſione, & ex Græcis Zonaras, Balſamon, Nicetas Coniates, diuerſis in locis. Hildegardis lib. 2. viſ. 6, & lib. de Sacramento altaris. *Baptiſmi effectus, neceſſitas, aliena fides, ceremoniæ.* Leontius & Hermenopulus de ſectis. Magiſt. Sentent. 4. diſtinct. 3, & ſeqq. Bandinus lib. 4, ca. 3, & ſeqq. Bernard. Serm. de Cœna Dom. & Baptiſ. & ablut. ped. & alibi. Rupertus lib. 10. de diuin. offic. cap. 5, &c. lib. 8. Apoc. Petrus Cluniac. lib. 2 contra Petrobuſianos, Balſamon in Can. Apoſt. & Synod. Zonaras & Nicetas Coniates diuerſis in locis. Honorius in Speculo Eccleſiæ. *Pœnitentia & eius partes tres.* Magiſter Sent. lib. 4, c. 14, & ſeqq. Bandinus lib. 4, c. 13, & ſeqq. Hugo l. de Conſcientiis. Petrus Cantor c. 106, & ſeqq. Theodorus Balſamon vbi ſuprà. *Claues Eccleſiæ; Abſolutio.* Petrus Cantor cap. 21. Abſolutio enim ſpirituale eſt, pertinens ad poteſtatem clauium. Magiſter Sentent. lib. 4, diſt. 18, &c. Bandinus ibid. Richardus lib. de poteſtate ligandi & ſolu. In Confeſſionali, de peccatorum differentiis. Theodorus Balſamon in Canones.

Confirmatio; & reliqua alia ſacramenta, & eorum vſus. Magiſter Sentent. lib. 4. Bandinus lib. 4. Hugo libris de Sacrament. Rupertus lib. de diuin. offic. lib. 5, cap. 15, 16, 17, 18, &c. Honor. in ſpec. Eccleſiæ. *Primatus ſedis apoſtolicæ.* Bernard. ſer. de Ioan. Bapt. & lib. de conſideratione ad Eugenium. Item epiſt

133,237,285.Richardus lib.de authoritate Petri. Potho lib.1 & 3 de ſtatu domus Dei. Saliſberienſis lib.8, cap.17. Petrus Cluniacenſis lib.6. epiſt. 44. Zonaras & Cedrenus in vita Leonis Iconomachi, vbi hic Gregorium Apoſtolicum virum, & Petri Coryphęi σύνθρονον vocat. *Liberum arbitrium, bona opera.* Bernardus tract.de Liber.arb.& paſſim, & ſuper Cantica, vt ſerm.81,82,& alibi. Magiſter Sentent.lib.2.di.24,&c.Bandinus ibidem.Honorius lib.de prædeſt.& Liber. arbitr. Richardus de ſtatu hom.Inter.ca.2,3,&c.& in explicatione dubiorum.Hugo libris de Cōſc.& alibi. Petrus Cluniacēſ. lib.1 de Miraculis, c.6.Ioan. Saliſberienſ. lib. 5,cap.4,&c. *Sanctorum preces, ſuffragia, inuocatio, reliquiæ, imagines.* Bernardus multis Sermonib. & in Cant. Honorius in Spec. Eccleſ. Rupertus li.4. Com.in Zachar.cap.16,lib.7 in Cant. Richardus ſuper Cant. &c. Petrus Cluniacenſ. contra Petrobuſ. lib.1.epiſt.1. Sigeb.& Zonaras ſparſim. Nicetas Coniates itidem, vt in Andronico, in Iſaacio Angelo, lib.3 in Alexio. Denique de Sanctis extant auctorum huius ſæculi ſermones penè innumeri. *Preces pro defunctis, Purgatorium.* Etterianus lib.peculiari, de Regreſſu animarum ab inferis. Petrus Cluniac.lib.1 de Miraculis,c.23,&c.lib.1 contra Petrob.epiſt.1,& 2. Honorius in Spec. Eccleſ.ſerm.de Natiuit.Dom.Magiſter Sentent.li.4. diſt.20,21,45,&c. Rupertus lib.2 in Leuit.ca.42. fol,175,& in Geneſ.c.32.Examinatorium ignem. D.Bernard.ſerm. 66 in Cant. Non credunt hæretici ignem purgatorium reſtare poſt mortem, &c. Tyrius lib.18,cap.32. Sigebertus ſparſim. Cætera

& cæ-

& cæteri huius ſæculi auctores prolixè confirmãt, de quo contra ſe teſtimonium ferunt Centuriatores, Cent.12,c.2 de loco & propag.Eccleſ.col.11. ſparſim,c.3 de perſecutione & tranquillitate Eccleſiarum ſparſim,col.38,c.4.de doctrina ex profeſſo, col.775, & ſeqq. cap. de hæreſibus, ſparſim, col.833, & ſeq. vbi Petrobuſianorum contra Petrum Cluniacenſ. Apoſtolicorum contra D. Bernard.ſerm 65,& 66 in Cantic. ſuſcipiunt patrocinium: per totum cap. 6 de Ceremoniis & ritibus Eccleſiæ,col.858, & ſeqq. Per totum 7 de Politia & gubernatione Eccleſię,col.1009,& ſeqq.cap.8. de ſchiſmatibus, col. 1105 ſparſim. toto 9 cap. de Synod.col.1235,& ſeqq. Per totum ferè caput, de Doctor.Epiſc.col.1365,& ſeqq.quæ proinde maledictis inſectantur, ſparſim, cap.de Martyrib.de Miraculis. Huc facit quòd ex inſtituto multi hac ætate ſcripſerunt de hæreſib. Item contra Henricianos, Petrobuſianos. Apoſtolicos, Publicanos, Patarenos, Vualdenſes, Agenenſes, hæreticos de barulo, Clancularios, Berengarios, quorũ maleficiis iſti faſcinantur. Adde totius huius Centuriæ Synodos, quæ non exiguo fuerunt numero. Conſule & hiſtoricos. Nam & hi ſui temporis Eccleſiam à noſtra nihil differre quãtum ad doctrinam & ritus oſtendunt.

	Anni Domini.		Anni mundi.
INSIGNIORA 13 *ſæculi.*		DECIMUMTERTIUM. Sæculum.	
Chriſtianorum per Tartaros vaſtatio in Oriente & Septentrione.		*ab an. 12000, quo Tartari gens antehac ignota regnũ ſuum condũt, deleto Preſbytero Ioãne Indo, noua regna Scotiæ, Portugalliæ exoriuntur, Cõſtantinopolis capitur a Francis & Venetis, Philippus Ænobarbif. Imperium Occidentis ſuſcipit, ad ann. 1300.*	
Etiam hoc ſæculũ tranſigitur in Expeditionib⁹ in Terrã ſanctam, dum eã amiſsã recuperare nitũtur.			
Scholaſtici doctores innumeri.			

Bella.

	Anni Domini.		Anni mundi.	
				Ordines mēdicantiū ſub principium huius ſæculi. Ita inter ſuperiores recentiores ordines & hos vix centum anni intercedunt.
				Bella.
				Regna noua.
a *Quinque librorum Decretaliū conditor. Magnus Theologus et Iuriſconſultus. Quo tempore D. Dominicus, & Franciſcus vixere.*	1198	182 *a* INNOCENTIVS III. Anagninus, an. 18. menſ. 7. dies 10.	5286	*13 Sæculi Imperatores.* Philippus Ænobarbi f. anno, Otho 4. an. 4. Fredericus 2. ann. 38. Interregnum an. 17. Rodolphus 19. Adolphus 8.

	Anni Domini.		Anni mundi.	
Scriptores ſacri. Innocentius 3 & 4. Guilielmus Pariſienſis, Ioachimus Abbas, Alexander Haleſius, Bonauentura, Albertus Mag. Thomas Aquinas, Ægidius Romanus, Ioannes Scotus, Petrus de Palude, Iacobus Vitriacus, Richardus de Mediauilla, HéricusGandaueus, & plerique alij Scholaſtici, Ioannes Curopalates, Mi-	1216	183 *b* HONORIVS III. Roman. an. 10. menſ. 7. dies 13.	5305	b *Verus paſtor. Pradicatorum* & Minorum cõfirmator.

Anni Domini.		Anni mundi.
1227	184 c GREGORIVS 9. Anagninus, an. 14. menſ. 13.	5315
1241	185 CELESTINVS IIII. Anagninus dies 18.	5329
1243	186 d INNOCENTIVS IIII. Genuenſis, an. 11. menſ. 6. dies 12.	5331

c Vetuit ius Ciuile legi Lutetiæ. Libros quinque Decretalium digeſſit. Guelphos oppoſuit Cæſarianis, qui Gibelini dicebantur.

d Scriptor apparatuũ Iuris, & Authenticarum. Cardinalibus pileũ roſeum & equũ tribuit.

Michaël Pſellus Philoſophus, Simeõ Theſſalonicenſis, Nicolaus Cabaſilas, Ephrem hiſtoricus, Samonas Gazéſis, Michaël Gazẽſis, Hugo Cardinalis, auctor Cõcordantiarum, Vincentius Beluacenſis, Durãdus Epiſcopus Mimatéſis, Nicolaus Lyranus, Helmãdus, Henricus Cardinalis Hoſtienſis, Ioannes Semera primus Decreti gloſſularius, Guido Boniéſis Archidiaconꝰ.

Huma-

	Anni Domini.		Anni mundi.	
Humani. Papias, magni Vocabularij auctor, Saxo Grammaticus, Accurſius Florentinus, Alexãder Villadeus, Ioannes de Sacro boſco, Iacobus de Belloviſo Iuriſc. Alphonſus Rex. *He-*	1254	187 e ALEXANDER IIII. Anagninꝰ. an. 6. menſ. 5. dies 5.	5342	e *Doctus & ſcriptor. Sub hoc fœliciter fuit in Aſia pugnatũ contra Saracenos, & in Italia contra Gibelinos.*
	1261	188 f VRBANVS IIII. Trecenſis, an. 3. menſ. 1. dies 4.	5349	f *Feſtum Sacramẽti corporis* DO*mini promulgauit, D. Thoma Officium componente.*

	Anni Domini.		Anni mundi.	
g *Bonis Eccleſiæ ſuos propinquos excluſit.*	1265	189 g CLEMENS 3. Narbonenſis, an. 3. dies 21.	5353	*Hebræi*, R. Abrahã ben Erza, R. Moſe, & R. Dauid Kimhi fratres, Eldad Danius, R. Immanuël, R. Abrahã auctor Faſciculi Myrrhæ.
h *Latinam Eccleſiam cũ Græca vniit. Cõtinuã expeditionẽ in Saracenos preſſit. Conclauis vſum in creatione Põtif. Romani inſtituit.*	1271	190 *h* GREGORIVS 10. Placentinus, an. 4. menſ. 7. dies 10.	5359	

Concilia 18. Diuionenſe, Lateranenſe Oecumenicum duodecimũ, contra Ioachimum Abbatẽ, &c. Germanicũ, Oxonienſe, Lateranenſe, Londinenſe, Lugdunenſe Oecumenicum decimũ tertium, Oxonienſe alterum, Northontoniũ, Londinenſe, Lugdunenſe inter Oecumenica decimumquartũ, Cantuarienſe, Herbipolenſe, Londinenſe alterũ, Aſcaffen-bur-

Anni Domini.		*Anni mundi.*
1276	191 *i* INNOCENTIVS 5. Burgundꝰ, menſ. 6. dies 2.	5364
1276	192 ADRIANVS 5. Genuenſis, menſ. 1. dies 9.	5364

i *Amator publica quietis. Antea Petrus de Tarãtaſia, Doctor Theologus, qui multa ſcripſit.*

	Anni Domini.		Anni mundi.	
l *Magnus philoſophus & Medicus, Summulæ, quæ Theſaurus Pauperũ inſcribitur, auctor.*	1276	193 *l* IOANNES 21. Luſitanus. mẽſ.8.	5364	burgenſe, Lugdunenſe, Londienſe aliud, Romanum, Pariſienſe. *Hæretici.* Albigenſes, ſiue Albiani, Almaricus Carnotenſis, Baiolẽſes, & Cõcordenſes, Albigenſium ſecta: Petrus Ioannis,
m *Notarios & Tabelliones Curiæ Romanæ, ceurabulas peſtiferos ſuſtulit: q prius inſtituerãt Greg.10, & Ioan. 21. executus.*	1277	194 *m* NICOLAVS III. Romanus, an. 3. menſ. 8. dies 15.	5365	Dauid Dinantius, Gulielmus de S. Amore, Deſiderius Longobardus, Raïmundus Lullius, Hermanus Itàlus, Ioannes de Poliaco.

Calui-

	Anni Domini.		Anni mundi.	
Caluinitæ hos habent patres, Albigéſes, Almaricũ, Petrum Ioannis, Deſideriũ Longob.	1281	195 n MARTINVS IIII. Turonẽſis, an. 4. menſ. 1.	5369	n *Sanctiſſim⁹: ad cuius ſepulchrũ edita ſunt miracula.*
	1285	196 o HONORIVS IIII. Rom. añ. 2. dies 1.	5373	o *Carmelitarũ reformator, Auguſtinenſiũ Eremitarũ cõfirmator.*

	Anni Domini.		Anni mundi.
p *Primus è Franciſcanorum ordine.*	1288	197 p NICOLAVS IIII. Aſculanus, an. 4. menſ. 1. dies 8.	5372
q *Melior Eremi cultor, vltrò ſe Pontificatu abdicat, Cœleſtinorũ pater.*	1294	198 q S. CELESTINVS Eſermẽſis, menſ. 5. dies 7.	5382

	Anni Domini.		Anni mundi.	
	1294	199 r BONIFACIVS 8.	5382	r *Sexti* DECRETALIUM *auctor. Itē Duplicis maioris in feſtis 12 Apoſtolorū, 4 Euangeliſtarū, & 4 Doctorum Eccleſiæ. Audit peſſimè propter factiones.*
	1303	Anagnin*, an. 8. menſ. 9. dies 17.	5391	
Cætera lib. 4 Chronog. à pag. 376 ad 397.				
		Summa cū interpōtificiis 105.		

DECI-

DECIMO tertio ſeculo doctrinę continuatio ſic elucet. *Miſſa.* Iiſdem ritibus, vt antea. Innocentius 3 libris de Myſteriis Miſſæ, Durandus Epiſc. Mimatenſis in Rationali Diuin. Officiorum, Thomas opuſc. 66. de expoſitione Miſſæ, & 3. p. q. 83. Cabaſilas Græcus de diuino altarium ſacrificio, Samonas Gazenſis contra Achmed Saracenum, Simeon Theſſalonicenſis, lib. de ſeptem Sacramentis. *Gratia Dei, fides, iuſtificatio.* Cabaſilas in Expoſitione Liturgiæ, cap. 29. de morte Chriſti. Quis neſcit eam eſſe ſolam, quæ peccatorum remiſſionem in mundum introduxerit? Sed illud etiam ſcimus, quòd poſt mortem illam, etiam fide & pœnitentia & confeſſione opus eſt, &c. Bonauentura in Tractatu de reſ. hominis à peccato ad gratiam. Innocent. in 7 Pſal. pœnit. Cùm nemo iuſtificetur niſi ex dono gratiæ, patet quòd nullus iuſtificetur ex merito vitæ. Nam infuſio gratiæ propriè iuſtificatio appellatur, quam Deus nulli concederet, ſi eum ſecundum meritorum exigentiam iudicaret. Audis Romanũ Pontif. Thomas in 1 Apoc. Remiſſio peccatorum gratis datur. Denique Scholaſtici in 2. Sentent. diſt. 27. *Euchariſtiæ veritas, ſacrificium, tranſſubſtantiatio, adoratio, Miſſæ Ritus.* Cabaſilas in Expoſ. Liturgiæ multis capitibus. Innocentius libris de Myſteriis Miſſæ, Thomas lib. de Sacram. Euchariſtię, in Officio Feſti Sacramenti, & in 4 Sentent. & libro peculiari, de Sacram, altaris, vbi c. 29. populus non accipit ſanguinem ſub ſpecie vini, & quare. Gulielm. Pariſiẽſ. lib. de eadem re. Alexan-

der 4. q. 36, 37, & ſeqq. S. Samonas diſput. contra Achmed. Sarace. *Baptiſmi effectus, neceſſitas, aliena fides, ceremoniæ.* Thomas 3. q. 66. & ſeqq. in Summa contr. Gentiles, lib. 4. D. Samonas Gazenſis diſp. contra Achmed Sarac. Scholaſtici in 4 Sentent. diſt. multis. Guliel. Pariſienſ. de Baptiſmo & eius partibus, lib. de tempore baptizandi, lib. de ritu baptizandi. Ioachimus Abbas variis locis, Albertus Mag. itidem. Hugo Cardinalis, & Lyranus ſimiliter, in varia Bibliorum capita. Durandus de diuin. offic. *Pœnitentia, & eius partes tres.* Cabaſilas cap. 29. Guliel. Pariſ. lib. de Sacramēto Pœniten. Innoc. in 1 & 3 Pſal. pœnit. Bonauentura in dictis de Pœnitentia. Thomas in Tractatu de Articulis fidei, c. 14 & 3. q. 84, &c. Doctores huius ſæculi in 4 Sentent. diſt. *Claues Eccleſiæ, abſolutio.* Cabaſilas c. 29. Thomas Opuſculo de forma abſolutionis, 3. q. 84. Durandus Mimat. de diuin. Officiis, Scholaſtici in 4 Sentent. *Confirmatio, & reliqua alia ſacramenta, & eorum vſus.* Simon Theſſalonicēſis lib. de ſeptem Eccleſiæ Sacramentis: (Nam etiam Græci nobiſcum tot conſtituunt.) Thomas in Tract. de Articulis fidei, & Scholaſtici in 4 Sētent. Gul. Pariſ. priuatis Tractatibus. Durandus Mimat. de diuin. offic. Hugo Cardinalis & Lyran. in Biblia ſæpiùs. Cabaſilas in Expoſit. Liturgiæ, cap. 29. Vltimum (ait Græcus ille, & quidem diſputans contra Latinos) olei ſacramentum perficit ſacerdotū oratio, quòd etiam corporalis morbi medelam, & peccatorum remiſſionem dat iis, quibus peragitur, vt habet Apoſtolica traditio, &c. vbi & inter ſacramēta nominat ſanctiſſimum

vnguen-

vnguentum (.i.confirmationem) ordinationẽ per impoſitionem manus, myſterium remiſſionis peccatorum per ſacerdotem, orationem ſacerdotis in matrimonio, vt intelligas hæc ſacramenta non Papiſtica, ſed etiam Græcorum, & quidem diſputantium contra nos. *Primatus ſedis Apoſtolicæ.* Fredericus Imp. epiſt. 3. & quidem ſedem Apoſtolicam oppugnans. Græci in Concil. Lateranenſi, Tuſci, Poloni, Bohemi, apud Vincentium in Speculo, lib. 31, cap. 39. nuntiis & literis confeſſi ſunt: Accurſius in Authentica, Vt Eccleſ. Romana gaudeat annorum præſcript. Vetus Roma habet primam ſedem Eccleſiarum: item originem legum, item fontem ſacerdotij. Thomas lib. 4 cõtra Gentil. c. 76. *Liberum arbitrium, bona opera.* Thomas in Summa, de Veritate, Mater. 24. q. 1. 1. q. 83. art. 1. & Scholaſtici in 2 Sentent. diſt. 3. *Sanctorum preces, ſuffragia, inuocatio, reliquiæ, imagines, feſta.* Pſellus ad Andronicum Imperatorem, vbi infrà. Cabaſilas in Expoſ. Liturgiæ, cap. 33, 34, 48, 50. Thomas 2. 2. q. 83. Innoc. Serm. 1. de dedicat. templi, &c. Denique Sermones & Tractatus penè innumerabiles Doctorum huius ſæculi. *Preces pro defunctis, Purgatorium.* Pſellus ad Andronicum Imper. c. de exitu animarum. & c. de benefactis pro iis, qui è vita deceſſerunt. Cabaſilas c. 33, 43. quod inſcribitur, De iis qui dormierunt, an iuſtificentur à menſa, 44, 45. quod præfert hunc titulum, Quòd his qui dormierunt, perfectior ſit ſanctificatio. 47. Thomas 3. q. 82. art. 6. & in Summa contra Gentiles, lib. 4, cap. 91. Bonauentura in 7 parte Breuiloq. c. 2. Innoc. in 3 Pſal. pœnit. Doctores in 4 Sentent.

diſt.21.Cætera iidem & cæteri huius ſæculi auctores prolixè confirmant, de quo contra ſe teſtimonium ferunt Centuriatorés in epiſt. nuncupatoria, Cent. 13. Tum (aiunt) normæ docendi & iudicandi cōtrouerſias conſtituta ſunt Patrum ſcripta, & Conciliorum decreta, &c. Deinde c. 2. de loco & propag.Eccleſ.col.11, & ſeq.c.3.de perſecutione & tranquillitate Eccl. ſparſim, col. 18, & ſeqq.c.4.de doctrina prolixiſſimè,col.25.& deinceps,c.5.de Hæreſib. ſparſim, col.554, & ſeqq. per totum cap.6.de Ceremoniis & ritibus Eccleſ.col. 590, & ſeqq. per totum 7. de politia & gubernatione Eccleſiæ, col.686. cap. 8. de Schiſmatibus, col.754 ſparſim, c.9.de Synodis,col.789, & ſeqq. Per totum ferè cap. 10. de doctoribus & Epiſcop. col.780, & ſeqq. ſparſim in reliquis, vt de Martyribus, de Miraculis. Huc facit quòd ex inſtituto multi hac ætate ſcripſerunt de Hæreſibus. Item contra Albigenſes, Almaricum,Petrum Ioannis, Deſiderium Longobardum, quorum damnatas opiniones iſti recoquunt. Adde totius huius Centuriæ Synodos, quæ non exiguo fuerunt numero. Sed & hiſtorici iſtius curriculi omnes docent non alium fuiſſe Eccleſiæ curſum.

DECI-

Anni Domini.	DECIMVM QVARTVM Sæculum.	Anni mundi.	Inſigniora 14 ſæculi.
	ab ann. 1300. quo Otomanus Turca de genere Turcarum, ſiue Magog, Turcicũ Imperium figit, Antichriſti regnum fundans. Et Albertus primus Imperium Occidentis adit, & Heluetij iaciũt ſuæ libertatis fundamenta. Et ſedes Apoſtolica in 70 annos Auenionem trāſfertur, ad an. 1400.		Boſſuli ſiue aciculæ inuentum. Turcarum in Oriēte inter ſe & cum Chriſtianis conflict' varij: vbique calamitas. *Bella.* *Regna noua.*

	Anni Domini.		Anni mundi.	
14 Saculi Imperatores. Albertus primus an. 10. Henricus 7. an. 6. Ludouicus Bauarus, an. 32. Carolus 4, 32. Vuenceſlaus, an. 22.	1303	200 *a* BENEDICTVS 10. Taraiſinus. menſ. 8. dies 17.	5391	*a Sanctimonia eius miraculis à morte declarata fuit.*

	Anni Domini.		Anni mundi.
b *Clemētinas edit, Auenionē ſedem trāsfert. Fratricellos & Templarios excindit.*	1305	201 *b* CLEMENS 5. Burdegalenſis, an. 8. menſ. 10. dies 15.	5393
c *Extrauagantiū conditor. Errores aliquot ex Decreto Pariſienſis facultatis retractauit.*	1315	202 *c* IOANNES 22. Cadurcenſis, an. 19. menſ. 4.	5403

Scriptores ſacri. Gulielmus Nangiacus, Alanus Inſulenſis, Nicephorus Calixtus, Bartholus, Georgius Pachymeres, Ioan. Cantacuzenus, Maximus Planudes, Durandus de S. Portiano, Guido Carmelita, Martinus Polonus, Gregorius Ariminēſis, Petrus Aruernꝰ, Ioannes Andreas, Paulus de Peruſio, Ioan. Hiſdinius, Paulus Venetus, Petrus Berthorius, Nicolaus Gorranꝰ, Radul-

Radulphus Tungrenſis, Franciſcus Maronis, Sorbonicæ inuentor, Gulielmus Occam, Aſteſanus, Nicephorus Gregoras, Ioannes de tenera munda, Aluarus Pelagius, Auguſtinus de Ancona, Gulielm. Antiſſiodorenſis.

Huma-

	Anni Domini.		Anni mundi.	
	1335	203 *d* BENEDICTVS 12. Toloſas, an. 7. menſ. 3. dies 17.	5423	d*Condidit Benedictinam pro reformatione* BE*nedictinorũ & Ciſterciẽſium.*

	Anni Domini.		Anni mundi.	
				Humani.
c Vir pius & doctus Iubileũ ad 50 annos de cẽteſimo Bonifacij retulit. Auenionem emptione Iuris Pontificij in perpetuũ fecit.	1342	204 *e* CLEMENS 6. Lemouicenſis, an. 10. menſ. 6. dies 28.	5430	Dynus Mugellanus, Petrus de bella Pertica, Iacobus de Arena, Richard⁹ de Malunibris, Iacobus de Butrigariis, Bartholus, Oldrad⁹ de Ponte, Cynus, Sigiſbuldus, Iuriſconſulti. Frãciſcus Petrarcha poëta, Ioan. Bocatius Oreſin⁹, Emmanuël Chryſoloras, Ioann. Froiſſardus, Ioan. Auentinus.

	Anni Domini.		Anni mundi.	
Hebræi. R. Leui ben Gerſon, R. Abrahā Pariſol, R. Abben Tybbō.	1352	205 f INNOCENTIVS 6. Lemouicēſis, an. 9. menſ. 8. dies 6.	5440	f *Maximus Canoniſta & Iuriſcōſultus.*
Concilia, ſex (pauca propter ſedem Auenioni poſitam) Viennenſe inter Oecumenica decimum quintū, Moguntinum, Anglicanū, duo Pariſiēſia cōtra Antipapam Clemētem, Gallicanum cōtra Benedictum Antipapam.	1363	206 VRBANVS Lemouicēſis, an. 8. menſ. 4.	5451	

Hæretici

	Anni Domini.		Anni mundi.	*Hæretici.*
g *Auenionenſi Curia relicta Romam redit.*	1371	207 g GREGORIVS XI. Lemouenſis, an. 7. menſ. 2. dies 27.	5479	Fratricelli, Templarij, Dulciniſtæ, Durãdus de Valdac, Petrus Biracenſis, Barlanus & Acindin', Iacobus Iuſti, Begardi & Beguinæ, flagellantes, Lothardi, Bononatus, Marſilius Patauinus, Bartholdus de Berbech, Bartholomæus Innoueſius, Adamitæ in Boëmia, Ioann. Vuicleffus, Guliel. Albus, Turelupini.
h *Viſitationis feſtum induxit.*	1378	208 h VRBANVS 6. Neapolitanus, an. 11. menſ. 8.	5466	

Caluinitæ cõſpirant cum Fratricellis, Begardis & Beguinis, flagellantibus, Lothardis, Marſilio Patauino, Ioanne Vuicleffo.

Anni Domini		Anni mundi.
1404	209 i BONIFACIVS IX.	5477
1389	Neapolit. an. 14. menſ. 11.	5492
	Summa cum interpontificiis 101.	

i *Annatas ad onera belli contra infideles inſtituit. Pontifex alioqui probatꝰ, niſi quòd affinium cõmodis pluſæquo ſtuduit.*

Cętera lib. 4 Chronolo. à pag. 397, ad 416.

DECI-

Decimo quarto ſæculo permanſiſſe veterem doctrinam per ſcriptores illius oſtenditur. *Miſſa*, Continuatur iiſdem ritibus & ſolennibus, vt è ſcriptoribus de diuinis vel Eccleſiaſticis offic. huius æui patet, vt Radulpho Tungrenſi, Ioanne de tenera munda, Gulielmo Antiſſiodorenſi, & Scholaſticis, Pachymere Græco in Eccleſiaſticam Hierarchiam Dionyſij. *Gratia Dei, fides, iuſtificatio*, Cantacuzenus Apol. 1, & 4. Pachym. lib. 12. hiſt. Solius eſt Dei veſtras illuſtrare conſcientias. Nicephorus Calixtus lib. 1. cap. 5, ex quo capite poſſit intelligi, quid ſibi velit Pauli illa concluſio, Rom. 3. Arbitramur fide iuſtificari hominem abſque operibus legis. Occã in Centiloq. Concl. 60 Sententiarij, in 2. diſt. 26. *Euchariſtiæ veritas, ſacrificiũ. tranſſubſtantiatio, adoratio, Miſſæ ritus.* Nicephorus Calixtus multis locis, qui & lib. 16, cap. 36, dæmonia ex ædibus, quas infeſtant, abigi celebratione Miſſę teſtatur, vt Auguſtinus longè antè lib. 22 de Ciuit. c. 8. Pachym. in Eccleſ. Hierarch. Dionyſij cap. 3 de Synaxi, & lib. 4 & 5 hiſt. Nicephorus Calixt. lib. 1, c. 28. lib. 12, cap. 41. lib. 11, c. 14. lib. 13, cap. 7 & 19. Aluarus lib. 2 de planctu animæ, c. 52. Occam libell. de ſacramento altaris, Herueus in c. 7 ad Heb. Corpus & ſanguis Chriſti permanent in Eccleſia in æternum. Propter iſta rectè dicitur Melchiſedech manere ſacerdos in perpetuum: quia nullus alius ritus inſtituetur, per quem eius oblatio mutetur, & quia Chriſtum deſignat perenniter pro nobis interpellanté. Durandus lib. 4. Sentent. diſt. 10. q. 1.

A prin-

A principio Eccleſię fuit articulus fidei ab omnibus cōceſſus, quòd verum corpus Chriſti eſſet realiter in hoc ſacramento, & non figuratiuè, nec ſicut in ſigno tantùm, nec per ſolam cōmunicationem idiomatū. Scholaſtici huius æui omnes lib. 4. Sentent. diſt. 10, & ſeqq. Ioan. de tenera munda, lib. de ſacram. altaris. *Baptiſmi effectus, neceſſitas, aliena fides, ceremoniæ.* Pachymer. ibid. cap. de Sacram. illuminationis. Nam ſic Dionyſius vocat baptiſmum. Cantacuz. Apol. 4. Nicephor. Calixtus lib. 7, c. 33. lib. 14, c. 12, 17. lib. 16, c. 35. Scholaſtici fuſè lib. 4 Sentent. & aliis libris. *Pœnitentia, & eius partes tres.* Pachymeres Paraphr. in epiſt. Areopag. ad Demophilum, & li. 4 hiſt. Nicephorus Calixt. lib. 11, cap. 34. & lib. 13, c. 26. Scholaſtici in eundem lib. 4 Sentent. *Claues Eccleſiæ, abſolutio.* Ibidem Pachym. in Eccleſ. Hierarch. cap. 5. & Epiſt. ad Demophilum, & lib. 4 hiſtor. Nicephorus Calixt. lib. 12, cap. 28 & 41. Nicephorus Gregoras, lib. 10. cap. vlt. Cantacuz. in Apolog. Occam in Dialogo. *Confirmatio, extrema vnctio, & reliqua alia ſacramenta, & eorum vſus.* Pachym. lib. 11 hiſtor. Michaël Andronici Imperat. filius è deſperato morbo ſancto oleo recreatur, & cap. 4 & 5. Eccl. Hierarch. Scholaſtici huius ſæculi in totum 4 Sentent.

Primatus ſedis Apoſtolicæ. Pachym. Hiſtoriarum lib. 5 recitans capita Græcorum ad Latinos. Principatus ſit Romanæ ſedis. Ad eum appellare liceat Græcis, & memoria Romani Pontificis vnà cum Patriarchis celebretur. Nicephor. Calixtus, Rom. Pontificem gloria cæteros anteire, lib. 4. cap. 38. Primariam Apoſtolorum ſedem, libr. 9,

cap. 37.

cap. 37. Nicephorus Gregoras lib. 5. è libro de ea re Nicephori Blemmydis, & cap. vlt. lib. 10. in ſuo contra Latinos alioqui conſilio. Occam in Dialogo. Item in Prologo libelli de ſacramento altaris. De illo proteſtor me nihil aſſerturũ; niſi quod Romana tenet & docet Eccleſia. Guido Carmelita in Summa de Hæreſibus, & Valdenſibus. Aluarus in Procemio libr. 1. de planctu Eccleſiæ, & cap. 6, 13, 36, 37, 68. Durandus in 4 Sentent. diſt. 14, q. 5. Auguſtinus de Ancona, lib. de poteſtate Eccleſiaſt. Herueus libro de poteſtate Papæ, Bartholus in conſtitutione extrauagante, quæ incipit, Ad reprimendum. verb. Totius orbis. Poſt Chriſti aduentum, ſublatis Monarchiis, omne Imperium eſt apud Chriſtum, & eius vicarium, & transfertur per Papam in principem ſæcularem; de quo prophetauit Daniël, cap. 9. Ipſemet Vuicleffus epiſt. ad Vrbanum 6. apud Ioannem Foxium Caluinitam, libr. 1. Comment. rer. geſtar. Romanus Pontifex Chriſti vicarius in terris. *Liberum arbitrium, bona opera.* Cantacuzenus contra Mahumetem. Nicephorus Calixtus lib. 1, cap. 3. Occam in Centilogio. Sententiarij in 2 Sentent. diſt. 25 & 26 & 28. vbi de Hæreſi Pelagianorum. Paulus Brugenſis in Biblia paſſim. *Sanctorum preces, ſuffragia, innocatio, reliquia, imagines, feſta.* De iis extant auctorum huius ſæculi Sermones & Tractatus penè innumeri: teſtimonia etiam non pauciora, vt Nicephori Gregoræ lib. 9, cap. vlt. Catacuzenus Imper. Cõſtantinopol. integra Apologia tertia contra Mahometanos, & Orat. 3 contra eoſdem. Pachym. lib. 4 hiſtor. &c. vbi D. Nicolai cura è ma

è maris periculo Antiochenus Patriarcha liberatur. Item 9 & 11, 12. & in Eccl. Hierarchiam Dionyſ. Nicephor. Calixtus lib. 7, cap. 33 & 34. lib. 14, cap. 2. Sententiarij lib. 4 diſtinct. *Preces pro defunctis, Purgatorium.* Pachym. in Eccleſ. Hierarch. c. 7. de Dormientibus. Niceph. Callixtus lib. 8, c. 31. vbi & nocturnę defunctorum memoriæ. Doctores in 4 Sentent. diſt. 21, &c. Non hîc poſſumus Centuriatorum teſtimonium proferre, quando nō ſunt vltra decimam tertiam Centuriam, quod ſciam, progreſſi. Sed quid ipſi ſentiant, quid concipiant, non difficile eſt diuinare ex eo, quòd poſteriorum ſæculorum doctoribus acerbiùs iraſcuntur, quódque laudent Marſilij Patauini, Flagellantium, Lothardorum, & Ioannis Vuicleffi apoſtaſiam, qui de iis tragœdias hoc ſæculo excitarunt. Verùm, vti memini, non modò ab eius ſcriptoribus refutati ſunt, ſed etiam ab omnibus Synodis, quæ non fuerunt paruo numero. Denique ab Hiſtoricis, qui Eccleſiæ curſum ſecundum nos planè extitiſſe docuerunt.

DECI-

Anni Domini.		Anni mundi.
	DECIMVM QVINTVM Sæculum.	
	ab an. 1400; quando Tamerlanes Scytha mũdum terret, & Græcæ literæ in Italiam reducuntur, è qua 700 an. exulauerãt: quo denique Robertus Palatinus Comes fit Occidentis Imperator, ad an. 1500.	

INSIGNIORA 15 *ſæculi.*

Emmanuël Chryſoloras ſtudia Græcarum literarum in Italiã refert.

Vſum Caſſanus Perſiã rapit.

Ars Typographica reperta.

Bella.

Regna noua.

	Anni Domini.		Anni mundi.	
15. Seculi Imperatores. Robertus an. 10. Sigiſmundus an. 28. Albertus 2, Fredericus 3, ann. 54. Maximilianus, 25, id eſt, 6, aut 7 hoc ſæculo, reliquos ſequenti.	1404	210 a INNOCENTIVS 7, Sulmonenſis, an. 2. dies 22.	5492	*a Iuriſperitus comis ac blãdius.*

Scri-

	Anni Domini.		Anni mundi.	*Scriptores Sacri.*
b *Propter ſchiſmata antipaparũ hæreſes Ioannis Hus, etc. oriuntur.*	1407	211 *b* GREGORIUS 12. Venetus, an. 2. menſ. 7. dies 5.	5495	Paulus Burgenſis, Ioã. Gerſon, D. Antoninꝰ, Æneas Sylvius, qui & Pius Pontifex, S. Vincẽtius Valentinus, Capreolus, Petr. de Aliaco, Thomas Campẽſis, Ioan. Dominici, Ioan. de Turrecremata, Thomas de Kempis, Thomas Valdenſis, Ægidius Cameracenſis, Matthæꝰ Palmerius, Gennadius Scholarius, Beſſatio Cardin.
c *Doctꝰ et magnꝰ prædicator. Totã ſubſtantiam in pauperes diſperſit.*	1409	212 *c* ALEXANDER 5. Cretenſis, menſ. 10. dies 8.	5497	

	Anni Domini.		Anni mundi.	
Marcus Epheſius, Laonicus Chalcondylas, Ioan. de Indagine, Gerardus Stredoneus, Nicol. de Clemangis, Dionyſ. Carthuſianus, Antoni⁹ Panormitanus, Platina. Ioan. Trithem. Baptiſta Fare, Sabellicus, Gabriël Biël, Albertus Crantzius, Matthias Palmerius Piſanus, Ioan. Nauclerus, Ioan. Maior, & alij multi. *Hu-*	1410	213 *d* IOANNES 23. Neap. an. 5. menſ. 15.	5498	d *Iuri peritior quàm Theologiæ.*

	Anni Domini.		Anni mundi.	
c *Patriæ parens.*	1417	214 e MARTINVS 5. Ro. an. 14. menſ. 3.	5505	*Humani.* Baldus, Angelus, & Petrus fratres, Bartolus, Salicetus Iuriſcóſulti. Leonardus Aretinus, Franciſc. Philelphus, Laurentius Valla, Alphonſus Rex, Poggius Florenti-

	Anni Domini.		Anni mundi.	
rẽtinus, Georgius Trapezuntius, Ioãnes de Mõte regio, Theodorus Gaza, Ioan. Aleriensis, Gemiſtus Pletho, Blõdus, Bonfinius, Nico-	1431	215 *f* EVGENIVS IIII. Venetus, an. 15. menſ. 11. dies 21.	5519	f *Liberalis in doctos & Gymnaſia, abſtemius, bellator idẽ & ædificator.*

	Anni Domini.		Anni mundi.	
				Nicolaus Perottus, Victorinus, Gregorius Triphernus, Laſcaris.
g *Religioſiſſim' Martis oſor, Literarum parẽs, in literatis beneficẽtiſſimus, pauperũ baculus,* Aurea qui dederat ſæcula Roma tibi.	1447	I 216 g NICOLAVS 5, Saranéſis, an. 8. dies 19.	5535	*Hiſtorici.*

	Anni Domini.		Anni à mundi.	
Hebræi. R. Moſe Gerúdenſis, R. Iſaac Karú, ſcriptor Toledoth Iſaac, R. Iſaac Nathan, auctor Concordantiarum Hebraïcarum, R. Abraham auctor Faſciculi Myrrhæ.	1455	217 *h* CALIXTVS III. Hiſpanus, an. 3. menſ. 3. dies 16.	5543	h *Inſignis iuris doctor, pauperũ nutritor, nubilium puellarũ elocator. Vouerat ſe Turcas finib. Chriſtianis ſubmoturũ.*

Conci-

	Anni Domini.		Anni mundi.
i *Antea Æneas Syluius, inter doctos Papas doctiſſimus.*	1458	218 *i* PIVS II. Senenſis, an. 5. menſ. 11. dies 26.	5546
k *Oſor virtutis & literarum.*	1464	219 *k* PAVLVS II. Venetus, an. 6. menſ. 10.	5552

Cōcilia octo. Piſanum cōtra ſchiſma Cōſtantienſe inter Oecumenica decimū ſextum, contra idē ſchiſma, & Vuiclefſum, Senenſe, Baſiliēſe, inter Oecumenica decimum ſeptimum contra Huſſitas, Biturigēſe pro pragmatica Sanctione, Florētinum, inter Oecumen. decimum octauū pro concordia Græcorū & Latinorū, Lug-

	Anni Domini.		Anni mundi.	
Lugdunenſe, Mantuanum contra Turcas, Aurelianenſe.				
Hæretici. Ioãnes Hus, qui an. 1401 ſe prodit, Hieronymus de Praga, è quibus variæ & multiplices ſectæ, Ziſca.	1471	220 *l* SIXTVS IIII. Sauonenſis, an. 13. dies 5.	5559	l *Scriptor, ædificator, bellator haud impiger.*

In

	Anni Domini.		Anni mundi.	
m *Doctus & diſertus.*	1484	221 *m* INNOCENTIVS 8. Genuenſis, an. 8. dies 26.	5572	*In Caluinitis* ſæculo ſequenti renaſcentur.

Anni Domini.		Anni mundi.	
	222		
1492	*n* ALEXANDER 6. Hiſpanus,	5580	n *Philoſophus ac Theologus, ſtudioſorũ mecœnas. Noui orbis inter* HIſpanos *& Luſitanos diuiſor.*
1503	an. 11. dies 8.	5591	
	Summa cũ interpõtificiis 99.		

Cætera lib. 4 Chronog. à pag. 416 ad 432.

DECIMO quinto Sæculo cõtinuatam quidem fuiſſe doctrinam dubitari non poteſt, quòd ideò Lutherus & innumerabiles hæreticorum copiæ inſurrexerint, &c. Sed interim id more noſtro demonſtremus è certis Græcorum & Latinorum teſtimoniis. *Miſſa*, iiſdem ritibus ac priùs, è ſcriptoribus de officiis diuinis vel Eccleſiaſticis, Beſſarione Cardinali, Marco Epheſio, Dionyſio Carthuſiano, Gabriële Biële in Canonem Miſſæ. *Gratia Dei, fides, iuſtificatio.* Græci in ſua Apologia Baſilienſi Concilio exhibita. Beſſario & Trapezuntius multis ſuorum librorum locis. Sic Gerſon &c. Biël in Canonem Miſſæ, lect. 23. paragraph. & Sententiarij in 2 diſt. 26 & 27. & li. 1. diſt. 41. vbi diſputatur, an prædeſtinationis ſit aliquod meritũ. *Euchariſtiæ veritas, ſacrificium, tranſſubſtantiatio, adoratio, Miſſæ ritus.* Beſſario de Euchariſtiæ ſacramento, Marcus Epheſ. lib. Quibus verbis conficiantur diuina mun[illegible] Laonicus Chalcondylas, Euchologium, in quo tres Liturgiæ, Chryſoſtomi cap. 2. Baſilij cap. 3. τῶν προηγιασμένων, cap. 4 & 7. cum eius interpretatione, cap. 5 & 6. Thomas Valdenſis in Tom. de Sacramentis cõtra Vuicleffiſtas, Biël in Can. Miſſæ. Sententiarij multis diſtinctionibus lib. 4. Gerſon part. 1. Tractatu de Communione ſub vtraque ſpecie, & part. 2. in Compendio Theologiæ, tract. 3. de Sacram. Euchariſt. & alibi. *Baptiſmi effectus, neceſſitas, aliena fides, ceremoniæ.* In Euchologio Græcor. cap. 15, 17, 79. Sententiarij multis diſtinctionibus lib. 4. Gerſon in Compendio Theologiæ, tract. 3. *Pœnitentia,*

& eius

& eius partes tres. Euchologium cap.49,98,&c. vbi canon in extrema vnctione in peccatoris confeſſione ſeruandus. Ibidem Gerſon. Sententiarij. lib.4: diſtinct. 14. vſque ad diſt. 22.

Claues Eccleſia,abſolutio. Trapezuntius in dictum Euangelij, Si ſic volo eum manere, &c. Græci in ſuo Euchologio, cap.114. Sententiarij lib.4: diſt. 18 & 19 per totum. Biël in Can. Miſſ.lect. 2,3 per totum. Gerſon part. 2 tract. de poteſtate ligandi atque ſoluendi, & alio de contemptu clauium.

Confirmatio , & reliqua alia ſacramenta , & eorum vſus. In Euchologio , cap. 95,97, 98. vbi ſacramentum vnctionis extremæ vocatur, προσκλησις & παράκλησις, è 5 cap. Iac. cap. 18 & 19, & ſeqq. vbi matrimonij officium, cap. 111, & ſeqq. vbi ordinum ſingulorum diſpenſandorum ritus & officium: Æneas Syluius, Epiſt. 130 ad Bohemos. Septem ſunt Eccleſiæ ſacramenta, etſi vos tantùm quinque recipitis (Nam de Confirmatione & Extrema vnctione nihil ſentiebant) Gerardus Stredoneus lib.de ſeptem Sacramẽtis: D. Antoninus p.3.tit.14,cap.1, §.3. Ad eripiendum nos ab infirmitatibus ſpiritualibus animæ Dominus inſtituit medicinas ſeptem Sacramentorum.Gerſon in Regulis Moralibus part 2. & in Compẽdio Theolog.tract.3. *Primatus ſedis Apoſtolicæ.* Gennadius Scholarius Patriarcha Conſtantinop.Defenſione de primatu Petri. Gerſon de Auferibilitate Papæ, & 4 part.Serm.de pace & vnitate Græcorũ. Omnes principes & alij ſubiectionem habent ad Papam, in quantum ſuis iuriſdictionibus, temporalitate & dominio abuti vellent contra legem diui-

diuinam & naturalem. Item lib. de modo hābēdi ſe tempore ſchiſmatis. Baldus l. fin. in fine. C. D. II. num. 4. Solus Papa poteſt deponere Imperatorem, & nō ex omni cauſa, ſed ſolùm ex cauſa graui & notoria, ex qua turbatur vniuerſalis ſtatus Chriſtianus, vel Eccleſiæ. Et num. 2. Cùm Apoſtolicus confirmet Principem, iſtud eſt manifeſtū ſignum ſuperioritatis, vt in Authētica, de Defenſore ciuitatis, paragraph. Interim. Et ideò Imperator iurat Papæ fidelitatem. Thomas Vualdenſis cōtra Vuicleffiſtas, Ioan. de Turrecremata, in Summa de Eccleſia, & alibi. Trapezuntius in dictū Euāgelij, Si volo eū manere. Æneas Syluius epiſt. 288. Gabriël Biël in Can. lect. 23. Clemangis de corrupto Eccleſ. ſtatu. *Liberum arbitrium, bona opera.* Græci in Apolog. ad Concil. Baſilienſe, Trapezuntius vbi ſuprà. Biël in Can. Miſſæ, lect. 29 & 59. Gerſon in Compend. Theolog. Tract. 2. Sententiarij in 2. Sentent. diſt. 25, 26, 28. *Sanctorum preces, ſuffragia, innocatio, reliquiæ, imagines, feſta.* Græci in Horologiis & Menologiis. Item Euchologio, vbi de Crucis collatione, cap. 30. & exaltatione, c. 93. & Lectiones Apoſtolicæ & Euangelicæ de SS. Martyribus, cap. 103. de ſanctis Medicis, c. 104. de S. Chryſoſtomo, & reliquis ſanctis Pontificibus, cap. 105. de aliis variis ſanctis, c. 106, 107, 108. 109. Sed & apud noſtros huius ſæculi ſcriptores & tractatus penè innumeri. Biël in Canonem Miſſæ, lect. 30, 31, 32, 79. & de Imaginibus, lect. 49. & de Reliquiis lect. 42. Gerſon præmittens Aue Maria, Sermonibus, quos habuit in Concilio Conſtantienſi. *Preces pro defunctis, Purgatorium.* Dionyſ.

Car-

Carthuſ. de quatuor nouiſſ. In Apol. Græcor. de Purgatorio igne, Baſil. Concilio exhibita, & per Ioan. Hartungum verſa, vbi Greci huius æui docét tria è ſuis patribus. 1. quorundam reatus poſt mortem à Deo condonari. 2. Id fieri Dei clementia & Eccleſ. precibus. 3. Eos interim expiari luſtratione carceris, vel tenebrarum, & ignorationis, & exilij: Hoc vno à Latinis differentes, quòd ignem Purgatorium, corporalem materialémve negent, vt in eo non pœnam ſenſus, ſed damni duntaxat conſtituant. Hinc in eorum Euchologio, cap. 118. pro Monacho mortuo ferale officium, c. 119 pro ſacerdote mortuo, c. 120. pro laicis mortuis, cap. 121. pro fœminis dormientibus, cap. 122 & vlt. pro infantibus defunctis. Et in ipſorum Liturgiis, cap 2, 3, 4, 7. Sententiarij diſt. 21. lib. 4. Biel in Can. Miſſæ, lect. 56, 57, 58. Relinquo alios infinitos Latinos, quoniam his præcipuè temporibus Hæreticis ſuſpecti ſunt, quòd Huſſitas, Hieronymum de Praga, Ziſcam, ac eorum multiplices & diſſectas ſectas proſcripſerint, ſtyloque & igni perſecuti ſint. Superfluum etiam eſſet Synodos totius huius ſpatij, itémque hiſtoricos recenſere, cùm omnes eandem prorſus Eccleſiæ faciem cum ſuperioribus ſæculis nobis pingant, vt propterea ad illos nec velint, nec auſint prouocare.

DECI-

Anni Domini.		*Anni mundi.*	INSIGNIORA 16 *ſeculi.*
	DECIMVM SEXTVM Sæculum, & vltimũ.		Religionis in deterius mutationes, apud Mahometanos, per Iſmaëlẽ Sophum in Perſide, per Cheribũ in Africa, apud Chriſtianos per Lutherũ in Germania, per Caluinũ in Gallia, per alios aliis in locis. In melius per Luſitanos, in Indiis per Hiſpanos in nouo orbe, vt quãdo in aliquibus locis fides deficit, in aliis proficiat.
	ab ann. 1500. quãdo nouus orbis aperitur, Ludouicus 12. Pater populi dict⁹; regnũ Galliæ adit, Sophus Perſiæ, ad an. 1514.		

Hæreſeon fructus per totam Europam, cædes, ſeditiones, inteſtina bella, ſacrilegia, ſimoniæ, latrocinia, circumcelliones, &c.	Anni Domini.		Anni mundi.
Bella.			
Regna noua.		223 Pius III. Senenſis,	
16 Seculi Imper. Idẽ Maximilianus præterea annos 19 imperat. Carolus 5,39. Ferdinandus 6. Maximilianus 2, an. 12. Rudolphus 4 annũ Imperij hoc anno 1584 ſextum notat.	1503	dies 16.	5591

Scri-

	Anni Domini.		Anni mundi.	
a *Bellica gloria quã Pontificia clarior; cui tribuitur titulus liberatæ à Gallis Italiæ.*	1503	224 *a* IVLIVS II. Genuẽſis, an. 9. menſ. 3. dies 12.	5591	*Scriptores ſacri.* Ioan. Eckius, Ioan. Roffenſis, Thomas Morus, Albettus Piggius, Sanctes Pagninus, Petrus Galatinus, Petrus Soto, Ioach. Perionius, Sylueſter Prieras, Cõradus Bruus, Ioan. Cochleus, Ioan. Drie-

	Anni Domini.		Anni mundi.	
Driedo, Ioan. Arboreus, Iodoc. Clitoueus, Gentianus Heruetus, Thomas Caietanus, Ambroſius Catarin', Ioan. Gropperus, Staniſlaus Hoſius, Reginaldus Polus, Gaſpardus Contarenus, Gul. Sirlet' Cardinales: Hieronymus Seripandus, Aloï-	1513	225 *b* LEO 10. Florentinus, an. 8. menſ. 8. dies 21.	5601	b *Melpomenæ quàm Marti addictior. Amator doctorũ hominũ, niſi quòd Pragmaticã tollē paßus eſt. i. aculeũ ad futuram virtutem & literas.*

	Anni Domini.		Anni mundi.	
c *Doctiſſimus, Louanienſis Theologus & ſcriptor.*	1522	226 c ADRIANVS 6. Batauus, an. 1. menſ. 8. dies 6.	5610	Aloïſius Lippomanus, Cornelius Ianſenius, Gul. Lindanus, Hieron. Oſorius, Melchior Canus, Fredericus Nauſea, Claud. Sanctius, Iac. Amiotus, Gul. Ruſeus, Arnaldus Põtacus, Æmarus Hennequinus, Arn. Sor-

	Anni Domini.		Anni mundi.	
Sorbinus, Epiſcopi: Fredericus Staphilus, Alanus Copus, Ioan. Heſſelſius, Pet. Caniſi', Frãc. Turrianus, Sixtus Senẽſis, Laurentius Surius, Nicolaus Sanderus, Gul. Alanus	1523	227 d CLEMENS 7. Florentinus, an. 10. menſ. 10. dies 8.	5611	d *Politicus & ſuorũ amãs, nobilitatus generatione. Dauidi Æthiopiæ Imperatorẽ & Helenæ auiæ legatos Communionis Apoſtolicæ cauſa. Zaga Zabo internuntio, & aliquot aliis, miſit.*

	Anni Domini.		Anni mundi.	
				nus, Claud. Spencæus, Anton. Demochares, Iacobus Billius, Iac. Pamelius, & innumerabiles alij.
e *Ieſuitarũ confirmator, pacis inter* REGES *cõciliator.*	1534	228 e PAVLVS III. Rom. an. 15. dies 29.	5622	*Humani.*

	Anni Domini.		Anni mundi.	
Hebræi. R. Iacob ben Habib, auctor *En Iaacob & Beth Iaacob.* R. Abraham Leuita auctor *Abodath leui,* R. Kelonymos, R. Ioſeph Sacerdos chronograph', R. Abrahã à Balmis, R. Selomo Ataïa Pſalmorum Commentator, Elias Leuita, Grãmaticorum ſummus, *Conci-*	1550	229 *f* IVLIVS III. Rom. an. 5. menſ. 1. dies 6.	5638	f *Iulio ſecundo quã primo ſimilior.*

	Anni Domini.		Anni mundi.	
g *Oſtendit tantũ terris hũc, eſſe nec vltrà permiſit Deus.*	1555	203 g MARCELLVS II. Tuſcus. dies 22.	5643	*Concilia 22.* Turonenſe, Piſanum, Lateranenſe inter Oecumenica decimũ nonum, Senonenſe, Ratisbonenſe, Hildemẽſe, Colonienſe, Treuerenſe, Auguſtanum, Treuerenſe alterum, Moguntinum, Colonienſe alterum, Auguſta-

	Anni Domini.		Anni mundi.	
guſtanum alterum, Treuerenſe tertium, Treuerenſe aliud, Colonienſe 3, Moguntinum alterũ, Tridentinũ inter Oecumenica vigeſimum, Mediolanenſe, Rotomagẽſe, & alia paſſim prouincialia. *Hære-*	1555	231 *h* PAVLVS IIII. Neapolitanus, an. 4. menſ. 2. dies 27.	5643	h *Pietate et virtute coruſcans.*

	Anni Domini.		Anni mundi.	*Hæretici.*
i *Hoſtis Simoniacorum et fiduciariorum, quos & perpetuo anathemati addixit.*	1560	231 *i* PIVS 4, Mediolanenſis, an. 5. menſ. 11. dies 8.	5648	Lutherani, qui & Proteſtátes, Zuingliani, Caroloſtadiani, Seruetiani, qui & Samoſatenſes, Anabaptiſtæ, Oſiãdrini, Antoſiandrini, Medioſiandrini, Dauid Georgius, Stancariani, Trinitarij, Antitrinitarij, Antotheani, Cãpaniſtæ, Caluinitæ, ſiue Huguenotij, Anticaluinitæ, Lutherocaluiniani, Adamitæ in Hollandia, Suécfeldiani, Antiſuencfeldiani, Vbiquitarij, qui & Bren-

	Anni Domini.		Anni mundi.	
& Brentiani, Bibliſtæ. Auf dorfiani, Cõfeſſioniſtæ, Stoici, ſiue Illyricani, qui & Flacciani, Adiaphoriſtæ, Impoſitorij, Biſacramentales, Triſacramentales, Quadriſacramẽtales, Recalcitrantes, Maioriſtæ, Tropiſtę, Antidæmoniaci, Infernales, Adeſſenarij, Antinoni, Athei, ſiue Epicurei, Puritani & Lai-	1566	233 k PIVS 5, Alexãdrinus, an. 6. menſ. 3. dies 16.	5654	k *Sãctus Paſtor, diuini cultus & officij reparator: hæreticorũ, Turcarũ, Iudæorũ, improborum omnium terror. Eius laus nunquam ſilebitur.*

	Anni Domini.		Anni mundi.	
l Seminariorũ multorũ inſtitutor, Calendarij emendator, linguarum conſeruator, exulantium propter religionẽ præſidiũ, &c.	1572	234 *l* GREGORIVS Bononienſis, hodie ſedens.	5661	& Laicocephali in Anglia, vncti in Surria comitatu Angliæ, Familia de amore, & Illuminati in eadem Anglia cum multis aliis: ita vt non modò à noſtris, Hoſio, Lindano, Prateolo, Staphilo, Sãctio, verumetiã ab ipſiſmet, vt Lauathero, Lipſiẽſibus, &c. plꝰ ducẽtę ſectæ numerentur.
	1582		5671	

Caluinitæ cũ his omnibus in aliquo ſcelere coniungũtur. Nam iſtorum omniũ ſunt colluuies.

Anni Domini.		*Anni mundi.*
	Summa cũ Interpontificiis, 82. quibus omnibus in vnum redactis, exiſtũt à Chriſto nato 1584.	

Cætera lib. 4 Chronol. à pag. 432 ad finem operis.

Atqve hîc decimum ſextum Sæculum terminatur, in quo perpetuari doctrinam è ſuperioribus ſæculis acceptam, vt in ſingulorum coronide docuimus, ne iſti quidem, qui eam impugnant, inficiari poſſunt. Nam ſtatim eis reſtiterunt omnes boni, docti, pariter & indocti, deinde ſapientiſſimi quique pro ea ſcripſerunt. In genere quidem Eckius, Eraſmus, Cochleus, Tapper, Gropperus, Hoſius Caldjnalis, Theologi Pariſienſes, Salmaticenſes, Louanienſes, Oxonienſes, Colonienſes, Henricus 8 rex Angl. Roffenſis, Albert. Pighius, Sonnius, Lindanus, Alphonſus de caſtro, Melchior Canus, Caniſius, Auratus, & alij infiniti, vernaculis etiam linguis. In ſpecie verò ij, à quibus de ſequentibus capitibus, circa quæ eorum præcipuè verſantur hæreſes, libri peculiares confecti ſunt. *Miſſa*, continuata iiſdem ritibus, ceremoniis, verbis, quibus priùs. E Titelmanno Tract. de expoſitione myſteriorum Miſſ. Cl. Sanctij, Caſſandri, & Pamelij Liturgicis: Eſpencæi de adoratione Euchariſtiæ, & libello de vtraque Miſſa: Democharis opere de Miſſæ ſacrificio, ſeorſum lib. 4, cap. 15. & infinitis aliis.

Gratia Dei, Fides, Iuſtificatio. Driedo libro de concordia Liberi Arbitrij, Pighius Opuſcul. de Iuſtitia, Vuicelius libro de Voluntate hominis Chriſtiani. Carbaialus in Explicationibus argumentorum, obiectione 22. & primi Sententiam, cap. 59. Sententiarij huius æui, lib. 3. Sententiar. diſtinct. 19, & aliis ſcriptis. Qui & allegant illud Auguſtini de Spiritu & Litera, cap. nono. Iuſtifi-

Iuſtificati gratis per gratiam ipſius. Non itaque iuſtificati per legem, neque per propriam voluntatem,ſed gratis per gratiam ipſius. Non quòd ſine voluntate noſtra fiat, ſed quòd ſanet gratia voluntatem, vt ſanata voluntas impleat legem: nam conſtituta ſub lege,neque indigens lege. Et c.10. Per gratiam quiſpiã iuſtificatur gratis, id eſt, nullis ſuorum operum præcedentibus meritis. Et illud D. Thomæ in 2 cap.Iacobi: Nónne ex operibus iuſtificatus eſt. Contrà Paulus Rom. 4, & ibi Gloſſ. Auguſtini. Non ex operibus iuſtificatus eſt, ſed ex fide. Reſponſio. Apoſtolus & Auguſt. loquũtur de operibus præcedentibus fidem, vt patet ibidem, ex quibus nullus planè iuſtificatus eſt: Hîc autem loquitur de operibus ſequentibus fidem, quæ dicuntur iuſtificare, non quatenus iuſtificatio dicitur gratiæ infuſio, ſed quatenus dicitur iuſtitiæ exercitatio, vel oſtenſio, vel cõfirmatio. Res enim dicitur fieri, quãdo perficitur, vel innoteſcit. Guillaudus Pariſienſis Doctor in epiſt. ad Rom. Duplex eſt iuſtificatio, prima & ſecunda, &c.

Euchariſtiæ veritas, ſacrificium, tranſſubſtantiatio, adoratio, & Miſſæ ritus. Demochares lib. de ſacrif. Miſſæ, & lib. de Euchariſtia, Garetius de eadem, Tonſtallus de eadem, Caietanus contra Lutherum, Caſſander in Liturgicis, Pamelius in Liturgicis, & in Cyprianum. Ioannes Heſſelz, lib. de probatione corporalis præſentiæ Corporis & Sanguinis Domini. Eſpencæus lib. de adoratione Euchariſt. & libell. de vtraque Miſſa. Claudius Sanctius in repetitionibus, & in Liturgias Græcorum. Soto in 4 Sententiar. vbi & omnia dubia iſtorum ſoluit. Caniſius in

ſius in Catechiſmo maiore. Sereſius lib. ſex de Sacram. altaris. Gaſpar. Caſalius Luſitanus de Cœna & calice Domini. Iac. Faber Molinéſis pro Sacroſancto Miſſæ ſacrificio aduerſus Anatomen Miſſę, & alij innumerabiles. *Baptiſmi effectus, neceſſitas, alterna opera, ceremoniæ.* Soto & Sentētiarij reliqui in 4 Sentent. Caniſius in Catechiſmo maiore. Clictoueus in 4 lib. Damaſc. de Orthod. fide, Titelmannus Segebergenſis lib. de 7 Sacramentis, & quotquot hac ætate ſcripſerunt de Baptiſmo contra Caluinitas & Anabaptiſtas. *Pœnitentia, & eius partes tres.* Caniſius in Catech. Sententiarij in 4. Colonienſe Concilium, part. de ſacrament. Slotanus lib. diſputationum aduerſus hæreticos, Turianus lib pro Epiſt. Pontificum, &c. *Claues Eccleſiæ, abſolutio.* Caniſius in Catech. Sanderus de viſibili Monarchia Eccl Eckius in locis Communibus, Corteſius, & alij Sententiarij in 4. Turrianus libris de dogmaticis characteribus, & lib. tribus de primi capitis & iudicis autoritate & principatu. Ioan. Antonius Delphinius Orat. de Eccleſia. *Confirmatio, extrema unctio, & reliqua alia ſacramenta, & eorum vſus.* Caniſius in Cathechiſ. Soto in 4 multis diſtinctionibus. Eckius in locis Communibus. Concilium Colonienſe, Hoſius in Confeſſione, & alij multi. Titelmannus Segebergēſis lib. de Sacram. 7. Sed & Hieremias Patriarcha Conſtantinopol. de numero ab ipſiſmet hæreticis per Iacobū Smidelinum & Martinum Cruſium Epiſtola conſultus ſub an. 1578. c. 7. cenſuræ Orientalis, ſeptē eſſe docet hoc ordine, Baptiſmus, Vnctio (ſic Confirmationem appellant) ſiue Chriſma, ſacra Com-

munio, Manuum impoſitio, ſiue ordo, Matrimonium, Pœnitētia, Oleum ſacrum. Vt & Græci alij, Reſponſione 12, & vltima ad Iacobum Cardinalē Guiſanum, interprete Ioanne Leunclaio Germano hæretico, Baſileæ, an. 1571. apud Oporinum. Sic Orechouius natione Roxolanus, materno genere Græcus, & de Patriarchatu Conſtantinopolitano, Epiſt. ad Hoſiū, de loco & authoritate Romani Pontificis. Quod ſanè ſuperioribus Græcis congruit. Nam Simeon Theſſalonicēſis iam olim inſcripſit librum de ſeptem Eccleſiæ Sacramentis, & Cabaſilas in Liturgiæ expoſitione, præter Baptiſmum, & altaris myſteria, cap. 39. cætera eſſe aſſerit, vltimum olei ſacramentum: & mox, ſanctiſſimum vnguentum (.i. confirmationem) ordinationem per manuum impoſitionem, myſterium remiſſionis peccatorum (pœnitentię ſacramentū) denique orationē ſacerdotis in matrimonio, quorum omniū ritus & diſpenſationes extant in ipſorum Euchologio, ſiue Sacerdotali, Baptiſmi, c. 15, 16, 17. Vnctionis, ſiue Chriſmatis, ibid. & cap. 11, 37. Communionis & Liturgiæ, c. 2, 3, 4, 5, 6, 7. Manuum impoſitionis ſiue ord. c. 111, 112, 113, 114. Matrimonij, c. 18, 19, 20, 21, 22. Pœnitentiæ, c. 98, &c. Olei ſacri, c. 97, 98, vt iam conſtet non ſeptem eſſe Papiſtica, ſed & Orientalium Chriſtianorum, maleuolè alioqui affectorum erga Papam. Sic Moſchi in eorum religione. *Primatus Romani Pontificis.* Acurius Ioſeph à Petro Patriarcha Maronitarum, è Monaſterio S. Mariæ, de Canubim in monte Libano, an. 1551. Romam ad eum agnoſcēdum miſſus, apud Ambroſium Theſeum in Introductione

in

in linguam Chaldaïcam, Syriacam, & Armenicã, quas ab eo didicit. Siud Syrus Neſtorianorum Patriarcha ann. 1552 in ſua profeſſione fidei à Maſio verſa. Abdiſu Patriarcha Aſſyrius in ſua Atteſtatione, manu ipſius picta & ſubſcripta die 7 Martij, an. 1562. Græci in Tractatu Nili de primatu Romani Pontif. quem vertit Flaccus Illyricus, vt tanquam ſorex ſuo indicio periret. Nam Nilus illic concedit Romanum eſſe ſummum Pontificem, impugnans duntaxat, quòd eum tantùm eſſe dicimus iure diuino, cùm eſſet dicendum, iure Eccleſiaſtico & Conciliorũ. Abiſſini & Æthiopes apud Damianum Goes, duabus legationibus Matthæi & Zagazabi. Latinos producit & enumerat Nicolaus Sãderus egregio illo opere de viſibili monarchiæ Eccleſiæ: vt iam nefas ſit dubitare hanc eſſe fidem, non huius æui modò, ſed & reliquorũ omnium præcedentium. Turrianus lib. pro epiſt. Pontific.

Liberum arbitrium, bona opera. Vincellius lib. de volũtate homin. Chriſtiani, Driedo li. de prędeſt. & lib. de Concord. liber. arb. Eraſm. lib. peculiari contra Lutherum, Ambroſius Catarinus in Opuſculis, & contra Caietanum. Slotanus libr. diſput. aduerſus hæreticos. Clitoueus in libros Damaſceni de Orthod. fide, cap. de hac materia. Sepulueda contra Eraſmũ. *Sãctorum preces, ſuffragia, inuocatio, reliquiæ, imagines, feſta.* Eſſelſius lib. peculiari Caniſius lib. de Ioan. Baptiſta, cõtra Centuriatores. Syri & Neſtoriani in tabula & titulis Noui Teſtam. & in ſuis Liturgiis & Ritualibus. Eckius tribus Tomis de Sanctis, de quibus & ſermones innumeri ſunt

Theologorum & Eccleſiaſticorum huius ætatis. Moſci apud Laſicium Lutheranum de Theologia Moſcouitica. *Ieiunia.* Græci, Syri, Abiſſini, Indi, Armenij, vt ex eorũ Calendariis apparet. Moſci, qui apud Laſicium Lutheranum lib. de Theologia Moſcouitica, ritu Græco magnam anni partem .i. 20 Hebdomadas in ieiuniis tranſigũt: primò ante Natalem ſex Hebdomadas, ſolis leguminibus contenti: deinde, octo ante Paſcha: tertiò, ab octaua Pentecoſtes vſque ad ferias Petri & Pauli. Denique à Calẽdis Auguſti, vſque ad Aſſumptionem (obdormitionem vocãt) Virginis, præter dies Mercurij & Veneris reliquarũ Hebdomadarum.

Preces pro defunctis, Purgatorium. Græci hodierni, qui & illud vocant πυργαθαρτήριον vnico vocabulo κενοφυλάκιον. Neſtoriani Meſopotamij, qui vocant Guentha. Moſes Mardenus in Tabula Lectionum noui Teſtamenti Syriaca. Syri & Neſtoriani in titulis noui ſui Teſtamẽti, & in ſuis Liturgiis. Hebræi hodierni, vt & docent hæretici Fagius & Munſterus in 14 Deuter. & nos libro peculiari. Auratus Paradoxo 86. ex Auguſt. Grego. Nyſſeno, &c. De Latinis aliis non laboro. nam ſunt innumerabiles. Hæc & alia à Sectariis contra Religionem diſputata, omnia Comitia Imperatoria, cuncti conuentus Principum, vniuerſa Eccleſiarum Orientis ſuffragia, totius Occidentis conſenſus, Populi, Academiæ, vniuerſæ denique Synodi huius tempeſtatis magno numero confirmant, Lutherum Caluinum, & iſtiuſmodi reliquos deteſtantes, & anathemate fulminantes: cuius quãta ſit vis, euentus ipſe loquitur. Nam non tam à noſtris,

quàm

quàm à ſeipſis cōfecti ſunt, quotidiéque conficiũtur. Lutherus Anabaptiſtas, Zuinglium, Caroloſtadium, Oecolampadium aggreſſus eſt. Proteſtãtes & aliæ Germanorum ſectæ Lutheri dogmata fermè deſeruerunt, nec ſe amplius Lutheranos dici patiuntur. Ioach. Vueſtphalus, Til. Heſſuſſius, Caſtalio, Caſanouius. Gregor. Paulus, Molineus, Ioan. Morellus, Caſſander, Valentinus Gentilis, Blandrata, Ochinus, Roſerius, Bernenſes Caluinum expugnarunt, vel ſectas in plurimas ſecuerunt. Caſtalio, Brentius, Smidelinus, & plerique alij Bezam vexant. Proteſtantes, iſtorum æmulos in Germaniæ multis locis exurunt. Denique ita in ſe ſæuiũt, vt corpus iſtud peccati propediem interiturũ ſperetur. Cui & illud quadret Epiphanij, lib. 2 de hæreſib. c. 2. Veteres narrãt fabulam, quòd ex multis aſpidibus in vno teſtaceo vaſe collectis, & in ſingulis quatuor angulis templorum Ægyptiacorum poſitis, ſi qua aliis fortior reperta fuit, ea reliquas aggreſſa deuorauit: & vbi ſola manſiſſet, ac alimento careret, cõuerſa ſeipſam à cauda derodere cœpit, & vſque ad reliquã corporis partem ſe adedit, quoad viueret: Vnde & Aſpidogorgona vocauerunt. Sic hæreſis ſe penitus conſumit, & per Chriſti potentiam delet. Accedit iſtorum hiſtoricos & Chronologos omnes dare nobis teſtimonium, vt Sleidanum, Carionem, Magdeburgenſes, Pantaleonem, Funccium, &c. Nam etiam iſti ſecundum nos Eccleſiæ curſum fuiſſe eſſéque docent, & dum res Eccleſiæ ſe narraturos pollicẽtur, noſtra duntaxat explicant, noſtróſque ſolos allegant: quaſi apud nos poſitam eſſe Eccleſiam ta-

cita conſcientia fateantur. Quin & tradũt Romanam Religionem in cunctis Europę terris receptã eſſe,quã ipſi conati quidẽ ſint & ſcriptis & armis conuellere, ſed nondũ potuerint, nec, Deo duce, poterũt: vt vel eorũ confeſſione, ſit noſtra Eccleſia cõtinuata,Catholica,perẽnis,immobilis,inuicta, denique permaneat, & omnes ſectas ſepeliat. Eſt enim Catholicũ,quod ſemper,quòd vbique, quod ab omnibus, aut plurimis, & iis quidem, quorum ſpectata eſt perſpectáque ſapientia & pietas, communiter eſt creditum. Atque hęc quidem ſunt,quę ſimpliciter demonſtranda ſuſceperam, de doctrinæ, fidei, religionis Eccleſiæ per ſingula ſæcula perpetuitate,vnitate,continenti ſucceſſione: atq; Romanam Eccleſiam,quæ hodie eſt,eſſe Catholicam illam,quæ Symbolo credi iubetur, fuiſséque eandem ſemper religionem Chriſtianorum iam inde vſque ab Apoſtolis, donec id fuſiùs diſtinctiúſque, vel à nobis vel aliis præſtetur. Valè interim,& nobis Deum precibus concilia.

Notarum Chronicarum, ſiue ad vniuerſam hiſtoriam methodi Finis.

n° 288
BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
LAB. RESTAURO
ROMA

Digitized by Google